

36
23 B
14

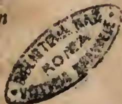
DVBITANTIVS DE VERA CERTAQVE PER CHRISTI IESV Euangelium, Salutis æternæ via, Libris III. instructus:

QVIBVS

Populariter docetur, ueram certamq; Salutis æternæ uiam, nisi apud Catholicos, non inueniendam: Verbumq; Dei Euangelicum per Lutherum, Caluinum, aliosq; istos Euangelicos Sectis propè nonaginta miserè dissectos non restitutum, aut instauratum: sed uerè adulteratum, priscis hæresibus ferè omnibus Euangelij titulo renouatis corruptum, atq; humanæ doctrinæ fermento, adeoq; Iudaismo & Mahumetismo reipsa deprauatum uerissimeq; prophanatum.

AD VNIVERSOS GERMANIARVM Galliarumq; Fratres Catholicos.

ECQVID HIS EX DIALOGIS PIO Lectori nulloque anticipatæ opinionis præiudicio occupato, aut veri odio excæcato, fructus capiendum veniet, versa loquetur pagella.

Autho *Vilhelmo Damasi Lindano, Episcopo Ecclesiæ Ruræmundensis.*

COLONIAE,
Apud Maternum Cholinum.
M. D. LXV.
Cum grat. *priuilegio Cæs. Maiest.*

PIO ET CANDIDO LECTORI.

Videas hic Candide Lector, non modò istius Tragœdiæ contra Catholicam Dei Ecclesiam per Lutherum, eiusq; discipulos & coniuratos motæ Historiam, dißidiorum quoque Ecclesiam Christi perturbantium originem, & causas: Sed stratagemata etiam artesq; longe fraudulentißimas, quibus infestißimus Christiani nominis hostis Diabolus Draco ille Apocalypticus, solutis nunc gehennæ uinculis in orbem regreßus erecta per Euangelicos istos uarijs factionibus dissectos, atque Iudaicis, adeòque Mahumetanis erroribus deprauatos impietatis scala, uiam suo illi Antichristo propediem aduentanti sternit, ut regnum Christi Ecclesiam Dei catholicam Apostolica ueritate fundatam, pseudoapostolorum mendacijs ex priscarũ suarũ heræseon lerua renouatis labefactet, euertat, perdat.

AD VNIVERSOS GERMANIARVM, PRIMÆ ATQVE POTISSIMVM SECVNdæ, Galliarumq́; Fratres Catholicos in Dubitantium III. Dialogis instructum,

PRAEFATIO.

POsteaquam sæuissima in nos Dei Opt. Patris nostri ira, charissimi in Domino fratres, placari hactenus nõ potuit, vt dissidio ante annos propè quinquaginta, de Religionis dogmatibus in Saxonia quidẽ exorto, sed toto in orbe Christiano dirum, eheu, in modum grassanti, atq; indies incredibiliter inualescenti, vllum adhiberetur remediũ publicum, ad alia quisque necesse est sese conuertat consilia, quibus suã suorumq́; fratrum tutissimè conseruandam tuendamq́; adiuuet salutem æternam. Cùm enim optatissimo vobis õnibus Concilio Tridentino, tot iam annos parturienti pro votis succedere, nunc hac, nunc illa de causa nondum datur, non solùm publica

ista aberrantium,adeoq; intereuntium fratrum nostrorum pestis grassans non sedatur,aut trucidans non cohibetur, aut inualescens remedijs hactenus adhibitis non sistitur: sed flammæ efferæ in modum insurgit acrius, vicina, proxima, & quod posteris videbitur incredibile,remotissima quæq, in sui pabulum allectat,arripit,conuertit, adeò vt nec illi,quibus & vita contrario ex dogmate consistit salua,huius incẽdij scintillas effugiant.

Huic igitur malo vt nos hac pro virili occurreremus,nõ satis duximus priuatis precibus aduersus isthæc varia validaq; hostium Dei castra pugnare, aut pro Concionibus declamare:sed luculento aliquo etiam scripto hostiũ fraudes insidiososque dolos detegere, quibus Euangelij prætextu verbum Dei Euangelicum verè deprauant, corrumpunt,adulterant. In quo non iam exactam illam doctis gratissimã sequemur methodum,in Panoplia pridẽ delineatam:sed eorum,quibus labor hic desudat

dat ratione habita, populariter illa perstringemus, vnde Christianorum quiuis, cui vel extrema Christianismi vestigiola sunt salua, neq; totus est illi cæcitatis ac vertiginis spiritui traditus, manifestò perspiciat, veram certamq; æternæ salutis viam non alibi nec quærendam nec inueniẽdam, quàm in Catholica Christi Iesu Ecclesia, quæ verã Religionis Orthodoxæ proponit doctrinam. Proinde vt ætate infirmioribus, aut iudicio tardioribus, ingenióue rudioribus aduersus fraudulentissimã serpentis illius antiqui internecino nos odio assiduè persequentis astutiam fratribus minus q̃ par est munitis atq; instructis certam indubitatamque huius rei tantoperè necessariæ præberemus demonstrationem, hunc laborem totũ Dubitãtio placuit inscribere. Vt enim eius persona totũ lucubrationis huius scopum suo præfert ac loquitur nomine: Ita eum Constantius colloquutor suo itidem nomini congruenter in vera Catholicæ fidei doctrina cõfirmare

 studet.

ſtudet. Ille enim varijs peragratis regio nibus (vtì nunc magis quàm ſolent, no ſtrates adoleſcentuli, mercaturæ dediti ac phylargiri propemodum dixerā ven diti) ex Catholico ad ſuos redijt, nouis imbutus iſtorum Euangelicorum opi- nionibus: qui toto inſidiantur orbe, vt vnum ſuæ Synagogæ Antichriſtianę fa ciant proſelytum ac ſecum gehennę fi- lium. Nam iſtorum fraudibus, falſus de Catholicæ fidei dogmatum dubitat ve ritate, ambigitque penes quos tandem vera ſit Dei Eccleſia, veraque ſalutis æ- ternæ per Chriſtum quęrenda via? Vn de ei & diſcipuli de Catholicorum do- ctrina ritibúſque dubitantis partes tri- buimus. Alter verò ſuo pro nomine ma giſtri partes ſuſtinens, veram ſalutis per Chriſtum viam in vna Catholica Chri ſti Eccleſia, quæ hodie totum per orbē habet, agnoſcit & ſuſpicit Epiſcopos Chriſti vicarios, & Apoſtolorum ſuc- ceſſores, inueniri poſſe oſtendit. Quò igitur commodius diſputationes illæ explicentur, ſic eas vobis fratres in

Chri-

Christo charissimi exponam, quasi res agatur, non quasi narretur, vt solis luce clarius veritatem Euangelicæ doctrinę penes solos Catholicos esse, quisque perspiciatis. Primus ergo Dialogus illas Euangelicorum complectitur corruptelas, quibus verbum Dei Euangelicum à Christo eiusque Apostolis toti orbi verum, incorruptum, purissimũ est assignatum, & in manus traditum conantur falsare, corrumpere, adulterare: vtì fecisse illos demonstratur in Symbolo Apostolorum, in Scriptura noui Testamenti, in Sacramentis. Secundus varias habet Euangelicorũ sectas propè nonaginta, quibus verum videre volentibus, suũ illum dissensionis spiritum produnt, qui Antichristi est proprius. Tertius miracula cõtinet, quibus suũ orbi probare volunt Euangelium nouum pro illo veteri suscipien[d]

Itẽ seditiones ac calamitates per [...]inuectas, decemq; plagas, qui[...]t. Germaniam Galliamq; [C]aluini, aliorumq; pseudo-

Corruptelæ Euangelicorum.

Sectæ Euãgelicorum nonaginta.

Calamitates & plagæ per Euãgelicos Christianis inflictæ.

Apoſtolorum mēdacijs, impie[illegible]tibus, ſacrilegisq; dogmatibus piè ſtudet ad ſuam, vnde certa cum ſua pernicie diſceſſêre, Catholicam reuocare Eccleſiam. Hæc vt magis pio Lectori eluceſcant, non abs re facturi videbimur, ſi quæ inuolutius ſunt nunc propoſita, enucleatius, ceu in tabella, per Catalogum conſpicienda euoluantur. Valete in Chriſto Ieſu Fratres chariſſimi, qui vos fide vnanimes, ſpe feruidos, charitate fulgidos, corpore, anima & ſpiritu ſemper ſeruet tueaturque [illegible]columes. Ex Hagha Comitis Holland. V. Kalen. Nouemb. Anno M. D. LXIIII.

Veſtræ ad unum omnium æternæ ſalutis amantiß. ac ſtudioſiß.

VVilhelmus Damaſi Lindanus, Dei Opt. dignatiõe, licèt indigniſsimus, Eccleſiæ Ruræmund. Epi

Dubitantius longa ex peregrinatione nouis Euangelicorum imbutus opinionibus, ad suos reuersus à Constantio ueram salutis æternæ per Christi Euangelium uiam discere cupit: cui dißidiorũ huius seculi fontem ostendit fuisse Lutherum, aliosq; nouatores aliquot.

2 *Quòd Symbolum Apostolorum per Lutherum. aliosq; Euangelicos est adulteratum. Legunt enim, Credo Ecclesiam Sanctam Christianam.*

3 *Quòd articuli Symboli undecim per Lutherum aliósque sunt alium in sensum deprauati, quàm eos docuêre Apostoli, uti olim per Arrium, Valentinum, Marcionem, aliosq; hæresiarchas.*

4 *Quòd Verbum Dei per Apostolos prædicatũ magis est in sensu articulorum fidei, quàm in uerbis Symboli: Rursus magis in doctrina Ecclesiis tradita, quàm in Scripturis.*

5 *Quòd Ecclesia Dei Catholica, est columna & sedes ueritatis, ubi eius notæ Apostolicæ explicãtur: quòd una, & Catholica, & ubinam hodie certò certius reperiatur, ac quòd cuique ad salutem hodie est necessarius cum Ecclesia Romana in fidei dogmatibus consensus, atq; Sacramentorum eius communio.*

6 *Quibu[illegible] ... ẽs Luthe[illegible] hac Dei Ecclesia e[illegible]ressus sui[illegible] ... nibus, u[illegible] Ioachimus Came[illegible] ... rba [illegible]orbem. Vbi historia*

 texi-

texitur Lutheranæ istius Tragœdiæ, cuius origo nõ fuit alia, quàm Lutheri auaritia, superbia, & rabidum in Rom. Pontificem odium, ipsius uerbis demonstratum.

7 *Quàm eius dogmata in Christum & homines libero spoliatos arbitrio fuerint iniuria & blasphema.*

8 *Quænam suæ abominandæ doctrinæ iecerit principia, ut nouam induceret fidem, quam uocat specialem.*

9 *Hinc liquere quónam fuerit actus spiritu, an illo Christi, qui est concordiæ: an dissensionis & discordiæ, qui est Antichristi: ubi disquiritur an Lutherus fuerit dæmoniacus, an uti Cæsar Carolus V. ait edicto VVormat. anno. 22. malo obsessus spiritu.*

10 *Quomodo sua uersione anno 21. Lutherus scripturas mutilarit, reijciendo epistolas D. Iacobi, secundam Petri, D. Ioan. epistol. & Apocalypsim.*

11 *Quomodo sua uersione anno 21. deprauarit, adulterarit, euerterit nouum Testamentum, catalogo locorum undeuiginti liquidò demonstratur.*

12 *Quomodo eius discipuli Confeßionẽ Augustanam anno trigesimo oblatam deprauarint & adulterarint anno trigesimoprimo, anno trigesimoseptimo, anno quadragesimo, &c. & ... d alij Euangelici suis in editionibus ... æstiterint ... Castalio Beza, Brentius, Zuinglius.*

LIBRI SECVNDI CAPITA.

lamitatis Ecclesiasticæ, quòd Iudicium extremum plerisque in obliuionem abijt: quòd ueram Dei charitatē non habent, utì liquet ex improba sectariorum uita: quòd Clericorum scandalis offensi, Ecclesiasticā oderunt & deseruerunt doctrinam, unà cum uera Dei Ecclesia, Christiq; ouili: ad quod redire oportet, si salutem sibi uolunt saluam. Admonitio de extinguendo hoc dissidiorum in Religione incendio.

LIBRI TERTII CAPITA.

POst epilogum transitio est ad calamitates per Euangelicos Germaniæ inuectas. Cùm sese Lutherus Christi Euangelistam & tertium iactaret Heliā: Osiander se alterum Enoch: Michael Seruetus uerò, unicum se mundi Prophetam: Dauid Georgij sese tertium Dauidem, uerumq; Christum, quibus nam id demonstrarint miraculis. Cap. 1.

2 *Quàm sanguinaria sequuta sit per Germaniam calamitas, occisis Rusticis supra 13000. per seditiosos Lutheri libellos, concionesq; in libertatem Euangelij prætextu concitatis, ac ut supra 300. Nobilium castra & monasteria fuerint per solam Franconiam direpta, exusta, euersa.*

3 *Seditiones quoq; in oppidis fuisse per Euangelicos excitatas, ac quantum isti spem conceperint de occupanda Republica.*

4 *Plagas Germaniæ nō esse nisi mutatæ ueræ Religionis pœnas. Quòd ad sexaginta millia ferè fuerint*

rint à Turcis in captiuitatem ex Germania uiciniasq; abducta: Vbi & decem plagarum Germaniæ catalogus texitur, quibus ad resipiscentiam inuitatur, nisi in Turcarum manus tota uelit incurrere, idq; breui.

5 *Quàm Turcica paßim facies occurrat Germaniam contemplanti, Abrogato Christianismi Sacrificio, templis primum spoliatis, mox clausis, exustis & demolitis: Imaginibus fractis, Dei uirginibus stupratis, sacris semel omnibus prophanatis, ac legibus uiolatis.*

6 *Cùm horum malorum omnium author sit & caussa Lutherus, an igitur sit Antichristus?*

7 *Quòd nomen Martin Lauter exprimit quidem numerum illum bestiæ Apocal. 13. numerus hominis est 666: non tamen est ille Antichristus à Christo & Prophetis prædictus, sed uerus Pseudopropheta & ouis pelle tectus lupus.*

8 *Lutheranos impudentißimè fingere D D. Ambrosium & Augustinum, de Sancti Lutheri aduentu prophetasse.*

9 *Mors Lutheri qualis, & hæresiarcharum mortem non semper suis respondere sacrilegijs.*

10 *Quàm uanus fuerit Propheta Lutherus, qui Romano Pontifici exitium prædicere persæpè sit conatus.*

11 *Quòd Lutheri Pseudoeuangelium planè corruat*

ruat

ruat & pereat per Lutheri *discipulorum discordiam in illius doctrina exortam, uariáque dissidia de uero eius* Euangelio, *testibus* Hegione, Illyrico, *atq;* Eras. *Sarcerio suis cum manipularibus in* Confessione Mansuelden. Quòd *Caluinistæ suos iactant libellis editis triumphos de ruina & euersione* Papatus Saxonici.

12 Per *Lutherum aliósque* Euangelicos *uerissimè certissimam* Antichristo *&* Turcarum *tyrãnidi uiam præparari.* Quantum *spei de occupando* Germaniæ *Imperio* Solymannus Turca *ex* Lutheri *doctrina tam seditiosa conceperit, ipsius ex uerbis demonstratur, quòd* Luthero *longiorẽ optarit uitam, qui ipsum aliquando gratiosum habiturus esset* Dominum.

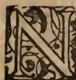
Epilogus *totius operis tribus dialogis comprehensi.*

DIA-

DIALOGVS
PRIMVS
Dubitantij & Conſtantij.

DVBIT.

Vper longa ex peregrinatione ad meos reuerſus, Conſtanti, cum mecum reuoluo, quàm varia per Germanias & Gallias audierim de fide Chriſtiana Euangelióque dogmata, vix mihi quicquam certi conſtat, quæ nam omnium Religionum tandem habenda ſit veriſſima, omnes enim ſuam dictitant Euãgelicam, omnes ſibi Chriſtũ aiunt ſuæ doctrinæ auctorem, omnes ſuæ opinionis alienos damnant hæreticos. Omnes denique vt ſeſe verum Germanũ que iactant habere Euangelium: ita veterẽ damnant adeoq; execrantur Chriſti Eccleſiam. Hic ſané mecũ ambigo, quã demũ ſequar verã doctrinæ reipſa Euangelicę viã: nũ illã noſtratẽ veterẽ quę dicitur Catholica: an potiùs noua rũ aliquã, de qua ecquid tu ſentias percuperẽ cognoſcere, cùm te varias quo-

Peregrinationũc adoleſcẽtulis admodum eſt periculoſa ob vária nouędoctrinę peregrinæque religionis contagia.

que perlustrasse regiones pridē norim.
CON. Aliquā vitæ meæ partē peregrinationibus cōsumpsi, vnde & mihi hoc nomine vehementer gratulor, quod Deus Opt. ita meam direxerit viam, vt extra patriam haud exiguo tempore versatus, eiusdem tamen meis cum ciuibus sententiæ atq; de Euangelio doctrinæ redierim. Video enim plerosq;, qui extra Catholici Regis nostri ꝓuincias versati sunt, redire vt nec sanctiores, ita nec eiusdem cū suis ciuibus aut etiam inter se fidei atque opinionis.

Aliter enim sentiūt, de auitæ Religionis doctrina & ritibus, quàm aut maiores nostri nobis per manus tradiderūt, quod ipsi à suis exceperant, aut nostri cōcionatores credendum docent.
DVB. Confido Constāti, de vera Euāgelicę veritatis via, te nequaquam ambigere, à quo mihi polliceor certam recti ad veritatem itineris demonstrationem, cuius te pristinum memini inuestigatorem.
CON. Equidē huius ad veritatē Euangе-

gelicę doctrinæ, itineris semper me stu diosum professus sum: cui vni rei & an nos plurimos cõspecto tanto istarũ no uarũ opinionũ ab Ecclesiæ dogmatib. dissidio, haud oscitãter exantlaui, quo mihi semel cõstat, & certissimũ, ecquid ex omnib. inter tã varias de Christi Euãgelio opiniones tuto esset sequẽdũ: quod mihi nunc, Deo Optimo gratia, supra omnia quæ mundus habet spe= ciosa gratulor contigisse. Nam ex deprehensa tanta Euangelicorũ & inter se & à seipsis quoq; (quod videatur incredibile) discordia adeò non sum à fidei Catholicæ constantia deiectus aut deturbatus, vt magis me (Christo Deo meo gratia immortalis) senserim con firmatum. Illud enim inter inuestigan dum semper tanquam indubia verita tis Cynosura versabatur præ oculis, VNVS DEVS, VNA FIDES, VNA ECCLESIA, cui certã indubitatãque, credebam adesse veritatem. plura enim vera discrepantia esse nõ possunt. Hãc vnam rerum omnium Reginam verita

tem amasiæ loco mihi adamatã à Christo Domino supplex assiduis expetiui votis, vt sua in Ecclesia ostensam dignaretur conseruare, tueri, perficere.

DVB. Gratissimũ feceris mi Cõstanti, si pro veteri illa nostra amicitia, huius tui thezauri tãto, vti ais, studio conquisiti tanto annorum plurimorum spatio cõparati communione me beare non dedigneris.

CON. Nihil fecerim libẽtius, modò tuæ salutis memor aures animúmque præbere velis sedulò attentum.

Lutheranismũ, aut nouã Euãgelicorum doctrinam placere nõ omnino stupidis posse ꝓbari diu non posse.

Efficiã enim diuino fretus auxilio, vt luce meridiana agnoscas clariùs Lutheranismũ, siue nouũ istud appellare malis Euangeliũ, imperitis quidẽ placere posse, diu probari non posse, quod suo ipsi quotidiano demonstrant exemplo Euangelici, tam variè de fidei capitibus sentientes, atq; adeo scribentes. Animaduertendum igitur sedulò. Res enim maximi agitur momẽti, vnde & salutis sequatur periculũ, ni toto animo aduertas ad ea quę nunc tractabimus.

DVB.

DV. Ne diffidas, quin auidissimè quę dices excipiam. Non enim tam auidè vnquam aut in nauiculis nostratibus, aut curriculis, vbi vel maximè garrire solent, istos nouatores audiui, quàm te nunc audire gestio, vbi te tanto tempore hanc in rem certò deprehendendam incubuisse intelligo.

CON. Agedũ mi dubitanti, locũ quęramus nobis huic rei idoneum. Grauis enim est, quę vti animum postulat à negotiorum turbellis vacuum, ita & locũ ab interpellatoribus liberum.

DVB. Animus mihi certe nunc est ad quietẽ compositus: soleo enim dies festos diuinis dedicare occupatiõibus, vti profestos prophanis meis seculi negotijs. vnde si libet templum accedamus, vbi inter ambulandum rem hanc licebit pertractare.

CON. Recte habet, ꝙ dies festos suis das vsibus, satis enim superq; otij nostri angustias atterũt dies profesti, qui corpori curandè abundè (si saperemus) sufficiunt. Sed quod me in templum inuitas

Politica lex Amsterdami, nõ ambulandum in templis

tas obambulandi causa, demiror tibi in mentem non venire pulcherr. politicæ legis Amsterdamensis Reipub. quæ cauet certa pœna, ne quis diuinorum tẽpore in templo obambulet. Sanè mihi quouis tèmpore illic obambulare religio est, quod domus Dei, orationis locus est, non fabulis cõsecratus, sed dei laudibus. Quo igitur tibi morẽ gerã, age in Tilianum illud nos recipiamus, vbi amœnissimũ est ambulacrum, spectaculum pulcherr. & secessus commodissimus, vbi & interpellatores declinare licet & citra fatigationem ad viuarium illud limpidissimum, aut reside re, aut procumbere suauissimè.

Tilianũ haghense quod vocent den Viuerberg.

DVB. Placet sane locus tiliarũ frequẽtia amœnissimus & opacitate temperatissimus, vicina quoque viuarij amœnitate solis æstum refrigerante, iucundissimus. Videor mihi laqueato sub tecto inambulare, ita suis iucundissimæ obtensis ramis tiliæ in cameram accuratę hanc semitam inumbrant, vt vix credam nos vel densissima pluuia maceran-

randos. Incipe nunc, quæſo te mi Conſtanti, rectā illam, quam pollicebaris, inueniendę veritatis viam capeſcere, mihique demonſtrare, quonam modo & ego eam certo demonſtratam teneam.

CON. Quod poſtulas, lōgi quidē eſt negotij, non minus quàm ardui, quodque vno die & mihi difficile ſit peragere, & tibi meminiſſe. Ad hæc quia memoria mihi non eſt fæliciſſima, pro eo atque in mentem veniunt candide, citra fraudem tamen omnem, perlubenter in medium adferam, huc facientia.

DVB. Non iā exactā requiro iſtorum dogmatum refutationem, & fidei veræ Catholicæ confirmationem, quæ alterius ſunt & loci & temporis: ſed populariter tantum atque rudiuſculè mihi delineatam optarem certam aliquam veritatis reipſa Euangelicæ viam certò cognoſcendā, quam & tutò ingrediar, & ſecurus in mortem vſque obtineam.

CON. Negotiū quod imponis eo fuerit leuius, quod leuiore manu optes cō

fectũ.Nos igitur diuino freti auxilio, quod pijs iſtis votis, ſanctóque iuuandi proximos ſtudio inuocatum nõ deerit,perfunctoriè, vti ambulacro dignũ eſt,rem capeſſamus. Tu verò hoc vnũ exolueris quęſo,quod hac in re obediẽti debes, vt obnixius Dominum orando mihi ſubuenire non deſinas.

DVB. Æquiſſimũ eſt quod poſtulas, neq; tantis de rebus niſi comitantibus ſemper precibus agendum arbitror. Agedum igitur,Chriſto bene propitio atque iuuante,dic Conſtanti vnde hoc ſeculo tantorum diſſidiorum de vera Euangelij Chriſti doctrina origo.

CON. Rectè noſtri ſermonis exordiũ à diſſidiorum tã variorum de vna verá que Euangelij doctrina origine capiendum mones,quam tibi libenter expoſuero,vbi antè quiſnã animi tui ſtatus ſit cognouero, quid videlicet mi Dubitanti,inter tam varias de Chriſti Euangelio plurimáſque pugnantes opiniones,quas paſſim audiſti,retineas firmũ atque indubitatum.

De origine diſsidiorũ huius ſ[illegible]li infelici[illegible] ſimi.

Sym-

DVB. Symbolũ fidei, quod puer didici obtineo,&illud indubius firmiſſimè credo eſſe veriſs. quo ſaluo,mihi probè videor Chriſtianus. Diſputent alij alijs de rebus,ego ſymbolũ obtinebo.

Ex Symbolo apoſtolorum aut deprauato aut male intellecto nata tot ſectarum diſsidia.

CON. De hoc poſtea vbi Symboli tui illã audiero partẽ, quę de Eccleſia eſt, quomodo eam quæſo recitas?

DVB. Sanctã Eccleſiam Chriſtianam.

CÕ. Quid ita?an ſic à maiorib.audiſti?

DVB. Sic vulgò nũc recitatur,&cãtica vulgi ſic paſſim ſonant. Sic habent & imagunculę cũ Lutheri effigie impreſſę per Alemaniam.ſic etiam puerorũ Alphabeta & Cathechiſmi in vulgus noti Vtẽhouij,Micronij.Iohan.à Laſco, & iſtius noui fermenti plurimorum.

Cap.2.

Sic habere paſſim libellos & Catechiſmos etiam Antvverpię cum priuilegio editos, & in Gallijs ſcio,& pridẽ me talem per Svveuiam vidiſſe imaginem cum Lutheri effigie impreſſam, memini.

Symbolum apoſtolorũ Luther' alijq; Euãgelici deprauarũt.

Sed hanc fuiſſe Lutheri corruptelã in rudimẽtis ſui nouati Euangelij cre-

In retectio ne Lutheranismi. An.32.

diderim, quod & Lutheranis Vvicelius iam pridem ante annos 30. exprobrauit. Iam sane & ipse, & Melanchthon aliter scribunt. Sic enim alia etiam multa emendarunt, postquam reprehensa fuere à Catholicis, vti in Apologia & locis communibus Melanchthon plurima interpolauit sæpius.

DVB. Papę quid audio, Symbolóne Apostolico corruptelam adferunt Euangelici.

Articuli Symboli Apostolici ab Euāgelicis adulterati & deprauati.

CON. Quid mirū? quū & alios articulos initio adulterarunt non quidem, vt hunc, verbis, omittētes Catholica: sed sentētia, vti illū, Descendit ad inferos. Item, credo remissionem peccatorum, aliosque alium in sensum credūt & docent quàm Apostoli tradiderunt Christianis: aut orbis hactenus credidit Christianus.

Vides nunc opinor illum, Symboli articulum hunc in modum retinendum, vti tuis à maioribus accepisti, Credo Ecclesiam sanctam Catholicam.

DVB. Quātum obsecro refert, an recite

tur

tur Catholica an Christiana? cum eadẽ sit Ecclesia.

CON. Vt sacrilegiũ istud in pręsentiarũ dissimulemus, quod Euangelici in permutando, adeoque adulterando Apostolorum Symbolo committunt, vox Catholica ab Apostolis Symbolo addita certissimum ęst signum, quo vera Christi Ecclesia ab omnibus diaboli cõuẽticulis secernitur, imo & à schismaticis, qui salua per omnia Christi fide, solam deserunt Ecclesiæ vnitatem. Quia ergo Lutherus suam Synagogam non potuit conscientia reclamante vnam cum toto orbe dicere Catholicam, mutauit in Christianam: quæ illic esse simplicibus apparet, vbi Christus nominatur & prędicatur.

Vocabulũ Symboli Catholica cur mutarint in aliã vocem.

Ecclesia Christi cur ab apostolis dicta Catholica.

DVB. Temerariũ videtur, Symbolum quod dicitur Apostolorũ mutare. Dic quęso, est ne Apostolorum?

Symbolũ fidei an sit apostolorũ credendũ.

CON. Certè est. Sic enim proponit hactenus ab ipsis sui incunabilis vera Christi Ecclesia.

DVB. Vbi hoc scriptum est?

Hoc

CON. Hoc non legitur in scriptura sacra, sed auditur in voce diuina, siue verbo Dei, quod spiritus sanctus iam annos 1530. Ecclesijs loquitur.

DVB. Sed huius rei testimonium ex verbo Dei requiro.

CON. Hoc ipsum est verbũ Dei, quod iam ab initio Spiritus Dei per Apostolos loquitur in Ecclesia. Non dubitas opinor Euãgelium Matthęi & Marci, epistolas Petri & Pauli, esse verbum Dei

Verbũ Dei quid, & quę cõplectat.

DVB. Nequaquam. hęc enim sunt sacra scriptura.

CON. At propterea, quia scripta sunt, nõ sunt verbum Dei. Quę enim docuerunt Apostoli, erant verbum Dei etiã quum scripta nõ essent calamo & atramento, sed Spiritu Dei in cordibus, siue posteà libris fuerint conscripta, siue non. Quemadmodum ergo verè erat verbum Dei, quod per Apostolos Spiritus docebat in Ecclesia nõ scriptum, sic & Symbolum Apostolorum indubitanter habendũ est verum Dei verbũ.

Quod Dei Spirit' loquit Ecclesię, verbum Dei est.

Sed

DVB. Sed cuius tęstimonio?

CON. Eiusdem spiritus sancti.

DVB. Vbi eum audiam?

CON. Vbi eundē verbum Dei scriptū audis sonantem. Nam sicuti eius testimonio Ecclesia Dei adfirmat Euangeliū Matthęi & Ioannis esse verbū Dei: ita eodem magistro docente, affirmat Symbolum esse verbum Dei, aliáque, initio ab Apostolis tradita. Sicuti enim nusquam legis in verbo Dei scripto, Euangelium hoc esse Matthęi, illud Ioannis: hanc epistolam esse Petti, aut Pauli, sed sola Ecclesiæ adfirmātis authoritate id creditur: ita & de alijs, quæ credenda adfirmat, sentiendum est.

DVB. Atqui existimabam id solū nomine verbi Dei intelligendū, quod scriptura sacra est comprehensum.

CON. Falleris Dubitanti, falleris.

Vt enim verbum Regis est, quod Rex loquitur, siue sit sigillatum & scriptum, siue non: ita verbū Dei est, quod Deus loquitur Ecclesiæ suæ per Spiritū sanctū, eiusq; per ministros Apostolos,

los,et eorum ſucceſſores .vides igitur, Scripturam nihil ad verbum dei facere, non magis quam ad Regis verbum,eſſe aut ſcriptum aut impreſſum, ſine quo accidente reuerà tamen eſt verbũ Regis. Vnde &non ſine Spiritus ſancti voluntate tot annos toto orbe verum Chriſti Euangelium fuit prædicatum, antequam eſſet vlla verbi Dei Euangelici notula vel literula.

Scriptura eſt verbo Dei Accidés, vti verbo Regis impreſſura

Nam Matthęus, qui omnium primus ſcripſit. anno 15. aut vti Euſebius annotat nono poſt Chriſti mortem ſcripſit. An intereà verbo Dei Euangelico Eccleſiã caruiſſe dixeris? Quod ergo Spiritui ſancto Eccleſiæ ductori & doctori placuit,ex verbo Dei per Apoſtolos prædicato tantum fuit, quantũ eidẽ Spiritui placuit, in literas relatũ: ſed eadẽ auctoritate,qua fuit prius. Nihil enim acceſſit amplius, ſicuti nec reliquis apoſtolorum dogmatibus non ſcriptis aliquid deceſſit, aut detractum eſt auctoritatis,quod non fuerint atramento libris inſcripta. Vnde & D.Paulus

Euãgeliũ toto fere orbe fuit prędicatũ anteq̃ vna ei⁹ extaret litera.

2. Theſſ.2.

lus ſuos Theſſalonicenſes docet, vt teneant conſtanter traditiones ſiue doctrinam quam accepiſſent ſiue per Epiſtolas, ſiue viua voce per ſermonem. Sanè D. Irenęus teſtatur, quoſdã Chriſtianos anno, 160. nondum ſcripturã vllam noui teſtamenti accepiſſe, quos tamen verbum Dei accepiſſe indubitatum eſt.

Anno 160. quidam Chriſtiani nullã Euãgelij ſcripturã acceperunt.

DVB. Eſt ne igitur Symbolũ inter huiuſmodi verbũ Dei recẽſendum, quod traditum eſt & non ſcriptum?

CON. Certè eſt: quia etſi omnia eo cõprehenſa poſſint ex ſcripturis demonſtrari: tamen quod eſt Apoſtolorum, non poteſt ex illis oſtendi, non magis quàm quod Euangelium Ioannis, eſt Ioannis Apoſtoli, aut quod Apocalypſis ſit eiuſdem Ioannis Apoſtoli.

Sed vna eademque Chriſti Eccleſię authoritas id docet adfirmatq; in hũc vſque diem, dum in diuiuo miniſterio per Diaconos recitatur lectio Apocalypſis Beati Ioannis Apoſtoli. Item initium ſancti Euangelij ſecundum Io annem

hannem. Hîc audis Spiritus ſancti teſtimonium toto orbe notiſſ. de ſcripturis, quæ populo recitantur. Sic & vera Christi Eccleſia, cùm baptizandis proponit Chriſtianæ fidei rudimenta, & ad veteris Adæ expiationem, per ſcripturas & ritus ſacros præparat, docet eſſe diſcendum Apoſtolorum Symbolum, quod vbi fide tenuerint, & recitarint, idonei erunt qui ad baptiſmũ admittantur, Chriſtoque inſerantur, atque in veram eius familiam recipiantur. Vides nunc opinor Symbolum eſſe fidei Chriſtianæ & Scripturarũ omniũ fundamẽtũ, quod ante ſcripturas traditur, & eidẽ fidei Chriſtianę ceu ędificij totius ſpiritualis baſis præſtruitur. Hæc ergo doctrina, quod ſymbolum eſt Apoſtolorum, ſiue ab Apoſtolis compoſitum, eſt ex traditionibus non ſcriptis: ſicut & Euangelium Matthęi, eſſe Matthęi: Apocalypſim eſſe Ioannis Theologi Apoſtoli. de illo enim nunquam fuit à maioribus dubitatũ. Sed ita conteſtatur & D. Ambroſius & D. Au-

Symbolũ apoſtolorũ eſt fidei atq; Scripturarum fundamẽtum & baſis.

& D. Auguſtinus ſermone 115. de Tẽpore. Imo Argentinenſes, & alij in ſuo catechiſmo ſuis proponunt tanquam Apoſtolorum Symbolum credẽdum.

DVB. Satis nunc de verborũ formula Symboli Apoſtolici, quod credo eſſe Apoſtolorum. Sed de articulorum ſenſu variè docetur. Eſtne ſatis tenere verba Apoſtolorum, & de ſenſu dubitare?

In ſentẽtia articulorũ ſymboli eſt fides apoſtolica nõ in verbis ſymboli.

CON. Minimè ſanè. Nã vti cũ hæreticis quibuſdã non diſputamus de Scripturis, ſed ſcripturarũ ſenſu: Intelligẽtia enim, ait D. Hieronym. nõ ſcriptura herẹticũ facit: ita & Articulorũ Symboli ſenſus facit aut hæreticum, aut catholicum. Illud enim, Patrem omnipotentem, ſumma cum diuinæ maieſtatis blaſphemia aliter accipiũt Zuuingliani quidã, nominatim Theodorus Beza & Petrus martyr, quàm rei veritas, aut doctrina habet Apoſtolica. Negant enim Deum omnipotentẽ, qui non omnia poteſt, vt factũ inquiunt fiat infectum, vt meretrix fiat virgo, vt bis tria ſint ſeptem, vti illos ſcribere affirmat Heſhuſius

Caput. 3.

Catalog' articulorũ ſymboli ſẽſu ab Euãgelicis deprauatorũ

1 Patrẽ omnipotẽtẽ.

2 husius libro contra Calui. & Bezam.

Crucifix' & mortu' Sic & illũ fidei articulũ, Crucifixus & mortuus, Libertinorũ quidã cũ Mahumetanis accipiũt, quòd non verè sit mortuus Christus, sed sola opinatione, ait Caluinus libro contra Libert.

3 Descendit dit iferos. Cęterum illud, Descẽdit ad inferos, Caluinistæ & Zvvingliani quod ad verbum attinet credunt cum Catholicis, sed si sensum intuearis, quẽ illi sibi fingunt ab Ecclesiæ dogmate alienum, agnosces plus toto cælo nos distare. Do-

D. Ire. li. 5. Augu. ad Darda. Hilari' in Psal. 53. Basil. Ho. in Ialitt ã. cet enim Ecclesia, Christum mortuum ad inferos verè descendisse, ibique nõ solum diuinitatis potentia, sed etiam animæ suæ præsentia fuisse apud Patres, quos ipsa Christi anima eduxit victrix limbo Inferni, & apud dæmones, quos captiua illa præda ante suam resurrectionẽ expoliauit.

Zvvingli'. At Zvvinglius lib. 3. Epist. Christi descensum ad inferos non sic intelligendum dicit, quasi circumscriptiuè, sed potentialiter.

Oecolãpa. Oecolampadius illud Descendit ad inferos ait esse ad declarationem eius, quod

quod dicitur, Sepultus eſt,additum, Bucerus. lib.epiſt.1.Bucerus in Matthęum ca.27. apertè dicit ſomnium eſſe,quæ dicuntur de limbo Patrum, & reali deſcenſu Chriſti ad inferos.Caluinus verò Inſtitutio.cap.8.Hæc fabula,inquit,de lim Caluinus. bo patrum, ad quos liberandos Chriſtum deſcendiſſe narrant, tametſi ma Chriſti deſcenſ᷒ ad inferos. Caluino eſt fabula gnos habeat Authores, nihil tamen aliud quàm fabula eſt. Deſcenſum ergo Chriſti ad inferos, ſomniat fuiſſe luctã eius cum æternæ mortis horrore. Et paulò poſt,Eò videmus Chriſtum fuiſſe deiectum,vt coactus fuerit vrgente anguſtia exclamare, Deus Deus meus vt quid me dereliquiſti? Ab his omnibus Smidelinus. Nicol.Gal. diſſentiunt Iacobus Smidelinus & Nicolaus Gallus, qui Chriſtum aſſeuerant in Inferno paſſum,atque ſenſiſ- 4
ſe æterni ignis cruciatum, teſte Frederico Staphilo in ſua defenſione.Rurſus, Articulus de Chriſti Incarnatione à Luthero ad Neſtorij dogma deprauatus. quod ad Incarnationem Chriſti attinet, videant Lutherani,an Lutherus Neſtorij dogma effugiat,qui in Epiſtola ad Hebręos Bucero interprete,do-

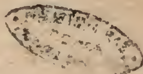
cet Christi humanitatem non esse om-
nipotētem, nec animaduertisse, necco
gitasse omnia: nec hominem esse omni
potentem, cùm Petrus verè dixerit ei,
Ioh. vlt. Domine tu omnia nosti. Sanè si in
Christo duarum naturarũ vna est per-
sona, Christus homo omnia nouit, om
nia animaduertit, omnia potest. Hunc
tamẽ errorem postea Lutherus anno
35. lib. de Concilijs videtur castigasse,
cùm vetera Concilia Ecclesiæ (vti pro
fitetur ibidem) legere cœpisset. Cùm
enim contra Zvvinglium disputaret,
qui legendum volebat, verbum caro
facta est, non factum est, fatetur inge-
nuè se nesciuisse hunc esse Nestorij er-
rorem, vt qui Concilium inquit etiam
nōdum intelligebam, quia scilicet nō-
dum legerat.

Simili impietate Melanchthon cau
sas exponēs pauoris Christi Domini,
dicit factam esse charitatis despoliatio
nem, quòd, subtrahente se diuinitate,
non flagrauit charitas. Quibus ex fun-
damentis fuêre qui adstruerent, Chri-
stum

ſtum blaſphemaſſe,& deſperaſſe,ideoq́ue damnatum eſſe: quod quidã Prę-monſtratenſium apoſtata euomere nõ dubitauit.O inauditam blaſphemiam Euangelico ſpiritu dignam. Sed hunc de incarnatione Chriſti articulum corrumpunt manifeſtiſſimè Anabaptiſtæ, qui Chriſtum negant ex Maria,ſiue ex eius ſubſtantia corpus aſſumpſiſſe, ſed ex cœlo,ſiue vt alij,de Patris ſubſtantia attuliſſe. Quòd verò credimus Chriſtum paſſum & mortuum, longe alio ſenſu accipit Andreas Muſculus,quàm hactenus Catholici omnes,puta Chriſtum eſſe paſſum & mortuum iuxta vtranque naturam,tam diuinam, quàm humanam: quod & publicè docuit,& libello Lutheri nomine ædito in orbẽ diuulgauit,vti recitat Staphylus in Defenſiõe.Huius verò doctrinę tam blaſphemę Lutherum fuiſſe auctorem,ſuis ipſe fateri videtur verbis lib.de Concilijs,ait ſibi fuiſſe negotium cum Neſtorianis,qui pertinaciſſimè contra me (inquit) diſputabant,quod diuinitas

5 Incarnationem Chriſti vere negant Anabaptiſtæ.

6 Articulũ de paſsione Chriſti vere deprauant Euãgelici.

Christi nō poterat pati. Afferuerat igitur Lutherus, diuinitatem potuisse pati. Ad hęc Christū aliter nos iudicaturum docent Euangelici, quàm fides habet Orthodoxa atque Catholica, quæ quod ab Apostolis traditum accepit, inuiolabiliter custodit, nimirum vnicuique secundum sui operis meritum mercedem relaturum: quam vti malis operibus concedunt Euangelici, ita bonis prorsus detrahūt. Imò per Svveuiā vidimus olim iudicij extremi effigiem Augustæ impressam, vbi disertis verbis appressum fuit, vnicuique pro sua fide remunerandum fore in illa die. Sic & de illo fidei articulo sententiæ hæreticorum variant, Sanctam Ecclesiā. Cū enim vniuersus populus Christianus semper crediderit verè sanctam, hoc est peccatis verè purgatam & mundatam Christi sanguine, eiusque spiritu sancto verè sanctificatam & ornatam, nūc in fine seculorum noui isti Euangelistę inauditum hactenus huius articuli adferunt sensum. Vult enim Lutherus & Calui-

7 Articulus de iudicio deprauatus.

8 Articulus de Ecclesię sanctitate per Lutherum adulteratus.

Caluinus, Dei populum ſemper manere immundum, & peccatis vere contaminatum, nec niſi imputatione ſanctificatum. Sed hic error ex alterius articuli deprauatione oritur, Credo remiſſionem peccatorum: quem Eccleſia docet interpretandum hoc ſenſu: Eſſe veram peccatorum omnium remiſſionē atque abolitionem veram, ita vt non ſint amplius, neque reos detineant, qui Eccleſiæ Sacramentis vtuntur. Deinde contingere in Eccleſia Chriſti veram hanc remiſſionem peccatorum vere credētibus, legitimè pœnitentibus, & Sacramēta ritè ſuſcipientibus, atq;, vti Paulus ait, Chriſto obtemperantibus. Aduerſarij autem volunt ſenſum eſſe, quod quiſque fideliū tenetur credere, ſibi per fidem Chriſti ſolam, ſine operibus, ſine ſacramentis contingere indubitanter remiſſionem peccatorū, modò credat Chriſtum ſibi mortuum, eſſe ſe reconciliatum Patri, ſe eſſe filiū Dei & hæredem Regni cœleſtis indubium. Hanc deinde peccatorum remiſſionem

9 Articulus de remiſſione peccatorum per Lutherū à ſenſu Apoſtolico deprauatus.

ſionem non eſſe veram, ſed fictitiam ſiue imputatiuam, hoc eſt verè imaginariam atque fantaſticam ſiue nullam, quum peccata verè manentia volunt non aboleri aut tolli, ſed tantum non imputari. Hunc verò Symboli articulum, bis falſo ſenſu adulteratū, im
10. Articulū de Sāctorū cōmunione Libertini detorquent
mo ter deprauatum, ſui noui Euangelij iaciunt fundamentum. Iam quòd articulum de Sanctorum Communione Libertini ad bonorum temporalium communicationem tantū detorquēt,
11. Reſurrectionē iā docent ſacrā Libertini. Cap. 4.
vti & Carnis reſurrectionem, quam iā dicunt ij dem eſſe factam, ad ſuam quā iactitant ſpiritualem innouationem, teſte Caluino cōtra libert. ſtultiora ſunt vti & nouorum Arrianorum & Macedonianorum deliria, quàm quæ fuſiore opus habeant confutatione. Cæterum ſicuti Valentinianos & Simonianos veteres, & nouos Mennonitas, atque Libertinos facit hęreticos, quòd ar ticulis Symboli de filij Dei Incarnatione ex virgine, & vera eius morte non credunt: ita & Lutheranos & Caluini
ſtas

ſtas,qui illos articulos de Chriſti ad Inferos deſcenſu,& de vera Eccleſiæ ſanctimonia ac remiſſione peccatorum aliter intelligũt,quàm hactenus Catholica docet Eccleſia. Vides nũc, opinor, non ſolius Symboli Apoſtolici,aut alicuius articulorum eius negationem facere impium & hæreticum:ſed vel ſolũ negare ſenſum articuli, quem Eccleſia Chriſti Catholica proponit vt verbum Dei. Quemadmodum etiam hæretici omnes illa Chriſti verba indubitanter ſuſcipiunt,hoc eſt corpus meum,ſed ſolum de ſenſu vero eſt controuerſia,quę tam varios facit hæreticos,vt Lutherus ipſe ante annos plurimos teſtatus fuerit,eſſe plura quàm ſeptem Sacramentariorum genera:ita & in articulorum Symboli Apoſtolici ſenſu tota vis eſt fidei Catholicæ,à quo ſi eum retineas, dicaris Catholicus: aut ſi reijcias,verè ſis hæreticus: quòd ſenſum tibi fingas alium quàm Spiritus Chriſti ſanctus loquitur Eccleſię Dei verę, Catholicę, Chriſtianæ & Apoſtolicæ.

Diſcedere à Catholico articulorũ Symboli ſenſu in Eccleſia tradito,verè facit hęreticum.

A qua quiſquis ſeſe aut ſeparat,aut qui ſe illi non coniungit,non plus habere poteſt ſpei de ſalute æterna,quàm olim illi qui extra Arcam Noë diluuio interierunt. Vt enim ſine fide impoſſibile eſt placere Deo:ita ſine ea ſaluari. Iam fides quæ verbo Dei non nititur, non eſt habenda fides,ſed humana doctrina & ſtulta præſumptio,ſiue ſuperba ingenij arrogantia. Manifeſtũ enim eſt,non eſſe niſi meram hominum doctrinam,quę aliud de rebus diuinis docet aut tenet, quàm Catholica Chriſti Eccleſia docet aut probatum recipit. Cùm enim ſenſu iudicioq; nitatur humanæ prudentiæ aut ingenij naturalis, nõ poteſt non eſſe hominũ doctrina. Si enim eſſet Spiritus Chriſti doctrina, haud dubium eam vera Chriſti Eccleſia agnoſceret, reciperet, probaret. Huic enim ſoli eſt promiſſum, quod eã Spiritus Chriſti regeret,doceret,atque in omnem deduceret veritatem. Vnde & Apoſtolus eam meritò dicit eſſe columnam veritatis & firmamentum. Nã in

Euãgelicorũ doctrinã vbi à Catholicis diſsentit, merã eſſe hominũ doctrinã.

1. Tim. 3.

in ecclesia sua Christus Dominus omnis mendacij nescius, per Spiritum suũ tãquam in columna omnem inscripsit veritatem. Imo si D. Pauli vocem contemplari libet, in Ecclesia, ceu quodam Regali throno collocauit atque sedere fecit Christus suam veritatem, quam mundo cœlitus attulit. Nam Paulus ecclesiam facit ἑδραίωμα, sedem & Regale soliũ. Ad hæc στῦλον columnã veritatis, quæ doctrinam Christi, digito Dei Spiritu sancto insculptam, toti orbi in finem vsque seculi proponit & exhibet legendam. Ab hac Christi doctrina, quæ vti & ipse veritas est, qui declinat aut aberrat, à Christo aberrat. Hæc Christi veritas, quæ in vna reperitur Christi Ecclesia, omnes iudicat impios errantes, & hæreticos, qui illã nõ recipiũt, aut retinẽt. Cũ igitur Christi veritas non nisi in Christi Ecclesia reperiatur, necesse est omnes à vera Christi doctrina aberrare, qui vnam illam Christi Ecclesiam veritatis sedẽ & columnam nõ sequuntur aut retinent magistram.

Cap. 5. Ecclesia est Thronus veritatis Euangelicæ atq; immota cœlestis doctrinæ columna Paulo dicta.

Christus & Euangelij veritas nõ nisi in vera Dei reperiunt Ecclesia.

DVB.

DVB. Sed quum tam varij dicant se veram Christi habere Ecclesiam, vndè nã vera Christi Ecclesia à falsa discernatur?

Vera Dei Ecclesia quę sit, & vbi sit, & quomodo discernenda.

CON. Omnes quidem se iactitant esse Christi Ecclesiam, sed si penitius introspicias, verissimas agnoris esse Antichristi Synagogas. Certa enim veræ Christi Ecclesiæ signa Apostoli nobis præscripsere suo in Symbolo: Credo (inquiunt) Ecclesiam, Sanctam, Catholicam. primum aiunt per Christum & eius Spiritum esse collectam Ecclesiã, id est, Dei populum Christi fide imbutum, & Sacramentis insignitum.

Signa Apostolica veræ Christi Ecclesiæ.

Vides ergo vnam esse, non multas hominum congregationes, vti Regnũ Hispanię est, quod vni Regi Catholico paret. Certissima ergo est nota, eas non esse Christi Ecclesias, quæ multæ sunt inter se, & doctrinâ non consentiẽtes. Iam sanctam addunt, vt in ea demonstretur veram inueniri sanctificationẽ, quæ omnem verè tollit & abolet iniquitatẽ. Non igitur Lutheri aut Calui ni, aut aliorum synagoga est Christi Ecclesia:

Sancta cur dicta Ecclesia.

clesia: quum illa contra Christum do- cet peccatum non verè tolli, aut abole ri, sed remanere post baptismum: tegi, non imputari. Est ergo immunda & non sancta, adeoque prophana. Cæterum illud omniū est signū certissimum, quod addūt Apostoli Catholica. Hoc enim ab omni indubitatissimè iuxtà ac manifestissimè distinguitur, adeoque dignoscitur congregatione, quæ vlla recti specie aut pietatis prætextu fallere, aut à vero Christi populo seducere queat. Significant enim Apostoli hac voce Catholica, Ecclesiam Christi vbique locorum sua opera plantatam, atque Christi iussu secundum prophetias toto orbe disseminatam, Ite in orbem (inquit) vniuersum & prædicate vniuersę creaturę. Quod eos fecisse D. Paulus ex Dauidis Oraculo demonstrat. In omnem (inquit) terram exiuit sonus eorum, & in fines Orbis terræ verba eorum. Prædicatione ergo Apostolorum vera Christi fides, cœlestisque eius doctrina verbo Dei compræhensa

Catholica cur ab Apostolis dicta vera Christi Ecclesia

sa

ſa per Apoſtolos eſt initio omnibus o-
mninò hominibus annuntiata, qui pro
magiſtri ſui Spiritus ſancti ducatu alij
aliò ſunt delati. Ex quibus vt Italia Pe-
trum & Paulũ: ita Germania D. Tho-
mam ſibi gratulatur fidei Chriſtianæ
magiſtrum: Quemadmodum D. Hie-
ronimus in catalogo diſertè ait, atque
Sophronius, & ante eum ex Patrum
traditione vetuſtiſſimus martyr D. Do
rothæus Tyrius ante concilium Nicæ-
num clariſſimus, in Synopſi. Cui ſuffra
gatur, quod vetuſtiſſimas omniũ Ger
maniæ Eccleſias videre fuit D. Thomæ
dedicatas, vti Oudtraiecti ad Rhenũ ve
terem à D. Vvillibrordo noſtro Anglo
ſaxone, ita & Argentinę audio, & alibi.
Hunc igitur ad modum vera Chriſti do
ctrina per Apoſtolos toto Orbe fuit
plantata, atque in fidelium hominum
cordibus diſſeminata, quæ nullo vn-
quam aut hominum ſtudio euelletur,
aut ſanguinaria Tyrannorum perſequu
tione delebitur, aut callidis Sophiſtarũ
argutijs obſcurabitur, aut fraudulentis
hæreti-

Germaniæ noſtrę Apoſtolus D. Thomas.

Oudtraiectũ q.d. vetus Traiectũ, vvlgo vtrecht, ſedes iterum Archiepiſcopalis ad Batauiã.

hæreticorum corruptelis deturbabitur, aut impotentissimo rabidóque diabolorum denique molimine suo à fundamẽto quod est Christus Iesus ab Apostolis prædicatus totique mundo Euãgelizatus, euertetur. Aduersus has omnes enim & vniuersas Inferorũ portas semper stabit inuicta atq; immota, illo infallabili Sponsi & Dei sui innixa promisso, Super hanc petram, quæ est, inquit, ô Petre tuę fidei cõfessio, quod sum filius Dei viui, *AEdificabo Ecclesiam meã, & portæ inferi,* vtut cõtra te insurgant, tumultuentur, pernitiem moliantur, nõ præualebunt tamẽ vnquam. Nam hoc fœdus meum ait Dominus apud Esaiã cap.59. cum eis, qui redeunt ab iniquitate, cum venerit ad Syon redemptor, Spiritus meus qui est in te (Christe) & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui dicit Dominus amodo vsq, in sempiternũ. Hoc igitur Dei verbum à Deo Patre per Christum in Orbem terrarum mis-

Ecclesia Christi cur inexpugnabilis & insuperabilis omni hostium licet infestissimorũ generi.

Verbũ Dei Euãgelicũ est Catholicę Christi Ecclesię alligatam, quia diuinitus ei promissũ est, quod eo nũquã destituetur.

ſum ab Apoſtolis exceptum, atque cæteris omnino omnibus prædicatũ initiò fuit purum putum, incontaminatũ Eccleſiæ Chriſti Catholicæ aſſignatũ, depoſitum atque velut in manus traditum, Poſteris porrò in finem vſque ſeculi tradendum atque ſartum tectũ cõſeruãdum. Quod vt fieret, nihil prętermisêre Apoſtoli, eorúmque diſcipuli, quod huc facere vllo modo poſſet. Verum Serpentis illius inuidi hominúmque ſalutem peroſi fraude factum, vt purum hoc Dei verbum vel Apoſtolorum ætate hominum verſipellium men téque corruptorum aſtutia deprauaretur, atque adulterino humanæ doctrinæ fermento inficeretur & corrumperetur. Vnde in Concilio Nicęno patrĩs bus Spiritu ſancto plenis viſũ eſt, Symbolo illi Apoſtolorum indubiam addere notam, qua ab omnibus omnium hęreticorum hominum cõuenticulis certò dignoſceretur. Addiderunt enim *Apoſtolicam.* Quæ vox illam demonſtrat veram Chriſti Eccleſiam, quæ inter omnes

2.Pet.2.
2.Cor.2.
2.Cor.9.

Cur P. P. Cõcilij Niceni addiderint Symbolo, Apoſtolicam.

mnes

mnes hominum congregationes Christi nomen præ se ferẽtes, suam ducit & deriuat ab Apostolis originem. Qui ergo nunc temporis errare nolit, eũ necesse est sequatur fidei Christianæ doctrinam, quam Ecclesia tenet atq; profitetur Catholica & Apostolica, id est, quæ à Christi Apostolis toto Orbe fũdata, suam habet ab Apostolis Christi originem, plantationem & propagationem. Quæ omnia nulla omnino Ecclesiarum alia, præter Romanã, in hũc vsque diem potest demõstrare clarius. Cum hac ergo in fidei dogmatibus cõsentiat, atque Sacramentorum communiõe vniatur necesse est, qui salutẽ suã saluã sibi constare velit. Cùm hac enim totus non modò consensit pridẽ oriens, totus item occidens, sed omnes planè toto semel orbe Christi Ecclesię, Propter Petri, Apostolorum principis atque omnium Christi ouium Pastoris curam atq; præposituram, primamq; de omnibus solicitudinem agnouerũt magistram. Atque vti D. Irenęus lib. 3.

Errores quo pacto vniuersos semel certoque effugias.

Cur hodie ad salutẽ necessarius cũ Ecclesia Romana in fidei dogmatibus cõsensus atq; Sacramentorũ cõmunione.

Eccle^a Ro. D. Irenæo est Apostolicæ veritatis apotheca & vitæ porta.

cap.4. opulentissimam veritatis Apostolicę Apothecã,vitæq; portã: Ex qua ceu vitæ cœlestis fonte diuinitus adaperto, omnes qui velint sumant potum vitæ, nimirum salutaris doctrinæ Christi salientis in vitã æternã. Imo ad hãc Ro. ait idem cap. præced. ab Apostolis Petro & Paulo fundatam atque constitutam, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, propter potentiorem principalitatem. Ab hac igitur vt reliquæ per Occidentem, ita Germanicæ omnes Gallicanęque Ecclesiæ cùm suam ducant originem, illamque vitæ æternæ aquam potarint multa per secula salutariter, citraque dissensionem vllã, verã illam toto cum Orbe Christiano consentientes atque concordes coluerint Christi doctrinam ab Apostolis initio traditam, nunc quæso animaduerte, quibus ex causis, & per quosnam homines isthæc funesta, feralia, exitialia in occidentem sunt excitata, inuecta, propagata, & hunc in Tragicum statum prouecta, in vera Christi doctra

in

na,quæ niſi vna eſſe nequit,diſſidia.

DVB. Nihil ſanè mihi contigerit gra- Cap. 6.
tius,hinc enim futurum præſagit ani-
mus,vt cauſis diſſidij cognitis,vera ſeſe
offerat ratio,qua veram Chriſti Eccle-
ſiam germanamq́ue Euangelicam do-
ctrinam liceat deprehendere.

CON. Attentus audi.Cõtinget enim, Origo Lu-
Deo optimo fauente atque aſpirante, theraniſ-
quod optas. Cùm tranquillus multos mi.
annos ferè ſeptingentos totus ageret An. 1500
orbis Chriſtianus,vnoq́ue Chriſti no-
mine cenſerẽtur Chriſtiani omnes,qui
vt vnius fidei conſenſu,ita Sacramento
rum atque rituum doctrina vnum erat
corpus,quod nihil præter Bohemię diſ
ſidium vexabat atque perturbabat,ſub
annum Domini 1515.Martinus Luthe-
rus Iſlebienſis Saxo poſt iuris ſtudiũ
vbi fuiſſet ictu fulminis in agro proſtra Lutherus
tus,adeóque ſodalis interitu perterrefa fit mona
ctus, D. Auguſtin. Regulam annos chus ex iu
iam decem profeſſus,recèns Roma an- riſta An-
te bienniũ reuerſus,Doctorq́; S.Theo no 1504.
logiæ Erfordiæ creatus,magnas ſanè

1510. mittitur Romã caussarum patronus 1512. fit doctor S. Theol. 1514. nouas serit dogmatũ quæstiones.

in catholica Christi ecclesia per Saxoniam dedit turbas. Nouas enim variasque per illud tempus quæstiones non tam ingenij confidentia, aut doctrinæ præstantia, quàm contentionis studio rixandique libidine iam annos aliquot in Aristotele, & illius ætatis sophismatibus haud infeliciter exercitatus, spargere aggrediebatur non solum Vvittenbergę, vbi S. Theologiam profitebatur, sed Heidelbergam quoque cursitabat vanissimum gloriæ quæritandæ mancipiũ disputaturians, atque themata valuis figens de libero arbitrio, de operũ meritis, de Indulgentijs, de Pœnitẽtia & Iustificatione, ac de illo in primis articulo Symboli, *Credo remißionem peccatorũ.* Quem vt sensu nouo atque alijs inaudito, veteribusque ignoto: ita à deliro quodã sene Augustinani Ordinis hausto vbi deprauasset, magnam istam exitialemq; Germanijs mouit Tragœdiã, quæ vti Rei Ecclesiasticæ peruersionem, ita Imperij etiam labefactationẽ complexa videri queat. Vnde Lutherũ tur-

turbarum omniũ Germaniæ cauſſam eſſe fatetur Camerarius, ſi fidem mereatur Ioan. Stoltzius, culpamq; omniũ ærumnarũ quibus adhuc conflictatur Reſpubl. transfert in illius contentiones. Ita enim eſt in Lutheri defenſione aduerſus Querelam. Illud ergo nouæ doctrinæ genus cùm magna ingenioli oſtentatione, maximaque iactaret verborum contentione Lutherus, contigit Leonẽ Ro. Pontificẽ, templi Romę D. Petro à Iulio II. inchoati tãdem abſoluendi, aut vti ait Tilius, Turcici belli cauſa, Indulgentias atque peccatorũ condonationes ſiue pœnarum relaxationes elargiri: quas Archiepiſcopo Moguntino per Germaniam credidit diſtribuendas. Has Auguſtiniani commendatas ſolent populo proponere. Verum Maguntinus hoc tempore illas ad Dominicanos tranſtulit inuulgandas, vnde ſimultas inter illorum mendicantium ordines haud ſane leuis exorta fuit. Lutherus vt ingenio erat acri, vbi quæſtum ad ſe ſuoſque redire ſolitum

Ioachimus Camerarius Lutherum facit oĩm turbarũ authorẽ, teſte Stolzio.

An. 1516. contra Indulgentias dudũ à ſe laudatas Lutherus inuehitur

Occaſio cur Luther', à Catholica exiuerit Eccleſia

Hac inter ipſos igitur oborta cũ infirmorum ſcandalo contentione de Indulgentiarum viribus atq; efficacia, eccleſiæ pax atq; fidei vnitas dolendũ in modum cum certa plurimorum Chriſtianorum pernicie fuit has in factiões diuulſa atque interturbata.

Losſius in Calēdario

Cæterum ea lucri priſtini ſpe totus nunc fruſtratus Lutherus, rem alio expugnandi modo aggreditur Pridie enim Omnium ſanctorum, aſſertiones aliquot paradoxas valuis Templi in aula Vvittenbergę affixit: quibus Indulgentias non modo vt antea fraudis, licet pię, accuſabat, ſed prorſus dãnabat, nouamq́ue de peccatorũ remiſſione doctrinam inuehebat. Quo etiã die anni eiuſdem 17. ad Moguntinum literas dedit non minus in eum ſalſas quàm calumnioſas, quòd Indulgentiarum prædicatores populum per falſas veniarum (inquit) fabulas & promiſſiones ſecurum (ſuæ ſalutis) faciũt & ſine timore. fuit & Heidelbergæ diſputatũ de Indulgentijs, & operum meritis.

An. 1517 publicę diputat contra Indulgētias dudū à ſe laudatas.

An. 1518.

An.1519. Sed anno 1519. post illas quasi intra parietes velitationes, ad publicā disputationem Lipsiæ R.D. Ioannes Eccius propugnatorē Lutheri Carolstadiū prouocat. Quò cùm hic suo Luthero non euocato, sed vltro procurrente succenturiatus aduenisset, Eccius in harenam descendit, de Ro. pontificis potestate atq; inter Christianorū episcopos primatu siue excellentia, de Purgatorio, de Indulgentijs, alijsq; cū eis disputaturus. Exhausto atque fatigato igitur per dies septem Carolstadio successit Lutherus, Eccium nunc nō leuiter exagitatum quasi confecturus. Porrò tandem Lutherus longā post disceptationem cū Principis Georgij Cōsiliarijs, qui moderandæ disputationi fuerant adhibiti, in Iudices Theologos Parisienses & Erfordien. consensit, cùm aluisset vulgi iudicio rem transigi.

Disputatio Lipsica.

Lutherus sese Carolstadio vltrò adiungit collu-ctatorē cōtra Ecciū.

Lutherus egre admittit iuces præter plebeculā.

Itaque ante disputationem cum Lutheri vultum viderent iracundum, illi admonuerunt, vt nihil per iram, sed omnia modestè ageret, ne scandalo fieret

ret auditoribus. Cum ille ira victus latitans animi sui secretum prodidit, Nō propter Deum (inquiens) hæc res cœpta est, neque propter Deum finietur. Hæc illius ætatis viri fide dignissimi, qui & pars magna fuêre, testesque oculati, vt D. Emserus, alijq; scripto nobis reliquêre. Vnde te Dubitanti iam agnoscere existimo, quàm pius fuerit Luthero scopus: nimirum vcter Deus, dum quæstionum grauissimarum turbas non propter Deū, vti ipse ait, apud populum mouit: qui disertè in publica professus est disputatione, sese hanc rē nō propter Deū cœpisse, nec propter Deum finiendam esse. Imo Lutherus ipse epistola ad Argentinenses claris verbis profitetur, se nō Christi amore, sed Papæ odio inflammatum, quod ex dolore ob interceptum ex indulgentijs speratum quæstum exarserat, hasce Orbi mouisse Tragœdias. Probè enim sese perspicere ait, Papatui se valde incōmodare posse, si Carolstadius, aut alius quispiam ante quinquēnium, id est,

Non propter Deū Lutherus fateē sese orbi nouā inuexisse doctrinā.

Extat hæc sacra Lutheri epist. apud R. D. Ruardū & Hosium, & Impressa Haganoæ, anno 25.

Ex rabido Lutheri in Ro.pontificē odio natas esse has in orbe tragœdias.

anno 20.persuadere potuisset,in Sacramento Eucharistiæ præter panem esse nihil.Rursus libro contra regem Angliæ,Viuēs ait,Papatus hostis ero: exustus,bis hostis ero,facite porci Thomistæ quod potestis,Lutherum habebitis vrsum in via,leænam in semita.Porrò quàm fuerit istud Lutheri in Ro.Pō tificē odiū planè internecinū, testatur eius Epitaphiū,quod sibi viuo, ait Pomeranus, composuit, Pestis eram viuus,moriēs tua mors ero Papa. Quod adeò verum esse Pomeranus affirmat, vt Prophetiæ elogio exornare non dubitarit.At de Prophetiæ istius euentu infrà dicetur aptiùs.

Orat.funebri in exequijs Lutheri.

Certè vel ex solo lucri ad alios translati, quod ex Indulgentiarum euulgatione cùm suis captabat, dolore, satis liquet nón propter Deum hoc agitatū fuisse à Luthero negotium.Et quemadmodum ex nouarum illarum quæstionum tumultu illum apparet iactabundo fuisse animo ingenioque acri,gloriȩ que captandȩ studio tumido:Ita & ex illa

illa cum Tetzelio, alijsque Dominicanis, quos sui fundi calamitatem acerbissimè cum suis oderat, contentione, zelo eum fuisse amaro liquet. qui vti Paulus ait, sursum germinans plures (proh dolor) coinquinauit. Hæc dum per Saxoniam geruntur, Louanienses, deinde Colonienses Theologi libellos Lutheri publicè damnatos exurũt, iussuq́; Caroli A. per Belgium, Coloniæ, ac Maguntiæ Lictores publico igni inijciunt concremandos. Ad hæc allata fuit in Germaniam Leonis X. Bulla, qua anno 1520. 17 calend. Iulij fuerãt Romæ illius errores libriq́ue damnati, ac ipse nisi statis illic diebus resipisceret, erroresq́ue reuocaret excommuni catus, ac Sathanæ Apostolorum potestate, vt spiritus saluus esset in die Domini traditus, quũ de erroribus per literas admonitus, & post citationẽ toto anno, fide publica oblata, sumptibusque itineris, contumax nollet resipiscere. Sathanæ igitur vti dixi, traditus cœpit de errore in errorem prouolui atq; vt

An 1520
Libri Lutheri exusti.

Lutherus admonit' & citatus cũ nollet resipiscere, excommunicat.

vt D. Paulus ait, in deterius proficiens errore errorem cumulare. Etsi vero aliquando resipiscentiam simularet errorum, si qui deprehenderentur, palinodiam pollicens Apostolicæ sedis iudicio se suaque submittere: nouis tamen hæresibus alias affingere indies nō desistebat. Quibus quum non deessent, suffragatores, nō solū de plebe, Poetæ Rhetorculi atq; Grāmatici, Literiones non ignobiles: verumetiam Principes atque nobiles plurimi, cœpit hoc incēdium tantula ex scintillula natum, totum ferè orbem Christianum sua flamma si non accēdere certe amburere, atque omni propè ex parte adustulare.
Porrò vt hoc negotium verè, quod dixit Lutherus, agnoscas, nō propter DEū inchoatum, vide mihi quàm varij mox emerserunt dogmatistæ. Quod enim sua sibi aduersum illam veram Christi Ecclesiam hactenus vnam sumpserat audacia Lutherus, idem & aduersus Lutherum sui etiā sibi sumebāt discipuli. Tanta enim erant authoritate, vt sese
apud

apud suos æquo iure, quo ille, facerēt hæresiarchas. Vt enim Lutherus prælu dium captiuitatis Babylonicæ in lucē ædidisset, quæ mundo palam fecit, quo spiritu afflatus hanc exorsus est Tragœdiam (cùm illic minatur, se multò teteriora cōtra monachos scripturū, si ea displicere senserit, Præcurram, inquit, vt dū de vna mea aliqua hæresi triumphāt, ego interim nouam moliar) mox ceu ex equo Troiano, sed Patris sui Lutheri vtero non tam aperto, q̃ viperarū ad morē perrupto, in orbē prorumpere viperæ plurimę verè Euāgelicæ, quæ etsi ad tempus quo adolescerēt, sese Luthero consentire in speciem simularēt, tamen annis mox consequutis quàm ex diametro cum Luthero pugnarent, declararunt vt in Carolstodio, Munzero siue Monetario, alijsq́;, liquebat.

Anno 1520 captiuitas Babylonica in orbē proiecta.

Anno 1521 Luthero nato, mox exoriūtur variæ Euāgelicorū sectæ.

Carolstadius enim euocato Luthero Vvormatiā à Cæs. Carolo ad Comitia, Imagines & missam aggressus est oppugnare, templisque eijcere: cuius tamen furorem Lutherus posteà reuersus vehemen-

Anno 1522 Euangelicorū rebellio contra Lutherū.

hementer improbauit. Quod quanam acciderit Dei prouidentia operæpretium arbitror,vt paululum contemplemur. Cùm in Comitijs Vvormatiæ à Cæſare admonitus Lutherus reſipiſcere nollet, ſed vti in itinere teſtudinis pulſu plebeculam monachalis monſtri prodigio confluentem raſus & cuculatus oblectarat,ſuique artificij ſpecimẽ ſepiuſculè popellis oſtentarat: ita ſuos pertinaciter illic defenſabat errores,iã non modo Romæ,ſed per omnes prope Academias damnatos.Remiſſus itaque poſt dies decem pro fide publica à Carolo V.conceſſa in Saxoniã,vt Principibus Catholicis inuidiã conflaret, populumq́ue in ſeditionem cõcitaret, fingit ſe captum atque in exilium miſſum,fidemq́ue publicam à principibus Catholicis nefariè violatam.Itaque in oppidulum Turingiæ ſui propugnatoris Saxoniæ Ducis Alſtadt,vbi Monetarius poſtea ſeditionem concitauit, ad menſes ſex reconditus latet. Interea emerſit,quod diximus, Andreas Carol-

Exiliũ vltroneũ fingit Lutherus ad inuidiã Cæſari & Catholicis Imperij principibus conflandam.

Carolſtadius, qui præter renouatum à ſe Berengarij de ſacra Euchariſtia errorem, etiam Miſſam & Jmagines templis exturbare cœpit, ac deinde varia ſectárũ agmina ex illis Lutheri concionibus atq; libellis proſilierunt, de quibus pòſt aptior dabitur fuſiùs dicendi locus. Illas igitur Lutherus, quas modò dixi iſtius tam funeſtæ atque Occidẽti exitialis Tragœdiæ habuit cauſas.

Hęc fuerunt diſſidiorum iſtorum ita paſſim graſſantiũ exordia, animi tumor, arrogantia, ambitio, atque vt veterum hæreticorum (quos ſuis opinionibus ab orco in lucem reuocauit) tandẽ quoque radicem agnoſcas, auaritia. Cùm enim non exiguus magna cũ gloria ad Auguſtinianorũ ordinẽ rediret quæſtus ex inuulgandis Indulgentijs illis nimis haud dubium vulgatis, & ad quæſtum hominum magis quàm pietatis aut diſciplinæ Eccleſiaſticæ tutelam à quibuſdã multiplicatis, ęgrè fuit Lutheri & ſuorum animo, tantum bolum tã opimũ & ſucculentũ fuiſſe ſibi ſuiſque

Auaritia atque ambitio Luthero cauſſam dederunt huius Tragœdiæ.

que ereptum, eumque esse Dominicanis nunc tributum: cum quibus ferè solet non optimè conuenire: huius rei argumentum non obscurum obseruare est in illo Augustinianorum Instituto. Nullo enim hominum in ordine (tametsi vndique in Lutheri sentinā confluxerint) plus Lutherus inuenit aut patrocinij, aut fauoris, aut ad orbē Christianum hoc hominum fermento corrumpendum auxilij quasi contubernalis, quàm qui sese B. Augustini profiterentur imitatores. Quot enim fuerint alibi huius ordinis quasi manipulares hanc ad pestem promouendā, hominumque pectoribus concionando, confessionibusque audiendis instillandam, hic non est dicendi locus: Vvittenbergæ sanè iam dudum suo in monasterio publicè missas abrogarant, aliaque suo & nomine & professione indignissima designarant. Alibi optato isti incendio haud obscurè fomēta ministrabant. Quid Antvverpiæ Lutheri negotium promouet Hēricus

Quātopere iuuerint istud Lutheri bellū monachi Augustiniani eodē culinario bolo ex Indulgentijs sperato spoliati.

Sutpha-

Sutphanus August. Prior, Erasmus ille nostras tanto studio literis ad Lutherū de felici rei Lutheranæ successu an. 20. Louanij datis in hunc vsque diem loquitur. Est Antvverpiæ, inquit, Prior eius monasterij, vir purè Christianus, qui te vnicè deamat, tuus olim discipulus vt prædicat. Is omnium penè solus Christum prædicat. Cæteri verò aut hominum fabulas, aut suum quæstum prædicant. Quàm hæc fuerint vera, sanè res ipsa paulò post declarauit. Nam eius monasterium etsi fuerit in Parochialem D. Andreæ Ecclesiam conuersum, monachique aliquot ignibus Bruxellæ exusti: tamen pestis eius scintillę non modò totum per Belgium dispersæ magnum auxerunt incendium, sed & in reliquis eiusdem ordinis hominibus minimè obscuris hæsere. Et ô vtinam vel nunc tandem essent extinctæ. Hac igitur Lutherus via sibi pulchrè cùm videbatur non tam priuatam quàm publicam totius Ordinis vlcisci iniuriam, qua esset vt cùm aduersario-

Prior Antvverpien. Lutheri discipulus, penè solus Christum prędicat, ait Erasmus.

Res ipsa declarat Erasmi præconium illi Priori decantatum.

Ex dãni pecuniarij vindicta Lutherus in Roma. pontificẽ insurgit.

rum gloria,sed quæstu multo vberiori, ita suorum contumelia damnóque culinario coniuncta adfectus, dogmata cœpit cõminisci noua,quę in Ro. Põtificẽ huius damni tã irreparabilis authorem,non minori,atque ipse cũ suis accepisset,iacturæ redundarent, vti ex ipsius Epistola ad Argentinenses dudũ recitata liqueat Nam probè perspiciebat Papatui se valde (ait) incõmodare posse,si Carolstadius,aut alius quispiã persuadere potuisset,in Sacramẽto Eucharistię præter panem esse nihil. Ita enim homo,scilicet,Christianus & paupertatem monasticam iam pridem sese professum votoque confirmasse oblitus,malum quod putabat,vlcisci est aggressus,sicuti & postea An.20. die Lunę post D. Nicolai suorum librorum Romę alibique igne blasphemiarũ eius vindice exustorum iniuriam vindicare stultissimus conabatur,cùm Ius canonicum, id est,sanctissimas seruandę gubernãdæq; Ecclesiæ Apostolorum,Patrum,Conciliorum, adeoque Christi regu-

Ex contumeliæ libris suis illatæ vindicta Lutherus Ius Canonicũ exuerit, An.1520. Matth. Ritter.

regulas,rogo iniecit exurendum. Cùm enim Pontifici rebus ipſis nocere non poſſet, maledicis verbis et conuicijs quod potuit,nocuit. hunc enim verum fuiſſe Luthero ſcopũ ad Argentinenſes teſtatur verbis,et libello de ſeditione cauenda,gloriatur hoc ſe conſequutũ. Inſpice, inquit, facta mea, nonne ego Papæ, Epiſcopis,presbiteris & monachis ſolo ore abſque omni ictu gladij plus ademi, quàm illi omnes hactenus Imperatores, Reges & Principes cum tota potentia ſua ademerunt? Cæterũ Patrum adeoque Apoſtolorum iniuria à Luthero ipſorũ doctrinæ inflicta, vt in Chriſti contumeliam haud dubiũ redundauit,ita & dogmata ab illo aut conficta,aut vt verius dixerim de vetuſtiſſimis iuxta ac damnatiſſimis hæreſeon lacunis reuocata in manifeſtiſſimam Chriſti Domini blaſphemiam erumpunt. Quæ dogmata ante Germaniæ calamitates per Lutherum allatas, paucis commemorare non grauabor,ſi modò tibi probabitur. Vereor enim ne

Luthero fuit ſcopus,vt Papæ incommodaret, nõ vt veritatẽ populis annunciaret.

longa diſſidiorum iſtorum exordij ab ouo (quod dicitur) repetiti narratione fuerim moleſtior.

DVB. Nequaquam ô bone. Animus e= nim mihi excitatur alacrior ad dogma ta noui iſtius Eliæ, quem prædicant, accuratius cognoſcenda, quę nunc quę ſo paucis commemora, vt huius diſſidij fructus liceat contemplari planius.

Cap. 7.

CON. Quia nouum ſeſe Prophetam, imò ſeſe Dei gratia Euangeliſtam Vvit tenbergenſem Epiſt. ad Ducem Saxo. Georgium iactitabat, nouam vt adferret doctrinam fuit neceſſe. Cùm igitur Lutherus iſthoc Ro. Põtificis odio inflãmatus, neq; propter Chriſtum hanc Tragœdiam aggreſſus, nouam, Chriſtianisq; inauditam fidei atque iuſtificationis rationem Orbi inuehere vellet, idoneam ſuo iſti figmento prçſtruxit viã. Illo enim Eccleſiaſticorum hominum odio ex auaritia, ſiue Indulgentiario quæſtu, vti demonſtratum eſt, orto excæcatus, cùm Chriſtianam religionem illis quidem ad tuendum & prædicandum

Lutherus ab Eccleſia Dei egreſſus, q̃ blaſphema iecerit ſui noui Euãgelij fũdamenta.

dum creditam, ſed aliud ferè agentibus ac luxui, otio, torporique incredibili deditis, atque altum omnibus prope dormientibus, imis à fundamentis conuellere, quaſſare, labefactare eſſet in animo, cœpit piam Chriſti fidem, Sacroſancta Dei Sacramenta, bonamque Chriſtianorum vitam exagitare, vexare, oppugnare: aut verius ſuo pro nomine, quod ſuperbiſſimè ſibi à puritate finxerat, impuri ſui luti ſtercoribus cõtaminare, humanæque doctrinæ fermẽto corrumpere.

Luthero quiſnã fuerit ſcop'i nouãda Ecclesiæ doctrina.

Cæterùm vt hæc ſuo pro rabido animi furore aptè perficeret, homines ſuæ ætatis animaduertens paſſim vitijs carnis, ebrietati, cõmeſſationi, luxui, adeoque prȩſtigijs deditos, atque ſuis fraudibus morum ſimplicitate, vitæ impuritate, Religionis incuria, ſalutis æternæ negligẽtia quaſi prȩparatos, eis ſuã callidiſſimè concinnauit & adaptauit noui Euangelij doctrinam, à vita bona, bonorumque operum in primis fidutia deterrens. Omnia enim horum

Hominib. ſuæ ætatis carnalib' ſuam accõmodat doctrinam Lutherus.

A vita bona & bonorũ operũ fiducia deterret Lutherus.

Lutheri paradoxa q̃ sint in Christianas mẽtes cõtumeliosa

o pa docebat esse peccata. Rursus quãdo quod in se est faciunt, peccare mortaliter. Quod axioma vt solido quodã quasi fundamento stabiliret, fingebat homines non modò esse serui arbitrij, qui nihil prorsus aliud agerent, quàm lutũ in manu figuli, aut gladius in manu furiosi: sed in iustificatione etiam, quæ est per Christum, nos non mundari verè, neque iustitiæ donum verè nobis communicari: sed tantum nos reputari iustos, tegique peccata in animo latentia, ob quæ verè essent Deo odibiles atque gehenna digni, imò propter inhærentẽ peccati Originalis fomitẽ, Sanctos etiam hinc euocatos à Regno cælorum aliquandiù remorari atq; retardari. Quæ Lutheranæ doctrinæ, Euãgelij titulo palliatæ, principia si vera sũt (inquiebãt illi simplices) quid nos frustrà Deo studemus vita Christiana placere? Imò si non est nobis liberum arbitrium, iniustus erit Deus si puniat, quæ non possumus non facere. Mãducemus ergo & bibamus, coronemus

nos

nos rosis, volutemur vnguentis & vnguentarijs. nihil enim peccabimus, qui voluntatem Dei facimus. Sed isthæc vel Mahumetano Epicuræo indigna, suos tamen repererunt sectatores innumeros. Cæterum Stoicam illam necessitatem, quæ & Deum facit scelerũ authorem atque impulsorem, quónam ore audebat os impudens sonare, qui Christum legit Ierosolymæ cum lachrymis exprobrantem. Quoties volui vos cõgregare & noluistis? Sed atrocius in Christum sunt contumeliosa, quæ aduersus Sacrosanctę Ecclesię Christianę immundissimus euomuit Sacramenta. Oblitus enim, quod D. Petrus ait, mundationẽ sese veterũ accepisse peccatorum, cùm in volutabro suo, cũ sua sacrilega Christi adultera Catharina de Bore subare atque obuolutare statuisset, ausus est & Christi Baptismati veram derogare animi emũdationem, cùm D. Paulus doceat Christum non modò liberare, sed emundare populũ sibi peculiarem. Rursum Ecclesiam suã

Lutherus quàm sit in Christũ iniurius.

purgare lauacro aquę in verbo vitæ. Rursus Christum ad Patris dextram conscendisse, vbi peccatorum purgationem perfecisset, suo illo crucis sacrificio Deo Patri omnium gratissimo. At si non verè in baptismo à peccatis purgamur, aut non verè liberamur, quia remanēt vt inquit ille, sed nō imputātur: latēt nō abolentur, quomodo Christo Domino suū aut officiū, aut nomē cōstat saluum? Quomodo enim Iesus, qui non est Iesus? nō enim saluat à peccatis populū suū, qui peccatis relinquit sordidatum & contaminatum. Quomodo populum suum mundat, qui immundum & peccato defædatum relinquit? Quomodo purgationem fecit peccatorum, qui suis à peccatis non purgat, sed permanentia tegit? non tollit, sed reliqua obuelat? non abolet, sed latētia inuoluit? Isthæc blasphema tuo, quod tibi ô Luthere impurissimus à puritate scilicet fingis nomine, indigna sunt. Isthæc Christi officium abolent. Isthæc nomen Iesu semel delent. Porrò istiusmodi

Christum Lutherus suo spoliat & officio & nomine Iesus

Lutherà puritate Germanis dicitur, sed quæ p anti phrasin nouo isti Epicuro conuenit

modi paradoxa, vt diximus, Lutherus fingere coactus est, vt ijs ceu quadam parasceue nouã, quã suo è cerebro hau serat, non à Christi spiritu didicerat, fidem quam dicit specialem, Orbi redderet plausibiliorem. Cap. 8.

DVB. Etiámne Lutherus nouã induxit fidem?

CON. Certè nouam & hactenus quidem orbi incognitam, licet aliquando eius semina à quibusdam nouatoribus, vti infrà dicetur aptius, fuerint sparsa, quæ vt erant euanida, nihilque veritatis complexa, in ventos abiêre. Sed vt nouam hanc, quam Specialem vocant, suis persuaderet fidem, illis, quæ commemorauimus noui sui (si Christo placet) Euangelij cõfictis axiomatibus in Christum iniurijs, in Deum Patrem blasphemis, in Spiritum sanctum contumeliosis, nunc iactis quasi fundamẽtis, ad maiorem impietatem est progressus, aut verius prouolutus, atque à malo illo genio protractus. Cũ enim an. 20. venenato illo suo libello Captiuitatem

Fides noua à Luthero cõficta quã dixit Specialem.

Lutherus iactat se nouas mo liturũ hære ses contra monachos

Ita in Captiuit. Baby lo. ex editione Vvitebergen. anno. 1551.

tem Germaniæ verè Babylonicã cogitasset inducere, ait sese præcursurum, nouasque hæreses moliturum, dum monachi illas priores contra Sacramentorum vim & numerum, aliasque refutarent. Docuit igitur nos iustificari non quando credentes Symbolo aut Euangelio suscipimus salutaria Christi Sacramenta: sed quum firmiter statuimus & persuasissimum tanquam fide habemus, quòd nos Deus Pater in gratiam recipit, peccata condonat, filiosque suos & heredes per Christum instituit. Fidem itaq; esse, non assensum articulorum Symboli, aut doctrinæ Euangelij, sed indubiam persuasionem, quòd tibi Deus peccata remittit. Nõ ergo per Sacramẽta donari, sed per fidẽ apprehẽdi iustitiã. Porro hãc iustitiã siue charitatem, docebat necessario semper cum fide illa suã Euangelica coniunctam, ita vt nulla fides ei sit mortua, immo in adulteris & furibus ait non esse fidem. Hæc doctrina vt est simplici pobello plausibilis, & carni suauis planeque to-

Fidẽ Lutheri nõ esse in adulteris, furibus aut malis hominib'

ta

ta delicatula, nullum ferens, nedũ præscribens pœnitentię gemitum, nullum ieiunium, nullam à delitijs voluptatibusque abstinentiam: ita & Sacramenta Christi verè eneruat, euacuat, omnique salutari expoliat fructu. At si per fidẽ apprehẽditur iustitia, pèccatorũq; remissio donatur, quomodo Petrus Iudæos in Christum credentes iubet vt remissionem peccatorum expectent ex baptismo?

Sacramẽta Christi sua expoliat vi & efficacia Lutherus

Act. 3.

An igitur baptismus fuit, vt loquuntur, sigillum & certificatio remissionis peccatorum acceptę? Sanè Petrus à credentibus accipiendam demõstrat, Baptizetur (inquit) vnusquisq; vestrum in remissionem peccatorum, & accipietis Spiritum sanctum. Sic & Christus docet per sacram Eucharistiam vitam hauriri, sed ab idoneè præparatis: non ad confirmandam remissionem peccatorum omnibus, prorsus accipientibus, institutam. Nam si Paulo credimus, plurimi etsi credẽtes ad iudiciũ & condemnationem accipiunt. Nõ igitur

Sacramẽta Christi nõ esse sigilla gratiæ dudum acceptæ.

tur poteſt Euchariſtia eſſe indubiũ accipientibus ſigillum remiſſionis peccatorum, vt vellus Gedeonis, aut circuncíſio Abrahæ fuit. Verùm vt hanc nouã non fidem, ſed præſumptionem humani cerebri ſuis magis cõfirmaret, ita cũ fide etiam Sacramẽta fidei adulterauit, quò dignum haberet ſua patella toxico virulentiſſimo pleniſſimo perculũ. Finxit enim, per Sacramenta Chriſti peccata non tolli, ſed relicta nõ imputari: permanentia velari, non ablui, nec ſanguine Chriſti emundari, ſed in animo hærentia tegi & occultari. Rurſum, vt Dei miſericordiam & Chriſti gratiam verè exinanitam, reque ipſa abolitã, videretur valde prædicare, finxit hominẽ eſſe ſerui arbitrij, opera eius omnia eſſe contaminata, imò eſſe peccata, eaque mortalia, propter quæ à regno Dei meretur excludi: adeoq; propterea remorari Sanctos ab ingreſſu Regni cælorũ: ſed propter fidem in Chriſtum, Deum illa peccata verè peccata, diſſimulare & non imputare. Quòd ſi verum eſt, peccata

Chriſti ſanguiné nos à peccatorũ ſordib' emũdanté Lutherus ait inefficacem, quod peccata nõ tollat ſed tegat.

cata illa quæ dicit verè manere, ſemper in homine, eſſe verè peccata, an non ſeſe bis miſeri cælo excludũt? An falſum eſſe poteſt, quod Scriptura ait, Nihil coinquinatũ intrabit in Regnũ Dei? An Spiritus S. in Dauide falſum dicere putãdus, Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? qui ingreditur ſine macula, qui operatur iuſtitiã, innocens manibus & mundo corde. Iſti cùm ſeſe fateantur ſemper peccato verè contaminatos, non operari iuſtitiam, non eſſe mundo corde, quónam obſecro eos aliò quàm ad immũdos ſpiritus, quos nũc ſequũtur magiſtros, putes ablegãdos? Porrò ſi verũ eſt quod D. Io. ait 1. c.3. Qui facit peccatũ, ex Diabolo eſt, hi cùm ſe niſi peccare, omniaq; ſua opera profiteãtur peccata, vnde niſi ex Diabolo, aut iſta faciunt, aut docent? cùm qui ex Deo ſunt, non peccant, teſte eodem Ioanne, ſed ſemen Dei in ipſis manet, & non poſſunt peccare, quia generatio Dei conſeruat ipſos? Viderint ergo Euangelici, quónam ſint Patre prognati

Lutherani ac Euãgelici oẽs ſeſe indubie cęlo excludũt miſeri, q̃ ſeſe ſemper docent peccatibus mortalib' noxijſque criminib. contaminatos.

Apoc.21.

gnati,& cuius tandem futuri ſint hære des? Sed hæc cogitantes errauerunt,& excæcati à malitia ſua neſcierunt Sacramenta Dei, neque mercedem, vti ait ſcriptura,ſperauerunt Iuſtitiæ.

Sapien. 2.

DVB Sanè hæc Lutheri doctrina vt in Chriſtum eſt contumelioſa & blaſphema: ita & in homines,quos Stoicè fingit ſerui arbitrij,ſemper peccato contaminatos,ſemper corde immundo,ſemper peccare,ſemper in peccato eſſe,ignominioſa & iniuria. Iſtiuſmodi dogmata aut ſequi, aut cōminiſci,non videtur ſani cerebri, neque ſpiritus merè humani, nedum diuini: ſed fanatici tius aut arrepticij,atque maniaci.

Cap. 9 Quo magiſtro Lutherus tā blaſphema dicerit dogmata.

CON. De Authore argumenta nihil à vero abhorrētia minimè deſunt, quòd iſthæc ſuaque alia non ſpiritu humano,nedum diuino,ſed diabolico effinxerit,haud aliter atque Montanus ille ſpiritu pythonico, aut Mahumetes illo ſuo Gabriele, diabolo ſeſe in Angelum lucis transformante.

DVB. Sunt qui Lutherum ſcribant incu-

incubo natum, qui eius matrem balnei publici ſeruulam oppreſſerit, ſed neſcio cuius ſit fidei.

CON. Legitur in eius vita, à fide digno D. Cochlæo conſcripta, quoſdam ita literis mandaſſe: Verùm fides ſit penes Lypſicã illam matronam, cui eius mater fuit notiſſima. Ad hanc Hiſtoriã alludere alicubi Eraſmum, non eſt à vero alienum. Cùm ipſi Lutherus obſcæna quædam verba à ſe conficta, quòd nuſquàm ita Eraſmus ſcripſerat, obieciſſet, notam iſtam fœdè aſperſam diluẽs, mirum eſt (inquit) planè impio ſuo & blaſphemo ſermoni nõ addidiſſe de incubonibus, qui dicũtur inire fœminas. Certè parum ſalſa in hoſtem baſphemum fuerit oratio, niſi per tapinoſin homini Oreſte inſaniori atque Satanica maledicentia petulantiſſimo eminus velut olfaciendum oſtẽtaret, quod impurũ eius cohibeat ſermonẽ. Cæterum fuiſſe Luthero cum Diabolo familiaria colloquia, potiſſimum poſt excõmunicationem, eaque frequentia, quibus

Purgatione ad Epiſt. Lutheri non ſobriam.

Diabolum magiſtrũ Lutherus ſæpe conſulit in colloquijs

familiaribus cū eo frequēter habitis.

Lutherū à somno excitat Diabolus, admonetque scribendū contra Missam.

Vox diaboli à Luthero ad viuū depicta, quia sæpius audita.

bus inter sese varia conferebant argumenta, ad Catholicam Christi vexandam Ecclesiam, concinnata ex ipsius
„ Lutheri varijs scriptis liquet. Libello
„ de missa angulari Diabolum & se, ait
„ inter sese mutuū familiariter nosse,
„ & quod plus vno salis modio simul
„ comederint. Hunc ipsum mendacij
„ magistrum suæ doctrinæ iactat au
„ thorē, qui nocte quadam, ait eodem
„ lib. ipsum à somno excitarit, & tanq̃
„ in corde alloquens admonuerit ad
„ scribendum contra sacrosanctū altaris
„ sacrificium. Eundem quoque in-
„ ducit secum disputantem ac fortiora
„ contra Missam argumenta proferen-
„ tē, quàm quæ refellere Lutherus po-
„ tuerit. Rursus libello de missa priuata
„ Diaboli magistri sui vocem depinxit
„ tam grauē, robustam ac terribiliter so
„ nantem, vt post collationem noctur-
„ nam cum eo habitam, homines quā-
„ doque reperiantur mortui, animam-
„ que ita reddi anxiam, vt in vno mo-
„ mento cogatur è corpore migrare,

quòd

„ quòd ſæpè ſibi etiam propè accidiſſe „ ſcribit,& tandem ſub vitæ finem, ait „Hoſius,reipſa euenit.Probè enim potus & hilaris, poſtridie mane in lecto reperiebatur mortuus.

His accedit,quòd fide digni,qui hominem viderunt, vultumque penitius ſunt contemplati,narrant in eius oculis neſcio quid Dæmoniacum relucere ſolitum,quale in Maniacis & arreptitijs videre eſt, vbi ſeſſore Dæmone agitantur.Eius ſanè oratio ardentiſsima, acerrima,vehementiſſima fuit.Si enim Lutheri maledicentiam cogites,quam Bucerus ait Dialogo contra Melanchthonem ab omnibus imperioſę & acerbæ dicacitatis accuſari, nihil videbitur mirum,quòd quidam ipſum aiunt Dæmoniacum,cui tam familiaria cùm Dæmone colloquia fuêre,vt non ſolum argumẽta contra Chriſtum ſuggeſſerit, ſed cùm pro ſuo in Chriſtum rabioſo odio non eſſent quæ Lutherus ſcribebat ſatis maledica,impia,blaſphema,ipſemet Diabolus de charta ſua deleuerit

Lutheri oratio & ſtilus.

Lutherum ait Bucer' maledicũ imperioſũ & auſterè dicacem.

Erasmus Lutheri ingeniū depingit,

Purgatione ad epistolā non sobr. Luth.

rit manu, vti Lutherus suis ipse verbis narrat libello de Missa. Equidem Eras-
„mus scribit Lutherum cōuitijs suaui-
„ter animū pascere, nulla maledicētia
„saturabilem, cōuitia furiosa in hostes
„iacere, Oreste esse insaniorē, præbibē-
„dū esse Luthero veratrum, vt saniora
„scribat. Rursus philautiæ & odij temu
„lētia quædam furiosa scribere, ideoq́;
„Lutherum habēdum non dicam (in-
„quit) Diabolum incarnatū (quod E-
„rasmo exprobrarat) furiētium istæ vo
ces sunt, sed hominem odio lymphatū.
Sanè si quis cogitet Lutheri arrogantiam, iactantiamq́ue, non nisi merè Sathanicam agnoscet in homine superbiam, atque philautiam verè Luciferianam. Germanos vsque ad suam prædicationem iactat, nunquam antea verū germanumq́ue audijsse Euangelium. Rursus. Ego verò (inquit) aduersus dicta Patrum, hominū, Angelorum, Dæmonum, pono nō antiquum vsum, sed vnius maiestatis æternæ verbum, Euangelion. Item, Diuina maiestas mecum facit

Furere Lutherū atq́; Oreste insaniorem ait Eras.

Diabolum incarnatū appellat Erasmum Lutherus.

Quanta Lutheri arrogātia.

Serm. de destructione Ierus.

Luth. lib. contra Regem Angl.

facit, vt nihil curem, ſi mille Auguſtini, mille Cypriani, mille Eccleſiæ Henricianæ cõtra me ſtarent. Deus errare & fallere nõ poteſt. Auguſtinꝰ & Cyprianus, ſicut omnes electi, errare potuerunt, & errauerunt. Sic libro pro ſcholis erigendis: Sim ego qualiſcunq;, ſed ex corde fideliter intendo, & veſtrum & totius Germaniæ bonũ, in quod deſtinauit me Deus, idq́; charitati veſtræ liberè ac confidẽter dixerim, Quiſquis obedierit mihi, is proculdubio non mihi ſed Chriſto obedit: & qui mihi non obedierit, is non me, ſed Chriſtum contemnit. Ego enim ſcio vtique & certus ſum, quid & quorſum ego loquor & doceo. Rurſus. Neque vos impedire debet, quod aliqui glorian tur de Spiritu, & Scripturas parui faciunt, ſed bone amice, ſpiritus huc, ſpiritus illuc, ego quoque fui in ſpiritu, atque etiam vidi ſpiritus (ſi omninò de proprijs gloriandũ eſt) fortè plus, quàm illi ipſi adhuc intra annum videbunt, quantumcunque etiam glorientur. Et ſpiritus meus

Omnes Patres veteres & Electos oẽs errasse ait Lutherus.

Iactat ſeſe à Deo Germanijs miſſum.

Spiritũ & reuelationem iactat Lutherus, ſed non de cælo vti olim Mahometus & Ioan. Huſsius.

etiam in aliquo se ostendit, cùm tamē spiritus eorū in angulo sit tacitus. Rursus, Si non sum propheta, attamen certus sum, pro me ipso verbum Dei esse apud me, & nō apud eos. Ego enim scripturam pro me habeo, & ipsi solūmodo doctrinam suam propriam. Ita & in Germanica defensione suorum Articulorum, vbi præ se contemnit non solū doctores omnes scholasticos: verumetiam Ecclesiasticis Patribus, Ro. Pontificibus, & Conc. generalibus minus credi volebat, quàm vni sibi. Nam vti ait, Certus sum, dogmata mea habere me de Christo, quæ etiam aduersus eum triumphaui, qui in vngue nouissimo plus habet virtutis & astutiæ, quàm omnes Papæ, Reges & Doctores. Ista superbia non tam inflatus q̃ excœcatus in Comitijs VVorm. nullū suis in scriptis errorem agnoscere, nedum reuocare voluit: imò ne verbum quidem vllum mutarē, se captum affirmans Verbi Dei retibus, quibus conscientia (inquit) inuoluta abire non poteſt. Neq; etiam

lib. contra Regem Angliç.

Victoria Lutheri de Diabolo.

Lutherus superbia excœcatus nullum vult agnoscere errorem, nullumq; iudicem.

etiam Articulos ſuos Concilio futuro ſubmittere, qui Concilio Cõſtantien. fuiſſent damnati, certus ſum (inquit) eius decretis damnatum fuiſſe verbum Dei. Quod ſi quis ſcurrilia eius cõuitia cogitet in Reges, quos Antichriſtos, Carnifices, ſcurras, nebulones: In Pontifices, quos etiam Antichriſtos, lenones & idola: In Sanctos, quos latrones & ſanguinarios (vti D. Bennonem Epiſcopũ) ſocios Antichriſti, quis eum ſanè ęſtimet cerebri? Rurſus, ſi quis fœdum Lutheri os videat, quod niſi merdas, ſtercora vomit, Satanas, Dęmones incarnatos crepat: Antichriſtos, idola ſonat. An iſthoc monſtro quid fuerit vnquam arrogantius, impudentius, virulentius? vt rectè Angliæ Rex Luthero reſcripſerit peſtilente lingua eũ ſcurratum eſſe in R. Cardinalẽ Eborac. primarium ſuum Conſiliarium, cuius prudentiam ſingularem, vti ait, magis perſpectam habebat, quàm vt quicquam eius linguæ ſcurrilibus cõmoueri queat conuitijs, quæ in totam ſcurratur Ecclesiam,

Scurratur Lutherus teſte Andrea Critio

Lutheri im puritatem arguunt impura ei'. fœdaq; verba oratioq; merdis conſtercorata.

Scurram eſſe Lutherum ait Rex Aug.

clesiam, quæ Sanctissimos proscindit patres, quæ nullos non lacerat diuos, Christi contemnit Apostolos, quæ Sanctissimam Christi matrem inhonorat, quæ Deum ipsum velut scelerum fontem, authorem, impulsoremq; blasphemat. Ita ad Lutherũ Rex Angliæ. Hæc omnia si cogites Dubitanti, dubium vix fiet, quin Dæmonem passus fuerit si non sessorem, certè aduolitantem, qui subinde reuolitans eum arripuerit: quod non solum mente ei contigisse, sed etiam corpore, docet illud Lutheri exemplum paradoxum, quod de ipso narrat D. Cochlæus, quòd cùm legeretur Euangelium de surdo & muto Dæmonio, repente in terram conciderit, horribiliter vociferans, non sum, non sum. Si non contigit ei ex morbo comitiali vti olim Mahumeto, illi vero Antichristo, viderint Discipuli cuinam causæ insanas hasce, aliásque Lutheri voces meritò asscribant. Nec defuêre viri fide dignissimi, qui sibi visum fuisse Dæmonem corporaliter cum Luthero conuersari

Lingua quàm virulenta et blasphema Lutheri.

Lutherus an arreptitius.

Lutherus in choro prosternitur, horribiliter clamitans.

uerſari adfirmarent. Sanè diſertis verbis profitetur non modò familiaria cũ Diabolo colloquia: ſed tam frequentem illius acceſſum, vt vel dormientem à ſomno excitarit, ait lib. de Miſſa angulari, admonens aduerſus miſſam eſſe ſcribendum. Sed vt hunc locum concludamus, narrabo qualẽnã fuerit non modò Caroli V. Cæſaris, aut omnium verius Statuum Imperij de illo iudiciũ, ſed totius ferè Germaniæ ſanioris. Tam obſtinatè in ſuis hæreticis opinionibus coram Carolo Cæſare omnibúſq; Imperij ſtatibus perſiſtebat, vti eſt in edicto VVormat. impudentibus verbis, oríſque & corporis geſtibus, quiduis potius quàm religioſum, aut ſanũ hominem præ ſe ferens, vt ne verbum quidem in ſuis libris ſe mutaturum affirmaret, vt ab omnibus ijs qui ſapiũt partim demens, partim etiam malo aliquo obſeſſus ſpiritu iudicaretur. Talem cũ Lutherum haberet ſanior Germaniæ pars, quid refert an Dæmoniacus fuerit ac dæmonis mancipium, philautiæ,

Imperator et Imperij ſtatus iudicant Lutherũ aut demẽtem, aut obſeſſum.

Ex edicto VVormat. anno 1522.

ſuperbiæ,maledicentiæ,odij œſtro extra mentem raptus,qui dæmone argumentorum ſuggeſtore,magiſtro,dictatore vſus,cōtra Chriſtū ſcripſit? Quod ſuis ipſe verbis iactitat Lutherus. Vnde mihi ſanè minimè paradoxum videatur,potuiſſe Catholicis exorciſmis nō minus à Luthero Dæmonem expelli, quàm olim à priſcis illis hæreſiarchis Montano & Priſcilla eundem mendacij magiſtrum eijcere pollicebatur B. Sotas Anchialenſis,teſte D.Publi/ Iulio epiſtola Serapionis Antiocheni,ſi hoc illius permiſiſſent Hypocritæ, ſiue vt Ruffinus reddidit,adulatores.

Cap. 10. DVB. His iactis nouis fundamentis illo ſuo ſpiritu,minimè ſancto, magiſtro non indignis,quidnam Lutherus vltrà moliebatur?

CON. Aliud ſanè nihil,quàm verbum Dei adulterare,ſemel corrūpere, prorſus abolere.

DVB. Hoc mihi non perſuaſero facilè, ni Solis luce demonſtres clarius.

CON. Id ni præſtiterim, vanum me ha-

habeas. Tu modò æquus attentuſque animum ad poſteriora Lutheri aduerte ſtudia. Illis igitur quæ diximus, nouæ ſuæ doctrinæ principijs iactis, quibus Lutherus & homini ſuum eripuit liberum arbitrium, & Chriſto non modò ſuum officium, quo verè iuſtificat impios, & nomen Ieſus quo verè ſuum populum à peccatis emundat, ſanctificat & verè ſaluat: fidem denique ex Verbi Dei firmo aſſenſu in humanam peruertiſſet arrogantiam, & in temerariam deprauaſſet præſumptionē, Chriſti etiam Sacramenta ſuo effectu atque vi verè ſanctificante expoliaſſet: his inquam, iactis nouæ ſuæ doctrinæ principijs, Lutherus ſuum congruenter ædificare pergebat Euangelium. Sed vide obſecro, quanta cum pietate Euangelica. Mox enim ipſum Dei verbum ſcriptum violare, mutilare, deprauare eſt aggreſſus.

Verbum dei ſcriptum per Lutheri verſiones varias adulteratum, et mutilatum.

DVB. Hui? itáne Verbum Dei ſcriptū Lutherus violauit, mutilauit, deprauauit?

An. 1521. Repudiate Eu. catholicę doctrina cum patribus et Concilijs nouũ suum Euãgelium Lutherus conatur statuere adulterando et peruertendo nouum Testamentum.

CON. Videbis clarissimè. Cùm enim suis somnijs illis, quæ dudum exposuimus, nouæ suæ doctrinæ principijs nõ solũ Patres vniuersos orthodoxos, Cõcilia vniuersalia, adeoque doctrinam Ecclesiæ Catholicæ sciret repugnare, sed ipsum quoque scriptum Dei verbũ, vide obsecro, quanam ratione quæ sibi opinabatur obsistere, conatus fuerit abolere.

Epistolã D. Iacobi cur Lutherus reiecerit. Pręfat. in Euang. ein rechten stroern epistel gegen sie.

Fidem suam quam dixit specialem, qua quisque sibi specialiter statuat certoque persuasum habeat sibi contingere remissionem peccatorum, seque esse filiũ Dei, nec à Regno excidere posse, modò fidẽ retineat, cùm videret in D. Iacobi epistola esse à Spiritu sancto refutatam, & funditus subuersam, quòd fidem sine operibus bonis doceat mortuam, & ad salutem inutilem, eam non modò reiecit epistolam ceu canone indignam: sed contumeliosissimè quoq; appellauit prę alijs verè stramineã, quod nihil, ipsius iudicio, heberet Euangelicæ, ait, indolis. Istam arrogantiam cũ Calui-

Caluinus Euangelico ſpiritu indignã putaret, multis argumentis, præfatione in hanc epiſtolam, retundere aggreditur. Sunt etiam hodie (inquit) qui hanc authoritate dignam non cenſeãt. Ego tamen quia nullam eius repudiandæ ſatis iuſtam cauſam video, libenter eam ſine controuerſia amplector. Rurſus paulò poſt. Quare mihi ad Epiſtolã recipiendam ſatis eſt, quòd nihil continet Chriſti Apoſtolo indignum. Sed hunc in modum Epiſtolam D. Iacobo, inſcriptam è canone ſubmouere eſt aggreſſus Lutherus.

Caluinus Lutheri cenſuram de Iacobi Epiſtola refutat.

DVB. Hoc ſanè vnicum facilè demonſtrat, quónam agitabatur ſpiritu, cuius magiſterio integram Iacobi Apoſtoli Epiſtolam ſtudebat Chriſtianis ſubripere.

CON. Hoc agnoſces clarius, ſi reliqua Lutheri audias ſacrilegia Verbo Dei ſcripto intentata.

DVB. Narra obſecro, percupidè audiam.

CON. Quia D. Iacobi epiſtolam ſemel ceu ſtramineã reprobarat & proculcarat, quòd ſuo non ſaperet palato indolem, vti aiebat, Euangelicam: cùm ſapientiam cæleſtem, quę Lutherum longiſſimè fugiebat, doceret pudicam, pacificam, modeſtam, ſuadibilem, bonis conſentientem, non iudicantem, plenam miſericordia, & fructibus, ſiue operibus bonis: Quæ omnia facit peccata Lutherus, impudicus, ſeditioſus, immoderatus, intractabilis, bonis repugnãs, omnes iudicans, non tantum Patres vetuſtiſſimos, ſed etiam Apoſtolos, omnis miſericordiæ, bonorumque expers operũ: hac inquã de cauſa cùm D. Iacobi epiſtolam de canone ſcripturarum ſubmouiſſet, quod non eſſet ab Apoſtolo ſcripta, ſimili planè authoritate, imò rabie, etiam Pauli epiſtolã ad Hebręos, tertiam D. Ioannis, & ſecundam D. Petri, & Apocalypſim D. Ioannis Apoſtoli reprobare eſt auſus. Imò ne quid ſuo illo Euangelico ſcilicet ſpiritu indignum omitteret, ad veteris quoque teſta-

Alia Lutheri ſacrilegia in Canonem Scrip. Prę, fat. in epiſt. D. Iac

testamenti Canonem inuolauit. Vnde & libros Machabæorum aboleuit, Iudæorum sic malens audire Synogogã, teste Augus.de ciuitate Dei libro 18. cap.36. quàm Christianam sequi Ecclesiam.

DVB. Narrasti copiosè sacrilega Lutheri ausa in violãdo atque mutilando sacro Scripturarum Canone, tot ei libros amputando. Nunc animus mihi audire gestit, quod dudum de adulteratis ac peruersis reliquis Scripturis promittebas.

CON. Istud eius flagitium libellis iã pridem æditis Saxoniæ demonstrauit D.Hieronymus Emserus. Idem nuper V.Cl.Fred.Staphylus, qui istorum Euangelicorum fraudibus multos per annos à via veritatis seductus, Diuino tãdem indulgentia ad Catholicam reuersus Ecclesiam, Orbi toti solis luce ostendit manifestius. Georgius VVicelius quoque hæc sacrilegia Luthero exprobrauit, & alij non pauci: vnde, si tibi nõ fuerit iniucundum, loca aliquot mu-

Sacrilegia Lutheri à quibus annotata.

tua-

placet,reperto atque in lucem eruto) à vera Germanaque lectione detorsit, aut deprauauit. Nã si corruptelas eius nouo testamento suo,quod Germanicè vertit,assutas & inspersas supputare fuerit animus, centena aliqua multa (inquit) Staphylus reperias, vbi textũ ipsum miserandum in modum corrupit,alibi addens,alibi demens,Scripturasque diuinas hunc in modum vel truncauit, vel assuendó quædam addidit,quæ abominandas suas hæreses inductis pulchris coloribus fucarẽt. Imò profitetur disertè D. Hiero. Emserus prçfat. Annotationum in Nouũ testa. Lutheri,hunc pseudoprophetam omnibus ferè libris singulísque propè capitibus Biblia falsasse, ac ferè mille quadringentos errores hçreticos, mendaciaque occultauisse atq; immiscuisse. Alij plures, alij pauciores annotarunt Lutheri errores. Ex tanto igitur falsitatum corruptelarum,adulteriorum,depra[ua]tionumque aceruo hîc pro temporis locique ratione nonnulla commemo-

An. 1521. Luther' aggredit nouũ testa. peruertẽdo deprauare.

Corruptelæ Lutheri innumeræ.

Apolo. parte 2.

Centuriæ aliquot corruptelarum per Lutherum Scripturis intextç.

Bey Vierzehn hundert ketzerlicher irthumb vñ lughen.

memorabo. Quæ autem illi pij viri in Lutheri verſionem ſcribunt, non de prima, ſecunda, aut tertia, accipiendũ æſtimo, ſed de poſteriorib. quoque ædi tionibus, quibus agnoſcit Lutherus ſe priores caſtigaſſe, erroreſque ſuos emẽ daſſe, hoc eſt, vti habet rei veritas, priores errores poſterioribus verſionibus deteriores feciſſe, ſuamque priorem ver ſionem plurimis locis variaſſe, quemad modum videre eſt tabella verſioni noui teſtamenti D. Emſſeri præfixa. Certè Lutherum in vertendo non Euangeliſtæ præſtitiſſe officium, vel vnus demonſtret Bucerus, qui Dialogo contra Melanthonẽ, ait Lutheri lapſus in vertendis explanandiſque ſcripturis mani feſtos eſſe, nec paucos. Quinetiã Oſian drici Luthero non verentur obijcere loca Scripturarum ab ipſo magna (inquiunt) falſitate & dolo interpretata. Imò ſi quam meretur Lutherus fidem, hîc ſanè ſuis de verſionibus veritatem profeſſus, meretur longè maximam. fa tetur ergo poſt annos prope 20. quàm pri-

Errores ſuæ verſionis Lutherus agnoſcit ſeſe caſtigaſſe re uera deteriores fe ciſſe.

Bucerus Lutheri verſionem re prehendit.

Oſiandriani Luthero exprobrãt falſitatẽ & dolũ vt ait Confeſſ. Mãſueldt.

primam inuulgasset æditionem,non se modò, sed etiam Sanctum Pagninum, atque Munsterum crebrò errasse in sua ex Hebræo translatione, quòd Rabbinorum glossis nimium (inquit) crediderit. Verùm hæc alterius fuerint loci. Nos nunc breuem colligamus catalogum locorũ ab isto nouo Euangelista deprauatorum atque peruersorum.

Palinodia Lutheri de sua Bibliorũ versione, qua sese frequenter errasse fatetur. Præfat. in Biblia

Quum bonis operibus Lutherus bellum indixisset,potissimũ homo bonorum operum expers, qui docebat omnia bona opera esse peccata, vide mihi quàm suæ anticipatæ opinioni conformiter plurima verbi Dei loca deprauarit & adulterarit. Illud enim D. Pauli ad Philemonem:

Cap. 11. Catalogus locorum à Luthero deprauatorum.

In agnitione omnis operis boni, voce Operis expoliauit: quę tamen est in æditione Græca Complutensi, & alijs castigatiss. Græcis, sicuti & plurimis vetustissimis latinis Roberti.

1. Loca de operibus bonis.

Illud Iacobi, Ostende mihi fidẽ tuã sine operibus, Lutherus deprauauit, Ostende mihi fidem cum tuis operibus,

2.

Rurſus cùm operum bonorum neceſſi tatem videret à D. Petro præſcriptã.

Certam (inquit) veſtram vocationẽ
3. facite per opera bona,

Lutherus operum hoſtis totum illud, Per opera bona omiſit. Vt ſuã porrò fidem nouitiã, quam ſolam iactat ſi-
4. ne operibus iuſtificare, ſtatueret, cùm
Loca de Sola fide iuſtificãte. in verbo Dei nuſquam legeret quod ſomniarat, Auſus eſt illi D. Pauli loco ad Ro.3. de ſuo aſſuere: Solum arbitramur hominem iuſtificari ſolum per fidem ſine opere legis.

on des gesetzes vverck allein durch den glauben. Ita editio An. 34.

Cæterum quia omnia hominum opera ſomniarat peccata, coactus eſt & huic ſomnui idonea quædam ſibi fingere Verbi Dei teſtimonia. Illud ergo Pauli Rom. tertio.

Omnes enim peccauerunt.

5. Lutherus peruertit, Omnes enim
Loca de operibus noſtris an peccata. ſunt peccatores, cùm lõgè aliud ſit peccaſſe omnes, aliud, omnes eſſe peccatores, quia hæc, ait Baptizatis Paulus, fuiſtis, ſed abluti eſtis, ſanctificati eſtis,
1 Cor 6. iuſtificati eſtis.

Sic

Sic & Illud Iudæ.

Qui poteſt vos conſeruare ſine peccato, Lutherus peccati patronus, iuſtitiæ oſor, peccatum nolens homini abeſſe, ſed ſemper dominari peruertit, red dēs **ohn anſtos** .i. ſine oppugnatiōe. Cū Deus à peccato ſuos ſeruet, ſed non à tētatione, cum qua facit ſalutis fructū. Hanc Chriſtianorum perfectionem, quæ peccatum omne, quòd regno excludit, vincat atque propulſet, cùm ſuo dogmati ex diametro videret pugnantem, maluit vocem Paulinam ſuo detrahere textui, quàm Germanam lectoribus exhibere Apoſtoli ſententiam. Quod enim Paulus Epheſijs ſcribit. .6.

Accipite armaturā Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare, Lutherus vocem Perfecti omiſit, quę vt eſt in omnibus Latinis, ita in omnibus quoq; Græcis ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι, In omnibus perfecti, ſiue vt quędam Vet. Latina habent, omnibus perfectis ſtare, quod manifeſtius Luthe .7.

ri dogm a de iustitiæ Christianæ imper fectione subuertit. Callidè ergo, imò sa crilegè hác suffuratur vocem, reddens, Vt in omnibus, quę agitis possitis stare.
.8. Sic cùm sese & suos omnes, quos di- cit peccato semper contaminatos, cælo videret excludendos, quia scriptum est Apoc. 21. Non intrabit in eā aliquid coinquinatū, Lutherus obscurissima populis voce deprauauit, Nihil cōmune, vt peccatorum maculas, quas semper omnibus adesse fingit, simplicibus occultaret. Inexercitatis enim vox Cō- mune, nunquam videatur peccatorum sordes occultare.

Rursus vt nihil præter Scripturā co-
.9. geretur pro Verbo Dei agnoscere, aut suscipere, illum D. Petri in Esaiæ dictū, Verbum Domini manet in æternum,
1.Pet.1. commentarium, hoc est autem Verbū Domini quod vobis est Euangelizatū, non dubitauit Lutherus sua prima ver sione amputare, vti testes oculati nobis affirmant? Certè id disertè D. Emserus testatur.

Omissa

Omiſſa verò à Luthero ad ſuorum dogmatum confirmationem, quíſnam paruo complectatur catalogo? Adulteria & ſcortationes animo voluens, illud D. Pauli ad Theſſalonicẽſes 4. Vt abſtineatis vos à fornicatione, prorſus omiſit. Cui enim hoc Paulinum mandatũ ob oculos verſatur, quî fiat vt iſtius pſeudoapoſtoli legẽ nouã animo cõplectatur, Si vxor nolit, ancilla venito? Sic enim ſtatuit iſte Apoſtolus Tom. ſexto fol. 77. concione ad populum habita. 10

Omiſſa à Luthero.

Quia Iouinianiſta ſacrilegis fauebat nuptijs illarum Dei adulterarum (Sanctimoniales dico & Monachos & clericos, voti continẽtię reos) illud Pauli. 1. Timoth. 5. de voti violati reis viduis quod primam fidem irritam feciſſent, non de voto cum Veteri & vera Chriſti Eccleſia, ſed de fide in Chriſtũ violata & abnegata exponendum vult. 11

Rurſus illud. 1 Cor. 9. Nunquid nõ poteſtatẽ habem9 ſororẽ mulierẽ circũducendi, detorquet ſubans iſte aper in ſororẽ cõiugalẽ, quę vſibus ſeruiat con- 12

Ein ſvveſter Zum vveib

cubit9. Ad hęc nequid superſit ſcrupuli quin nouus hic Euangeliſta non aliud ſua iſthac ſpectarit noua verſione toties recocta, toties variata, ſed vix vnquam in melius, quàm verum purum putum Dei verbum Euangelicum adulterare, peruertere, deprauare, vnum aut alterum promemus, locum ad ea quæ agũtur concludenda.

Locus adiectione deprauatus Nur, id eſt niſi, ſiue tantum. Legem Moſaycam totam Lutherus vna ſua vocula adiecta Vult abolere.

Cùm longè alium legis Moſaycæ vſũ inuehere ſtatuiſſet, quàm hactenus vniuerſa cognouiſſet Catholica Dei Eccleſia, illud Apoſt. ad Rom. 3. Per legem cognitio peccati, deprauauit adijciendo Solum. Sic enim legis quendã agnouit vſum: ſed ſuo commento ſenſum deprauauit Apoſtoli, qui hoc loco non agit de hoc tantum legis vſu.

.14. Vt legis illius Diuinæ per Moyſen Patribus datæ obligationem ſeſe ſuo adulterio atque corruptela perſuaſum habuit pſeudoapoſtolus Lutherus abo leuiſſe atq; Chriſtianorum animis excuſſiſſe: ita illum Actorum 3. locum deprauans, Ad horam orationis nonam, ſe

ſe omnes Eccleſiæ conſtitutiones ſemel ſuſtuliſſe credidit. Quòd enim Spiritus Sanctus Apoſtolos obſeruaſſe teſtatur ad templum orationis cauſa acceſſiſſe certa diei hora, puta hora orationis nona, ille peruertit eos aſcendiſſe ſub horam nonam ad orandum.

Certum orandi tẽpus a Luthero ſublatum.

Hac enim corruptela ſua non modò omnes ſuſtulit horas, quas priſco de more dicimus & obſeruamus Canonicas à certo precandi & orandi tempore: ſed omnem prorſus abolere voluit comprecandi ſtato tempore conſuetudinem, vt videlicet ſublata certi temporis obligatione, carnalem quandam nũquam orãdi induceret libertatẽ, quòd nunc, prô dolor, nimis inualeſcere videmus. Si qui enim iſtius farinę ad templum adeunt, magis ſtudendi quàm orandi animæ ſuos corruptiſſimos tantũ volunt libellos.

Iam ſublato ſtato quoque orandi tempore, vti & Decalogi obligatione per falſam libertatis ſpeciem, prorſus ſemel omne bonorum operum meritũ abo-

Bonorum operum meritum quomodo Lutherus ſuſtulerit.

abolere eſt aggreſſus. Huic ſuo nouo do gmati verba D. Petri ſeruire cogit, ſed adulterata. Cùm teſte D. Luca Iudęos ad illius claudi Act. 3. ſanationem obſtupefactos Petrus percunctatur, cur in ſeſe oculos habeant coniectos, quaſi id ſua effecerit poteſtate aut virtute, ſiue etiam pietate. Lutherus omne abolitu rus meritum, loco potentiæ aut poteſtatis ſuffarcinauit meritum: Vt ſicuti Petrus negat ſtupendum hoc miraculũ non ſua Apoſtolica factum virtute aut poteſtate, quæ non eſſet ex Chriſti dono: ita quoque iuxta Lutherum, nullum Apoſtolorum fuiſſe meritum affirmet.

Poteſtatẽ Lutherus peruertit in meritũ, vt omne aboleret operis boni meritum.

.16. Eiuſdem corruptelæ clariſſimũ eſt exemplum, quòd illud Pauli. 1. Tim. 4. cùm impoſitione manuum presbyteri in longè alium à vero ſenſum deprauauit. Cùm enim ex Pauli verbo liqueat, Ordinationis Sacramentum olim ex Apoſtolorum traditione non niſi preſbyterorum noui teſtamenti miniſterio collatum fuiſſe, nouus hic Euangeliſta ſuos

Ordinationis ſacramentum qua ratione Lutherus ad Laicos ſeniores tranſcripſerit.

ſuos ſubſtituit neſcio quos ſeniores, quibus per Euangelicam ſcilicet adulationem munus tribuit Apoſtolicum. Sed quid mirum, cùm & mulierculis idipſum conceſſerit, adeoq́ue ipſe manus presbyteris ordinandis imponere non dubitauit, teſte Iuſto Iona, atque Michaele Cælio de eius exitu?

Lutherus audebat ſacerdotes ordinare.

Sicuti ſuperiori loco planè ordinem ſuſtulit Eccleſiaſticum, Sacerdotibus ereptam ordinandi poteſtatem ſuis laicis Senioribus attribuens: ita alibi omnes ſubuertit Ciuiles leges. Cùm enim ſeditionem Germaniæ ſuæ moueret ſanguinariam, quam ſtantibus legibus inuehere non potuit, nō alia id melius videbatur faciendum via, quàm ſi leges Reipub. nerui, ſemel eſſent abolitæ. Iſti ſuo furioſo dogmati ſeruire coëgit Paulum, cùm verba Secundum elementa mundi, peruertendo deprauaret, Secundū leges mundi. ¶ Quòd illud Chriſti, Caro non prodeſt quidquàm. Lutherus reddidit, das fleiſch iſt kein nutz/ Zvvinglius reſponſ.1. exagitans manifeſtum

.17.

Leges omnes ciuiles quomodo Lutherus ſuſtulerit.

Nach der vvelt ſatzunghen.

Coloſſ.2.

Elementa mundi Lutherus peruertit in leges vt Rempubl. legibus

exueret, hoc est euerteret. stum & publicum S. Scripturæ corruptorem & adulteratorem clamat. Vide Confess. Tigurinorum.

18. Articulū Lutherus facit demóstratiuū. Inter omnes autem adulterorum atque corruptelarum species, quas nūc ex peruersa Lutheri versione recensuimus, illa sanè non est postremo loco habenda, qua veteres abolitásque olim hæreses nunc resuscitare aggreditur. Quod enim veteres hęretici. Gal. 4 ad suum dogma statuendum deprauarant, pro illo factum ex muliere, legendum vertentes natum ex muliere, etiam Lutherus sua isthac noua æditione renouare audebat, factum sub lege, natū ex muliere: planè priscis illis astipulatus: hæreticis, qui teste Beda homil. 50. pro factus adulterarunt natus, vt sic veram Christi ex Maria incarnationē abolerent. Agnoscísne tandem mi Dubitāti Spiritum illum Lutheri magistrum, qui violato Dei verbo, amputatis ei libris aliquot epistolisq;, post etiam reliquas Scripturas ausus est peruertendo deprauare, corrumpere, adulterare?

DVB. Demiror ecquid ad isthæc præ-

clara sui prophetæ tertij Eliæ facinora respodeant discipuli, an ipsos istorum non dispudeat? an eos talem sequi non pigeat sacrilegum, Verbi Dei expilatorem, adulterum, corruptorem? CON. Adeò non pudet, vt magistri flagitia imitari malint, quàm effugere, ne dum emẽdare. Cùm annis abhinc pauculis. Cl. V. Freder. Staphylus istiusmo di varia obiecisset crimina, ea quidem libello in vulgus sparso refutare aggrediebatur Philipp. Melanthon: sed ad hæc scripturarum adulteria ab illo cõmemorata ne verbulum quidem.

Verùm hoc flagitio, imò sacrilegio dissimulato, rhetoricatur de vtilitate versionis Luthericæ in linguam Germanicam, quam ait esse quibusdã thesaurum longè gratissimum.

Quam eandem versionem, inquit, testari possunt docti optima fide factã esse, & tu ipse, ait ad Staphylum, nosti quanta fuerit diligentia in eo labore. Sed hanc suam affirmationem mox excipit digressione ad eam quæstionem, an

Versio Lutheri an bona fide reddita quod ait Melãchthon.

an libri sacri sint omnibus legendi. Cæterum illud operæprecium est obseruare Melanhtonis mendacium, quòd ait doctos testari posse, optima fide factam esse Lutheri versionem: cùm ipse Lutherus præfat. in Bibl. agnoscat, sese, vti & Munsterum & Pagninũ, crebrò errasse. Iam præter has Scripturarũ manifestas corruptelas, deprauationes, adulteria dudum adducta, vel vnus Bucerus arguat Melanthonis mendacium qui Lutheri lapsus in vertendis Scripturis affirmat esse manifestos, eosque minimè paucos. Imò deplorat Stoltzius in Defen. Lutheri, Sacramentarios quibus possunt sannis versionem eius Biblicam & commentarios carpere. Ad hæc Osiandrici Lutheri interpretationem Bibliorum de magna infamare nõ dubitant falsitate, vt, inquiunt, & dolo. Quid, quòd VVicelium, aliosq; errata Luthericæ versionis collegisse ibidem adfirmat Melanthon. Quo ergo ore dixerit optima fide esse factam, quam dãnat Bucerus? quam Sacramentarij & Osian-

Melanchthonis vanitatem præter alios vel ipse Lutherus redarguit.

Dialogo contra Melanchthonem.

Ita in confess. Mansfeld.

Osiandrici magnæ accusant falsitatis, adeoque doli? quam tot docti viri reprehendunt? quam tot loca adulterata infamant? quam ipse denique Lutherus agnouit crebris erroribus non minus quàm Munsteri aut Sanctis Pagnini contaminatam, adeò vt Lutherus ipse secundam æditionem ita variarit, vt quidam vel ex solo Matthæo annotarit loca. 33. à Luthero mutata? Quò verò eundem agnoscas in Lutheri Discipulis alijsque Euangelicis spiritum, qui Lutherum erudiuit, mendacij magistrum, præter varia veterum Patrũ testimonia detorta, deprauata, corrupta, adulterata, vna Confessio Augustana, cùm Apologia solis luce declaret manifestius, quæ variam in faciem deformata iactitatur esse illa Carolo Im. Augustæ An. 30 oblata, cùm ex diametro à vera dissideat, quemadmodum aliàs dicetur aptius. Nunc enim Verbũ Dei per Euangelicos esse adulteratum demonstramus. Quod dudum de Luthero fuit ostensum, Caluinus Michaelem Ser-

Cap. 12.

Alios quoque Euangelicos deprauare et peruertere scripta tam Diuina q̃ humana.

Istud falsi crimen Illiricus obijcit Melanchthoni: et diserté Heshusij agnoscit flagitium, lib. de præsen. corpor. in cœna.

Seruetus quomodo Biblia deprauarit.

Acta Serueti folio 161. et 222.

Sebast. Castalionis versionem Beza grauiss. criminatur.

Bezæ versionem accusat Castellio.

Anglicana versio quàm fuerit adulterata.

Seruetum eiusdē insimulat sacrilegij: quòd quędam Esaiæ testimonia delendo corruperit. Rursus quod anno 42. Biblia Lugdunensia suis scholijs adulterarit. Sebastianum verò Castalionem Theodorus Beza atrocissimè sanè, etsi suppresso nomine, criminatur quod sua in versione quædam (inquit) sacrilega audacia detrahit, additq;, Rursus quædam deprauat, peruertit, corrupit, quemadmodum in No. test. annotationibus videre est fol. 190. 689. 702. 678. 700. Basileæ apud Barb. an. 59. Quid his responderit Castellio, itemque quid Bezæ talionis loco nō obiecerit modò, sed exemplis luculentis conuicerit, alibi dicemus fusius. Iā Anglicanam noui test. versionem quàm fœdè corruperint illi duo Apostatæ Angli interpretes, olim. R. Cuthebertus Tonstallus Londinensis Episcopus, suis demonstrauit pro concione, adfirmans se se suprà duo milia deprauationum atq; peruersionum vno illo in opere deprehendisse. Nostratium porrò versionum

num vitia omitto, ꝙ ſint vt innumera, ita in dies varia magis ac varia. Cæterum vt res omnis extra controuerſiam ſit, vnum promemus exemplum, quod meridiana luce clarius iſtud Euangelicorum ſtudium minimè Euangelicum Orbi demonſtret. Cùm peccatis excæcati in reprobam ſint traditi mentem, acceptæ peccatorum priſtinorũ veniæ obliti, maxima cum Chriſti Saluatoris iniuria ſimul & blaſphemia, omnia Chriſtianorum etiam opera quantumuis bona, volunt eſſe peccata, quò ſic vel proprio iudicio condemnati æternùm pereant. Nouæ iſti blaſphemiæ quia verbi Dei deeſt teſtimonium, audi quæſo quánã arte ſuum ſtatuere conentur figmentum. Ex Hebręo enim ſe ſe vertere mentiuntur: Tibi ſolùm pecco, hoc eſt, ait Brentius, quicquid ago, pecco. Sic & Melanthon locis Cõ. an. 52. Iſti cùm hebraïſmi non omninò fuerint rudes, contra artem omnem, contra cõſcientiã vocẽ Soli peruertũt in tãtummodo. Eſt enim in Hebræo clarius quàm

Germãica et Gallica noua Teſtamẽta, quàm ſint corrupta.

Nouis ſuis dogmatibus nouas ex Hebręo ac Græco fingũt verſiones cum fonte ipſo pungnãtes

Pſalmos corrumpunt Euãgelici.

Tibi ſolũ pecco.

quàm vt vel rudimētarius ignoret. Tibi soli peccaui לְךָ לְבַדְּךָ, Eiusdem perfidię est illud Zvvinglij, Verbũ caro facta est: Qui scribens contra Lutherum nolebat simpliciter (inquit Lutherus lib. de Concil.) legi, Verbum factum est, sed facta est. Ratio, quia Deus nō potest mutari in corpus. Sed hoc de loco inferius. Tandémne Dubitanti conspicis, Verbũ Dei per Lutherum aliosque Euangelicos restitúm ne sit, an adulteratum? instauratũ an corruptũ et deprauatũ?

Verbum caro facta est, vertit Zvvinglius.

DVB. Si olim Marcion veteribus dictus fuit Mus Ponticus, quòd pauca Scripturarum arrosisset loca, suisque Dogmatibus dissentientia deprauarat, equidem non video quodnam istis Lutheri aliorumque nefarijs flagitijs abominandisque sacrilegijs dignum inueniatur vocabulum, quibus non modò Scripturas aliquot vocibus conati sunt corrũpere, peruertere, adulterare: verumetiam epistolis totis, adeòque libris compluribus accidere, decurtare, expilare.

CON. De nomine non eſt quod labo remus anxij. Viderint iudices an Stellionatus, an aliud ſit crimen, Nobis aliud eſt in præſentiarum inſtitutū, vt tu ſemel iſtis Dubitationum vndis ereptus atque erutus, perſpicuè agnoſcas, quàm verè ſit Verbum Dei per Lutherum Germanijs non reſtitutum, ſed adulteratum, atque more priſcorū hæreticorum corruptum. Vti enim olim Theodorus Coriarius Scripturis diuinis authoritatem abrogauit, & eas quas ipſemet recepit corrupit: ſic & Lutherum feciſſe vides, quò vtrobique eundem agnoſcas Spiritum illum homicidam, & adulterum magiſtrum.

DVB. Poſſetne hoc etiam aliunde cō monſtrari?

CON. Certè, ſi alia quoque ab eo con ſideremus renouata dogmata.

DVB. Demiror num præter dicta nuper, alia quoque Lutherus innouando deprauarit?

CON. Quòd de impio dixit Sp. Sanctus, quòd tanquam mare feruet, hoc

Alia Religionis dogmata per Lutherum deprauata.

in Luthero videre est. Non enim contentus purissimum Christi lauacrũ S. Baptismum turbasse, Spiritum Christi verè mundantem & sanctificantẽ negando atque exturbando, ad alia quoque Christi Sacramenta conuersus, impuro, imò rabido illa ore dilaniauit. Verùm hæc paucis exponemus. Posteaquàm Christo, eiúsque seruis, Prępositis, Episcopis, suisque superioribus iuratam negare obstinato animo constituisset obedientiã, totus Sathanæ traditus ex spirituali carnalis factus, matrimonium vt sibi suisque similibus subantibus porcis conuenientius commenadret, initio illi Sacramenti nomẽ cum Armenis detraxit. Nam humanũ esse inuentum docet Capt. Babylonica. Mox cum Iouiniano benè curata cute Gallo Virginitati præposuit. Imò eã in libidinẽ homo salacissimè mox exarsit, vt concubitum doceret non modò æquè ac cibum potumque necessariũ: sed etiam vtrunque à Deo esse præceptum, Epistola ad Præpositum Luneburg.

Matrimoniũ Christianum per Lutherum aliósque Euangelicos re vera sublatum et abolitum.

burg. Imò adeò Mahumeticè coniugatis suis suibus ad subandũ libidinis fræna laxauit, vt impudentissimis verbis iste Christi, quem sese iactat, Euangelista & Elias tertius legem tulerit Sardanapalicam, Vxor si nolit, ancilla venito. Sic enim extat ad verbum in sermone Lutheri. Cæterum ne quis tam Euangelicæ legi credat deesse causam, cur non pari datur dedecori (ait epist. ad Præpos. Luneburg) vxorem ducere, & cibum potumúe sumere, cum vtrunq; fieri cogat necessitas, & Deus vtrunq; ex æquo præcipiat. Istam beluinam concumbendi subandique animo suo carnali persuasam necessitatem suo vt comprobaret exemplo, post varios cõtra vota Deo facta libellos, quibus se aliosque Apostatas sui voti reos legibus solueret, atque ad illegitimas pellicaret nuptias, veraque, vti Canon appellat Christi adulteria, bellam illam Catherinam iam annos aliquot Vvittenbergæ va..a per studiosorum oscula volutatam sibi vxorem duxit. Imò ante biennium

To. sexto foli 77.

Conc. Carthag. 4. Cano. vlt.

Lutheri incestæ nuptiæ an. 25.

primo illi coniugato Sacerdoti Carolstadio non solum epithalamium cecinit Euangelicum: sed lasciuus veneris cultor Missam quoq;, si Superis placet, nouam istis finxit nuptijs, ne res tam abominanda, & apud Christianos omnes semper inaudita, immortali quoque apud Germanos careret testimonio. Isthæc aliaq; id genus plurima ex Ioanne Hussio, alijsque hæreticis mutuatus Lutherus in Orbē euomuit: quę si quis prudenter pięque, pro eo atque Dei Opt. maiestas postulat, cōsideret, dubitare nequit, quin nunc impletum sit, quod olim Ecclesiæ Paulus Apostolus prophetauit, Intrabunt Lupi rapaces in vos, nō parcentes gregi, & ex vobisipsis consurgent viri loquentes peruersa, vt abducāt discipulos post se. Sic enim ex nobis, hoc est, ex nostris monachis Deo quōdam deuotis, Lutherus, Bucerus, Oecolampadius: ex Sacerdotibus Carolstadius, Zvvinglius, Brentius: Ex foro etiam ne quid saltandæ isti fabulæ deesset, Caluinus, Molinæus,

Carolstadij incestę nuptię fictitia Lutheri missa celebratę. An. 23.

Lutherus vnde sua ex suxerit venenata dogmata.

Act. 20 Lupos varios in Christi oues grassari.

næus, Ottomannus, & ille tam nobilis scelere Beza, vt nunc illam plebeculæ aphyam silentio prætercam Anabaptistarum, Zvvencfeldianorum Libertinorum: ex nobis, inquam, isti omnes Lupi rapaces egressi, iam miserrimè Christi gregem diripiunt, dilaniant, deuorant, donec Deus Opt. sua tandem pietate victus nostrique misertus, idoneos Ecclesię suę spōsę dilectiss. reddat Pastores, nostris assiduè peccatis depulsos, qui erraticas illas reuocēt dissipatas colligāt, semilaceras sanēt, semineces ac propè deuoratas viuificent saluandas.

DVB. Optarim nunc Constanti, post isthæc Lutheri nouata dogmata, in Christum cùm iniuria, tum blasphema post eius in verbum Dei scriptum sacrilega adulteria, post impias suppilationes atque nefarias corruptelas, audire tandem noui istius Euangelij fructus perniciosasque Germanijs per eum inflictas calamitates. Epilogus lib. 1. cum transitione ad secundum.

CON. Huc & ego propero, nisi videbitur antè paucis commemorandũ, quæ

nam ex Lutheri ſpiritu: aut verius ex Apocalyptici iſtius Draconis ab Euangeliſta prædicti veneno orbi prodierint ſectę, quæ item priſcæ hæreſes per eum eiuſque diſcipulos ſint renouatæ.

DVB. De his breuiter audire nō fuerit ingratum, niſi te nimium iſthæc diutina fatiget deambulatio.

CON. Si libet hîc conſideamus, aut ſi mauis ad limpidum hoc Viuarium ſtātes procumbamus. Nam cùm obambulare cum Peripateticis non licet, ſtare malo, quàm deſidere: quod valetudini ſtudioſorum hominum hoc illo magis obeſſe tradant medici.

DVB. Equidem fatigatus ſedere malo, quòd ſic ſuauius fatigatum quieſcat corpus.

CON. Aliā tu vitæ rationē ſequeris, quā nō ita facilè hoc vel illud offendat. Sed quia vtrumque noſtrum plus ſatis video exercitatum: craſtinum ſi videbitur diem ad animorum calamitates nouo iſthoc Euāgelio Germanijs Gallijſque per Sectarios inuectas, contemplandas demus.

DVB. Placet ſanè quod ſuades. Nã & interiecta noctis quies nos rebus adeò triſtibus tetriciſque, ac, prô dolor, nimiũ tragicis dabit alacriores. Vale igitur incolumis.

CON. Et tu valebis in craſtinum, fauſtam noctem tibi Chriſtus concedat propitius. Cras ſi te hîc offendero, pro virili promiſſa præſtabo.

DVB. Ita conſtitutum habeo, nec per me ſtabit, quin fiat quod diximus. Vale.

FINIS LIBRI PRIMI DIALOGOrum *Dubitantij de uera per Chriſti Euangelium & Salutis uia.*

LIBER SECVNDVS DIALOGORVM DE VERBO DEI PER VARIAS EVANgelicorum sectas adulterato, per Iudaismum atque Mahumetismum Germanijs Gallijsque inuectum, contaminato ac deprauato.

DVBITANT.

Vòd te isthic ad limpidissimũ iuxtà ac amœnissimũ viuariũ vti addixeras offendam, gaudeo. Cœptum heri perge, quæso, præstare promissum.

CON. Equidem, meo non defuerim officio, si quid tuę saluti promouendę adferam vnquam idoneum.

DVB. Isthoc seculo tot variarũ opinionum vndis procelloso atq; periculoso, nihil mihi persuaserim salutarius, q̃ inter adeò varias Euangelicorum factiones, rectam certamque scire ac tenere salutis æternę per Christi Euangelium viam. Hanc mihi porrò demonstrare obsecro perge.

CON. Hæc ſeſe prodet ipſa facilè, vbi iſtius noui Euangelij fructus, ſectas varias, calamitates incredibiles, iam nũc Germanijs Gallijſq; inuectas perſtrinxerimus: quibus Deus opti. noſtris Catholicorum, imprimis verò Eccleſiaſticorũ flagitijs iuſtiſſimè offenſis, nũc temporis ſuam exagitari, ac tantum nõ dilacerari ſinit Eccleſiam. Poſteaquam enim Sathan Dei opt. permiſſu, peccatis Chriſtiani populi ita efflagitãtibus, horribilem iſtum in Catholicam Chriſti Eccleſiam impetũ facere fuit aggreſſus, varijs eam modis oppugnare non deſinit. Si enim vna non ſuccedit via, aliam tentat, mox deinde aliam & aliã, donec tandem aliqua miſeros quàm plurimos in ſuam pertrahat æternæ perditionis naſſam. Sicuti enim vides hoc in viuario piſcibus varios tendi laqueos, hic ſagenam minitari periculũ, illic pueros hamo inſidiantes, alibi naſſas tendiculáſque latitantes: rurſus varios illis mergos, quos Scholuaros dicimus, præſentiſſimam adferre incautis

Cur ſectę tam varię nunc graſſentur.

perniciem, quòd ſub aquas ingreſſi natitantes & diſcurſantes imò de fundo rapiunt, quos apprehenſis roſtro, anguillis emergentes vides tandem, licet reluctantes & criſpantes deglutire: Sic ille humani generis hoſtis implacabilis Sathan, non deſinit omnes attentare rationes, quibus miſeras à Catholico Chriſti grege auulſas ouiculas rabidi more lupi diſpergat, rapiat, perdat. Ad hanc rem ſibi quidem, quo eſt in Chriſtianos infeſtiſſimo odio, vtiliter, illis verò exitialiter conficiendam nullum nouit Veterator hoc tempore ſtratagema aptius, quàm varia Euangelij titulo ſpargere doctrinàrum genera mirè in ſpeciem plauſibilia: quorum ſaltē aliquo incautos fallat, imperitiſque fucum faciat. Ex tam varijs enim erroribus ad plebeculæ adulationem & carnalium hominum gratiam Euangelij Larua renouatis facilè aut hic aut ille arrideat, & applauſum eblandiatur. Si enim animus ab adulterio aut diuortio abhorret, non ita ab eſuris: Si ab Anabap-

Quantum Diaboli ſtudiū ad diſpergendum Chriſti gregem.

Anabaptiſmo,non ita à Caluiniſmo.Si ab hoc quoque,non ita à puriore illo Lutheraniſmo, aut forte à Libertiniſmo,aut alio quopiam laqueo Euangelico.Omnes enim Veterator ille pertẽtat fallendi rationes.Sed quæ eſt Dei opt.benigniſſimíque patris ſuos in filios inexhauſta pietas, hoc ipſum diaboli commentum, quod in hos inſtituit machinatuſque eſt multò callidiſſimum iuxtà ac pernicioſiſſimum,id ille ſuis electis vertit in bonum. Quòd enim obiter dudum diximus,hinc te liquidò deprehenſurũ confidimus, Deũ opt.etſi populo ſuo iuſtiſſimè iratiſſimus haſce omnium ſanè flagellorum ſuorum acerbiſſimas inflixerit plagas, quibus tot pereunt animæ,quot nouis iſtis erroribus moriuntur infectæ: tamen electis ſuis ouiculis hoc admiſcuiſſe remedij,vnde admonitæ illas pſeudo heliæ Lutheri,& aliorum pſeudoeuangelicorum ad vnum omnium abominationes facilè effugiant, quòd mutuo inter ſe diſſidio mox ab initio, & quo vlte-

CAP. II.

Remediũ contra ſectas eſt tam varia ſectarum diuerſitas quarum quęlibet alteram hereſios condẽnat.

vlterius,hoc magis produnt manifestè quo agitentur spiritu: num illo Christi,qui non dissensionis, sed pacis est Deus: an illo verius Antichristi,qui omnis discordiæ author contra Christũ suo Domino diabolo varias colligit Synagogas. Vt enim ille Christi spiritus veræ Ecclesiæ Dei Catholicæ promissus fideles omnes vnius facit cordis & animæ,hoc est,eiusdem fidei, atq; de Deo rebúsque diuinis sentẽtiæ,sic vt de eisdẽ oẽs semper dicãt sentiántq; eadẽ: ita non potest nõ esse Antichristi spiritus, qui à fidei vnitate ad varias adeò sectas, ab vna Christi Ecclesia in diuersas adeò Synagogas variè adeò dissectas inuitat, seducit,instigat. hoc autem Antichristi spiritu incõstãtię omnis atq; contẽtionis magistro vt certũ est tã varias agitari Euangelicorum factiones, cum vera multa dissonantia esse nequeant, sed tã vna est veritas,quàm Deus est vnus: ita & Euangelicorum omnium patrem Lutherum imprimis fuisse eodem exagitatum ac prope possessum est indubi
ta

tatissimum, hoc ipsum enim meridiana luce clarius varia Lutheri suo in euãgelio demonstrat inconstantia.

DVB. Si hoc mihi luculenter demonstraris, magnam eius authoritati, qua passim Propheta, Euangelista, imò si Christo placet, tertius Elias habetur, detraxeris gloriæ portionẽ. Non enim non potest esse verissimum illud Iacobi Apostoli, Vir duplex animo, inconstans est in omnibus vijs suis. CAP. III.

CON. Tibi perlibenter hanc nauabo operã, quo semel perspicias, quàm iste Lutheri spiritus fuerit varius atque sui dissimilis. Cæleſtia Christi sacramenta, quibus salutem adfert credentibus sempiternam, cùm per Lutherum Satanas cõstituisset obscurare, defœdare atque semel quatenus fieri posset, abolere, cũ anteà Catholicis concorditer docuisset esse septem, in sua Capt. Babylonica Anno. 20. vnum esse ait sacramentum, si iuxta scripturas sit loquendum, mox an. 22. docuit esse duo, vti liquet ex locis Melanchth. Anno 22. & in Cathe-

1. Lutheri incõstantia de Sacramentorũ numero.

An. 15.

20.

22.

VVittenbergenſis conſenſu,& Vuirtē-
bergenſi Confeſſ. Cōmunionē vtriuſ-
que ſpeciei non eſſe neceſſariam diſer- .4.
tè docet Lutherus libro ad Bohemos.
& de Capt. Babylo.& ſermone de Eu
chariſtia. Poſtea vero contentionis ſpi-
ritu abreptus,docuit ſub vtraq; ſpecie
omnibus eſſe communicandum.

Lutheri inconſtātia,de cōmunione vtriuſque ſpeciei.

Opera ad ſalutē eſſe neceſſaria mul- .5.
tis Lutheri verbis oſtendit Georgius
Maior libro de operibus: Sed ex com-
mentarijs eiuſdem ad Galat. liquidiſſi-
mè Illiricus & Gallus demonſtrant nō
eſſe neceſſaria. Sanctos eſſe inuocan- .6.
dos Lutherus affirmat libro de prępara
tione ad mortem,& libro contra Tabo
ritas. Poſteà ſanctis gloriam hanc inui-
dens,ac peccatorum luto cùm defœdaſ-
ſet omnes ſemel homines, hoc noluit
honore illos afficiendos. Porrò quàm
fuerit ſua in doctrina varius, tam varię
loquuntur per Germaniam factiones,
quæ ex diſcipulorum eius diſſonantia
ſunt exortæ: qui ſuas et ſi quoque addi
dêre Magiſtri inuentis opiniones no-

De Operū neceſſitate.

De Sanctorum inuocatione.

nas, ne & ipsi viderentur magistrorum nomine indigni: tamen potissima dissẽsionis capita à Luthero sunt mutuati, vti liquet de Antinonijs, Osiãdrianis, Maioranis, Musculanis, qui suam Lutheri verbis doctrinam tuentur, quam aut concionibus, aut disputationibus, aut scriptis eius hauserant. Certè illud omnẽ de hac re tollat scrupulum, quòd Lutheri scripta toties impressa, maximã præ se ferant doctrinæ varietatem, & indignam nouo Euangelista inconstãtiam. Qui enim primam contulerit editionem cum illa anno 52. Rursus cum illa Ienæ excusa, videbit magnam doctrinæ Lutheri non modò dissimilitudinem, sed manifestam inconstantiam atque adeò pugnam, quam pij viri, Episcopus Faber, Cochlæus, alijque centurijs aliquot Antitheseωn Lutheri iãpridem notarunt, orbique cæcutienti (sed heu dolor frustrà) demonstrarũt. Imò dux ipse Saxoniæ Georgius noui istius Euangelistæ ridens inconstantiã, ac discipulorum eius subsannans stulti-

Ex varia Lutheri doctrina varias esse discipulorũ eius sectas exortas.

tiam leuiſſimam,& leuitatem ſtolidiſsimã, lepido vtebatur apophthegmate, Lutheranos hodie neſcire quidnã die craſtino eſſent credituri.

DVE. Si Lutherus tam fuit in doctrina varius atque inconſtans, mirum eſt tantum fuiſſe Lutheri diſcipulorum numerum.

CON. Imò ſi vnus idemque fuiſſet in docendo, non tantum auræ popularis captare potuiſſet. Dum verò ſeſe in omnem placendi populo transformat ſpeciem, ac nunc hoc, nunc illud aut in gratiam populi aut in Principum adulationem nouaret, dignè eſt tanta Euangelicorum facta non ſecta, ſed confuſio verè Babylonica. Quod vt liqueat magis, non fuerit inutile Cathalogum tibi cõmemorare ſectarum: non quidem omnium, quibus ne dies quidem ſufficiat totus: ſed nobiliorum, quæ ex vno illo Lutheri ceu Apocalyptici draconis halitu in orbem efflatę Chriſtianas paſſim depaſcuntur prouincias Euangelij prætextu: quod ſibi quæque cum alterius

h con-

condemnatione ſuperbiſſimè arrogat.
DVB. Age, ô bone, catalogum iſtarum
CAP.IIII. nobis cōtexe ſectarum, vnde liqueat, q̃
ſint inter ſe concordes Euangelici iſti.
CON. Difficile fuerit, tamen dabo operam, vt ne quid fruſtrà deſideres. Cū captiuitatem quandam Babylonicam Draco ille Apocalypticus nūc Dei per miſſu ſolutus, per Lutherum, alioſque Euangelicos iſtos populo Dei moliretur inducere, varias paulatim inuexit prætextu Euangelij ſectas per quoſdā improbos, qui rem iſtam Reipublicæ Chriſtianæ pernitioſam, ac Ro. Imperio exitialem, ſuo procurarent ſtudio.

Catalogus ſectarum ex Lutheri pſeudeuāgelio natarum.

Euangelicorum igitur, qui Euangelij iſtius noui, quod iactitant, doctrinā per Lutherum alioſue adulteratam ſectantur, in tres diſtinguas commodiſſimè claſſes, tametſi tanta ſit varietas, cō fuſio, & doctrinæ inconſtantia, vt tot exiſtant ferè factiones, quot capita: tot propè hæreſiarchæ, quot ſectarij. Alij namque ſunt Lutherani, alij ſemilutherani, alij Antilutherani: de quorum no-

Tres Euāgelicorum claſſes.

bi-

bilioribus tãtum dicemus factionibus. Nam ſi quis omnes huius fermentati ſeculi errores, ait Hedio epiſtola ad Melanchthon. numeret de fide Trinitatis, de Chriſto Deo, Sacramẽtis, & cæter. fere totidẽ inueniet, quot ætas habuit Auguſtini, id eſt centũ viginti octo. Sed nos telam iſtam exordiamur Sathanicã.

Prima claſſis Euangelicorũ Lutheranorum. .1.

¶ Lutherani, qui impuram Lutheri pſeudomonachi ſectantur doctrinã. Hic ſe Chriſti Euangeliſtam gloriabatur, vti Manichæus ſe Chriſti Apoſtolum, quòd Germania ante ſuam doctrinam, inquit, gloriosè ſuum commẽdans fictitium dogma, nunquam verũ habuiſſet Euangelium. Item tertiũ Heliam, vti olim Noëtus ſe Moyſen, & fratrem ſuum Heliam iactabat. Poſt varia, eaq; familiaria cũ diabolo habita colloquia, quibus ille argumenta ſuggerebat nouo ſuo pſeudapoſtolo digna: Imò viſiones diaboli cùm alijs in ſcriptis ſæpe iactet, ait Abbas Vet. Celliæ, libro de Miſſa angulari manifeſtè fatetur diabolum eſſe præceptorem ſuum,

Lutherus Euãgeliſta et tertius Elias.

Epiſt. ad Ducem Georgium.

Lutherus Diabolũ ſuum iactat magiſtrum libro de miſſe angulari.

nonnihil infausto magistri nomine dicebant Mannichæum, quasi māna fundentem. Horum variæ sunt factiones hodie per Saxoniam: vti confessionibus suis anno 61, declararunt Mansueldenses & Vinarienses, qui septem ferè Lutheranorum damnāt sectas ceu minus Euangelicas, aut Lutheri dogma non verè secutas. Sed qui eorum volunt videri Lutheranissimi, sese Cōfessionistas à confessione Augustana iactitant, quā tamen nunc sectantur variatam & reuerà deprauatam atque adulteratam à doctrina anno 30. Carolo quinto exhibita. Quia verò Lutheri doctrinam Illyricus & Gallus à Melanchthone alijsq; accusant deprauatam, (si enim esset à Deo Patre, eradicari per homines, imò discipulos ipsius non potuisset) conati sunt pristinos ac propè obsoletos Lutheri renouare errores ab alijs condiscipulis ceu anathema damnatos,

Illyricani à Matthia Illyrico homine Sclauo nunc dicuntur, qui eius doctrinam contra Melanchthonem & Vvit- .2.

tenbergenses sectantur de Seruo arbitrio, quòd opera bona non sint necessaria ad salutem secundum Lutherum. Hunc inter alia etiam renouasse Arrij doctrinam, talemque eum esse ab Academia Vvittenbergensi damnatum, testatur Staphylus defensione sua. Ad huius classicum etiam Mansueldenses ecclesiæ suam edidêre confessionem cõtra Vvittenbergenses & Lipsenses.

3. Maiorani à Georgio Maiore, qui à Luthero è stercore erectus, ait Stoltzius, horrendum in eius patria peperit monstrum, docens opera bona ad salutem necessaria, etiam infantibus, vt est in Genealogia Lutheri. Hi alia Lutheri loca promũt, quibus contra Illyricum pugnant. Isti Lipsiæ regnant, & Vvvittenbergæ: quibus sese opponunt Ienenses & Mansueldenses.

4. Antinomi Ioãnem Islebium Lutheri ciuem ac discipulum sectantur magistrum. Hi dogma sequuntur legibus diuinis contrarium, ait Querela Lutheri, legem operum reijcientes, finguntque homi-

homines contra conſcientiam iuſtos eſſe. Aiunt enim, teſte Luthero libro de Concil. Si es adulter, ſcortator, vſurarius, auarus, aut alijs pollutus peccatis, ſi tantùm credis, ſaluus es.

Mansfeldenſes, qui confeſſionem ſe- .5.
ctantur comitum Mansfeldenſium Iuniorum, qua non paucas Lutheranorum damnarunt ſectas. Inter alias verò Adiaphoriſtas, aſſertores bonorum operum, defenſores liberi arbitrij, ſiue Melanchthonicos, Oſiandricos, Stancarianos.

Ienenſes, qui Ducum Vinarienſium .6.
Confeſſionem profeſſi, nouē Lutheranorum ſectas damnant, inter quas recēſent Vvittenbergenſes & Lipſenſes.

Oſiandriani ab Andrea Oſiandro, .7.
qui & ſibi ſpiritum iſtum videbatur nactus Euangelicum, id eſt diſſenſionis magiſtrum, vnde nec Lutheri veſtigijs conſiſtere potuit, tametſi plurima Lutheri loca ad ſuæ doctrinæ confirmationem adduxerit. Docet autem hominē iuſtificari non fide, ſed eſſentiali iuſti-

tia Christi in nobis habitante, vt non sit gratię in credentibus, sed naturę, ait, Querela Lutheri.

8. Stancariani à Francisco Stancaro Mátuano, qui Osiandro se opponens dum Christi defendit humanitatem, per quam iustificamur, in contrariam incidit hęresim, ait Palladius, et Christi diuinitatem cum Arrio persequutus est, eumq; ait Rabinorum contagijs infectum. Docet autem Christum esse iustificatorem, ait Staphylus, iuxta solam naturam humanam exclusa diuina. Sed isti in tertiam forte reijciendi sunt classem Euangelicorum, quod cœnam domini volunt pręberi tanquam corporis arrabonem.

Catalogo hæreseon.

9. Musculanos dixeris, qui Andręę Musculi dogma sequuntur. Is in duos superiores illos inuectus, docebat Christum esse non modò secundum vtramque naturam iustificatorem, sed etiam diuinam eius naturam in cruce et passam et mortuam, in cuius blasphemię confirmationem libellum edidit nomine

Lu-

Lutheri idẽ affirmãtis: quod & ex libro Lutheri de Concilijs queat confirmari.

Iuſtificatorios haud immeritò appelles omnes, qui Lutherum ſequuti .10. magiſtrum, de iuſtificationis modo diſſentiũt. Ex varijs enim ſui hæreſiarchæ verbis & inconſtantibus, varium quoque diſcipuli concipiebat ſenſum. Cũ enim Oſiandro ſe opponerent, Dux Pruſſiæ an. 14. Lutheranorũ Predicantibus (ſic enim nunc gaudent illi appellari paſtores ſectarum) iudicium petijt ſuper iuſtificationis modo, quæ omnes eccleſiarum ſuarum nomine ita reſponderunt, vt plus eſſet ipſis inter ſe, quàm cum Oſiandro, mutuæ diſſenſionis. Priuatam enim quiſque iuſtitiæ definitionem obtrudebat, omnes contrariam, nullus Catholicam.

.11. Pfeffingeri à Iohanne Pfeffingero, qui paſtor Lipſenſis vna cum ſchola Lipſenſi Pelagij renouauit hæreſim. Publica enim illum definijſſe diſputatiõe ait Nicolaus Amſdorffius, hominẽ ſuis naturalibus viribus aſſentiri verbo, promiſ-

missionē apprehendere,& spiritui sancto non repugnare posse. Heshusius docet defensione contra Caluinum, Lipsenses & VVittenbergenses Theologos palam adserere συνεργίαν,& cooperationem humanæ voluntatis in conuersione,qua homini non renato tribuitur facultas sese applicandi ad gratiam,& verbo Dei ex sese assentiendi. Isti & suum edidêre Interim,quo veterem Lutheranismum mirificè interpolarunt. Cæterum Lutheri sectam esse circiter in triginta quatuor sectas diuisam,ait Bredenbachius in psal.67. quæ se mutuum editis libris oppugnant,prę ter eas, quæ in indocta plebe latent.

Lutheri sectæ 34.

Plura enim Lutheranorum deprehendes genera,si,vti ait Cleinvvitzius, supputes varias præsentis corporis domini in Eucharistia sentẽtias.Alij enim adesse,alij inesse,alij subesse,alij esse cũ pane,alij circa panem.Alij denique aliter nouum Lutheri figmentum efferũt. His alias adde Lutheranorum sectas, quæ suam,quam dicunt, Missam Euangeli-

gelicam aliter atque aliter celebrant. Alij ſemilatinam, alij habitu laico, alij eccleſiaſtico: Aliter denique Vvittenbergæ, aliter Norinbergæ, aliter per ducatum Wirtembergen. aliter per Brandenburgen. aliter per Bauariam ſuperiorem.

Sunt & qui Eleuationem S. Euchariſtiæ retinent, vt teſtatur Cleinvvitzius contra Heshuſium: Sunt & qui aboleuerunt hunc ritum, ait Heshuſius.

Paſtillarij ſunt, qui corpus quidem 12.
Domini præſens in S. Euchariſtia fatẽtur, ſed in pane aut ſub pane, vti ferina in paſtillo, aut pillulæ in ouo reconditæ. Sic quatuordecim illi Paſtores Sueuici, quorũ tũc Brentius fuit anteſignanus, cùm Oecolampadium oppugnarent communi ſcripto.

Nunc ad ſecundam ueniamus Euangelicorum claſſem.

(.·.)

Semi-

Secunda clasis Euangelicorũ Semilutheranorum.

Emilutheranos dicimus, qui Lutheri placitis ſua quædam noua Euangelij prætextu aſſuunt. Horum varia eſt natio, ſed primas facilè ferunt Interimiſtæ, qui duplicis ſunt generis. Alij enim Interim Auguſtanum ſectantur anno 48. confectum, vbi poſt mortem Lutheri falſi quidam fratres, ait Palladius (de ſuis loquens Euangelicis) iniquitatis mercede cõducti, cum aduerſarijs (Catholicos dicit) conuenerunt & libellum Interim, ait, compilarunt.

1. Interimiſtæ.

Catalogo hæret.

2. Adiaphoriſtæ.

Alij dicuntur Adiaphoriſtę ſiue Lipſenſes, ab Interim Lipſenſi, quod Adiaphora, id eſt indifferentia habeant eccleſiæ & conciliorum conſtitutiones atque cæremonias, quas qui vel obſeruat vel violat, mutátve, nihil peccat. Horũ diſciplina plurimos nacta eſt diſcipulos, quos Amſdorffius ſcribit ſimulare & diſſimulare omnia, atque ſe comparare, quaſi Imperatori obtemperent, in eiuſque gratiam Miſſam, & veterem religionem rurſus amplexos fuiſſe, neque

Confeſsio ne purę doctrinæ.

que id tamen facere, ac nihilominus in Lutheri disciplina permanere velle.

Lutherosiandriani, siue Brentiani, à Ioanne Brentio dicti, qui Lutherum Osiandro conciliare studet: is enim Epistola ad ducem Vuirtembergensem anno 52. docet cum Luthero contra Osiandrum, hominem hac in vita imputatiuè haberi iustum, & post hanc vitam cum Osiandro contra Lutherum affirmat hominem oportere eadem iusticia, qua Deus essentialiter iustus est, iustum reipsa fieri. Hunc sectantur Theologi Tubingenses, teste Staphylo in defensione. ·3·

Lutherozvvingliani, qui Luthero cũ Zvvinglio, hoc est, albo cum nigro conuenire posse sibi persuadent. Huius sententiæ accusatur passim Melanchthon, rectè Cothurnus germanicus ideo dictus: qui sub finem vitæ à suo Helia Luthero tantopere veri Euangelij nomine tam diu prædicato ad Zvvinglium, pridem licet hæreseos à se notatum, adeoque scriptis suis oppugnatum, desciuit, ·4·

uit, disertis verbis in iudicio suo de cœna Domini ad Comitem Palatinum, Anno 58. Brentium quoque huius à Lutheri Euangelio defectionis accusat Amsdorffius, quòd noluerit condemnare Zvvinglium, sed cum Luthero cõciliare moliatur, præfatione in librum Iaco. Andreæ, horum sectam.

Confessione puræ doctri.

5. Vbiquetij non immeritò appellentur, qui vbiquitatem corporis Christi fingũt. Cùm enim nec Caluinistis, nec Catholicis consentire de Christi corpore velint, nouum opinionis portentum Germanijs inuehunt, adeò vt non dubitent affirmare, Christum secundũ corpus etiam in inferno adesse præsentem, si fidem meretur Micronius respõso ad VVestphalum. Iohannes Boedeker Bremensis, docet Christi humanitatem vnà cum diuinitate esse pręsentem in cœna sacra, in Baptismo, in verbo, in omni denique cœtu, in nomine Dei ritè cõgregato. An nõ iste sub Lutheri nomine Caluini ludit fabulam? Hanc blasphemiam olim Zvvinglius Catholi-

In fundamẽtis Cœnæ Domini.

licis non erubuit mendaciſſimè affingere,qui aſſerant humanitatem Chriſti vbique eſſe,ſicut diuinitatem:quod nullus omnium ſenſit Catholicorum, ſed Chriſti corpus docemus eſſe pluribus in locis ſimul,non ſua quidem natura,vti eſt diuinitas vbiq; per naturã & maieſtatem,ſed ſola Dei voluntate, cui non eſt impoſſibile omne verbum.

Bellianos à Bellio Montfortio dicit .6.
Beza,ſed errorem non attingit, niſi fortè quòd hæreticos ſcripſerit cõtra Caluini doctrinam non occidendos.

Heshuſij,à Tilmãno Heshuſio, quẽ .7.
Caluinus Seruetianum infamat,Boquinus Arrianum, VVilhelmus Cleinvvitzius verò præter peculatum plurimis de fidei capitibus accuſat: quibus hoc anno ſua reſpondit defenſione, obiecta inficiatus,niſi quòd illud, Trinitas eſt vnitas,negat ſe meminiſſe,an dixerit in lectionibus:cùm ita diſertè doceat,de præſentia Chriſti corporis in cœna,obiectione quinta.

Melãchthonici,qui Lutheri doctri- .8.

nam

nam professi, illam deserentes, Philippum Melanchthonem sectantur de libero arbitrio, alijsque dogmatibus à Lutheri corruptela repurgatis. Hos insectantur acriter Illyricus cum Vinarien. Erasmus Sarcerius cum Mansuelden. tanquam puri puti Saxonici euangelij deprauatores. Illum præterea accusat Illyric9, quòd doceat hominē posse ad gratiam Dei recipiendam sese præparare ex puris naturalibus viribus. Sic ex olim Stoico & Manichæo, nunc Melanchthō factus est Pelagianus. Vnde illum meritò Cothurnum appellāt, non modò quòd Pelagianismum renouet, aut oppugnatum pridem iam asserat cum Catholicis liberum arbitrium, sed quòd olim ex professo Zvvinglianorum hostis, nunc factis & scriptis pro Zvvinglio pugnat, immò euertat Lutherum, adeóque Euangelicam illam Confessionem Augustanam sua manu descriptam, atque in Comitijs Augustanis Carolo V. A. exhibitā, & Apologia illa mendaciorum scaturigine tunc qui-

Illyric9 in libello, Bericht.

quidem propugnatā, ſed poſtea varijs modis ab ipſo immutatam atq; deprauatam & adulteratam, quod falſi crimē ſuo magiſtro Melanchthoni Matthias Flaccus, vti & de alijs Lutheri libris adulteratis, nō dubitat impingere libello ſupplicatorio pro Synodo in Saxonia congreganda.

Hanc in claſſem rectè reponantur & illi Euāgelici, quos Eraſmus dicit perfrictæ frontis, qui ſcalpro perfricāt frōtem, donec eliciant ſanguinem, ac mox locum inungunt oleo, itaque Christo initiantur. Iſtos anno 34. ſcribit Eraſmus exortos. His non fuere diſſimiles pneumatici quidam, tametſi plærique anabaptiſmi ſpirent Enthuſiaſmos. .9. Frontofres. Purgat. ad epiſt. Lutheri non ſobriam. 10 11

Lutheropapiſtas vocat Ioannes à Laſco VVeſtphalū & coniuratos, qui Lutherum ſectati, videantur Ro. Pontificis excommunicationē, qua Sacramentarios ſuis eijciunt ſynagogis, imitari. Alij enim Lutherani his ſūt æquiores, qui nec Zvvinglium damnare ſuſtinēt, neque ab eius loquendi formulis ab-

horrēt, reipsa liquido declarantes, quid monstri domi alant, si modo per principes, quibus adulatores aduersari non audēt, liceret. Certè si vera narrat Heshusius, hoc nomine rectè censeantur Vvittenbergenses & Lipsenses doctores, qui & libris editis docent, Licitum esse suscipere doctrinam Ro. Pontificis, & omissa Confessione esse parendū impio magistratui. Quid, quod Illyricus cum suis manipularibus præfatione, 5. Centuriæ Historiæ Ec. Magdeb. ait Lutheranorum quosdam (notans Vvittenbergen. & Lipsenses Theologos) suum peccatum sicut Sodoma prędicare, corruptelas & lapsus atroces (doctrinæ Lutheranæ) palliare, immo pro optimis operibus defensare. Multos prætereà, inquit cessisse Ro. Pontifici, eum esse Oecumenicum, eique iurisdictionem Paradisi, hoc est Ecclesiæ, restituendam esse. Cessio facta est in articulo de Lib. arbitrio in gratiam Papistarum. Cessio facta est, quod principaliter fide iustificamur. Cessio facta est, quòd

Illyrici querela de Lutheranorum apostasia.

quòd opera ſunt ad ſalutem ſeu iuſtitiã neceſſaria. Ceſſio facta eſt, quòd ceremoniæ Ro. pontificis ſunt recipiendæ, tantùm vt crux auertatur.

Sic Illyricus de ſuis ſyneuangelicis Lutheri titulo gloriantibus. Ex quibus alijſque cauſis infrà commemorandis Lutheri Euangelio repentinum ominatur diuinatque interitum, Tragicũ exclamans, Perit, idque repente, veritas (per Lutherum) patefacta? Tales quidẽ habet Germania ſuperior, qui ſyneuangelicorum cenſura vtrique parti placere ſtudent. Verùm ſunt & per Belgium non obſcuri nominis, qui ſeſe, velut loquuntur, neutrales gerunt, qui in Catholica & Romana permanentes, quod verbis quidem aiunt, Eccleſia, de fœdis aliquot eam repurgare conantur erroribus. Si de hominum moribus ſatagerent corrigendis, nos ſanè vltroneos haberent ſuffragatores: Iam cùm erroris notent, quod erroris eſt vacuũ: Rurſus pro euangelio arripiant, quod Euangelio eſt contrarium, homines mi-

vide lib 3. cap. 11.

ſeri fruſtrà ſenſu carnis ſuę inflati,aliud conſequuntur nihil,quàm vt ab vtraq; parte audiant malè,ac à neutra pro ſuis agnoſcantur: vtrinque reiecti,vtrinque damnati, ac ferè proſcripti. Vnde verè Semicatholici appellentur, quòd iſta profeſſio ad ſalutem nõ plus ipſis profuerit,quàm Iudęis vnum eundémque Deum colẽtibus veri Dei cognitio atque cultus Iudaicus. Qui enim non eſt mecum (ait veritas Chriſtus) cõtra me eſt: qui contra Chriſtum eſt, Dei filius, nedum hæres Dei,aut cohæres Chriſti eſſe nequit.

Tertia Euangelicorum claſſis, quę eſt Antilutheranorum.

Sed iam ad tertiam deſcendamus Euangelicorum claſſem. Ea habet Antilutheranos,qui Lutheri occaſione ab Eccleſiæ doctrina diſſentiẽtes dogmata ſectantur Luthero contraria.

.i. Sacramentarij Carolſtadij.

Horum famoſiſſima eſt factio ſacramentariorum,qui ab Andrea Carolſtadio Archidiacono Vvittenbergenſi originem ducunt,quòd is teſte Melanchthone primùm diſputarit,non eſſe præſens in cœna corpus Domini,primum

Cõ.ad Coloſſ.

que

que de Eucharistia excitauit tumultũ anno 24.verba Christi in hunc detorquens sensum, Corpus meũ, quod pro vobis datur, est hoc, quod hîc assidet mensæ. Verùm cùm insulsa eius interpretatio verborum cœnę Domini non placeret discipulo Hulrico Zvvinglio Canonico Constantiensi, nouam sectabatur sententiam de Eucharistia, quam sese in Battaui cuiusdam epistola, teste Heshusio, reperisse fatetur, vbi Est pro Significat accipiendum didicit: quod prodigiosum commentum exemplis è scriptura petitis cùm nec sibi, nec auditoribus persuadere posset, narrat sibi in somno visum, adesse monitorem (ater fuerit, an albus, inquit in subsidio de Euchari. nihil memini) qui diceret, Quin ignaue respondes quod Scribitur Exo. 12. Est enim phase, hoc est, trãsitus. Ita Tilmannus Heshusius contra Cal. & Bezam. Huic errori & alios adiunxit plurimos, quibus Catholicam turbauit Ecclesiam, vti de peccato originali, quòd sit tãtum naturę morbus, non peccatum,

An. 24.

Zvvingliani.

Lib. contra Caluinum.

Zvvinglio arma suppeditat diabolus cõtra S. Eucharistiam.

Rurſus Chriſti gratiam cum Pelagio aboliturus, hominem poſſe ſolis naturalibus virtutibus & meritis vitam æternã impetrare, vt Cato, & Scipio, quos ſaluatos docet libro contra Vrbanum Regium. Sic Neſtorij errorem reuocaturus, volebat legendum eſſe Ioan. 1. Verbum caro eſt facta, non factum, vti Lutheru ait libro de Concilijs. Hic tãta audatia in magiſtrum ſuum Lutherũ inſurrexit, vt ipſum hæreticum ſcriberet, quod ſententiæ ſuæ de Euchariſtia repugnaret: Contrà Lutherus Zvvinglium cum ſuis habet hæreticum. Vnde acerbiſſimum inter ipſos, ſuoſque vtrinque ſectatores natum eſt bellum, quod etſi ter quater conati ſint Syncretiſmo quodam componere, ut acrius Catholicam Chriſti oppugnarent Eccleſiam: tamen ſemper magis recruduit, vti liquet ex maledicis ſcriptis Caluini & VVeſtphali, Bezæ & Heshuſij, Lutheri, & Zvvnglij, cui ſua Cõfeſſione ſuppetias veniũt Tygurini illius maledicta retundentes acerrimè.

Pelagianiſmum renouat Zvvinglius, et Neſtorianiſmum.

Cæte-

Cæterum hæc Sacramentariorū doctrina tam fuit vel à sui exordio variè dissecta, vt intra biennium in sex aut septem sectas fuerit dissipata, inquit Lutherus sermone super Sacramēto Haganoæ anno. 27. Imò infinita penè est hac in parte aiunt Bremen. concionatores ad VVestphalum, Confess. De S. Eucharistia, opinionum varietas apud eos. Vnde fit, vt varia etiam sortiantur nomina. Istorum quidā sunt dicti Oecolampadiani, à Ioan. Oecolampadio Brigittano apostata, qui vt suum nomē varijs de Græco translationibus audacia planè sacrilega mutilatis & corruptis contaminauit: ita eum à magistris suis inter se discordibus dissentientem alij sacramentariorum Duces facile obscurarunt, tametsi affectatæ tyrannidis Erasmus Roterod. eum, vti & Zvvinglium, accusarit epist. ad Goclenium.

An. 26. Sectę Sacramentariorum quam varię.

·3· Oecolampadiani.

Sanè qui illum Basileæ nouerunt, testes sint, quantum imperij in magistratum sibi vsurparit: qui eius nutibus non parebat, mox ordine mouebatur:

qui eius auaritiam odiſſet, quòd domum domui, agrum agro copularet, nō impunè ferebat. Eius metaphoram ſiue tropum, quo corpus Domini eſſe voluit pro figura & ſigno corporis dudū exploſam, nūc Petrus Martyr reçoquere molitur, à quo ſūt Martyriani, quòd

.4. Martyriani.

Deum negāt facere potuiſſe, vt vnum corpus ſit in pluribus locis. Sic Dialogo contra Brentium ſui magiſtri blaſphemiam vincit. Idem P. Martyr cùm alij Zvvingliani Chriſtum ad diſcipulos Octaua Paſchæ ingredientem inducāt per rimam, Caluinus verò illi integras fores aperuiſſet, ne videlicet preſſuram vllam tenellū Chriſti corpus patiatur, hic nouus Antichriſti Martyr per feneſtram introducit, vt verum ſit quod habet Euangelium, Chriſtū clauſis oſtijs ad ſuos ingreſſum.

Vide Heshuſium contra Caluinū.

.5. Bucerani.

Bucerani, à Martino Bucero quondam Dominicano habent nomē, qui ꝙ poſteà in Lutheri ſectam iurarit, licet nec huic perſtiterit fidus, facilè ab alijs fuit gloriæ ſtudio ſuperatus. Tanta autem

tem fuiſſe in Euangelio iſto inconſtan-
tia illum ſcribit R. D. Stephanus VVin
ton. vt hominem appellet plagoſum,
quòd inſigniores ſectas ſectatus, vndiq;
vapulauit. Nam initio vbi Lutheri do-
ctrinam reieciſſet, ſeſe ad iurati hoſtis
Zvvinglij caſtra proripuit: vnde & in
Marpurgenſi diſputatione contra Lu-
therum pro illis dimicabat: ſicut & Au
guſtæ ſubſcribere noluit Confeſſioni
Principum proteſtantium Lutherano-
rum, ſed Argentinenſi. mox mutata ve-
lificatione, vbi Zvvinglius inter arma
paricidalia à ſe concitata corruiſſet tru
cidatus, iterum Luthero ſeſe coniunge
re ſtuduit, à quo pridem falſi & ſi publi
cè notatus fuerat, nunquam tamen ſe
purgauit legitimè. Deinde cum VVice
lio iam ad Eccleſiam Catholicam re-
uerſo nouam contra Lutherum medi-
tabatur pacis & concordiæ formulam.
Etſi autem tam eſſet varius, nunquam
tamen ſibi dum eſſet ſacramẽtarius pla
cuiſſe ſcribit, Eſt, pro Significat: & cor-
pus, pro ſigno corporis: hoc eſt nun-

quam ſibi probatum aut Zvvinglij aut Oecolampadij inuentum, ſed ſui ingenij, quo erat ſanè non omnium infeliciſſimo. Vt autē ſuis in erroribus erat inconſtans, ita illius ſententiæ inuētorē videtur Michael Dillerus feciſſe, quod qui fidem tantum habet hiſtoricam, in cœna nihil quàm ſignum corporis accipiat. Alberus ſcribit Bucerum ſic eſſe verba Domini interpretatum, hoc eſt proteſtatio & memoriale beneficiorū Dei. Sanè vt in Chriſtianiſmo fuit inconſtantiſſimus, ita in paterno Iudaiſmo conſtantiſſimus. Præter vſuras enim defenſas licitas, etiam Chriſti aduentum ſub mortem narrāt oculati teſtes reuocaſſe in dubium.

.6. Farelliſtę Farelliſtæ à VVilhel. Farello nuncupantur, qui Geneuam cum vicinia ſuo infecit toxico. Hunc adeò ſeditioſum metuebant Baſilien. vt cū bis Monte Pellicardi profugiſſet, eum in exiliū abire iuſſerint. Hic præter Sacramentariſmum etiā Samoſateri renouauit hæreſim, Spiritum Sanctum affirmās mo-

Eraſ. epiſt. ad Prin. In fer. Germ.

tum

tum in rebus creatum. Ita in Summa Gallicana ſcripturæ, teſte Petro Carolo epiſt. ad Card. Lotharingum. Verũ captata per illum gloria facilè per diſcipulos Caluinum, Seruetum, Viretũ, aliosque illuſtres Antichriſti martyres, diſparuit.

Caluiniſtæ à Ioan. Caluino Picardo Nouiodunenſi, nunc famoſiſſimè celebrantur per Gallias, quem à patria ſua ob vitæ improbitatem exulare ſcribit Anto. Demochares, de miſſæ ſacrificio. c. 2. Eundem nouerunt noſtri, inquit Ioan. Vacquerius Lib. de Tentationibus, inter diſſolutos ſuæ vrbis viros diſſolutiſſimũ, inter incõſtãtes & fœdifragos incõſtantiſſimũ. Hic igitur Gallicani ingenij faſtu, vanæque eloquentiæ cothurno, ac doctrinæ ſuæ opinione tumidus, primum Baſileæ deliteſcens, tũ Argentorati exulans, ac profugorum ibidem factus concionator, poſt Geneuenſis eccleſiæ arrepta, contra Dei legem pulſo Vicecomite & Epiſcopo, gubernatione, nõ modò Sabaudiam, ſed totam adeò Galliam ſuis infecit, euer-

7. Caluiniſtæ.

Caluinus ob vitę improbitatẽ exulare coactus.

tit,perdidit blaſphemijs. Præter nouū ſuæ cœnæ figmentū,quo Christum,licet abſentem, imaginatur ſua tantum vi & efficacia præſentem per Metonymiam. In quo neq; ſuo cū patre Farello,aut Oecolampadio, neque ſuo cum ſuo Zvvinglio conuenit: quorum vtrūque reprehendit,quod Cœnam Domini non rectè tractarint, vnde & in culpa eſſe ait: quod magna animorum offenſione Tigurini accipiunt, tanquam in ſuum Apoſtolum vehementer iniurium: ſed ijs palinodia eſt recōciliatus. Alios quoque errores ab orco reuocat, quos ex plurimis annotauit decem Heshuſius. lib. de Euchariſtia, quòd animo & factis declarat baptiſmum pueris non eſſe neceſſarium. Narrat enim, noluiſſe Caluinum puerum imbecillem, ac in templum delatum baptizare, ſed vt poſtridie reportaretur mandaſſe, qui interea eſt mortuus. Rurſus quòd teſtimonia ex Geneſi pro ſacroſancta Trinitate, & Christi diuinitate à Catholicis adducta, velut Rabbinorum

Caluinus ſuos magiſtros Zvvingliū & Oecolā padium, de Imperitia reprehendit, lib. de Cœna.

Eraſ. Alberus lib. cōtra Carol.

Errores alij Caluini.

Baptiſmū nō eſſe pueris neceſſariū. vt Manichæus.

rum patronum agens extenuat. Cæterum quid ſenſerit de Trinitate, in ſynodo Lauſanenſi declarauit, vbi teſte P. Carolo, qui interfuit diſputator, profitebatur ſe Symbolo Athanaſij nec credere nec diſcredere, donec ad ſcripturarum gnomen, (Sic enim græciſſabat) illud examinaſſet: Imo illū verſum, Alia eſt perſona patris, alia filij, reijcebat, eò quòd gręcè eſt Hypoſtaſis, quæ perſonam (inquiebat) non ſignificat. Certè Chriſtum Deum eſſe ex ſubſtantia patris ante ſecula genitum, nunquam extorqueri potuit, vt Caluinus confiteretur, ſed quatenus Deus eſt Chriſtus, à ſeipſo eſſe affirmabat. Quod an nō reuera Chriſtum patris eſſe filium neget, ipſe viderit. Sed de his infrà dicetur aptius in renouatis per Euangelicos priſcis damnatiſſimorum hæreticorum opinionibus. Inter alias porro blaſphemias, Caluinus vt hominem cum Manichæis facit brutum, quia non liberi arbitrij: Ita Deum quoque docet impiorum ſcelera non tantum permitte-

Caluinus Arrhianizat.

Caluino brutescū t homines ſtoicè.

re

Deũ pecca ti authorẽ facit Caluin' cũ Simone Mago.

re, ſed operari etiam efficaciter. Rurſus Adæ peccatum occulto Dei decreto fuiſſe ordinatum. Imo diabolum Dei mandato eſſe mendacem. Itaq; Deũ eſſe non tantum malorum, ſed peccati quoque authorem. Hæc Caluini verbis blaſphema recitat Heshuſius in erroribus Caluini, ſub finem ſuæ confeſſionis de S. Euchariſtia. Vbi inter cæteros priſcorum hæreticorum renouatos errores, obſeruandum eſt, Caluinum docere Deum peccati authorem, quod lib. contra Libertinos ſui oblitus affirmat à Simone Mago ſumpſiſſe originem. Porrò Caluini nomen nonnihil ſuperioribus diebus obſcurare cœperant, qui per Galliam vocantur Hugoniſtæ, incertum an ab Hugone quodam ludimagiſtello Pariſien, an ab Hugone illo Capeto ex Comite Pariſien. Francorũ rege, vti Caluiniſtæ per Galliam ſeditioſi libellis in vulgus ſparſis ſuo tumultui pijs Ec. Catholicæ filijs tãtũ nõ exitium minitanti adeóq; intentanti prætexebant, quo Catholicis principibus

Hugoniſtæ.

Gui-

Guiſianis, alijſque aulæ gubernatoribus inuidiam conflarent.

Noui Sacramētarij cur per Germaniā dicant Caluiniſtæ.

Cæterū Caluiniſtæ nunc paſſim noui vocitantur Sacramentarij, quod vti ait Confeſſio Manſuelden. noua quadam ſtropha Sacramenti veritatem eludere conantur, verbis enim præſentiā corporis & ſanguinis Chriſti cōfirmāt, ſed reipſa negant. Veterum enim ſacramentariorum, id eſt Zvvinglij atq; Oecolampadij dogma reijciunt, qui ocioſum atque vacuum, externúmque ſignum dicebant eſſe ſacramentum altaris: ſed iſti nunc cum Lutheranis ſimulant ſe conſentire. Confitentur enim, ait, Confeſſio Manſuelden. quòd verū corp⁹ & verus ſanguis Chriſti in Cœna verè & ſubſtātialiter adſit, ſed tamen figuratè & ſpiritualiter & ſacramentaliter, Ita vt corpus Chriſti ſemper maneat in cœlo. Dicunt enim corpus nō poſſe eſſe ſimul pluribus in locis.

Caluiniſtæ ſimulāt ſe Lutheraniscōſentire, cū toto cœlo diſſētiant.

1. Bezani.

Caluiniſtarū aūt noua aliquot emergunt genera, quorum primas facilè ferunt Bezani, à Theodoro Beza Legum

Licenciato nominati, qui ob flagitia, amores illicitos, & supplicio dignos cōcubitus, adeóque adulteria & infandas libidines, suis etiam, inquit Heshusius, Sathanicis Epigrammatis Martialis & Catulli spurcitias superantibus, in prostibulo decantatas, cùm magis suppliciorum metu, quàm religionis amore aufugerit ex Gallia, Lossanna etiã pulsus se Christi martyrem iactat. Certè beneficia illa opima, quibus Parisijs ad septingentos amplius coronatos annuos impinguatus luxuriabatur, ac in vitam varijs libidinũ cloacis diffluebat dissolutissimã sese Simoniacè vẽdidisse tantum non disertè profitetur, Pręfat. in suam Confessionem.

Bezam ita depingit Heshusius: quē etiam Epicuræũ dicit & blasphemum scurram. Tãtã summã scelerate pecunię auriq; sacri suppu tat Beza, pręter fratris benefi. cia post mortẽ sibi adiecta.

Hic vir Religiosus cùm Caluino linguam vendidisset, aduersarijs congressus vbi eius mysteria non posset defendere, in eam prorupit blasphemiam, vt Deũ neget Omnipotẽtẽ. Disertè enim scribit teste Heshusio, Deum nõ posse efficere, vt corpus aliquod manẽte substantia, sit absque loco, vel in pluribus locis

Defensione contra Caluinũ.

locis. Illud enim Angeli axioma, apud Deum nihil esse impossibile, non sine exceptione accipiendum esse, quòd factum fieri nequeat infectum, vt bis tria nō sint sex. O argutos philosophos, qui Dei opt. max. maiestatem ad sua physicæ vix præ insano poëtarum & bonarum literarum studio degustatæ regulas non erubescunt reuocare.

An huic nouo Theodoro nouā quoque Diabolus debeat Atheorum coloniam, infrà de Epicureis dicetur aptius. Negat & pro reprobris esse orandum, nulla peccata esse reprobis venialia, nulla electis mortalia. Comment. in 14 Ioann. 1.

Inter Caluinistas Heshusius recitat esse, qui doceant Christum non esse pro omnibus aut omniū peccatis crucifixum et mortuum, sed tantum pro fidelibus et pijs huius erroris insimulat Boquinum, Pincierum et Clebitium, Defensione contra Caluinum. volūt enim corpus Christi in cœna tantum ab ijs manducari, pro quibus aiunt mortuū. .9. Boquinij

k Itaque

Itaque & malos & impios ab vtroque Christi excludunt beneficio.

10. Martionistæ qui & Richerij.

Alij sunt inter Caluini discipulos, qui cum Martione carnis negant resurrectionem. Scribunt enim, ait Heshusius, ministrum quendam Caluinianæ factionis hanc suæ Sacramentariæ doctrinæ attulisse causam, Ab esu diuinæ carnis arceri corpora, quod spes æternæ vitæ animas, non corpora spectaret. Hanc certè blasphemiam testatur Nicolaus Villagagno Eques Rhodius, Petrum Richerum Carmelitanum in Frãcia Antartica, quò se cum alijs apostatis receperat, scriptis euomuisse.

Hi & modo carnis Christi, quã in Eucharistia se accipere fingunt, à Caluino dissentiunt. Negãt enim materialis carnis communionem in animas Spiritus irradiatione immitti posse, vnde & Caluini illam Solis similitudinem rident: realem tamen, non corporalem Christi substantiam in animas docent permeare. Esse autem hanc substantiã inuisibilem instar idæarum Platonicarum,

vt

vt qui manducare se credat & cogitet, manducet.

Alij transsubstantionem quãdam admittũt, sed hac lege, vt ad panis substantiam addatur corporis Christi substantia, quibus trans significat præter, qui ad Lutheranismum videntur transfugere. 11.

Alij transsubstantiationem negant, admittentes transconditiationem, vti monstrosè loquuntur. 12.

Alij negant vllo modo edi substantiam corporis Christi, sed merum panem, qui veterem instaurant Zvvinglianismum, quem damnarat Caluinus libro de Cœna. 13.

Alij cõcedũt corpꝰ & animã nutriri corpore Domini, non quòd verè manducetur, sed hoc fieri imputatione per fidem: atq; eo modo Cœnam aliud nihil esse, quàm memoriale. 14.

Alij manducationem non esse necessariam, sed fidem, quòd manducare nihil aliud sit quàm credere. 15.

Alij cum spiritu nos & vi carnis, non

cum ipſa carne participare aiunt.

16. Caluiniſtæ Neſtoriani. Sunt & inter Caluiniſtas, qui publicas reſpuunt preces: qui occluſo oſtio ſe orare dicunt in occulto. Omnes ferè iſti Chriſtum adorari debere negãt, ſed per hunc eſſe adeundum Patrem, ideoque Carni Chriſti negant diuinitatem, [illegible]s in eo naturas diſtinctas conſtituentes.

Vnde & Richerus Chriſtum affirmat non in natura humana, ſed in Deo Patre adorandum: Nec Chriſtum viuos & mortuos iudicaturum, ſed Deũ Patrem in filij perſona ad iudicium appariturum.

17. Alij ſunt, qui Caluini de Prædeſtinatione doctrinam abominantur, quòd viſa ſit è Turcarũ & Manichæorũ ſchola profluxiſſe, cùm aſſerat Iudã nõ potuiſſe Chriſtum non prodere, atque in eam rem fuiſſe prædeſtinatum.

Ex eadẽ Caluini ſchola, variꝫ prodierunt impiorum ſectæ, quæ Sacroſanctã oppugnarunt Trinitatem. Tales complures habuit Eccleſia Italica Geneuꝫ, quo-

quorum duces facit libellus Geneuæ editus De actis & impietate Valentini Gẽtilis, Ioãnem Paulum Alciatum, Gribaldum, cuius histrionem ait esse Valentinum illum.

Valentinistæ igitur à Ioanne Valentino Gentili Neapolitano Pędagogo, qui ter quater periurus apostata, ait ille libellus Geneuẽsium, falli docet eos, qui in vna Dei essentia, tres personas statuunt. Comminiscitur enim essentiam Dei in solo patre. Itaque illũ prædicat solum esse verum Deũ: filio deinde concedit Dei nomen, sed quasi præcarium, quia sit essentiatus à Patre, quẽ essentiatorem fingit atque αὐτόθεον. D. Athanasij symbolum vocat sophisticũ, quod quartum Deum inducat, cui & tripersonatum Deum exprobrat, eum appellãs præstigiatorem, adeoq; sacrilegum, quòd soluat Christum. Patrem ergo solũ dicit esse αὐτόθεον, id est, à nullo superiore numine essentiatum, sed à seipso Deum: qui vero filium dicit αὐτόθεον, is duo asserit principia. In summa fi-

11. Valentinistæ.

Filius essẽtiatus.

Pater essẽtiator αὐτόθεος.

filium Dei docet impius, à Patre differre numero ſubſtantiali, hoc eſt, ſubſtantialiter alium à Patre. Vnde duas facit eſſe ſubſtantias, ſed filium non habere αὐτουσίαν, vti Pater.

Ita per prophanas vocum nouitatés & falſo nominatę ſcientiæ oppoſitiones, impij iſti ſuum produnt ſpiritum, quo tranſuerſum acti in ſuis conſiſtere nequeunt vel erroribus conſtantes.

19. Seruetiani Seruetiani à Michaële Serueto Hiſpano, quondam Caluini atque Farelli collega.

Hic nondum annos natus 25. ſe iactabat vnicum orbis totius Prophetā, teſte Caluino in eius actis. In Aphricam profectus Alcoranum cùm didiciſſet, libros ſcripſit, qui Eccleſiæ doctrinam in Mahumetiſmum transformant (inquit Palladius) Deum eſſe vnicam perſonam. Negat in Chriſto ex virgine nato, duas eſſe Naturas. Catalogo hæreſeon.

De peccato & iuſtificatione tantum loquitur, vt Philoſophi & Phariſæi,

Sp.

Sp. Sãctum quoque negat esse ter tiam personam, ait Eras. Alberus.

Porrò Caluinus cùm ministris Ge neuensibus, quando eum igni creman- dum (licèt supplex gladium flagitaret, ac misericordiam teste Caluino ingen ti precaretur boatu) tradebant, propo sitiones impias 38. & in Deum blasphe mas collegerunt. Confessio quoque Mansuelden. eius errores refutat, quos hîc rememorare nõ est locus, nisi quòd puerorum baptisma docet plusquã Ma humeticè, imò diabolicè, esse detestã- dam abominationem, regni Christi cõ culcationem, Spiritus sancti extinctio- nem, ac Christi denique abnegationẽ. Vult tamen anno demum 30. Baptis- mum esse dandum. Lib. 2. contra Carol.

Ioannes à Lasco plus suis priscis ima ginibus à se turpiter defœdatis, quàm doctrina nobilis, suam quoque ducit cohortem, qui ne suis Magistris inge- nio cedere videatur, præter alias duo- decim, nouam etiam verborum cœnæ Domini fingit expositionem: Hoc, in- 20. Alascani.

 quit,

quit, id est, non panis, sed tota hæc cœne actio, est corpus meum. Erasmus Alberus ait hunc duodecim modis verba cœnæ detorquere, Baptismumq́ue planè reijcere: qui & affirmet Baptismum esse in idololatriam conuersum. Is cùm Baro esset Polonicus, superintendentem egit Ecclesiæ Peregrinorum in Anglia.

Lib. 2. contra Carol.

21. Campanistæ.

Campanistas vocat confessio Mansuelden. à Ioan. Campano, qui aliã adfert verborum cœnæ Domini expositionem, quàm Carolstadiani, Zvvingliani, Oecolampadiani, Svvencfelliani, aut Caluinistæ. Verùm eius commentum, ob intolerabilem opinor blasphemiã, non recitat. Inter alias eius abominationes ac ridiculos suæ vocationis ad Propheticum officium Enthusiasmos, peruersissimam de filio Dei, & Spiritu sancto, quem personam negat distinctã; pertinacissimè tenet atque tuetur sententiam. Is iam annos plurimos resipiscentiæ spe in Cliuia detinetur frustrà captiuus, cùm persæpe suis delirijs illusus

lusus prophetarit sese certos post dies carcere liberatum iri, quod nisi fieret, sanctè pollicebatur suarum opinionum detestationem atque palinodiam.

Hamstedij ab Adriano Hamstedio habent originem, qui in Zelãdia, & inde profugus in Anglia, vnde & sententia Edmũdi Londonen. Epi. ab officio suspensus, & ad publicè in Ecclesia die Dominico reuocandum compulsus, ac post contumaciam excommunicatus, & in exilium deiectus, sentit cuique liberum esse infantes sine baptismo seruare ad aliquot annos, nec vllius conscientiam hac in re ad certum tempus astringi posse. Item affirmabat, credere Christum Dominum ex semine mulieris natum, ac humanæ carnis nostrique generis participem factum esse, nõ fundamentum esse religionis Christianæ, sed ipsius fundamenti circunstantiam quandam. Atq; idcirco, qui Christum ex mulieris semine esse negat, is non fundamentum negat, sed vnam ex fundamenti circunstantijs negat. Ha-

Hãstedij.

22. Ex actis pub. Lõdi.

buit & alia ad Anabaptistas inclinantia, quos suæ Ecclesiæ Londini studebat conciliare.

23. Svvencfeldiani: Svvēcfeldiani, Casparem Svencfeldiū habent authorem, qui sacrosanctæ Euchariſtiæ veritatem vt nouo modo euertat, verba cœnæ Domini prorsus adulterat, ex Prędicato faciens Subiectum, vt sit sensus: Corpus meum est hoc, scilicet panis vel cibus. Hic præter sua somnia & Enthusiasmos varios, reijcit vocale verbum, ac totum, inquit Palladius, verbi ministerium, more Anabaptistarum, scripturarum auctoritatē confringit & conculcat, eas negans esse verbum Dei, fidemque ex eis non pēdere, nec ad eas se accommodare, sed eas ad fidem inflecti debere, vti Illyricus ait præfat. in epistol. Postelli. Idem & Christum è cælo corpus attulisse cū Valētino docet, vt huic & Serueto impingit Beza Comment. ad Ro. Cap. 1.

Catalogo hæreseon.

Errorum eius somnia, seu verius impij animi portenta enumerat confutatque ad 41. Confessio. Mansueldensium.

Postellani à VVilhel. Postello Bur- 14.
gundo ducunt originem,qui disciplina Postellani
rum Linguarumque propè omnium
exoticarum ad miraculum vsque do-
ctissimus,inanes ex Rabinorum & Tal
mudistarum somnijs inuexit nænias,
quas adeò tetras & abominandas cen-
set P.Palladius, vt pijs eas reuelare in- Catalogo
dignum sit.Anno 50.de Trinitate mũ- hæres.
di,corporis & animarum, de Veneta
virgine,de Christo intoxicato, de ma-
trice mundi, infanda in orbem euo-
muit. Hic clauẽ absconditorũ à seculo
scripsit, vbi se profitetur declaraturũ,
quæ nec Apostoli,nec ipsa,inquit,Ec-
clesia potuit ad hanc diem portare.

In Elia Pãdochęo vniuersas oĩs gene
ris hominũ sectas per Christũ sõniat sal
uandas. Scripsit & de natiuita-
te Mediatoris vltima nũc futura: cuius
operis authorem disertè in titulo libri
scribit Spiritum Christi. Imò in fine
præfationis, ait hæc scripta non esse
sua, sed Christi, inquit, sensibiliter in
nobis suum Euangelium exponentis.

Ia-

Iactat quoque angelum Raziel varia sibi mysteria reuelasse. Ita phanaticos dementat angelus ille sese in apostolum Christi mendaciter transformans. huius præcursorem fuisse Svvēcfeldium, ait Petrus Palladius Catal. hæreseon.

25. Trinitarij. Trinitarij, qui Sacrosanctā ore blasphemo violant Trinitatem (vti per Bohemiam ait Staphylus) infernalem eā latrantes Cerberum, & per Silesiam Matthias Zarijensis Pastor.

26. Antimariani. Antimariani, qui Mariam non sustinēt audire Dei genitricem, ait Hosius. Sed hi fortè ad Anabaptistarum colluuiem sunt reijciendi, de quibus in Adamæis, ab Adamo Pastoris sic dictis, qui Christum vt vnius fingit personæ, ita vnius quoque naturæ. Verbi enim hypostasin siue personā in Christo nō agnoscit cū Samosateno & Photino, ait Cassander Com. de duabus in Christo naturis.

27. Anabaptistę Mützeri ci. Eras. Alber' contra Carolst. Anabaptistæ ab iterato Christi Baptismo nomen inuenere, quod baptizatos

tos in pueritia retingant. Horum origi nem Muntzero, Nicolai Storkij disci- pulo, belli illius rustici Anno 25. aucto- ri, quidam tribuũt. Alij Baltazari Paci- montano. Certè Melanchthon Com. ad Coloss. & Carolstadium, designat puerorum Baptisma improbasse, vti & Eras. Alberus eum facit Anabaptistarũ patrem, sed hi sese à Luthero exortos profitentur. Licèt Antonius Coruinus hos ex Zvvingliana secta prodijsse, ceu ex equo Troiano afferat, quò Zvvingli um sui Magistri Lutheri æmulum, ini- qua scilicet liberet inuidia: cùm diser- ta extent Lutheri ad Vvaldenses dog- mata, quibus Anabaptizandi occasio- nem præbuit: ait enim melius esse omit tere baptismum, quàm pueros sine fide id est, non credentes baptizare. Atta- men & Zvvinglius lib. de Baptis. docuit melius esse, vt infantes tum primum baptizarentur, cùm adulti essent: & cõ clus. 18. pueros docendos, ac ita demũ baptizandos. Quinetiam anabaptista- rum Pater Baltazar (teste Eccio contra con-

Anabaptistarũ origo an à Luthero, an à Carolsta. an potius à Zvvinglio.

confeſſionem Zvvinglij) libello Mulſpurgi in Pannonia edito, ſe ſyngraphã habere ait Zvvinglij, qua infãtiũ baptiſma diſſuaſit. Hac fortè de cauſa, quidã
Bullinge. li. 1. cõtra anabapt.
Anabaptiſtarum Zvvinglium in 3. diſputatione Tigurina adiurauit, vt ſibi veritatem diceret, an pædobaptiſmus eſſet ex Deo nec ne, cùm tunc deſtrueret anno 25. quod anteą docuerat & ſcripſerat.

Horũ ſectæ ſunt variæ, ac pro regionũ varietate varia ſortiũtur vocabula. Per Germaniam ſuperiorem vocabantur
Muntzerici.
Muntzerici, à Muntzero ſiue Monetario dicti, qui totum orbẽ gladio Gedeonis ſibi diuinitùs tradito compellendũ ad nouum regnum Chriſti inſtituendum iactabat ſpiritum ſibi reuelaſſe: vnde & cæleſtes prophetas atque Enthuſiaſtas eos inſectatus appellabat Lutherus. Docebant bonorum communionem, thorum infidelium, id eſt, non ſuę factionis, eſſe pollutum, & diaboli proſtibulum. Baptiſma infantum non eſſe ex Deo, Infideles omnes cum Principi

bus

bus & Magistratibus esse occidendos, Libertatem per Principes extinctā esse armis vindicandam.

Huius furorem sectabantur illi seditiosi rustici per Germaniam, Alsatiam, & Svveuiam, qui ad 130000. siue vt alij 150000. anno 25. fuerint trucidati. Itē Monasterij in Vvestphalia, Amsterdami & Naeltvvici anno 35. in Hollandia plurimi interfecti. Fanaticus iste spiritus non patiebatur miseros istos idē sentire, sed mox in varias, imò si Bullingerus fidem meretur, innumeras diuulsit factiones, quarum celebriores aliquot commemorabimus.

Bellū Rusticanū ab sūpsit Germanorū 150000. vitiest in vita Clementis Ro. Pō.

Lib. 1. contra anab.

28. Apostolici, qui omnia relinquebāt, omnia alijs cōmunia facientes, domū, liberos & negotia dimittētes, per agros vagabantur. Tales habet Morauia. 29. Nudi pedes & calceos abhorrebant & pecuniam non contrectabant. 30. Separati siue spirituales, qui vulgi cultū & vsum ciborum armaque detestantur.

Apostolici

Nudi pedes.

Spirituales

Sanctuli & puri, hoc est Cathari, qui sese iactabant sine peccato esse. Ideoq;

(te-

31. (teſte Bulling) omittebant illud oratio
Cathari orationem Domiuicã mutilant. nis Dominicæ, Dimitte nobis debita, qui nulla peccatorum venia opus habebant. Hi aliorum quoque orationes pro ſe non eſſe neceſſarias aiebant, infantes abſque peccato eſſe: Ideoque nõ egere baptiſmo. Tacentes, qui Pythagoricum tenouant ſilentium, non eſſe concionandum amplius, non reſpondent de religione etiam rogati. Oran-
32. Euchitæ. tes, qui & Euchitæ, toti erant precibus dediti, quibus mala omnia putabant ſe poſſe auertere. Vnde & omnia media tollebant, vt ſoli Deo relicti, in ipſo, vt aiebant, toti conſiſterent, ſeque totos illi permitterent.

33. Enthuſiaſtæ. Enthuſiaſtæ ſiue ecſtatici, quorum initiò ingens fuit numerus. Hi tanquam verè fanatici ſuo afflati ſpiritu faciem mutabant, geſtus habebant horribiles, ac more comitiali morbo laborãtium in terram prolapſi diu iacebãt tãquàm mortui, vnde & corpore horribiliter tremiſcebant, ac tanquam trunci obrigeſcebant. In ecſtaſin rapti, mira

effu-

effutiebant ſomnia: ſeſe Zvvinglium apud inferos vidiſſe, & cæt. Patrem hæc aut illa infanda iuſſiſſe, Patrē dixiſſe, diem Domini inſtare, cuius tempus certum deſignabāt, vnde tanquam furioſi curſitabant clamitantes, dies Domini, dies Domini. Eò inſanię quoſdā iſte homicida ſpirit9 abripuit, vt vel nefaria fratris, adeóq; infāda matris paricidia inſtigatis perſuaſerit ex patris Dei iuſſu fieri. Narrat Bull. lib. 2. An. 26. febr. ſeptima, Thomam Schykerum ſuum vterinum fratrem Muleggi in conſpectu parentum, ac plurimorum factioſorū ingenua procumbentem capite truncaſſe.

Tales fanaticos vidit Amſterdamus noſtra, vbi fuerunt Adamitæ, qui ab æmulata Adæ nuditate & ementita eius innocentia ſibi nomen mutuātur. Hos loco honeſtiſſimo natos, & rebus lautis opulentiſſimos vidit nudos diſcurſitare noſtra Hollandia anno 35. Horum quidam tam fuêre inſani capitis, vt conſcenſis arboribus nudi cæleſtem panē 34. Adamitæ.

35. frustrà expectantes, in terram decide-
Adamæi. rint semineces. Alij verò sunt Adamæi, ab Adamo Pastoris dicti, qui Christum
Cassá. Cômēt de 2. nati. verum hominem professus, eum cum Photino negat natura Deum.

Mennonitæ per Belgium à Menno-
36. ne Simonis Frisio, qui in Vvitmarsum
Mênonitę. Pastor, vbi tumultum illum in Frisia, occupato à discipulis Oldecloolter, & multorum sanguine recuperato, concitasset, varios suæ perfidiæ reliquit administros, qui Hollãdiam, Frisiam, regiũculam Embdensem miserè contaminauere. Hic non contentus Baptisma violasse, etiam Christum negat ex virginis carne, aut humana substantia natum, sed ex Patris substãtia cœlitus attulisse corpus, vti ait Colloquio Vvismariesi. Isti varia sibi imponunt nomina. Per Frisiam vocitãtur Tibbæ, à Tibba quo
Tibbæ. dam illius cõiurato: Sicuti & per Hornẽsem tractatũ stoliditatis nomine insigniuntur, cum hos misellos Maliapos
Maliapi. vocitant. Liberos anabaptistas dicunt,
37. Liberi. qui libertatem docent ab obedientia

Prin-

Principum, à decimis & censibus, atq; redditibus. Itē coniugia esse inter fratres spiritualia. vnde & vxores habent communes, nec patiuntur eas suis maritis infidelibus debitum reddere. hæc omnia esse Patris voluntatem aiunt. Hi sese post anabaptismum negant posse peccare, carnē tantū peccare. Quin imò arrogātiæ typho tumidi, ac tantū non crepantes eò perfectionis sese simulant peruenire, vt non solum Deo similes sese iactitent, sed scribant etiam sese iam indigetatos, vti habet impius N. libelli Titulus, By eenen vergodischte mensche: quod est, Authore N. viro deificato. Iste ex arte filatoria, vnde Amsterdami victitabat, tātus repēte Theologus euaserat.

Huic generi illud simile est, licèt ab alijs damnatū, qui omnia faciunt adiaphora & libera, Pædobaptismum, Magistratum, iuramentum, ceremonias, sacraque, quibus fideles possent vti, aut non vti, pacis & tranquillitatis causa posse singulos se conformes facere suis 38. Adiaphori.

ciuibus in causa religionis, rogatos posse fateri & diffiteri, sed nulla esse obeunda pericula nedum tormenta subeunda.

39. Hutitæ. Hutitę à quodã Ioan. Huto dicti, qui sese corporaliter populum Israëliticum iactitabãt, Cananæorum omnium excisorem, diem Domini breui instare, ideoque omnia ante eius aduentum abliguriienda: vnde ad summam sunt inopiam redacti, frustrà illum Domini diẽ intempestiuè expectantes.

40. Ambrosiani. Ambrosiani, qui & Pneumatici, à quodam Ambrosio dicti, qui tantoperè sui spiritus suggestiones & Dei reuelationes iactabat, vt vtrunque testamentum reiecerit, vti contra Confession. Zvvinglij habet R. D. Eccius.

41. Augustiniani. Augustiniani, à quodam Augustino Bohemo dicti, qui nugabatur cœlum nondum reseratum: sed hominibus occlusum fore vsque ad extremam diem.

42. Melchioritæ. Melchioritæ, à Melchiore Hofmanno dicti, qui tanta fuit confidentia, vt Argentinenses concionatores ad dispu

ta-

tationẽ prouocarit anno 32. ſuper his articulis, Chriſtum non aſſumpſiſſe ex virgine carnem, quam immani affecit blaſphemia: ſed Deum carnem eſſe ex ſe factum, ita vt vna eſſet in Chriſto natura. Item qui accepta gratia voluntariè peccaret, nunquam in gratiam recipi, & ſalutem eſſe in noſtris viribus collocatam. Sunt qui iſtis tribuunt corporale regnum Chriſti per annos mille cũ Chiliaſtis. ¶ Monaſterienſes, qui Ioannem Bockeldi ſartorem Leiden. atque ſordidum inſtitorem regem Monaſterij (quod oppidum eſt Vveſtphaliæ) per ſeditionem factum ſectati, in ſua Cœna omittunt illa Chriſti Domini verba, hoc eſt corpus meum, quorũ loco dicunt, accipe, ede, memẽto Domini, vti Eraſmus Alberus lib. 2. contra Carolſtad. 43. Monaſter. Verba Cœnæ omiſſa

Sunt & quidam Clancularij, à latendi ſtudio, quidam occulti occultorum, quidam Manifeſtarij à varia ſuæ perfidię profeſſione dicti. nec deſunt qui dicunt, ſe Stebleros, quaſi dicas Bacula- 44. Clãcularij 45. Manifeſtarij.

46. Baculares. res, quod gladiũ, telum, aut arma præter baculum, portare nefas habent. His
47. Scripturarij. adde qui ſe Scripturarios vocant, à diuinæ ſcilicet ſcripturæ profeſſione: ſicuti per Vvaterlandiam ſeſe Paulinos dicti
48. Ollarij. tant à D. Pauli ſtudio. Fuerunt & Ollarij, quos Friſij appellabant **ketelgeeſten**, quod ſuos coniuratos nõ niſi mẽſa bellè inſtruacta (quod illi **den vetten ſech** nũcupant) inuiſerent, atque ita fratrum quos dicunt, bona abligurirẽt, quos inſtituti ſcopus experientia notus facilè diſſipauit. Sed hi magis inter deliros ſunt deputandi. Iam ad ſeditioſos & furioſos proficiſcatur oratio.

49. Dauidici, Dauidgorgiani. Dauidici, qui etiam dicuntur Dauidgeorgiani, à Dauide Georgij nomẽ gerunt. Hic vitriarius Gandaui in Flandria anno 1501. matre Delphenſi, patre verò Georgio Amersfordien. errone hiſtrionicam agente natus (vti ex actis publicis Delphen. liquet) mulierculas aliquot peccatis onuſtas vbi reperiſſet, ſeſe tertium Dauidem, verumque Meſſiam illis perſuaſit, quę ſeſe putabãt bea-

tiſſi-

tiſſimas,ſi relictis maritis ex promiſſo ipſius,quod nugabatur, ſemine conciperent.Hîc præter Saduceïſmum, quo negabat veram corporum oîm reſurrectionem,angelos & dæmones, abominanda ſuis tradidit myſteria, Matrimoniū ſuis diſcipulis ſpiritu renatis, neq; liberum eſſe virū vni vxori aſtringi,ſed alias plures poſſe habere ad augendam prolē. Ad hæc homo Sathanica ſuperbia arrogātiſſimus,docere audebat omnem doctrinam hactenus à Deo per Moyſen,Prophetas,Chriſtum & Apoſtolos traditam, fuiſſe imperfectam,& ad cōſequendam ſalutem inutilem,ait Bull.lib.2.cap.14. ſuam verò perfectā eſſe,ſe enim eſſe dilectum Dei filiū nō ex carne,ſed ſpiritu natum,in quē ſpiritus plenè effuſus ſit: Se eſſe, illū verè cæleſtem Chriſtum è Spiritu ſancto natum,qui peccata verè condonet,aut reſeruet:qui denique iudicaturus ſit nouiſſimo illo die.O blaſphemias,diaboli mancipio digniſſimas? quod ita huc illuc raptabat atque rotabat, vt miſero

persuaderet Dei oracula cœlitus sese audire, quemadmodum ex eius autographo dudum nobis Delphi tradito videre est: vbi varias pingit visiões, Dei spiritu ipsum affãte, sibi reuelatas, phanaticasque de suo Archipresbiteratu & filiatione promissiones.

50. Batenburgici. Batenburgici inter Anabaptistas à quodam Ioanne Batenburgo errone, quondam gregario milite dicuntur appellari, qui ex professo magis sunt seditiosi: cuius rei nuper admodum manifestum dedit indicium, libello in vulgus sparso, cui titulum fecit, Noua practica gerendi belli, quo suos ad intestinum armat bellum. Sed hos tanquam veros paricidæ illius Spiritus discipulos alij execrãtur, suæque negant esse Ecclesiæ, quod suos isti ad sacrilegia, tẽplorumque hortentur prædationes.

51. Pacifici. Pacificos alij se iactant, vnde & sese apud imperitam plebeculam, nomine domus pacis venditant.

Hanc autem tam diu amplexãtur, donec impunè in omniũ fortunas, adeoq; cor-

corpora grassari liceat, quemadmodũ suo exẽplo docuere Amsterdami an.35. & sequenti Leydis: vti & varia per alia Hollandię ac Frisiæ loca, vti in Poeldyko, Hazersson & Oudecloofter.

Pastoricidæ, qui in pastorum aut sacerdotum Catholicorum necem coniurant, quorũ scelere plurimi per Rynlandiam periere, iniecto in collum laqueo in fossam præcipitati & demersi. 52. Pastoricidæ.

Sanguinarij, qui sese humano poto sanguine more Catilinario ad sua sese sacrilegia & homicidia obstringunt. Talem Anabaptistarum sectam esse Antvverpiæ non ignotam, narrãt quidam fide dignissimi. 53. Sanguinarij.

Ægidiani ab Ægidio quodã Aquensi nomen habent, qui spe quæstus multò maximi, quem Anabaptistarum doctores, quos vocant, ex retinctione ad tres ferè coronatos capere vidit, illectus, audebat & ipse retingere, à quibus post excommunicatus sui flagitij Antvverpiæ capite plexus pœnam luit, publicè suos licet reuocaret erro- 54. Aegidiani

errores. Vnde & discipuli alijs sese tradidere magistris execrandos.

55 Libertini. Viret' li. 2. de ministerio verbi.

Libertinos, à libertate, quam prædicant Euangelicam. P. Viretus facit Catabaptistarum prolem. Fanaticum ait hominũ genus, in quo iure credas reuixisse Gnosticos & Valentinianos, nihil eis æquè displicet, nihil magis improbatur atq; simplex, proprius & germanus scripturæ sensus. Illis Christus est Satanas, & contra: vitium virtus, & virtus vitium: nihil enim ex eorũ sentẽtia peccatum, nisi eorum opinione, qui se peccare putant. Verus Dei timor & eo imbuta conscientia, pro inferno illis habetur. Pro Paradiso autem conscientia diuini iudicij contemptrix, secura, stupida & consopita. Hoc nominis varias sectas sibi vsurpare in Brabãtia & Hollandia indicat Caluinus, suppressa furoris huius origine: sed in Gallia appellatos ait Quintinistas, à quodã Quintino sartore Picardo, qui illic eas sparserit, cum quodam Coppino Insulano. Horum sententiam collectam ait Cal-

Quintinistæ.

Lib. cõtra Libertinos.

Caluinus ex Cerdoniſtarum, Manichę orum, Martioniſtarum, & Gnoſticorũ delirijs, atque abominandis voluptatibus, oĩa ſimulare & diſſimulare pro fũdamento ſui iaciunt Euangelij, quò facilius ſpirituales (ſic enim ſe præ cæteris admirãtur quòd ſpiritum ſequãtur viuificantem) decipiant carnales, id eſt, non ſuæ haræ porcos. Omnibus ergo ſacris tam Catholicorum quàm Euangelicorum ſeſe intrepidè miſcent, omniq; impietati ſectarum omnium cõſentiũt, Scripturas rident, ac pro fabulis habẽt. Literæ enim ſe negant obnoxios, qui iam ſpiritum ſequantur viuificantem. Quinimo ille Quintinus vnumquẽq; Apoſtolorũ aliquo notabat ſcõmate, Paulum vocans vas fractum, Petrum Chriſti abnegatorem, Ioannem iuuenem ſtolidulum, Matthæum fœneratorem. Ad hæc vnum ſtatuunt tantũ ſpiritum eſſe immortalem Dei, qui ſit & viuat, opereturque omnia in omnibus. angelos fingunt nihil eſſe, nihil peccatum, nihil animas noſtras, nihil etiã eſſe ma-

Spirituales cur appellentur.

Blaſphemię Libertinorũ in Apoſtolis.

Caluini in Deũ blasphemia.

malum, ſed Deũ eſſe peccati authorẽ, quod ipſum, ait Caluinus, à Simone Mago ſumpſit originẽ: quòd operępretium eſt aduertere, vt & ſeipſum agnoſcat Caluinus Simonianũ, vti Seruetus illi obiecit, cùm idipſũ doceat, vti ſuprà dictũ eſt. Porrò Libertini aſſerunt Christum eſſe redemptorem noſtrum, quia tanquam typus nobis eſt propoſitus, in quo contemplemur ea, quę ad ſalutem noſtram requirit ſcriptura. Itaq; Christi paſſione & morte fuiſſe tantum nobis figuratum ſalutis noſtræ myſteriũ. Vnde & quidam eorum negant Chriſtũ obijſſe in cruce, ſed opinatione: cuius ſententiæ duos fuiſſe Valẽtianę ſupplicio extremo affectos ibidẽ ait Caluinus. Cæterùm ſuam Spiritualem regenerationem in eo collocant, ne vlla re, nec peccati remorſu, nec Dei timore, nec iudicij terrore tangantur, vnde docent omnia homini eſſe licita ſine vlla exceptione, omneque genus viuendi probant. Lenonem ſuo volunt fungi munere, fures audacter furari iubẽt, Ma-

Chriſtũ negant verè paſſum.

Oĩa omnibus licent, quæ libẽt.

Matrimonia diſſoluunt, quæ appellāt carnalia, vbi vxor mariti ſui tędium cœperit. Vnde & promiſcuos laudant concubitus, modò alter altero ſit contentus, id ſpirituale vocant matrimonium. Communionem ſanctorum interpretantur communionem bonorum tēporalium, ideoq́ue quantum quiſque poteſt vt rapiat ſuadent: Reſurrectionem dicunt iam eſſe factam, neque aliud expectandum iudicium, iam Chriſtianos reſurrexiſſe, cùm animam humanā ſciāt iam factam eſſe illam Dei ſpiritum immortalē, imò in Dei eſſentiam redire, vnde (inquiunt) exijt, eiq́ue ita iungi vt vnicus ſpiritus maneat. Hæc de Libertinis Caluinus. Reſurrectionē iā eſſe factā.

56. Aliud Libertinorum genus recenſet Bulling. lib. 2. contra Anab. qui Deo peccatum aſſcribunt, ac operatum eſſe peccatū Cain, Saul & Iudæ: à qua blaſphemia quàm diſſentiat Caluinus, ſuprà diximus. Reſurrectionem carnis negant.

57. Alij vero nimis ſpiritualem faciunt.

Alij

58. Alij denique nimis carnalem, quaſi ebrius poculum, epulo caponem aſſũ manu tenens reſurgeret.

59. Oẽs homines etiã dę mones ſaluandos. Et aliud genus anabaptiſtarũ, quod Dei miſericordiam omnibus omnino hominibus, adeóq; dæmonibus poſt iudicium pollicetur.

60. Poſtremum genus eſt, quod vetus teſtamentum planè reijcit, neque eius teſtimonia ad fidem Chriſtianam cõfirmandam recipiunt, ſolo contenti nouo teſtamento: ſed ita tamen, ſuo vbi id ſapit palato. Sed nũc poſt tot Anabaptiſtarum factiones, paucis perſtringamus quæ ſuperſunt Antilutheranorum ſectæ.

61. Antichriſtiani deniq; varij ſũt. quidã Chriſtũ aiũt quod in cruce, vti blaſphemant, deſperarit damnatũ: Vti ille Præmonſtratenſis Apoſtata, qui hoc apud mortales iam nunc ob atrociſſimam in Chriſtũ Dei filium blaſphemiã meruit præmij, vt ſua cum impietate adeò ſit hominibus execrabilis, vt ne nomen quidem ſupereſſe voluerint. nuſquam enim

enim me legere memini.

Alij Christum nostrum negant verũ illum promissum fuisse, sed alium cum Iudæis expectandum, vti Bucerum moribundum testatum reliquisse narrant fide digni, adeóque quidã clarissimi viri se ab eius discipulis in Anglia accepisse. 62.

Alij sui Antichristi matrẽ Louaniensem meretriculam adorant nudam, ex qua iam pridem iactabant nasciturum, quem summis expectant votis. 63.

Cæterum quàm fœda, quàm execrãda, quàm abominanda Euangelicorũ plurimi suis in mysteris designare nõ erubescant, horror probis est vel cogitare. Immane quid suis neophytis Anabaptistæ prescribant edendum aut bibẽdum, vt absolutissimam illã suam consequantur veteris Adæ mortificationem. Mysteria Euangelicorũ aliquot quã abominanda, & qualia sit orgia.

Dauidgeorgius verò istorum omniũ Antichristorum maximus, sese illum iactabat tertium Dauidem verumque Christum, dilectumque Dei filium Patri-

Patribus olim promissum. Cuius insania etsi non paucos per Hollandiã, Frisiamque compertum sit fuisse in furoré plusquam fanaticum abreptos: tamen post exustum eius à Basiliensibus cadauer sectatores eius se fuisse à verò seductos agnoscere est consentaneum. Certè eorũ aliquot audiuimus, qui multis cum lachrymis ab illo se post triduana ieiunia fuisse demẽtatos atq; vti aiebãt fascinatos deplorabant.

DVB. Prò fidem Christianam? an aliquid Iudæi audiãt gratius, quàm Christum aut non fuisse, aut nostrum, quẽ pro Mago habent, damnatum esse?

CON. Quàm multis alijs doctrinæ capitibus Euangelici isti Iudaismum renouent, mox dicendum veniet. Sed vna Colophonis loco attexenda est factio, quæ suo declaret exemplo, quorsum nam Lutherus & Syneuangelici, aut potius per ista lectissima sua organa promouerit Diabolus. Quò igitur tandem istarum abominationum aliquis recẽsendarum fiat modus, nunc dia-

diaboli ſcopum contẽplare, quẽ iſtis ſectis adeò varijs ſibi eſt (eheu nimium feliciter) molitus. His enim omnibus hæreticorum monſtris & aliud excitauit genus multò prodigioſius, qui ſe ipſos Dæmoniacos dicunt: quorum alij dæmones ſaluandos cum Originiſtis opinãtur, alij vero Cacodæmonẽ colũt: & ne quid diuini omittant cultus, vt Catholici Deũ inuocamus nonies, ita ipſi, teſte Hoſio, Diabolum per diem inuocant decies. Sunt & Epicuræi ſiue Athęi, de quibus poſteà fuſius. Cæterũ iſtum impietatis abominandæ Colophonem, quónam gradu Satan per Lutherum ſuum, alioſque ſuos Euangelicos Pſeudoapoſtolos ſuo iſti eccleſiarũ perturbatarum operi imponere ſit cõmolitus, vt Deo Opt. Max. ſua maieſtatis ſede eiecto, Chriſto templis, ara, mẽtibus, & ore, adeóque cælis exturbato, ſeſe adorandum impetrarit, ſtatim dicemus, vbi demõſtrauerimus priſcas hęreſes certiſſima diaboli inuenta, vnà cum Iudaiſmo, adeóque Mahumetiſmo per

64. Dęmoniaci.

65. Dæmonicolæ.

Epicuręi ſiue Athei.

illos ſuos noui iſtius pſeudoeuangelij miniſtros Chriſtianis renouatas, Euangelij prætextu eſſe vẽditatas, obtruſas, perſuaſas. Sed nos breuitatis cauſſa nobiliores tantum hæreſes nunc tẽporis Euangelij prætextu renouatas commemorabimus. Hæreſes enim ſuã ad originẽ reuocaſſe, refutaſſe eſt, ait D. Hiero. Quod vt liqueat magis, illuſtrandæ veritatis gratia, nos eas primùm recenſebimus ab Euangelicis renouatas, quæ magnis illis totius orbis Concilijs fuêre damnatæ, mox quæ Synodis non tã frequentibus quidem illis, conſenſu tamen totius Eccleſiæ olim refutatæ atq; improbatæ: quibus damnatos omniũ piorum doctorum iudicio ſubtexemus errores. Arrianiſmũ Concilio Nicæno à PP. 318. damnatũ per Lutheri Euãgelium fuiſſe renouatum, eius teſtãtur diſcipuli. Cùm enim modicũ teneret ipſe de homöuſio (inquit lib. cõtra Latomum) & Trinitatis vox Germanica nõ placeret, Ludovvicus Hetzerus SS. Trinitatem abolere eſt aggreſſus, omnem prorſus negãs perſonarũ diſtinctionẽ.

Cap. 5. Catal. hæreſeõ priſcarũ p Euãgelicos renouatarum.

1. Arrianiſmus. An. 324.

Hetzer' Arrian' teſte Seba. Frãc. in hiſtor.

Sed Arrium propius imitati sunt Cam panus & Seruetus atque etiam Mat- thias Illyricus, quem Arrianismi dam- nauit Academia Vvittenberg. Svvenc- feldius apertè profitetur Christū Dei filium vnigenitum esse creaturam, quē admodum ait Confessio Mansfelden sium. Caluinus etsi suo in Catechismo verbis quidem de personarum Trinita- te rectè loqueretur fol. 110. tamē in Sy nodo sua Lausanensi An. 27. noluit cō- fiteri (ait Petrus Carolus) Christum es- se Deū de Deo, neque ex substantia Pa tris, sed de Patre, imò à se ipso semper habuisse vt esset. Illum igitur symboli versiculum, Deum de Deo, Lumen de lumine, Deum verum de Deo vero im pudenti deridens cachinno, ridiculam appellabat battologiā. Trinitatis quo- que vox Caluinum offendit, ait idē ille oculatus testis, eò quòd Ciceroni est in sueta. Symbolum Nicœnum, quod di- citur, negabat esse Nicœnæ Synodi, eò quod nonnulla ex alijs Conc. adiecta sunt. Athanasiano aiebat se neque cre-

Staphylus de concordia.

Epi. ad Car Lothar.

Cal. Arrhianizās.

dere neque diſcredere: nõ enim vnquã fuiſſe à legitima eccleſia receptũ. Id ipſum & in Bernenſi Conſiſtorio profitebatur Caluinus, ſe illi Athanaſiano Symbolo nec credere nec diſcredere, donec ad Scripturarum gnomen (ſic enim græciſſabat) illud examinaſſet. vnde & illum verſiculum reijcebat; Alia eſt perſona Patris, alia Filij, alij S. Sãcti, eò quod græcè eſt hypoſtaſis, quæ perſonam (inquiebat) non ſignificat. Illud verò, quòd Chriſtus eſt Deus ex ſubſtãtia Patris, nunquam extorqueri de Caluini ore potuit. Rurſus in Confeſſione Geneuatum, quam de ſinu ſuo in Synodo Lauſanẽ. promebat Caluinus, licet paulò antè à ſe dictatam, meminit Chriſtum eſſe æternæ eſſentiæ, ſed Trinitatem perſonarum nuſquam voluit profiteri. Verbi enim nomine monebant Farelliſtæ, quorum in ea Synodo agebat patronum Caluinus, intelligi perpetuam Sapientiam, apud Deum reſidentem. quod ipſum diſertè ſenſiſſe Samoſatenum, teſtatur D. Epiphanius

hæreſi

hæreſi 65. quem an ſectentur inde colligas licet, quòd cùm ſua in Confeſſione Farelliſtę execrentur Arrium, Macedonium atque Sabellium, ſoli Samoſateno, inquit P. Carolus, parcebant, atque veluti ipſis confœderatum tolerabant.

Sed hunc errorem etſi Caluinus, tẽpore factus eruditior, videatur caſtigaſſe, in eo tamen plurimi ſuorum Farelliſtarum perſiſtũt, quorũ pridẽ haud ingloria portio erat Michaël Seruetus: quem poſteà ignibus tradidit Caluinus, quòd Chriſtum noluerit confiteri æternum Dei filium.

Imo Caleſius N, Caluini Collega, in conuentu Bernenſi publicè affirmabat, Chriſtum nec aliud, nec eſſe alium à Patre: quam blaſphemiam nec Bernates Theologi, nec Geneuates vel verbulo caſtigare, aut monere erroris voluerunt: tametſi illis audientibus vehementer illum reprehenderet Petrus Carolus. 11.

Macedonianiſmum 2. Conc. Con Macedóia.

nismus. An.383. stantinopolitano à Patribus 180. dam natum renouauit hoc seculo Farellus Gallus Caluini magister. Hic enim Sp. sanctum negans esse naturâ Deum, docuit esse motum in rebus creatum, vti liquet in Summa scripturæ Gallica, teste P. Carolo episto. ad Cardinalē Lotharingum, hoc in Conc. locupletatū & explicatum, vbi & Caluinū affirmat multa contra Symbolum deblaterasse. Verbis tamen postea audebant Farellistæ damnare Macedonium, hoc est suū haud ita pridem magistrum.

III. Nestorianismus. An.433. Nestorij errorem 3. Conc. Ephesino à PP. 200. refutatum manifestè quidē nūc renouare cœperat Marthinus Lutherus. Is enim Cōmenta ad Hebræos Bucero interprete, disertè negat Christum esse hominem omnipotentē, nō omnia animaduertisse, nec cogitasse omnia.

Lutherus Nestorizat.

Sanè vt Nestorianum est, Christum negare hominem & Deum, aut hominem esse Deum: ita & negare Christū esse hominem omnipotētem. Sed lib.

de

de Concil. Zvviuglium cũ ſuis de hoc nefario infamat dogmate. Nã ait ſibi paulò antè fuiſſe negotium cum Neſtorianis, qui pertinaciſſimè (inquit) contra me diſputabant, quod Diuinitas Chriſti non poſſet pati. Liquet igitur ex Antitheſi, Lutherum tunc ſenſiſſe poſſe pati diuinitatẽ Chriſti. Imo Zvvinglius etiam, addit Lutherus eô dẽ loco, cõtra me ſcribebat ſuper hoc dicto, Verbum caro factũ eſt, & ſimpliciter volebat legendum, Verbum caro facta eſt. Ratio, quia Deus non poteſt mutari in corpus. Verùm ego tunc temporis non ſciebam (inquit Lutherus) hanc eſſe opinionem Neſtorij, vt qui Concilium etiam nõdum intelligebam. Benè habet, quod tantus Chriſti Euangeliſta tandem ſuam agnoſcat, fateaturq́ue ignorantiam. Zvvinglius Neſtorizat Luthero.

Cæterum Neſtorij errorem planè reuocant Antimariani, qui D. Virginem Mariam Chriſti matrem, ait Hoſius, nõ ſuſtinent audire Dei genitricem. Iſtum errorem Zvvinglius diſertè ſua in con-

feſ.anno 30. Imperatori Carolo Augu ſtæ per ignotum nuncium obtruſa pro fitebatur, Chriſtum inquiens articulo 1. aſſumpſiſſe hominem, item Chriſtum profeciſſe ſapientia: quia ſecundum hu manam naturam finitus ſit & menſus. Hunc ſequitur Petrus Richerus Calui-niſta, qui Chriſtũ negat in humana natura, ſed in Deo Patre adorãdum. Vbi liquet duas in Chriſto diſtinctas natu ras cum Neſtorio induci.

IIII Eutychianiſmus. An. 455. Eutychetis dogma 4. Conc. Chalcedonenſi à PP. 636. conuictum erroris ab orco in lucem reuocat Menno & Adam Paſtoris, atque Caſpar Svvenckfeldius teſte Caſſandro Com. de duabus in Chriſto naturis, Chriſtũ in vna perſona docens vnius quoque eſſe naturæ. In Bernenſi diſput. an. 28. Zvvingliani mixtionem naturarum admiſere, ait Eccius contra Confeſſ. Zvving.

V. Originiſtę Origenis dogmata quinto Conc. Conſt. à PP. 289. damnata, nunc partim renouant, vti damnatos omnes dæmonas eſſe ſaluandos, quod docuiſ-

ſe

se Ioan. Denkium Anab. ait Sebast. Frã cus Monothelitarum errorem 6. C õc. Const. refutatũ iterũ reuocant Svvẽc-feldiani & Mennonitæ: quia Monothelitę ramusculus erant Eutychetis. VI. Monothelitæ.

Imagines Sanctorum 7. Synodus Nicœna 2. PP. 350. aduersus Iconoclastas vindicauit: quas nũc cũ illis cupiũt abolitas Caluinistæ & Sacramentarij omnes. Vt finem faciã errores in Cõc. generalibus pridem damnatos iam Euangelij prætextu per impios istos reuocatos demonstrandi, notum est, communionis sub vtraque specie necessitatem à Petro Dresdensi inuectam, fuisse Conc. Constã. à PP. damnatam, sed nunc seditiosissimè Lutheri spiritu ab orco reuocatam. VII. Ioconoclastæ. VIII. Calicularij qui Calicis cõmunioné ceu necessariã vrgent.

Nunc magnorum Conciliorum spacio decurso, antequam ad minora descendamus, haud abs re crediderim & illud obiter admonere, tantam nunc tempestatis esse Christiani (prò nefas) populi noua ista dogmata sectandi libidinem, imò temeritatem, vt contemp-

Euãgelici Cõcili um violãt Apoſtolicũ.

ta omnium Cõciliorum vel Apoſtolicorum authoritate, in cæcos priſcarum hæreſeon errores abſurdiſſimos ſeſe dent præcipites. Non enim deſunt, qui contra Apoſtolicum illud Concilium Ieroſolymitanum à D. Luca deſcriptũ, doceant ſe ſuosq; circũcidendos: quorum factionem per Saxoniam inferiorem reperiri aiunt. Certè Hoſius quoſdam narrat circumciſos.

Errores minorib. Ec. Synodis dãnatos nũc repullulaſce re p. Euangelicos.

1. Samoſatenismus. An. 270.

Iam poſt Apoſtolorũ ætatem Cõcilio Eccleſiaſtico Antiocheno à P.P. 80. teſte D. Hilario, damnatus eſt Pauli Samoſateni error: quem hoc ſeculo renouaſſe Seruetum, Farellũ, atque Caluinũ teſtatur. P. Carolus epiſt. ad Card. Lotharingum. Hos, ſimileſque notat Confeſſio Auguſtana art. 1. damnans veteres & neotericos Samoſatenos, qui vnam tantum perſonam in Deo eſſe contendunt. Sic ſenſiſſe Farellũ, ait P. Carolus in fidei ſumma Gallica. De Serueto diſertè probat Caluinus & Beza.

Caluinum quoq; initio ſuæ apoſta-

ſiæ

siæ Farello magistro (Nã Serueto suo tũc fratri communicasse iam pudet, ne immeritò posteà eum ignibus ob hanc suam pristinam Euangelicam doctrinã tradidisse videatur) consensisse, plurimis ipse verbis declarauit in Disputatione Bernensi & Synodo Lausanen. Presidibus Caspare Megandro & P. Conzeno cum aliquot Bernatibus laïcis cõtra P. Carolum: Vbi reiecto Cõstantinopolitano Symbolo, Athanasianum sublato derisit cachinno, nũquam à legitima fuisse (inquiens) receptum Ecclesia, illosque reijcebat Versus, alia persona Patris, alia filij &c. Item sicut anima rationalis & caro &c. Rursus falsi arguebat huius symboli articulos primum & vltimũm.

Iam & Trinitatis vox Caluinum offendebat, quod Ciceroni, inquiebat, esset insueta. In Confessione quoque Geneuatum, quam suo de sinu, priùs à se dictatam, in Synodo Lausanen. offerebat, astutè refugit personarum Trinitatem dicere. Quin etiam illud cũ

Atha-

Athanasiano symbolo, Christus Deus est ex substãtia Patris ante secula genitus, nũquã voluit cõfiteri, licet frequẽter illic vrgeretur, tantum sic voluit animi sententiam exprimere, In vna Dei essentia Patrem cum verbo ac Spiritu sancto agnoscimus, quod oratiõis schema verè Samosatenicum tegit dogma.

Rursus cùm Verbum fateretur esse à Patre & ex Patre, noluit tamen confiteri cum Catholicis, Christum Deum de Deo, aut Christum esse Deũ ex substantia Patris: sed Christum dicebat semper à seipso extitisse: quasi duo sint primi, quorum vnus non sit ab altero. Quid hic aut Arrius aliud, aut Samosatenus, quàm illud, Risũ teneatis amici.

11. Pelagianismus. An. 415.

Pelagius Christianæ gratiæ hostis suum diu coxit monachali sub pallio venenum, quod varijs Patrum Concilijs etsi fuerit damnatum: tamen nunc quoque à Lutheri discipulis in lucem reuocatum, Euãgelij titulo recrudescit in Saxonia.

Ioannes enim Pfeffingerus pastor

Lipſen.vnà cum Schola Lipſen.docent hominem naturalibus liberi arbitrij vi ribus ſeſe ad gratiam diſponere ac præparare poſſe,vt ipſi ſanctus infundatur Spiritus.Sic enim definiuiſſe publica diſputatione de libero arbitrio ait Nicolaus Amſdorffius Confeſſione puræ doctrinæ.Homo ſuis (inquit) Naturalibus viribus Verbo aſſentiri,promiſſionem apprehendere, & Spiritui ſancto non repugnare poteſt.IllyricusMelãchthonem quoque huius inſimulat erroris libro, Bericht.

Sic quod Pelagius negabat eſſe peccatum originale in pueris,nunc Zvvinglius Seruetuſq; aiunt eſſe naturæ morbum.Item naſci bonos,& Dei hęredes non renaſci:ſic nunc Bucerus. Rurſus hominem poſſe ſolis naturalibus virtutibus & meritis vitam æternam impetrare,vt Cato & Scipio, quos ſaluatos dicit Zvvinglius lib. contra Vrbanum Regium.Sacramentarios quoque damnat Confeſſio Manſuelden. quòd Ariſtidem & Pomponium Atticum docent

docēt ſine agnitione Chriſti per naturæ legem eſſe ſaluatos.

III. Berēgarianiſmus. An.1050. Berengarius verò, Sacramentariorū omnium Pater, ante annos 500. etſi varijs fuerit concilijs damnatus, atq; ſuo quoque ipſius iudicio erroris manifeſtiſſ. conuictus & ad ſuum dogma ſuo iugulandum ſtylo rei veritate coactus: tamen nunc in Carolſtadio, Zvvinglio, Caluino adeoque Melanchthone illo Germanorum Cothurno, imò totius ſcęnæ huius Dauo planè reuiuiſcit.

Hęreſiarcharū erro res p Euāgelicos repullulaſcere. Quod ſi poſt hæreſes cōcilijs Eccleſiaſticis quidē damnatas, & ab iſtis Euāgelicis in lucem reuocatas illos aggrediamur commemorare errores, qui pridem omnium iudicio damnati nunc multorum cum indubia pernicie repullulaſcūt, dies nos prius hic deſtituet. Inſtituti tamen ratio quia ita poſtulat, tātum nobiliores recēſebimus, vt in Euāgelicis iſtis verè agnoſcas non Chriſti Euangelium, ſed illos Antichriſti pſeudoapoſtolos renatos.

I. Simō Magus. An.50. Simon ille Magus docuit nos per

ope=

opera (teste D. Theodor. & Irenęo) nō saluari, sed per fidem. an nō hîc reuiuiscere tibi videatur in Luthero, Illyrico, & Antidiaphoristis, qui opera bona nō solum docet non necessaria sed ad salutem perniciosa. Idem Deum faciebat peccati authorē sic & Lutherus, ait Rex Angliæ sic Caluinus teste Heshusio, & Libertini vt ait Caluinus.

Hymenæus, & Phyletus asserebant carnis resurrectionem iam esse factam, aliamq́ue non esse corporum expectandam. Sic sanè quōdam Antvverpię stolidus ille Loistarum paterculus. Itē Libertini in Gallijs, docent teste Caluino in Actis Serueti. II. Hymenę. An 60.

Ebionem ab orco reuocat Adam Pastoris Anabaptista, Christum negās naturâ Deum, sed merum hominē de Maria natum. III. Ebion. An. 80.

Cerinthum illum Iudaïzantem Chiliastæ resuscitant Anapaptistæ quidam corporale Christi regnum post resurrectionem futurum vt ait, Sebast. Francus. IIII. Cerinthus An 70.

Va-

V. Valētinus. An.20. Valentinus Christum dixit corpus attulisse è cælo. Sic etiam Caspar Svvēcfeldius, teste Beza Com. ad Roman. cap. 1.

VI. Basilidis. An. 140. Basilides docuit Christum humanā naturā ex virgine nō assumpsisse: sic hodie Melchior Hoffman ait formula Ec. Augustanæ Anno 56. Sic & Mēno Colloquio Vvismarien. contra Micronium idem defendit. Rursus Christum secundum animam habere substantiam æternam. Sic Seruetus in dialogis & Postil. in Claue Absconditorum.

VII. Gnostici. An. 50. Gnostici, à Nicolao diacono, gnosin .i. eximiā cælestium mysteriorum cognitionem iactante, dicti, animam humanam aiebant esse ex Dei substantia. Sic hodie Libertini animam omnē moriētem ad Deum redire, illique reduniri fabulātur. Caluinus in instruct. contra anabap.

VIII. Cerdon. An. 60. Cerdon Apostolorum quoque ętate Vetus Testa. spernebat, quasi in Prophetis non fuisset Christi Spiritus. Sic nunc Seruetus sensit, teste Caluino in

Actis

Actis eius. ¶Marcion Christum esse opinione & Phantasmate passum. Ita Libertini aliquot Valentianæ supplitio affecti, teste Caluino in Instruct. IX. Marcion. An.90.

Nouatiani teste Theodor. in fab. hæret. negant Confirmationẽ habere olei sacri illinitionem. Sic nunc Lutherus & Caluinus, & Bucerus, alijque ad vnũ omnes Euangelici. X. Nouatus. An.250.

Manes Persa ingenij sui acrimonia pro nominis etymo insanire visus, plurimos à veritate seduxit. Cuius errores Lutherus, nouam nescio quam Euãgelij noui puritatem mentitus, potissimùm reuocare aggrediebatur, ideóq; impurum fœdumque suum illud pristinum Ludderi nomẽ, in Lutherum quasi purum commutauit: haud aliter atque illum Manichæum, suo ex etymo insanum, discipuli appellabant Manichæum quasi manna fundentem. Ille se Christi Apostolũ iactabat, hic sese Christi Euangelistam. Imò Dauidgeorgius se verum illũ promissum Messiam, XI. Manes. An.280.

ſiam. Porrò doctrina, vti & arrogantia, conueniunt Euangelici cũ Manichæis,
I. quia Lutherus Liberũ negat arbitriũ: quod errorum omnium fons eſt. Sic &
II. cum Manichæo Deum blaſphemat de legis Dei implendæ impoſſibilitate.
III. Item Baptiſmum in aqua nihil adferre ſalutis. Tamen Lutherus baptiſmum vult ſuſcipiendum, tanquã donatæ dudum gratiæ ſigillum. Verùm his in dogmatibus Caluinus ſuo cũ Zvvinglio, Manichæum exprimit ad viuũ magis, qui ſuperiora oĩa ab illius inſania mutuatus, etiam cum Manichæis affirmat Baptiſmum aquæ non eſſe neceſſariũ,
IIII. vti & Svvencfeldius. Sicut ille negabat Chriſtum habuiſſe verum corpus humanum: ita Anabaptiſtæ, ait Caluinus in Inſtruct. Chriſti corpus fuiſſe verum phantaſma, non humanæ naturæ ex virgine, ſed cæleſtis ex
XII. Deo. Sic ſanè Menno.

Donatiſtę. An. 300. Donatiſtę ſẽtiebãt Sacramẽta ab impuris aut malis Sacerdotib. adminiſtrata eſſe nulla, ideóque rebaptizabant. Sic

Svvenc-

Svvĕckfeldius miniſtros ineptos & nō timentes Deum docet ſuum miniſterium in docendo,& Sacramentis porrigendis non poſſe expedire,vt habet Confeſſio Manſuelden.

Donatiſtæ quoque apud D.Optatū ſacrum Chriſma docent conſpuendum & cōculcandum: Sic Caluinus nefarijs illudit verbis, & Beza quanā per Gallias tractarit religione calamitas loquitur Gallica.

Maſſaliāi,teſte Damaſceno de Hęre XIII.
ſibus,negabant baptiſmū homines per Maſſaliāi.
ficere .i.τελεῖν & ſanctificare, atque Sa- An.330.
cramenta ſordes animi expiare. Planè I.
nunc ita Lutherus,Caluinus & Svvĕcfeldius Baptiſmum adeò docent ineffi-cacem,vt peccatum Originis verè maneat,neque animus peecati labe expietur,aut cor expurgetur.

II. Item ſacroſanctā Euchariſtiā aiebant ſub panis ſpecie non habere ſanguinē Domini,ſed tantū corpus, teſte Theodoreto: Sic & Lutherani in Polonia, quod affirmat Confeſſio Polonica: &

Apolo.cō-traColon. Iustus Velsius ait plus esse sub vtraque specie, quàm sub altera: quod fortassis ad species potius quàm ad res ipsas pertinere interpretabitur, si in sua tamen persistat nobis dudum coràm exposita sententia.

III. Rursus Ordinis Sacramentum non esse Sacramentum, neque conferri Clericis Spiritum sanctum. Istud dogma Euangelici omnes renouant, dum ex Sacramentorum numero tollunt ordinationem, nisi quòd Melanchthon sui pridem plagij pœnitēs, nunc optaret & suo restitutum loco. Velsius quoq; in Apolog. non arbitratur pugnaciter reijcendum.

XIIII. Vigilãtius An.360. Porphyrius, Eunomius, Eustathius, Vigilãtius, alijque Hagiomastiges, Sãctorum miracula aiebant esse Dæmonum præstigias, neque eorum reliquias venerandas. Neque sanctos ad auxilium inuocandos. Horum insana dogmata nunc ab orco reuocant Lutherus, Zvvīglius Caluinus, alijque prope omnes Euangelici.

Aëtius negabat ieiunandum certis diebus ab Ecclesia præscriptis, & offerẽdum pro defunctis. XV. Aëtius. An.350.

Istius impia dogmata per Lutherũ, Caluinumque ita repullarũt, vt & plurimos, qui eorum reliquos execrantur errores, hoc suo venenato afflarint toxico.

Iouinianus Virginitatem negabat præstare Matrimonio. Id Lutherus nouus Euangelista suo probat Epithalamio, quo plurimas deuotas Christo sponsas in nefaria pellexit adulteria. Eius quoque exemplum imitati plerique omnes Euangelicorum Concionatores, suorum rei votorũ, carnales amplexantur nuptias, obliti certam ipsos manere damnationem, quod primam fidem Deo sanctè promissam irritam fecerunt, ac sacrilegè violarunt. XVI. Iouinian. An.370.

Nestoriani, teste D. Cyrillo epist. ad Colobas. negabant S. Eucharistiam habere corpus Domini extra vsum Sacramenti. Hanc impietatem & Lutherani renouarunt, docentes tantisper esse XVII. Nestoriãi. An.400.

corpus Domini, dum ſumitur.

Itaq; vides mi Dubitanti nullum eſſe errorem tam inſanum, tam damnatum, tam abominandum, quem non Euangelici iſti ſuis diſcipulis nō audeāt Euangelij titulo obtrudere.

Proindè fuſius haſce priſcas Catholicæ Dei Eccleſiæ peſtes hîc tibi Dubitanti ceu in Tabella contemplandas volui depingere, vt ſemel liqueat, quā impudenter Diabolus nunc ſua priſca mendacia, olim Eccleſiæ iudicio damnata, Euangelij titulo hominibus contendat vēditare. Hac enim ratione nouum illius Sathaniſmū, ſeu verius Antichriſtianiſmum agnoſcas per Lutherum eiuſque in Eccleſiam Dei cōiuratos, etſi factionibus diuulſos, ſocialis tamen belli ſtudio & Syncretiſmo, quaſi illarum Sampſonis vulpecularum caudis coniunctos, in Antichriſti ſui aduētum veluti præludio renouatum.

Quod vt Diabolus nunc impotentiori ſtudio, quàm alias vnquam, conatus eſt, nihil prætermittens occaſionis,

quò

quò incautis atque ſalutis ſuæ æternæ negligentioribus Chriſtianis imponat facilius: ita Deus Opt. ſuorum cuſtos vigilantiſſimus vix alias vnquam tot ſu is electis oſtendit argumenta ſanè luculenta, quibus iſtas diaboli infeſtiſſ. hoſtis fraudes facillimè agnoſcant, exe crentur, effugiant.

Hoc vti, ex tot ſectarũ inter ſe adeò variè diſſectarum varia multitudine du dum oſtendimus, quæ maiorem multò populi Chriſtiani gregé proculdubiò ſuos in erroré laqueos pertraherēt, niſi tot eſſent & tam varij eſſent, adeoq́; inter ſe, etſi Euangelij titulo quiſque inſi gniti, ex diametro pugnãtes: ita & nũc videre licet, veritatem videre volentib. non modò ex renouatis illis priſcis hę reſibus iudicio Eccleſiæ certò Catholi cæ atque Chriſtianę damnatiſſimis ſed ex putido quoque obſoletóque Iudaiſ mo etiam Euangelij titulo, ſi Chriſto placet, Chriſtianis obtruſo.

DVB. Papæ, eheu noſtri temporis mi ſeriam. Itáne Chriſtianos degenerare

in Iudęos? O miserum Christi gregem. CON. Sanè miserrimum, si hanc longè miserrimam Christianarum animarum captiuitatem seriò cogites plus q̃ Tyrãnicam, Babylonicam, Turcicam. Nam & Mahumetismum quot partibus nunc Euangelij etiam prætextu incautis obtrudant Eũangelici isti, animus meminisse horret. Sed priùs de Iudaïsmo Germanijs Gallijsque inducto, mox de Mahumetismo Turcicæ seruitutis (vereor equidem atque ô vtinam vanus sim vates) Lucernario atque Præambulone dicẽdum venit. Tu animum attende serius.

Iudaismus p Euãgelicos inuect' Euangelij titulo.

Iudaïsmum per Euangelicos nõ exiguis partibus esse prætextu Euangelij inuectum, nunc paucis exponemus.

1. Trinitas. Nõ esse in S. Trinitate personas tres, sed vt Deum vnum, ita & personam vnam illi blaterant: Idem Seruetus lib. 3,

2. IesusNazarenus an Messias. de Trinitate IesumNazarenum non esse verum illum Prophetam Messiam, & Emanuelem promissum, Iudæi suæ impietatis habent fundamentum: quod

&

& ſuis perſuadere conatus eſt Dauid-
georgius, vt aiunt Baſilien. in eius vita.
Se enim eſſe verum illum 3. Dauidem,
promiſſum & alia blaſphema dudum
commemorata.

Chriſtum non eſſe perſonam aliam 3. Chriſtus
à Patre Iudæi credunt: ſic & Illyricus an alia p-
& Seruetus λόγον Verbum apud Ioan- ſona.
nem Euangeliſtam negant ſignificare Staphyl.
perſonam à Patre aliam, vti Staphylus de cōcord.
ait, eaq́ue de cauſſa Matthiam Illyricū
fuiſſe cōdemnatum ab Academia Vvit
tenbergen. Similiter & Philippus Me-
lanchthon de eodem teſtatur Epiſt. ad
Superintendentes. Saxo. an. 57.

Chriſtum non eſſe verum & natura 4.
Deū Iudæi aiūt, vti & Seruetus, Svvēc Chriſtus
feldius Adam paſtoris & Euangelici alij an Deus.
Sabbatarij, nō rectè de Chriſti diuinita
te ſentientes, teſte Staphylo de Sect.

Vſuras eſſe licitas Iudæi non ſolum 5. Vſuræ lici
ſentiunt, ſed tota ipſorum vita, quæ ex tę Euange-
eis conſtat loquitur, quibus omnes fe- licis.
rè mundi totius nationes exhauriunt.
Has etiam Euangelij prætextu licitas

docet Bucerus in Matthæum Commẽt. & Molinęus de eo quod Intereſt. Imò Lutheri mandato ſeſe vſuras exercere dictitat ille N. Paſtor ad Hyerçvadum, ait Quærelâ Lutheri pridem in lucem edita.

6. Matrimonij leges. Matrimonium ſecundum Moſaïcas leges in affinitatibus colunt Iudæi: ſic & Melanchthon locis commun. Anno 52. vult ſeruandas Moyſi leges, non Eccleſiæ Canones.

7. Matrimoniũ an diſſolubile. Matrimonium propter adulterium diſſoluunt Iudæi, ita vt liceat aliam ducere: Sic & Euangelici eadem de cauſa diſſoluenda docent, ita vt perſonæ innocenti liceat alteri nubere. Melanch. Loc. Communibus anno 52. & Examine Ordinandorum. Vnde & factum legimus, vt quidam intra ſemiãnum tres duxerit Geneuæ vxores, quòd ſecundum Euangelium duas probarat adulteras Caluino iudice.

8. Iudicialia ſecundum Moyſẽ exercenda. Leges Iudiciales & forenſes ſecundum Moyſen ſeruant Iudæi: ſic & Carolſtadius leges Iudiciales Moſaïcas vo le-

lebat ſeruandas, ait Melanch. Apologia Auguſtana in articulum 16. Rurſus libro Chron. 3. non volebat videri prorſus abolere leges, ſed contēdebat oportere iudicia exerceri iuxta Forēſes leges Moyſi.

Scripturarum Canonem habēt ſuū Iudæi à Chriſtianis diuerſum. Itaque Euangelici Iudæos ſequi malunt quàm Chriſtianos in reijciendis à Canone, vti Machabæorum, & Eccleſiaſt. Hos enim reijciunt cum Iudæis Euangelici. Sic & in ſuſcipiendis libris ſacris Iudæos imitantur, vti duos libros poſteriores Eſdræ Bullingerus contendit eſſe Canonicos contra catholicæ Chriſti Eccleſiæ decreta. Rurſus loca ſcripturarum malunt Euangelici cum Iudæis cō tra Chriſtum aut ſacroſanctam Trinitatem peruertere, vti Oecolampadius cum Aquila illud Eſa. 7. Ecce iuuencula concipiet. Sic Caluinus teſtimonia de perſonarum Trinitate & Chriſti diuinitate ab omnibus Chriſtianis interpretibus ſic intellecta, veluti Iudæorū pa-

9. Canō Scripturarum

10 Sēsus Scripturarum.

patronum agens extenuat, ait Heshusius de erroribus Caluini in fine suę Cõfess. de Eucharist.

11. Iudęi in Christi Dõi ludibriũ Sacramẽta appellant Sekertminit, quasi falsa signa: Sic & Carolstadius Sacramentum altaris appellitabat Sekerment, cum Iudæis nos illudens, neq, enim duo, neq; septem Sacramenta nouit: vti eius olim discipulus testatur Eras. Alberus lib. 2. contra Carolst.

12. Pœnitẽtia Iudaica. Iudæi statim à resipiscentia atque à dolore de peccato aiunt remissum peccatum, nullam agentes pœnitentiam, neque confitentes, ait Postellus: sic & hodie passim omnes Euangelici, pœnitentia quæ est in ieiunio, fletu, & planctu explosa, Confessione, quam Christus & Apostoli tradiderunt Ecclesiæ, irrisa atq; exturbata, nullis suis animorum vulneribus adhibent remedium salutare, quod verè sanet. Sed quæ nũc diximus, fidei capita cõtingunt. Quod si & cæremonias cogites, videas Euangelicos plusquam semiIudæos.

Cõcordia Euangelicorũ cũ Iudæis in cæremonijs.

Ad Christi mentionem non infle-

ctunt genua Iudæi, ait D. Hieronimus lib.3. in Esaiam: sic & Euangelici pias tollunt venerationis & reuerentiæ cæremonias, nolentes ad Christi nomen genua inflecti, aut caput aperiri: Tamet si Lutherus laudet probetq́; lib de Con ciliis.

Nomen Iesu execrantur Iudæi, fœdis nominibus eum & S. Virginem matrem blasphemantes: ita & per Frisiam nomen Iesu quod Christiani vel admirantes, vel imprecantes vsurpare solemus, illi præpostere sua superstitiõe in Ieni. quibusdam videntur corrupisse, ne in vanum homines verè superstitiosi tam sacrum nomen videantur sumpsisse.

14 Nomẽ Iesu execrantur et Mariæ.

Eodem planè errore nec salutati in Dei nomine resalutant, sed mutatis Christianis salutandi & imprecandi formulis, in Dei aut Iesu nomine vsitatis, illi reddunt, Bona dies: pro, Deus rependat, illi, habeo gratiam. Taceo maledicta, quæ plus quàm Iudaica in Virginẽ matrem miseri euomunt Anabaptistæ.

Cru-

15 Crucis signum vt maledictum & anathema fugiunt Iudæi, nec in fronte pingere volũt: Ita & Euãgelici Crucis figuram multis in locis abolent, & tanquã maledictum in fronte ferre aut pingere horrent, adeò vt Lutherus ipse festum Crucis tanquam semiiudæus anathemate damnauerit. Festa S. Crucis, inquit lib. de Missãdi formula an. 24. anathema sunt. Brẽtius verò cum alijs quibusdam impijs Catholicos ob pias S. Crucis cæremonias sacrilegę Magiæ accusare non veretur, atque plus quàm Iudaïcè pias Ecclesię cęremonias & cõsecrationes, quæ teste D. August. non sine cruce conficiuntur, exagitat, subsãnat, exibilat.

Crucis signũ exhorrent.

Festum S. Crucis Luthero est anathema

16 Imagines Iudæi non ferunt, vti nec Zvvingliani, siue Caluiniani, quemadmodum Synagoga Geneuæ loquitur, nullam omnino habens Turcico more vllius rei imaginem.

Imagines

17 Sabbatizantes etiam hodiè Iudæos videas, quos Euangelicorum quidam imitati, cum Iudæis sabbata colunt, ait Sta-

Sabbatisãtes.

Staphylus in Apolog. Docuit enim Carolſtadius, nullum feſtum præter Sabbathum colendum,Eraſ. Alberus contra Carolſt.

Meſſiam non veniſſe aiunt Iudæi,ſuum Antichriſtum expectantes: ſic & Bucerus ſub mortem Ieſum Nazarenum dixit non eſſe illum Saluatorem, quem Deus promiſit Patribus, vti ſuperiùs in Bucerianisdiximus fuſiùs. Dauidgeorgius quoque negabat Meſſiam noſtrum Ieſum Nazarenum eſſe illum adeò magnificè promiſſum, verumq́ue mundi Saluatorem. 18 Meſſiæ aduentus.

Finē mūdi futurū aiūt Iudæi ſecundū Eliæ prophetiā intra annos 500. id eſt ſexto millenario. Sic Lutherus & Melāchthon ſuis in Chronicis, quæ Carionis nomine edidiſſe Melanchthonem ait Lutherus præfat. ſui Chronic. Ger. 19 Finis mūdi

Porrò ne quid Iudæis ſaluum relinquant Euangelici, inter eos etiam eſt reperire, qui circuncifionem carnis reuocent, vnde & circumciſos quoſdam narrat Hoſius. 20 Circūciſio

His

enim in Mahumetis Lege siue disciplina (quam Alcoran, quasi lectionem superbissimo appellauit nomine, haud sanè humiliùs, quàm Euangelici suas nugas humanaque figmenta Euangelium Deique verbum) sunt versati, testantur eodem planè exordio Mahumetum Christianos ad defectionem à Christi Religione solicitasse & induxisse, quo Lutherus nunc Germaniam, & Caluinistæ Galliam: vt eundem illum Impostorem vtrobique agnoscas spiritum, quem Paulus rectè depingit esse τῆς ἀκαταστασίας & dissensionis Deũ, quòd hæreses primum, deinde ex concordibus facit discordes, dissentientes, tumultuantes, rebelles, bello denique intestino Ecclesiam Dei diuexantes, dilacerantes, euertentes.

Exordium Lutheri, quale Mahumetis.

1. Cor 14.

Verùm hîc prolixior foret catalogus, qui omnia exponat, quæ Luthero alijsque Euangelicis Pseudoprophetis cum Mahumeto Pseudopropheta sunt cõmunia. Nos hîc breuitatis causa illa tãtum narrabimus, quę inter hos infestissimos

ſimos Chriſtianæ Eccleſiæ hoſtes, ſunt aut in religionis nouatione, aut rituum mutatione communia. Deinde quæ Euãgelici adferunt magis impia, etiam in Deum Chriſtúmue eius magis blaſphema, quàm quæ Mahumetus.

1. Bibliorũ corruptio.

Arrogãtia Mahumeti qua ſe Spiritũ Sãctũ. iactabat, & veteres Ec. Catholicę PP. contẽnebat.

Ser. de deſtruct. Ieruſol.

Vt enim Mahumetus ſibi autoritatem aliquam in ijs, quæ moliebatur, cõciliaret, ſeſe vnum Legem & Euangeliũ tenere aiebat, ſe primum vidiſſe quæ rectè docenda & emendanda in vtroque Teſtamento viderentur. vnde & Nouũ Teſt. mutilauit, quum ſeſe Spiritum Sãctum exemplo Simonis, Menandri & Manis, ait Poſtellus de Concordia Alcorani & Euangelij, iactare non dubitaret. An non & Lutherus Biblia corrupit? ſeque vnũ iactauit Legẽ tenere & Euãgelium? qui Germaniam aiebat ante ſe nunquam verum audijſſe Euãgelium? & nunc Euangelici illius ſuperbiam imitati? qui Patres omnes veteres arguunt inſcitiæ, affirmantes Lutherum fuiſſe doctiorem omnibus Eccleſiæ Doctoribus, quotquot poſt Apoſtolorum tem-

tempora extitere. Scribit ipſemet Lutherus lib. de Concilijs, ſe in Commentarijs Ambroſij, Hieronimi, Auguſtini, aliorumque veterum Patrũ, carbones pro theſauro reperiſſe. Item libro contra Regem Angliç, ſeſe nec Patrum, nec Conciliorum morari dicta. Rurſus an non & ſimili modo, vti antè demonſtrauimus, Lutherus ſuum corrupit 191. locis Nouũ Teſtamẽtum? Eſſe quoque ſe tertium Eliam atque Chriſti Euangeliſtam, Oſiander ſe eſſe alterum Enoch, & illud Flandricũ anathema verum Chriſtum ſeſe iactitabat.

Eraſ. Alberus lib. cõtra Carolſtadium. O Lutheri arrogãtiã. Luth. & Patres oẽs & Concilia oĩa præ ſe cõtemnit. Vide ſupi lib 1. c. 10. & c. 11.

2\. Verùm vt illius Alcoranum mox peperit ſectas 70. ita & nos ad 70. & amplius Euangelicorum recenſuimus ſectas.

Ex Luthero vti & ex Alcorano natæ ſectę ſeptuagin. ta.

3\. Cæterùm ne quem ferret iudicem ſuæ abominandæ doctrinę Mahumetus, voluit ſecũdum Legem diuinam eſſe iudicandum, hoc eſt, ſecundum ſua ſcripta, quę ex vtroque Teſtamento cõſarcinarat, & à genuino ſẽſu detorſerat, deprauatą. Ideoq; vetat frequẽtiſſimè,

Iudex controuerſiarum Lex Dei.

ne Iudices patiantur Mahumetani Iudæos aut Christianos. An non etiã hoc supercilium & in Euangelicis agnoscas, qui nullum ferunt suæ doctrinæ iudicẽ alium, quàm suę sectæ? Patres fuisse homines, dogmata deprauasse, à verò declinasse, Concilia errasse. Denique vnũ Dei verbum, Scripturam Sacram se iudicem facere, imò à Patribus, quos diffiteri nequeunt Catholicis concorditer sentire & docere, ad Christum iudicẽ viuorum & mortuorum apppellare, vti Brẽtius in 2. Pericope. Iã si moderatiores etiam Scripturam admittãt iudicẽ: eam non nisi Lutheri, aut alterius versione deprauatam & adulteratam admittunt. Et cùm tota de sensu Scripturæ sit controuersia, omnem alium malunt admittere, quàm eum, quem totus hactenus obtinuit concorditerque coluit Orbis Christianus.

4. Cõcordia Euãgelicorũ cũ Mahumeti alcorano in vitæ legibus.

Porrò vbi Mahumetus sensit suas placere populo, quas fecisset fabulas, illis iactis ad omnem impietatem fundamentis, progreditur & ad pias vitæ in-

stituen-

ſtituendę rationes peruertendas: quòd longè omnium plebeculæ ſciebat fore gratiſſimum.

Quadrageſimam enim Apoſtolorū traditione toto orbe ante Paſcha obſeruatiſſimam abrogat, ac in Quadrageſimam vnius Lunæ, quę quouis anni tēpore obueniret, tranſmutat. Lutherus verò ſuam Euangelicis prædicans libertatem, cùm ſeruus eſſet, vti D. Petrus de ſimilibus Diaboli mancipijs ait, perditionis, libera voluit eſſe nō modò totius anni ieiunia: ſed & quadrigeſimā ipſam, omniumq; ciborum vſum quouis tempore liberum, ne vllam ferret hic Apoſtolorum aut Conciliorum legem. Quadrageſima ſublata p Mahumetū & Lutherum.

Dies feſtos Mahumetum nouaſſe ſatis inde liquet quòd & Dominicam auſus eſt in diem Veneris commutare. Hunc quàm imitentur Euangelici, docent feſti SS. dies maxima ex parte ab eis abrogati. Narrat Eraſmus Alberus Carolſtadium feſta omnia abrogaſſe, nec vllum feſtum præter Sab- 5. Feſta mutata.

 bathum

bathum docuisse colendum. Equidem die Assumptionis D. Virginis memini me per Germaniam videre populum prophanis suis manuum operibus publicè deditum, vt alibi Carolstadiani die Natali Domini. Cęterùm quantopere cupiat Diem Dominicum Paschæ immutatum Lutherus, Docet lib. de Concilijs.

6. Imagines abolitę. Eras. Albe. contra Carolst.

Sed à SS. festis ad SS. imagines sicuti est facilis progressus, ita vti Mahumetus sacras Imagines deleuit, quò Iudæos sibi conciliaret, abolendo suorum Mechensium ciuium idola Allet & Tagot: Ita Euangelici, inprimis Sacramētarij, Carolstadius, Caluinus &c. omnes omnium Diuorum etiam Christi Domini Crucifixi abolent imagines, Lutherani verò vnam aut alterā seruādam volunt, vti Vvittenbergę Serpentis à Mose de furca suspensi, & Crucifixi. Item baptismi & Cœnæ.

7. Sanctorū cultus & inuocatio

Mahumetus vt omnia innouaret, Dei vnius prætexebat cultum. Itaque Mariamà Christianis pro Deo haberi ca-

calumniabatur, vnde & Mariç, omniũque Sanctorum Christi Martyrum cultum omnem abrogauit. An non & Lutherus alijque ad vnum omnes Euangelici, ideo Sanctos colendos, aut oratione inuocandos negant, quòd hoc sit idololatricũ? quod eos facimus Deos? quod noua colimus numina? Sanè sic ad verbum Apologia Confess. Augustanæ Catholicos disertè calumniatur, sed imperitissimè.

cur à Mahumeto sublata.

8.

Rursus vt Mahumetani suos pro sanctis colunt: eorum enim habent memorias & loca religiosa, quæ peregrinationis ergò frequentissimi visitant: ita & Euangelici suorum Christimastygũ colligunt Martyrologia, Lossius, Caluinus, Adrianus, Hamstedius, atque Foxus. Colitur Diario Sanctorum Lutheri asscriptus Ioan. Hussius Pragensis & Vviclefus, ait Postell⁹. Imò & Lutheri effigiẽ nuper admodum vidi Sãcti Martini elogio decoratam. vnde & quidam eum Diuum scribere nõ dubitauit, quẽ nunc Sathan sub Luciferi sella detinet

Noui Sancti ꝑ veris antiquis culti.

Luther. Sãcti & Diui Martini elogio honoratur & colitur.

Lutheri pœna nōdum tota definita. catenatum, expectans quanam afficiet pœna, quam non antè accipiet definitam (quod ipse de Arrio testatur Augustinum scribere) quàm eius error, quo orbem contaminauit, finem inuenerit: Zvvingliani suum colūt martyrē Zvvīglium, Anabaptistæ Muntzerum & Ioan. sartorem Leiden.

Lib. de Cōcil.

Eras. Alberus. Lib. 2. contra Carolsta.

9. Baptismū nō esse necessarium.

Iam si Christi Sacramenta cogites, vide quàm Euangelici planè facti sint Mahumetani. Ille enim baptismum cōtempsit ceu inutilem: Caluinus, Svvēcfeldius, alijque plurimi docent Baptismum nō esse necèssarium. Porrò quod sit facilior rerum non necessariarū cōtemptus, quàm negligētia, res ipsa nūc loquitur: quod plurimi baptismo non vtantur tanquam non necessario.

10. Vsus Sacramētorum.

Vide Barthol. Hungarum de Turcarum ritibus.

Mahumetani non circumcidunt nisi loquendi ac rationis vsu præditos. i. septem aut octo annorum. Idem de baptismi tempore & Adrianus Haemstedius suadere conabatur, & Anabaptistæ suis probant exemplis.

11. Matrimonium.

Matrimonia itē cōtrahunt sine iuramen-

mentis. Caluinus matrimonium negat esse clandestinum, cuius modò scriptæ sint Tabulæ, Epist. ad Petrum Danthesnū ex sententia Collegarum.

Apud Mahumetanos diuortium faciunt improbi mores, infœcunditas, ait Bartholomæus Hungarus: An non & apud Euangelicos similia reperire est exempla minimè obscura? Oecolampadium priore deserta duxisse alterā, illa frustrà licet publicè occlamāte suū illū esse maritum, oculati testes affirmant. 12. Infœcunditas dissoluit Matrimonium apud Turcas.

Nota est toto orbe illa memorabilis Anglici diuortij Historia, quæ infelicissimam vt Ecclesiæ Christi peperit tragediā: ita regno perniciem deploratiss.

Polygamiā suis prędicasse Mahumetū extra controuersiā est, Eandē suis cō mēdasse Bucerum testatur Vvintonię. & exempla Lutheranorum per Poloniam extant plurima. De anabaptistarū polygamia nihil superest scrupuli: cū Hetzerus tredecim duxerit vxores. 13. Polygamia.

Quid, nō eā Bucerus quoq; collaudaret, qui ignorare nō potuit orbi toti no Eras. Albe. contra Carolstadiū.

mam illam Lutheri, quam dicũt Diſpẽſationẽ, qua ſuffragãte, vti ferunt, cùm alijs plurimis, tum magni cuidam nominis Iuriſcõſulto Oldẽdorpio permiſit, vt priore coniuge ſuperſtite, alterã duceret vxorem?

Sanè extant hodie (inquit Staphylus in Apologia) Lutheri & Melanchthonis epiſtolæ & conſilia per literas data, quibus illi apertè permittunt, faſq; ue, iuſq; eſſe pronunciat, maritum vnum duas legitimas vxores habere.

Poſſent etiam exempla aliquot, quæ cum horum Prophetarũ doctrina pulchrè concinant, & ab ijſdem Prophetis approbata ſunt, reipſa proferri, & vel digitis demonſtrari.

14. Chriſti mors negata, Libr. contra Libertinos.

Porrò ne quid deſideres in Euãgelicis Mahumeticum, ſũt inter eos, teſte Caluino, qui Chriſtũ negãt in Cruce obijſſe, ſed tantùm opinatione, cuius ſententiæ duos fuiſſe Valentianæ affectos extremo ſupplicio, ait libro cõtra Libertinos

Cap. 8. Quòd ſi moleſtum non erit, paucis com

cómmemorabimus ea, quibus longè magis impios uideas Euãgelicos, quàm Mahumetanos, quos Turcas dicimus. Mahumetus quò suis piam in speciem commendaret uitam, negabat aliena cuiquã prodesse opera, ut sic à Sãctorum & Chrsti meritis suos auocaret, proprijs cũ Pelagio et Zuuinglio nixos operibus. Lutherus uerò non modò Sãctorum negat opera alijs utilia, sed nostra propria omnia facit peccata, vt ut fiant à Spiritu sancto, piorum corda inhabitante.

Impietate dogmatũ Euãgelici vincunt Mahumetum. 1

Opera bona laudat Mahumetus.

Euchariſtiam Mahumetus nõ aboleuit, sed in Deum authorẽ retulit. etsi enim negaret esse in recordationẽ mortis domini, quẽ blasphemat nõ crucifixum, nec mortuum: tamen tantã in ea esse vim, ait cap. 4. Alcorani, vt confirmentur in fide et bonis operibus, quotquot de eo gustant, et sine remedio quoq; esse damnatos, qui postquã de eo comederunt impij sunt facti. Hîc si cogites Euangelicorum doctrinã, agnosces hos illo multò magis impios

2.

S. Euchariſtiam reuerenter habet Mahumetus.

Quid efficiat Eucharistia dignè accepta, aut indignè, iudicio Mahumeti.

pios. An enim aliud, quàm pané pistorium sese Caluinistę accipere, aut Christum Apostolis dedisse credunt? Aut si cum Luthero credunt se Christū cum pane accipere, non tamen adorant, dū illic præsenté uolunt: quasi Deus esse desinat, vbi in Eucharistia præsens creditur, magis quàm in Cœlo. An non canibus S. Eucharistiā obiectā in Anglia Ioan. Foxus refert? An nō pedibus conculcatam meminimus Tornaci āno 56. et anno superiore Parisijs? Adhæc Auerrois Chrstianos dicebat impios, quod Christū Deum suum ederent: Sed Carolstadius nos appellat θεόκτονας Deicidas, quod Dei filium deuorare volumus, O cælum! ô terra!

Gottes morder. Eras. Alberus, Lib. 2. contra Carolstad.

3. Ordines sacros etsi Mahumetus sustulit, non tamen eò insaniæ blasphemæ proruit, vt eos cum Luthero diceret è diabolo prodijsse, Captiuit. Babylō. & alias sæpè vt ait Postellus. Vterq; initiationem reiecit: sed ille certi generis homines religiosos, qui concionátur, aut de iure ex Alcorano respōdent

Sacros ordines quousq; seruarit Mahumetus.

Mup-

Mupthios, Cadios & Talimeannos sacrorum curam habere voluit. Lutherus verò nec fœminas ab Euangelij ministerio: imò à peccatorum absolutióe submouit, nedum vilissimos cerdones, pelliarios, vespillões, lenões. Quid, quòd ne Carnifices quidem Caluinistæ suo ministerio censent indignos.

Mupthij. Cadij. Talimeãni

4 Liberũ arbitriũ magis ab Euãgelicis quã Mahumeto reiectũ.

Cæterũ vt tandẽ finẽ faciam concordiæ cum Mahumeto Lutheri & Euangelicorum, illud postremò est considerandum, vtrosque ex eodem impietatis fonte suos eructasse, expuisse, euomuisse errores, qui liberum hominibus tolleret arbitrium: quanquam Mahumetus hac in parte à Luthero & Euãgelicis vincatur tã Lutheranis quàm Zvvinglianis: quòd ille hac in doctrina reperiatur varius & inconstans: hi verò conceptum semel venenum insana obtinẽt pertinacia. nullum enim liberi arbitrij vsum esse docent puri puti Lutherani & Caluinistæ: Sed qui vel maximè saperè videri volũt, certè in diuinis rebus & religionis negotio pernegant.

Deni-

5\. Baptismo quotidiāo vtuntur plus Euangelici quā Mahumetani.

Deniq; ne quid desit Euāgelicis Mahumeticū, sūt inter eos qui, teste Postello, inter ipsos diu cōuersato, nō satis habent duplo baptismate quotidie more Mahumetico intingi. Collige nunc mi Dubitanti capita, quibus Lutherus et Euangelici Mahumetum aut imitātur, aut superānt. agnoscis præter S. Eucharistiā, Ordines sacros, Bona opera, Lib. arbitrium, quatuordecim adhuc ferè capita, cum Alcorano communia, quæ ad omnem semel impietatem iam adaperuisse videntur ostium.

Cap. 9:

DVB. Cùm Euangelicorum quidam Sabbathum velint obseruandum, sunt ne qui diem Veneris cupiunt loco Dominicę feriatam? quod aliquando de Caluino audire memini.

Dies dominic⁹ p Euāgelicos tētatus, quē Lut. conat abolere li. de Conc.

CON. Istud equidem non affirmarim. Multa enim incerto feruntur rumore. Certè nihil illo posset istis verè Christi osoribus suo Euangelio fingi congruentiùs: qui vt reipsa Christum Iesum Christianis tollunt, atque de mentibus eum, adeoque de ore, vti retinctis

mos

mos est pro Iesu sonare Ieni, eripiunt: ita & Dominicæ diei triumphum, quo de Diabolo, inferno, peccato & morte triũphauit, mirùm cur cum Mahumeto non aboleant. Sunt tamẽ Sabbatharij, qui an cum Sabbatho & Dominicã colant incertum habeo. Sanè huic fabulæ præludium Diabolus studuit per Lutherum edere. Nam lib. de Cõcilijs, Principibus persuadere conatur, festũ Paschæ esse inter immobilia festa cõputandum, vt in quemuis diem incidere queat, sicuti dies Natalis, Purificatiõis, & Apostolorum. Iudaïzare enim, & nimis superstitiosè agere, Ecclesiã & PP. Nicœnos ait, quod post plenilunium Martij, diem Paschatis in diem solis collocarunt. Quod si ex Lutheri sententia fiat, iã Apostolica perierit traditio, qua post Sabbathum Dominicã voluêre colẽdam Resurrectionem. Ab hac Iudaïca prophanatione non abludit, quod Protestantium quidam carniũ inopia adacti, aliquot dies cogũtur à carnibus abstinere, quod Catholicorũ odio malle

Luth. festũ Paschę vult referẽdũ inter festa immobilia.

Ecclesia Christi & PP. Cõc. Niceni Luthero Iudaïzant.

leferuntur Die Dominico quàm alià quauis Hebdomadis feria.

Fortaſſis illius magni Antichriſti opus futurum eſt, vt Dies Dominica ſemel aboleatur. Quid enim illi ſuo mancipio peculiariter relinqueret moliendum & innouandum Satan, ſi nunc dié Dominicam vbique imutaret? Omnia enim Chriſti Domini beneficia Diabolus per electa ſua iſthæc Euangelicorũ organa Lutherum & Caluinum alioſque non modò ſeductis illis Chriſti ouiculis fecit inutilia, imò venenato ſuo toxico peſtifera: ſed ipſum adeò Chriſtũ (ſi fieri poſſet) Chriſtianorum ſemel euulſit cordibus, ore nunc paſſim exclu ſit, adeoque ſuo deturbauit cęleſti throno.

Chriſt' Euãgelicis ꝑ falſa Lutheri & Caluini dogmata factus eſt mors. Quidnam Diabolus ꝑ Lutherũ alioſque Syneuãgelicos effecerit, & quã impietaté in orbé Euangelij titulo inuexerit.

Nam primum quidem Chriſtum Ieſum hominum mentibus, mox templo & Sacramentis, dein cęlo ipſo exturbare eſt aggreſſus: quod nunc ſumma cõtentione per Lutherũ & Caluinum conatus moliebatur: ſed ſuum illum per Antichriſtum, cui iam nunc ſtrenuè mi

li-

ſitant Euangelici omnes, magna ex parte conficiet. Verum quonam id gradu fuerit per Euangelicos commolitus, ſi libet contemplari accuratius, haud fuerit fortè infrugiferum.

Vbi per lectiſſimum ſuum illud organum Mart. Lutherum; eximium omnis Hypocriſeos exemplar, monachali cucullo ceu ſanctimoniæ teſſera velatum, homines ſuo ſpoliaſſet libero arbitrio, ac eis iam ſeruitutem vltroneam callidè impoſuiſſet plus quàm Babylonicã, expugnata hominum Chriſtianorũ arce, Chriſti vacua, (mentem dico liberũque arbitrium, quod diaboli ille faciebat mancipiũ, quia peccati aſſidui & inexpiabilis ſeruum) ad Chriſtum ipſum ſuorũ pectoribus eiectum (quod is cũ peccato habitare nequeat, nec in corpore peccatis ſubdito) templisquoque exturbandum aggreditur, ſed quonam gradu obſecro attende ſerius.

Cum ſuo conatui Diabolus obſiſtere ſentiret Vicarium Chriſti, cuius curę & imperio omnes ſuas Chriſtus cre

Scalã impietatis ꝑ Lutherũ & Syneuãgelicos erexit Diabolꝰ, vt ſeſe ꝓ Deo colendũ perſuadeat.

An. 14.

An. 18.

Captiuo ꝑ Lutherũ homine, Diabolus ad Chriſtũ ipsũ oppugnandũ tranſit.

An. 19.

Chriſti vicariũ Diabolus per Lutherũ oppugnat, vt eo ſub-

moto aut cõtẽpto facilius Christi oues dispergat. An 20. didit paſcendas ouiculas, illum ſua in primis Cathedra exturbare contendebat: quem vbi impuro Lutheri ore cõtumelijs proſcidiſſet, conuitijs laceraſſet, maledictis diuexaſſet, adeóque infra omnem hominum ordinem abieciſſet, vt ſublato quaſi gubernatore facilius circa Eccleſiæ naufragia graſſaretur, mox ad Chriſtum ipſum Sacramentis eijciendum ſcalas admouet: ſed qua id aſtutia, operæpretium eſt animaduertere.

An. 21. Bellũ Lutheri cõtra Chriſti Sacramenta, veramq́ue peccatorũ expiationem. Initiò enim ſalutaria Chriſti beneficia, quæ per Sacramenta nobis continguntur conatur obſcurare, docens impuro ſui verè impuriſſ. Lutheri ore, Chriſtum baptiſmo non verè peccata purgare, ſed manentia tegere: non abolere & expiare, ſed tecta velare & occultare. Mox Sacramenta non amplius eſſe Sacramenta, id eſt, quæ ſacros ſanctoſq́ue efficiant: ſed mera ſigna eſſe, teſſeraſq́ue acceptę dudum fictitię illius ſuę peccatorum remiſſionis: quæ reipſa nõ eſt remiſſio aut peccati abolitio, ſed occul-

cultatio,&manentis peccati diſſimula-
tio,vera iuſtitiæ ſimulatio, vera pallia-
tio.Ex hac enim peccatorum permanẽ An. 23.
tia indelebili atque perpetua docuit o-
mnia omnium hominũ opera eſſe pec- Vide Bullã Leonis Luthericõ dẽnatricẽ.
cata,non ſolum ſua natura mortalia &
quę homines damnẽt:ſed quæ ſanctos
etiam hac vita defunctos à cęli ingreſſu
remorentur.

Iſtis ſuæ impietatis tyrocinijs Dia- An. 24.
bolus bellè ſuccedẽtibus,arduũ magis
molitur bellũ.Iam enim idoneũ iece-
rat fundamentum, quo nixus Chriſtũ
ipſum ſua ſacroſancta expelleret Eucha
riſtia.Cui bello gerẽdo idoneos admo-
dum nactus cõmilitones ſeditioſsim. Bellũ Sacramẽtariorũ contra Chriſtum.
Carolſtadium et Vlricum Svvinglium
pſeudopresbyteros, rem mirifice eſt
aggreſſus.Horum enim opera, vbi plu-
rimis perſuaſiſſet peccatum originale
non eſſe peccatum, ſed naturæ mor-
bum: Chriſtum ad inferos nunquam
deſcendiſſe,neque animam eius ex lim
bo Patres liberaſſe, mox ipſum totum
ſua quoque S.Euchariſtia excludere eſt

commolitus, ac deincepstemplis quoque, arisque omnibus. Nam et Christi domini venerandas illas imagines passim eiecit, peruertit, confregit, exussit, aboleuit. Hanc in rem quantopere promouerit Sathan, nunc miserrima testatur Gallia, ipsaq; Germania, quę plures hodie habere affirmatur Sacramētarios, quā Lutheranos: quēadmodū Bremenses sua in Confessione Saxonica perdolēter quiritantur, et seriò triumphū canit VVilhelmus Clebitius libro de ruina Papatus Saxonici. Ceterū vbi Diabolus nūc Christū non modò Sacramentis, adeóque S. Eucharistia sibi pulchrè exturbasse videbatur, sed templis quoque atque aris: en tibi aliud Veteratoris illius veterani strategema. Ipsam enim S.S. Trinitatē per Ludouicum Hetzerū abolere conabatur: qui omnem negans personarum distinctionem, Deum vnum et solitariū ore prophano euomuit. Quam impietatē vbi Diabolus animaduerteret absurdiorem crassioremque, quàm cui Euāgelij ti-

Bellū Euāgelicorū cōtra Christi tēpla & imagines.

Vide. Cōf. Ec. Saxonicarū de Eucha.

An. 25.

SS. Trinitatē oppugnāt Euāgelici.

titulum duranter posset prætexere(ma
ximè cum lectissimum suum alterum
organum illud Ioannes Caluinus Ser
uetum Farellistam suū haud ita pridē
eadem in sententia collegam iuratiss. et
fratrē fideliss. ignibus tradiderit, quod
secum nollet errorem illum reuocare)
ad Christi gloriā semel contaminandā, An.30.
euertēdam, abolendam totus conuer-
titur. Quod vt iamdudū feliciter cœptū
perficeret felicius, en nouū astutus ex Christo su-
cogitat cuniculum, quò Christo suum um corpus humanum
et corpus et animā suffuretur: vt ita eū negāt Euā-
terra simul et cœlo exturbaret. Suis e- gelici
nim aliquot mācipijs per Frisiā, et alibi Au.35
opera Mennonis Parochi et suorū per-
suadet ex Valentini Philosophia Chri
stum non ex Virgine corpus humanū
assumpsisse: sed cælitus attulisse. Hinc
Christum Iesum filium Dauid, Anabap An 40.
tistæ inuocare nolunt. Vbi verò iā Chri Christi an-imā euel-
sto verum detraxisset corpus, en tibi lunt huma
per Postellum animam quoque eidē ā Euāgelici
euulsit humanā, quam philosophatur claue Ab sconditorū
ante corpus omne vixisse. His extructis a seculo

miræ impietatis gradibus, Christum Do. suo Messiæ officio, expoliare veróque promissi Patribus Christi nomine expiláre tentat. Vbi enim per Iudaïzantes sparsisset, quod Buceri moribundi ore posteà confirmauit, Christum non venisse, Dauidiorgius se esse illum promissum olim Christum, verissimumq; Dauidem ac Dei filium iactitabat, qui in æterna illa Dauidis regia esset regnaturus.

An.45. Christo suum Messiæ et nomen et officium detrahunt Euangelici

Cæterùm nec his Christi spolijs contẽtus Diabolus, ipsam quoque Christo æternam Deitatem suffurari audaciss. per Campanum & Seruetum commoliebatur: vbi per Lutherum docuisset Christum in Eucharistia licèt præsenté non esse adorandum: & per Anabaptistas, in cælo licet regnantem, non esse tamen filium Dauid inuocandũ. Quod plurimis vbi persuasit, facilius Christũ sperabat sese Ecclesia, terra, cælo denique ipso semel exturbaturum, vt sic tãdem aliquot idoneos sui nactus præcones Christum ad inferos relegatum dãna-

An 50 Christo suam Diuini taté Euangelici conãtur suffurari.

Quidnam infesto isthoc Euangelicorum in Dei Ecclesiã bello sit molitus Diabolus.

natumq́ue, orbe hominumq́ue animis & ore semel exploderet, Deumq́ue verum suo deiectum throno aboleret, ac sese ipse tandem Deum venditaret, atque suis se pro Deo colendum persuaderet.

DVB. Prô nefas! an tanta sit Dęmonis insania? an tanta hominum eius dolo perditorum amentia, vt suum hostē infestiss. pro Deo colant?

CON. Sanè desideratam ambitiosissimè illam Dei opt. similitudinem, cuius præpostera superbissimaque cupiditate ex Paradiso cęlestibusq́ue sedibus est eiectus, etiámnū ambire nō desinit improbus superbusq́ue ille spiritus. Verū quid hanc in rem improbo suo apud istos suos cæcos clientulos profuerit studio, operæpretium est animaduertere. Non enim defuêre qui Christum ob desperationem damnatum (O inauditam Apostatæ illius Pręmonst. blasphemiam) in tartara dicerent relegatum. A quibus quantum absint isti Protestantes, quos dicimus Vbiquetios siue Brē-

Christum in tartara religatum quidā Blasphemant.

 tia-

tianos,qui Christum vbique corporali

Sic apud Vtēhouiū in histor. Pastor Hāburgen.

ter, etiam in Inferno præsentem do- cent,viderint Euangelici:qui hoc affir mare non ambigunt,si vera scribit V- tenhouius in Erraticæ suæ Ecclesiolæ Historia. Neque vero hîc constitit impietas Satanica. His enim pro voto confectis Christo cælis extra- cto, ac in tartara misso, Deo opt.ab- negato, sese Deum esse suis non mo dò persuasit: sed colēdum etiam,idque accuratius quàm Catholici Deum coli- mus,præscripsit. Vt enim Catholici pri sca de consuetudine Deum viuū & ve- rum per diem adoramus nonies:ita isti Satanici suum Dæmonem Deum (ô cæ lum! ô terra!) inuocant atque colunt decies.

Diabolus ab Euāgelicis p̄ diē i uocatur decies Sic apud Hosium.

DV[illegible] O bellum Colophonem ista E- uangelica tragœdia dignissimum, quo exturbato suis Sacramentis,Ecclesia,cę lis Christo,Deoque vero hominū men tibus,facti sumus ex Christianis nō mo dò Antichristiani, Iudæi & Turcæ Mahumetani:sed & Diaboli cultores atque adoratores!

CON. Imò si verum mihi dicere licet, veri Athei atque impij, qui nec Christũ nec Deum, nec denique Diabolũ, nec cælum, nec infernum esse profitentur. Istius Atheïsmi abominandęque impietatis quot habeat factiones Diabolus, difficillimum fuerit affirmare.

Epicurei et Athei qui nam ex Euangelicis.

,, Testatur Hedio epist. ad Philip.
,, Melanchthonem Sathanam callidũ
,, huc multos agitare, vt dum summa in
,, constantia iam hoc, iam illud cre-
,, dant, posthac nihil prorsus cre-
,, dant, & euadant in populum Asotio
,, rum.

Varię Atheorũ sectę

Conqueritur iste de suis Euangelicis, quod & Catholici passim per Germanias Galliasq; perdolẽter in ipsis vidēmus, ex Catholicis fieri Lutheranos, ex Lutheranis Zvvinglianos, quórum maxima est natio: Ex Zvvingliãis Svvẽcfeldianos, tum mox Atheos siue Epicuræos.

Quibus gradibus Euãgelici ad Atheïsmum prolabãtur postquam Catholicã semel deseruêre Ecclesiam

Esse certè Atheorum plurimos, varij scriptores fide digniss. commemorãt. Testatur P. Viretus lib. 2. de Minist. ver

bi esse quosdam Ludimagistros ex illo Epicuri grege porcos, qui in scholis soleant suis sæpe scholasticis occinere illum verè beatum, qui, vti est apud Virgilium,

Metus omnes & inexorabile fatum.
Subiecit pedibus, strepitũq; Acherõtis auari.

Hoc nomine quàm malè apud suos audierit Beza, testantur eius commilitones Parisien. & Aurelianen. quibus istius professionis haud obscura nõ infrequẽs edebat paradigmata. Hoc eius cantillant epigrammata, hoc loquuntur facinora, quum & beneficia Ecclesiastica, quib. impinguatus, incrassatus, dilatatus derelicto Deo factore suo publicè venderet, & alienas vxores permoleret tam familiariter, vt publicus matronarum haberetur maritus. vnde illi nouo Theodoro, cui merito ἄθεος fuit cognomen, in Colloquio Possiniaco Christum tam longè à S Eucharistia abijcienti, quãtum à cęlo abest terra, veteres quidamcollegę exprobrabant, an mirum, inquiunt, eum à sacra exturba-

Vide Michaelẽ Fabritiũ pro fr. Bald.

re

re Christum Eucharistia, qui Deum nō credit esse in cælo?

Istiusmodi complures esse Geneuæ in Ecclesia quam dicunt Italica, vnum illud satis superque arguat, cū isti Caluinistæ de abolendo semel Pontificatu Ro. Purgatorio extinguendo, aliisque Catholicæ Dei Ecclesiæ dogmatibus delendis inter se consultarent, vnus prę cæteris eximiè sui magistri mendaciorum patris afflatu raptus, dicamus animam, inquit, vnà cum corpore extingui, sic Purgatorium cum Missa & Ro. Pontifice semel aboleuerimus. Vide Acta Valentini Gentilis.

Loïstas quoque Antvverpia nostra nouit, à quodam Eligio dictos, qui omnia simulans & dissimulans in templis versabatur, Sacerdoti sacrificanti deseruiens, tesseram calicis sacri vestibus innotatam in erroris pristini pœnitentiam circumferebat: sed habitum, non animum mutans Deum hominesque ridebat, impium illum Lucianum atque Doletum Gallum multis superans parasangis. Loïstæ.

Alij

Alij huius factionis se Rysvvicanos malunt nominari à quodam prestigiatore Hermanno Rijsvvijck, quem ob impietatem Hagha ignibus absumpsit anno. 1510. Eius stolones nunc per Frisiã repullulant.

Rysvvycani

Cap. 10. Quàm deploranda sit Euãgelicorũ cæcitas, manifestũ veritatis odiũ testatur perspicuè.

Eò enim verò deploratissimæ cæcitatis (heu miseros Euãgelicos) lapsi sunt semel in sensum reprobrum, mentemque male sanam iusto Dei iudicio traditi, vt suam non modò negligant salutem æternam: sed alijs quoque eodem erroris deducendis omnem mouent lapidem, quacunque tandem id faciãt ratione. Nihil enim pensi habent isti Euãgelici quid doceant faciãtúe, modo suo Deo Ventri commodet, aut saltem suę perfidiæ hostibus incommodet: aut veritatem in quam oppugnandam coniurarunt si non aboleant, saltem aliqua ex parte obscurent. odio enim veritatis quam obfirmato abiurarunt animo ebrij, eã quoq; suis in professorib. infestissimè persequũtur, atq; odio plusq̃ Valentiniano veréque internecino ita

cxe-

execrãtur, vt nulla ſuæ exiſtimationis, aut prudentiæ quoque Politicæ habita ratione, furioſorum more quidquid in buccam venit euomant, Fanatico iſthoc ſpiritu ſeſe afflatum inter cæteros poſt Lutherum Berentius haud obſcurè declarat, qui lib. de Hæreticis, an puniẽdi, docet, ſi doctrinæ cau ſa quis eſt occidendus, Epiſcopos potius, omnes Monachos citius trucidandos eſſe atque extiuguendos, quàm miſeros Anabaptiſtas, quos nullo iure occidi poſſe defendit, nedum vllos alios hæreticos: cùm id Dei verbo velit prohibitum.

Quantum Iohan Brẽtij odiũ in Eccleſiaſtios. Ita Beilius recitat fol 9.

Contra Caluinus, eodem licèt Catholicorum odio rabidus, quos per fas, per nefas clã, inſidijs, aperto marte vult abolitos, docet hæreticos eſſe occidendos Dei verbo mandatum, vnde & Seruetum Farelliſtam ſuum pridem Collegam, vbi ſuæ culinæ regnoque inſidiari ſenſit, rogo tradidit exurẽdum, reclamantibus illis magnis Euangelij noui Apoſtolis Luthero, Brentio, alijſq;. Verum

rum hac de re alias, vbi spiritum hunc Euangelicorum demonstrabimus verè seditiosum, quod de Luthero alijsque infrà dicetur aptius, vt filij suo Patri homicidæ illi originali Diabolo probentur simillimi. Sed in viã vnde degrediebamur, recurrat oratio.

Viam suo Antichristo diabolũ sternere multò facillimã p Euãgelicos tot sectis inter sese dissectos.

Ex numeroso illo sectarum Euangelij titulo illustrium etsi inter se pugnantium catalogo, atque abominanda illa priscarum hęreseôn renouatione: ex ipsa denique illa impietatis scala cõtra Ecclesiam, contra Christum, contra Deũ, per diabolum Lutheri, Caluini, aliorũque Euangelicorum opera intra annos ferè viginti erecta, qua ipse Diabolus in cælum ascendere, Christum Sacramentis, templo, cælis, ore, cordibus exturbare, in tartara damnatũ præcipitare: Deum verum abolere, atque se deniq; pro Deo colendum persuadere aggrediebatur: vides perspicuè, opinor Dubitanti, quàm facilis nunc sit strata per Diabolum suo Antichristo via ad Religionem Dei veram semel abolendam. Ad perden-

dendum enim Christianismũ nulla res, quod prudenter Eras.admonuit, accõmodatior, quàm hæc sectarum licentia, quæ sibi permittũt, quoties libuit, sua nouare dogmata, quando id faciunt impunè. Rursus ex abominationum istarũ amatoribꝰ & sectatorib. liqueat, quam ingens nunc tẽporis sit veritatis verè Euangelicæ osorum & impiorum Christi hostium numerus. Quotquot enim aliqua ex particula illi impietatis scalæ erigendæ aut reipsa, aut animi studio atque fauore operam nauant, aut qualicunque ratione opitulantur, imò illi abolendæ atque deturbandæ prorsus sese totos non opponunt, haud dubium partem in regno Dei & Christi habere non poterunt. Clara enim est hac de re Christi vox, Qui non est mecũ, cõtra me est, & qui mecum nõ colligit, dispergit. Prius illud in dissimulatores istos Nicodemicos, quos nunc habet mundus & Clerus plurimos, dictũ est, qui metu nostiquo, perstricti, profiteri non audent, quod animo sentiunt

Verissima Eras. Put. admonitio.

Cap:II. Quàm imẽsus sit osorũ Christi vereq; Dei Ec. hostiũ numerus.

Qui hodie nõ est cum Christo, eius ꝓpugnans Ec. laborãtẽ, & oppugnatã, contra Christum est.

Nicodemici hodie plurimi & dissimulatores ocio si apud Ca

&

tholicos, etquæ illorũ sors in regno Christi.

& obtinere per mundum ferāt potiùs, quàm aut verbo, nedum re aliqua publica ostensum dare. Alterum verò in eos dicitur, qui animo quidem Catholici sunt, cessatores tamen et otiosi, qua si in Theatro sedent spectatores: qui errores quidem omnes cupiũt abolitos, quò vna Christi regnet veritas: sed sese murũ siue Patronos pro domo Dei opponere, aut veritatis hostibus vlla in parte aduersari non audent, veriti aut plebeiorum inuidiam, aut magnatum odia, aut populi denique deliri clamores.

Apocal. 3.

Hi sunt quos Christus suo de ore incipiens euomere, quia de mundo sunt, pronũciat nec frigidos nec calidos. Isti clamitant nunc esse temporizandum, parcendum errantium multitudini infinitæ, esse hanc populi tanto numero errantis quasi pestem quandam generalem, cui indulgentia maximè consulatur. Sed horum prudentiam fortè aliquando Galliarum castiget si non exéplum certè periculum.

Cæte-

Cæterũ cùm illi diſſimulatores contra Chriſtum eſſe,& hi ceſſatores Chriſti gregem,quem conſeruare atq; tueri debebant contempta populi inuidia & magnatum gratia,diſpergere ſint cõuicti, procul dubio eadem iſtis omnibus erit mercedis illo iuſto in iudicio portio,quæ manifeſtis atque ex profeſſo Chriſti hoſtibus hæreticis,ſiue vllius factionis Euangelicæ ſectarijs : hoc eſt, pars iſtorum omnium tam diſſimulatorum atque ceſſatorum,quàm hæreticorum in ſtagno ignis erit & ſulphuris cũ mendacibus & adulteris periuris,atq; hypocritis.

Sors quænam erit diſsimulatoribus Catholicis ac ocioſis ſpectatoribus qui ſeſe nunc non opponunt Chriſti hoſtibus, Eccleſiæ Catholicę doctrinã oppugnantibus.

Hoc DEI in illos omnes,ni reſipiſcant,certum fixumq; iudicium quantopere & quàm dolenter piorum perturbet animos Dubitanti, haud credas facilè,cum animo perpendunt tot hominum Chriſti ſanguine redemptorũ ſub Euangelij prætextu perentium myriadas in tartara ęternum ad cruciatum præcipitandas.vnde pro eis non modò aſſiduè gemunt,orãt,plorant:ſed mœ-

rore contabescunt, quòd fratres charissimos tāto numero vidēt certò sese euntes perditum.

Cap. XII. Plurimos Christianorū claudicare in vtramque partem.

DVBIT. Prôh calamitatem Christianorum incomparabilem! Itáne omnes certò perire, Christumq; sibi facere inutilem, qui aliquo errorum istorū Euangelicorum næuo sunt cōtaminati? quotusquisque est obsecro, qui non alicubi claudicet?

Quænam fides Deo placere faciat.

CON. Sanè si impossibile est sine fide placere Deo, nimirū Apostolica & Catholica, Deo displicere oportet quotquot fidē hanc Ecclesiæ Catholicæ aut non retinent, aut plus minúsve, aut aliter credunt, quàm illa credit, atque credendum publica certaque sua voce docet. Quemadmodum enim Adamas, quod ait Nazianzenus, maximi est pretij si totus est lucidus, nusquam næuo contaminatus: ita fides illa demū Deo placere facit, quæ nullo erroris næuo contaminata id ipsum ita corde credit, ore profitetur, operibus exequitur, atque demonstrat, sicuti Catholica Christi Ecclesia credendum proponit suis fi

Fides Catholica si sitītegra & per charitatem operetur est salutaris, alioqui inutilis.

lijs. Vnde manifestum fiat, quàm istorum Euangelicorũ, qui se dicere quàm esse malunt, ad vnum omnium salus in præcipiti æternæ damnationis periculo sit collocata, nisi, dum hora est resipiscere, ad Catholicam redeant ex animo Ecclesiam, quam alienis Sathanicisq; opinionibus imbuti vltrò deseruêre. Exierunt enim ex nobis, vti de istorum proauis, quorum pari planè impietate renouant dogmata impia, dicebat Apostolus, quòd non essent ex nobis. Quàm ergo diebus Noë fuit impossibile vnam illam extra arcam saluari à cataclysmi inundatione: ita toto post Christi ad Patrẽ reditum tempore extra vnam illam à se suisq; Apostolis collectã constructamq; Dei domum, Catholicam dico Ecclesiam, nulli omnium sua salus constare salua poterit. Verissima est enim illa Catholicorũ Patrum vox, ætate Cypriani, August. aliasque cum schismatis periculũ aut hęreseos procella incumberet decantatissima atq; pro certissima salutis obtinẽdæ tessera proposita

Extra vnã Christi Ecclesiam Catholicam esse, est cataclysmo Noë perire.

Vide Cyprianum de Vnitate Ecclesiæ Catholicę.

Ecclesiam Catholicã oportet nos omnes habere & obtinere matrem, si Deum speramus nobis Patrē.

Cap. XLII. Quàm angusti sint Ecclesiæ Catholicę limites, extra quos errans aut discedens pereat.

posita, non potest Deum habere Patrem, qui Catholicam Christi Ecclesiã non habet matrem.

DVB. An tam rigidi præfractiq; existimandi sunt Ecclesiæ limites, vt extra eã cẽsendi sint, quotquot aliqua in parte, Euangelicis istis cõsentiunt erroribus?

CON. Certè quotquot à notis Ecclesiæ dogmatibus, quę tanquam fidei doctrinam suis proponit firmiter credendam, dissentiunt, extra hanc salutis ęternę arcam naufragio æterno pereunt, vt vt sibi Euangelio suo blãdiantur: cùm veritatem DEI Ecclesiæ Catholicæ à Christo eiusque Apostolis cælitùs annunciatam, aut reijciant, aut permutẽt in mendacium. Vnde ea deserta nouas sibi quærunt synagogas, quæ cùm certorum istorum Diaboli ministrorum opera colligantur, certum est esse Diabolicas: cuius & in posterum erunt hæredes, vt nũc sunt filij quia relicta: Christi Ecclesia sua matre, etiam Deum suum deserunt Patrem, vnde nec Christum filium habere possunt, neq;

hære-

hæreditate eius cælesti frui, nisi sponsæ fuerint reconciliati. Sicuti enim illis Sabbatharijs alijsque Iudaïsmum aut Mahumetismum ad Christianos, Euangelij licèt prętextu transferentib. Christus planè est, ni resipiscant, inutilis, neque proderit quidquã, nisi ad tormenta atrocius luenda, quòd agnitam veritatis viam non obtinuerint: ita nec Lutheranis, nec Caluinistis, quorum nũc, prôh dolor, plena sunt ferè omnia, aut quocunque tandem extra vnam illam CHRISTI Ecclesiam Catholicam dicuntur nomine, Christus ad ęternam vel tantillum proderit salutem, quòd Christi violent aut fidem, aut Sacramenta.

Quot Christianorum myriades sese nouis Euangelistarũ dogmatib. contaminatos à Christi regno nũc excludant.

Vt enĩ vnus Deus, vna fides: ita vna quoq; est Christi Ecclesia, quæ dicitur ad Sathanicarum synagogarũ discrimẽ Catholica: quæ vt vna est, ita vnã eandemque suis omnibus filijs & semper & vbiq; proponit fidei Apostolicæ doctrinam: à qua qui pertinaciter, aut aberrat, aut dubitat, aut dissentit, hic pro

cul dubio est Antichristianus, neque partem in regno Dei, quod Christus veris suis re atque nomine Christianis suo sanguine quæsiuit, precio parauit, verbis fallere nescijs promisit, habere poterit: sed suo, cui nunc fidem habet, cum Antichristo Luthero, aut Caluino alijsúe Euangelicis in stagnum mittetur ignis & sulphuris cum alijs mendacibus & Euangelij adulteris. Cùm enim fidem Christi ab Apostolis prædicatam non habeat inuiolatã, Deo placere non potest.

Quibus ob Euangelicorũ dogmata certò pereundũ.

DVBIT. Horrendum profectò quod dicis. Quòd si omnes à fide hac Catholica pertinaciter aut aberrantes, aut vacillantes, aut dissentientes salutis æternæ procul dubio erũt expertes, prôh Deum immortalem, quótnam Christianorum hominum myriadas Euangelici isti in tartara præcipitatas demergunt!

CONSTA. Istam incomparabilem sanè ouicularum Christi iacturam atque perniciem assiduis deplorare satis non

possu-

possumus lachrymis. Sed qui iam periêre, frustra illis dolemus. O vtinam vel his saltem meo liceat sanguine consulere, qui nondum vitam cum morte commutantes seuerum illud Dei subiêre iudicium! Sed dum viuunt, eos assiduis nostris non desinamus prosequi apud pijssimum Patrem precibus, vt illorum misertus in rectam salutis Euangelicę viam tandem cum perditis Christi ouiculis reducat, quò agnita pseudeuangelij falsitate ad Catholicam, vnde aberrarunt, redeant cum sui erroris dolore Ecclesiam, verũ illud ouium Christi stabulum, vbi eas & à luporum tutatur incursibus, & salutariter pastas ad cæleste transfert ouile.

Votum pro aberrantibus Euangelicis fratribus.

Verum ouicularum Christi stabulum Catholica est Ecclesia.

DVB. Horrendum sanè est in manus Dei viuentis incidere. Cap.14.

CONST. Si istos æterni illius iudicij metus tãgeret vllus, haud ita facilè nouis istis sese darent opinionibus.

Cur tam immensus hodie à fide aberrantium numerus.

DVBIT. An propterea tanto numero homines deserta Dei Ecclesia nouis se adiungunt sectis, quòd iudicij il-

lius tremendi ſint immemores?

1, Cauſa cur iudiciũ Dei futurũ plęriſque in obliuionem abijt.

CON. Certè hanc eſſe potiſſimam cauſam non ſit mihi dubiũ. ſed præter hãc aliæ ſunt plurimę, vt hîc taceam libros peſtilentiſſimos quoſque impunè aduehi, impunè lectitari: magnum eſſe hoſtium fauorem ingentem diſſimulationem, magnam dormitantiam.

DVB. Perſępe animum meum demiratio ſubijt, vnde nam fiat, vt numero tam incredibili homines auitam deſerẽtes religionem, nouis iſtorum Euangelicorum dogmatibus, tam abſurdis, tã impijs, tam blaſphemis, aurem animũque prebeant.

CON. Hoc ipſum vbi mecum tacitùs extabeſcenſque illorum perentium fratrum zelo conſidero, cuius mœſtiſſima recordatio ſępius, quàm ſol hic mihi recurrit, faciliùs credo quæ in Antichriſti aduentum prædixit verus Dei Propheta & filius Chriſtus Ieſus, Putáſne, inquiens, filius hominis cum aduenerit iudicaturus, fidẽ inueniet in terra? Si enĩ ſine miraculis vllis, imo in perditiſsima Euangelicorum vita, moribuſque

corruptissimis atque libero homine, nedum Euāgelico indignissimis, tanta nūc est Sathanæ per suos noui istius Euangelij ministros efficacia, & persuadendi vis, vt tot hominum myriadas perpetua ad inferni supplicia abripiat, quanta futura est, quæso te considera attentus, Ecclesiæ Catholicæ, quam semper solā ille sanguinarius homicida infestissimo persequitur odio, calamitas, vbi præter sermonis probabilitatem, persuadendi artificium, orationis phaleras, dictionis lenocinia, vitamq́ue suorum quadam honesti specie laudatissimam probatissimāq; non modò falsa, licèt in speciem maxima, edet permittente Deo miracula: sed etiam diuersas Catholicis solis intentabit persequutiones, immanissimaque omnium tormenta, quæ nisi tēporis breuitate tollerentur, nullus illius ætatis fieret saluus. Quia igitur illa calamitas ex refrigerata Christi charitate plurimis eueniet, quodq́ue vti Paulus prædixit, charitatem veritatis non receperunt, hinc & nostri seculi ca-

Quātus foret peūtiū numer' si adessent Euāgelicis miracula aut dirę in Catholicos psequutiões, vti ætate Antichristi.

a Causa q̄ verā charitatem Dei nō haben Christiāorū plurimi vt ex ipura vita liquet.

lamitatem perditis Christianorum moribus acceptam ferendam arbitror. Sicuti enim Apostolorum ætate plurimi, quod ait D. Paulus, fidei naufragium fecerant, quòd cōscientiam bonam de corde puro & fide nō ficta repulissent, siue vitam Christianam pro fidei decoro atque præscripto non duxissent. Ita & nunc plerosque omnes simili de causa ad hęreticorū castra deficere; est videre. Hoc meridiana luce ęlariùs suo declarat exemplo illa reipublicæ fæx impurorum nautarum, & auarorum mercatorum, spuma textorum, vitriariorū, pictorum, Tapetiariorum & quotquot artes ferè exercent sedentarias. Rursus si qui ditiorum sese his dedunt factioni bus, plerumq́ue aliud quidē præ se ferre videntur, quàm reipsa noui Euangelij titulo quærant: vti tot declarant sacrilegia, adulteria, templorum expilationes, deprędationes tam monasteriorum quàm Elæemosinarū pauperibus fame pereuntibus pridem relictarum, Istis hominum generibus quantulus

ferè

ferè ſit diuini iudicij metus, aut quam eis fuerit ſerius Dei cultus, notius eſt quàm vt referre oporteat.

Ego quales populi noſtratis mores ſint nũc perſequi nolo, qui aſſiduæ ebrietati, adulterijs frequentiſſ. libidinibꝰ vagis, inceſtibus, inauditæ ſuperbię, pernicioſo luxui tantopere indulgent. Sed Gallorum nunc propterea miſerri morum vitia (quæ vti imitamur ita pares meremur plagas, licèt Deus miſericors nos ad pœnitentiam expectans diſtulerit) perſtringit R.P. Claudius Sãctius, Deum Gallis inquiens iratum eſſe, ac ita exitialiter afflixiſſe, quòd extrema iniquitas per Galliam abundauit, taliáque peccata inualuerunt, quę extirpationem merẽtur, qualia ſunt, inquit, falſa doctrina blaſphemia, ingratitudo in Deum tam per Atheïſmum quàm per irreligioſitatem, enormes fornicationes, inceſtus, adulteria, vſuræ, auaritiæ, oppreſſio pauperum, perfidia, infidelitas, fraudulentia, detractio magna, iniuſtitia grandis, malitia capitum, inſo-

Noſtratiũ mores parẽ Gallorũ merentur plagam.

Cauſſæ calamitatum regni Galliæ anno 62.

len-

Qualenam hominum gen' ad E-uãgelico-rũ castra deficiat. lentia intolerabilis omnium pomparum & superfluitatũ. Vide tu, quia Galliam vidisti florentissimam, an non eius mores ad viuũ agnoscas depictos? Tales ferè plebei qui nũc in Euangelicorũ

Fex plebis, auari mer-catores cle rici Simo-niaci Mo-nachi Hy-pocritę p̃s-biteri apo statæ. defluxerunt castra. His adde coluuiem omnem, quę ex monasterijs passim aut clericorum collegijs in Lutheri sentinã, aut Caluini cloacã defluxit. An nõ carnis voluptate victi sunt, vti loquuntur, quia vruntur, aut flagitijs insigniti, nos

Quã insi-gnes hypo critę Euã-gelicorum duces. deseruêre. Cogita mihi istorũ duces Lutherũ Bernardinũ, Caluinũ, Viretũ Petrum, Mart. Bezam õnium libidinũ ludibrium et simonię omnis mancipium,

Qui ad E-uangelico rũ cloacã defluũt, ve rè fuisse a-reę domi-nicæ pale-as. facilè fuerit de gregarijs & manipularibus iudicium. Hos dum cogito, video reuera istorum hominum quasi paleis suam Christum Dominum repurgasse aream. Haud inficior esse scandala Ecclesiasticorum grauissima quibus ferè

3. Causaꝑ clericorũ scãdalis of fẽsi plurimi Ecclesiasti offensi rudes & rerum imperiti à Christo Christique Ecclesia discedunt. Sed vti Christus terribile illud V Eest communicatus, per quos scandalum venit:

Ita

Ita & illis quoque, qui ſcandalizantur: Beatus (inquit) qui in me nõ fuerit ſcã dalizatus. Erant enim in ipſius quoque Chriſti diſcipulis, imò in ipſis Chriſti verbis, ob quæ infirmiores, ipſiq; adeò ſelectiores diſcipuli offendebantur, & ſcandalizati vel Chriſtum ipſum quoque relinquebant. Quid ergo nunc mirum, ſi in hac Eccleſiæ ſenecta vbi indies refrigeſcit non ſolum plebeiorum charitas, ſed etiam Eccleſiaſticorum pietas ſcandala oboriantur, & inualeſcant plurima, quibus infirmiores offenſi à Chriſto ad Antichriſtum deficiunt? Quæ ô vtinam aliquando videre liceat ſi non omnino ſublata (quis enim de inſanabili inueterataque & calloſa nimium iſthac Eccleſiæ plaga iſtud ſperet?) ſaltem vtcunque moderata & tollerabiliter caſtigata. Verum de his alijſque huius immaniſſimæ calamitatis Eccleſiaſticæ cauſis alibi aptiùs & dicendi & conquerendi fuerit locus. Vti enim incendio flagrante atque graſſante non agitur de incendij authore aut cauſa

cã oderũt & deſeruerũt doctrinã vnà cũ vera Chriſti Eccleſia

Cur aliorum ſcãdalis nemo pniciose nũc offendi debeat.

causa, sed de extinctione quocunq; modo procuranda: Ita nunc omnes neruos pij vtriusque Reipublicę viri intendant necesse est, vt tandem aliquando isti opinionum dissidio, alioqui immanius grassaturo, salutare aliquod tempestiuè adhibeatur remedium, nisi enim breui occurratur metuendum sanè vereor, ne vllo nec consilio politico, nec Ecclesiastico concilio rebus deploratissimis succurri queat. Hæc in pręsens Dubitanti sufficiant, quę supersunt in crastinũ si videbitur differamus, quò & ego ad dicendum, tu verò ad audiendum huc redeamus alacriores.

Hijs omnibus cur de hoc Ecclesię dissidio concilian do, & extiguẽdo dissidio. rũ ĩcendio naturæ cõsultandũ

DVB. Dies quoque inclinatior iã nos abire monet. Vale igitur in crastinũ.

CON. Et tu vale incolumis, sed cura vt cras te hîc reperiam.

DVB. Faciã ne per me stet, quin quod cœpisti perficias, Vale.

LI-

LIBER TERTIVS
DVBITANTIVS DE VERA PER CHRISTVM
Salutis uia.

CONSTANT.

TE huc ex condicto Dubitanti, rediisse gaudeo. Salue multùm.

DVB. Tu quoque salue. mihi profectò ex animo gratulor, per te non stare, quò minus optatam mihi illam salutis per Christum viam liceat indubitanter certóq; cognoscere. Demõstrato nũc tot argumentis, sanè animum meum à tam varijs pugnãtibusque Euangelicorum sectis reuocantibus, Verbum Dei per Lutherum, Caluinum & alios hactenus non restitutum, sed adulteratũ atque reuerà Germanijs suffuratum, & vti Paulus loquitur, astutia hominum peruersum, Diaboli dolo aliam in faciẽ et (si verum dicere licet) in mendacium inuersum ac transformatum: Perge ob

Caput. 1. Epilogus dictorũ cũ Trãsitione ad calamitates pEuãgelicos orbi inuectas.

secro

ſecro poſt enumerata illa in Chriſtum bella, eiuſque in Eccleſiam Catholicam ſtratagemata (quibus Lutherus & in Chriſtum fuit blaſphemus, & in homines, ſuam ilis eripiens mentẽ & liberũ arbitrium, iniurias: poſt immuneras ex eo propagatas ſectas, mutuis non modò diſsidijs odijſue capitalibus, ſed gladijs quoque internecinis adeóque ignibus ſeſe iugulantes: poſt renouata denique priſcorum hæreticorum abſurda dogmata, inuectumque non modo Iudaïſmum, ſed & Mahumetiſmum, adeó que Atheïſmum) perge inquam illas commemorare calamitates, quas ex Lutheri eiuſque contra domum Dei Eccleſiam Chriſti Catholicam coniurátione, ſchiſmate atque rebellione perpeſſa eſt noſtra Germania.

Euãgelici nullo miraculo aut Dei vocatione: ſed mera iactãtia, adulatiõe & arrogãtia ſibi apud cæcũ popellũ cõciliarũt authoritatẽ, dũ illi placẽtia loquuntur.

CONST. Iſtud tibi lubens admodùm licet perdolenter, fecero, vbi antè expoſuerim, quánam ratione Lutherus eiuſque diſcipuli nouis ſuis opinionibus authoritatem conciliare apud plebeculam ſtuduerint. Cùm Lutherus ſuam do-

doctrinã popello videret plausibilem, quòd viam vt spatiosam & latam, ita ad mortem & inferos decurrentem doceret magno rusticorum applausu, Eliæ tertij & Euangelistæ nomen inuenit, neque suos, alioqui non indoctos, eum hoc titulo exornare puduit, neque in hãc vsque diem pudet pigetúe, haud citra inuidiam sanè aliarum sectarum, Caluini in primis & quorũdã aliorum. Bremen. enim concionatores, vt suas illas seductas Christi ouiculas in Lutheranismo cõtineant, quas nũc ad Zvvinglium, aut Svvencfeldium aut etiam Anabaptistas quiritantur deficere, hortãtur vt primum fidei suæ Apostolum cogitent Lutherum, qui ipsos ad veritatẽ Christi primus (inquiunt) perduxit, eóque laudibus vehunt, vbi D. Paulo eum stolidè cõparassent, vt omnes alios Euangelij istius noui socios nihil esse dicant ad illum suum Apostolũ. Hunc enim esse illum tertium Eliam à scripturis predictum, ante diem illũ magnũ Domini venturum, etc.

Lut. 3. Elias & quit' Euãgelista
Epi. ad Ducẽ Saxo. Georgiũ & To. 6. fol. 165.
In confess. Saxo. de Eucharist.
Lutherani ad alias sectas deficiunt.
Lutherũ stolidè D. Paulo cõparant Bremen.
Caluinũ aliosq; nihil ad Lutherũ esse q̃ pseudo ꝑphetas.

Ebrios Saxones contẽnit Caluinus.

Ad hanc laudandi Lutheri necessitatem sese adegisse aiunt illum Thrasonicum Gallum (Caluinum) qui proximè contemptis ebrijs (inquiunt) Saxonibus, ingentes exercitus Doctorum ex sua officina iactanter polliceri, & prædicare ausus est.

His Saxonum vocibus Caluinus erepta sibi suoq; Apostolo Zvvinglio laudis dolore perstrictus, quod omnes alij Euangelici nihil sint ad illum verum scilicet Eliam Lutherum, sed pseudoprophetæ & seductores, cùm & se inprimis seriam admodum ac magno seductorum numero frugiferam Diabolo ditando nauasse sibi consciret operam, non potuit hanc istorum ebriorum, quos dicit Saxonũ ferre, aut sui Lutheri prædicandi licentiam, aut in se suosue maledicentiam. Audi ergo quónam pacto ipse Lutheri laudes eleuet, proterat, conculcet. Saxones illos igitur notans, quod Lutheri nomine abutantur ad suum commodum, vel potius ad suã libidinem, si quid vitij (inquit) permi-

xtum

xtum fuit summis Lutheri virtutibus, sepultum esse velim. Certè quęcunque fuerunt, ne ea exagitem, donorum, quibus preditus fuit, reuerentia & amor me retinet. Vitia aũt pro virtutibus exosculari, stultæ & præposteræ affectationis est. Minus etiam excusabilis inconsiderati Zeli feruor, quòd Scripturam turpiter & pudendum in modũ corrũpunt, vt D. Iohannis Baptistę spolijs Lutherum exornent. Quamuis enim non negent etiam in Ioanne Baptista factum esse, quod de venturo Elia predixerat Malachias, volunt tamen de Luthero intelligi hoc vaticinium, quia sit Elias ille, per quem restituenda fuerint omnia. Et quod in Iohanne Baptista semel factum est, non obscurè tam Prophetæ, quàm Christi testimonio, in Luthero fuisse iterandum.

Vitia Lutheri dissimulat callidè Caluinus.

Lutheráos Scripturas turpiter corrũpere ait Caluinus.

Qua falsitate non minùs fœdarunt Lutheri nomen, quàm Aegyptij Ieremiæ corpus, sepulchrumque eius adorando.

Lutheráos falsi & Idololatrię accusat Caluinus.

Atq; vt Eliæ nomen Luthero conce-

datur, sacrilegæ tamen est temeritatis, asserere vltimum Eliam, ac si præcisa esset Deo manus ne quem præstantiorē parēue posteà emittat. Agnoscis quid Gallū hūc, quē Bremēses dixerāt Thrasonicum seductorem & Pseudoprophetam, vrat. Per Lutheri laudes sibi suisq; gloriosam istam Diabolici huius belli victoriam dolet frēdetque non esse tributam. Hinc enim illæ lachrimæ, Caluini Epiphonemate expressę, Ac si Deo esset præcisa manus, (inquit) ne quem præstantiorem vel parem post hac emittat. Sanè si Ecclesiæ Christi damna recenseas, quæ tam per Sacramentarios, quàm Lutheranos Diabolus istorum Deus inflixit, agnoscas non modò aliquem Luthero parem, sed etiam pestilentiorem, peccatis nostris ita commerentibus, fuisse immissum. Quot enim millibus Lutheranos Sacramētarij vincant, facilè id modò ipsa loquitur Gallia, Anglia, Schotia, & ipsa quoq; Germania. Præterquam enim quod Lutheranorum plurimi, adeoque non pauci ante-

Cur īdignè ferat Caluinus illās Lutheri laudes.

Sacramētarios plus cladis attulisse Christi Ecclesię q̄ Lutheranos.

antesignani sese ad Zvvinglij, siue Caluini castra transferunt, omnes etiam Svvencfeldiani, ipsaque Reipublicæ fęx copiosissima Anabaptistæ, tot sectis numerosissimi, sunt Sacramentarij. Hi omnes, vt Luthero Eliæ nomen cum Caluino detrahunt; ita cum Zvvinglio eum clamant hæreticum: vnde & sedu ctorem esse ac Pseudoapostolum, vel illorum præiudicio, necessariò sequitur. Sanè Foxus Lutheri scripturus historiam, non alio eum quàm Centurionis nomine celebrat. Iohannes à Lasco ita Lutherum omni deiecit authoritatis cathedra, vt crassum cum rusticum passim dictitaret, teste Eras. Albero.

Lutherus Zvvíglio hæreticus, Caluino Pseudohelias, alijs pseudopropheta & pseudoapostolus.

Ioa. à Lasco crassus est rusticus Li. 3. cōtra Zvvíglia.

Cæterùm quod tandem nomen mereatur nihil hîc attinet dicere, cùm notum sit, qualem eum declarauerit atq; habeat Catholica Christi Ecclesia. Sed vt in viam recurrat oratio, quónam vnquam miraculo Lutherus sese suis aut Prophetam aut Eliam probauerit, nōdum liquet, nisi quod Vvilh. Nesenum

Lutherus miracula facere frustra molitus.

in Albi submersum vanis immurmurationibus spe miraculi in vitam reuocare frustrà tentauit, Quàm vero egregium sese præstiterit exorcistam, vnum illud exēplū satis loquitur, Cū Dæmoniacā quandam liberare conaretur, ne se prorsus miraculorum gratia destitutum suis probaret, illam cum aliquot sui gregis homunculis in sacrarium facit adduci: quā vbi adiurare esset exorsus, tanto fuit Lutherus diaboli voce, terrore prorsus pauido perculsus, vt vi metus aluus dissoluta per posteriora tantum non quæreret remediū. Cùm itaque Deus optimus nondum voluerit istos Antichristos miraculis esseclaros, ne tentatio hęc electos quoq;, si fieri posset seducat, illi quod possunt, sese iactant Apostolos & Euangelistas. Lutherus igitur se Heliam tertium, qui restituerat oīa, Osiander sese nomine secūdi Enoch ornauit. Alij Lutheri discipuli sese cælestes Prophetas iactabāt, vt Muntzerus cū suis seditiosis. Zvvinglius, etsi suū dogma sibi confirmatū diceret per somnium à genio quopiam

Staphyl⁹. 2. Apol.

Euāgelici miraculis destituti sese iactāt quod volunt, Lutherus Elias Osiander Enoch

dubitat an albo vel atro, tamen ſeſe pro Chriſti Apoſtolo non fuit auſus vēditare. Sed eius Diſcipulus Seruetus Euangelij noui nouo quoque ſpiritu inflatus etiamnum adoleſcentulus, annos 25 teſte Caluino nondum natus, vnicum ſeſe orbis Prophetam iactitabat.

Seruet. vnicus mūdi Propheta.

Tandem Dauidgeorgij de vitriaria fornace atque hiſtrionum ſcena in Euangelicorum cloacam delapſus, ſeſe verū illum Meſſiam dilectumque Dei filium (O ſuperbiam Lucifero dignā) profiteri non erubuit.

Dauidgeorgij Chriſtus.

Sed quantūuis omnes ſeſe iactitant Apoſtolorum, Helias, Enochos aut Euangeliſtas, nullo tamen adhuc miraculo Eccleſiæ Dei daclarare potuere, ſeſe eſſe à Deo miſſos, adeò vt nullus eorū, ait Eraſm. extiterit, qui vel equum claudum ſanare potuerit.

Diatreba de lib arbit.

Vnum iſtorum omnium noui Mennonē Anabaptiſtarū ducē, qui nominatim recitat aliquot Lutheranorū Cōci

Méno quę nã iactet miracula.

onatores ſubitanea morte abreptos: q̃ ſuũ dogma infeſtarũt. Vviſmarię ait an. 55. Vincentium quendã cum in ſuggeſtu profiteretur, ſeſe Anabaptiſtas inſaturum, dum os ſibi eſſet patulum, èueſtigio obmutuiſſe, & domum fuiſſe deportatũ. Alios in mẽſa narrat, cùm ipſi mortẽ minitarẽtur, ſubitò extinctos. ſed fidem his habeant, qui perfidis impoſtoribus aures præbere ſolent.

Certè ſi hæc ſui Euangelij vi fecit Menno, mirũ cur ſe tot per annos claudicantem ſanare nequiuerit.

Miraculis conanť Euãgelici ſuam fictitiã doctrinã ſtatuere.

Cæterum ne quid relinquerent intentatum Euangelici, ad ſuas fabulas orbi pro Euangelio venditandas, non defuiſſe ex eis adeò temerarios, qui vel miraculo fictitio fictitiam ſuam doctrinam conati ſint confirmare, notius eſt, q̃ vt inficiari queant. Cautè igitur Beza, qui in Colloquio Poſſiaco anno 62. ſuam vocationem Eccleſiaſticã appellabat extraordinariam.

DVBITAN. Aiunt Caluinum voluiſſe mortuum in vitam reuocare ad ſuæ do-

ctrinæ

ctrinæ confirmationem. Est ne ita?

CON. Certi nihil mihi cōperire licuit hactenus, nisi quod fide digni quidā narrāt sese ex Burgūdis, et nostratibus studiosis illinc reuersis audisse, certissimū esse Caluinū pro concione publica quēdam stipendiolò vt sese mortuum simularet conductum uoluisse quasi in vitam reuocare: qui vbi sese feretro imponi fuisset passus, in templū perlatus diuina vltione verè repertus est mortuus: frustrà Caluino inclamante, Surge, Surge, in Christi nomine tibi dico Surge. Hac de mariti iniuria vxorē fuisse grauiter aput Magistratum Geneuē. conquestā, collectaque informatione rem fuisse verā deprehensā, sed in gratiā sui Euangelistæ suppressam.

De Caluini miraculo.

Caluinū probare vult Seruetus homicidā ex actis publ.

Certè Caluino homicidij crimē obiecit Seruetus, quod cùm Symmistę Geneuenses ceu probrum suo Apostolo in dignun elusissent, ille suo in Responso ad articulos à Geneuensibus sibi obiectos constāter affirmat. Homicidam ,, (inquit) dixi Caluinū verè et Simo-

,, nis Magi sectatorem. Nega te homi-
,, cidā, et Actis publicis probabo. Ad
,, hanc criminationē Caluinus sua in
refutatione ne gry quidē. An aliud ho-
micidij genus Caluino Seruetus obic
cerit, hîc non ita permagni refert. Sanè
actis publicis sese probaturum offert
Seruet. gestorum illic conscius, quod
probatum Caluinus noluit. Certè q̃ sit
animo sanguinario, vnū illud demon-
strat, quod Heshusius affirmat sua De-
fens. se à CL. V. fideq; digniss. audisse, q
viderit Caluinum publico iudicio de
rebus criminalibus assidentē atque sua
sentētia condemnantē reum supplicio
Capitali. O Patrē Euāgelicū Caluinū!
Verū vt vt sese habeat illud celebratū
toto orbe Caluini miraculum, hoc tibi
pro vero affirmo, haud ita pridē in Po-
lonia nō longè à Cracouia pago Bieth
zaze quiddam fuisse tentatum simile,
vti doctissimus vir D. Franciscus Turria
nus libro. 1. dogmat. Charact. Verbi
Dei recenset.

Concionator enim sui Euāgelij gratia
confir-

Caluinus homicidiū sibi obiectū dissimulat, q̄ probari noluit.

Caluinus sanguinarius Iudex

confirmandi quendã Matthęum certo conduxit ſtipendio, qui ſeſe mortuum ſimularet, atque ad clamitantis vocem ceu mortuus reſurgeret. Illum feretro incluſum ad templũ deducit vxor, artificij nefarij conſcia, funus fletu &eiulatu proſequitur. Ille vbi ſatis de ſuo nouo Euangelio tonaſſet, Surge (inquit) Matthęe in nomine Chriſti, cuius Euangelium prædico. Cùm Matthęus non ſurgeret, ille inclamat altiùs, vt ſõnium fortè excuteret. Vbi nec ita exurgeret Matthæus, itur ad feretrum, detegitur velata facies, & reuerà deprehenditur mortuus, qui ſeſe tanto aliorum periculo mortuum, atque à mortuis in vitam reuocatum ſimulare voluerat. Mox vxor, quæ lamenta & lachrymas nuper finxerat, nũc verè lachrymis, vocibus, ac tantum non pugnis in Concionatorem illum, non paſtorem, ſed impoſtorem inuecta, ſuo malo iſti nouo fidem habuit Euangelio.

Sic per Hollandiam Anabaptiſta-

quen-

quendam ſimulaſſe mutatæ in vinum aquæ, captorum item piſciũ, quos paulò antè in puteum iniecerat, miraculũ notius eſt, imò vt quidam aiunt ex Actis Publicis demonſtrari poſſe, quàm vt ſit verboſius referendum. Plurima quoque de Georgio Dauidis audiui ab oculatis teſtibus, quæ conceptã paſſim de eo magiæ opinionem mirificè confirment.

DVBITAN. Memini & Dordraci illũ ſimili artificio elapſum audire. Cum in nauigio ſua venenata dogmata aſpergere non dubitaſſet, vbi ſolet iſta peſtis graſſari haud infrequenter, egredientem de naui vectores quidam obſeruare conſtituunt, quónam diuerteret hoſpitij cauſa, vident quidem egredientem, ſed cùm paululum eſſet progreſſus euanuit. Ab iſtis non eſt alienum, quod quidam aiunt eò fuiſſe illum dementiæ delapſum, vt ſubinde in aëra ad pedes ſex aut hominis ſtaturam eleuaretur. Argento enim viuo copiosè ſuos calceos aiunt repleſſe, eiuſque vi

in

in aëra ſublatum. Num & hæc tibi incognita?

CONST. Audiui quidem, ſed citra certum teſtimonium. Verum vt vt hęc ſeſe habeant, noſtra in præſens parui refert. Certè illum ob artes magicas malè paſſim audire, notiſsimum eſt. Noui enim, qui vbi impiam eius doctrinam abominati ad Catholicam redirent Ecclesiam, ſeſe ſibi perſuaſiſsimum habere dicerent, fuiſſe præſtigijs deluſos: vti nobiscum lachrymis minimè ſimulatis deplorabant. Cæterùm de Monaſterienſibus illis Anabaptiſtis certò certius eſt, conatos fuiſſe ſimulata ſanguinis pluuia alijſque impoſturis ſuũ confirmare Pſeudoeuangelium. Eò etiam inſanię, quoſdam Tiguri fuiſſe redactos teſtatur Bullinger. vt ſibi dona linguarum polliceri à Patre cæleſti non dubitarent, ſed eos vaniſsima illuſit ſpes, ſicuti & per Hollandiã nouũ manna de cælo expectantes Adamitas. Illud tamen intactũ præterire non poſſum, ex fide dignis me audijſſe tã efficacẽ fuiſ-

Miracula Monaſterienſium.

ſe

Quàm sit efficax Sathã in Anabaptistis suis:q dũ in errore perseuerant legere norũt.

se Sathanæ in Anabaptistas imposturã vt simulato quasi miraculo dum sese illi Fanaticæ factioni deuouerent, sacra possent legere, quæ anteà neq; norant neque didicerant. Sed si ab istis resipiscãt etiam reullsi, præstigijs, vna cum animi pœnitentia perit & legendi scientia. Equidem istud diu pro fabuloso habui donec apud Harlemen. vir Catholicus N. minimè ignotus narrabatur suam vxorem vbi vi ad cubiculum perrupisset (in quo expanso capilitio inter fratres sedebat Anabaptismum suscepturam) vi extraxisse legentem nescio quæ ipsorũ mysteria: quam domi cùm moneret vt aliquid legeret, illa sese ne literas quidem amplius nouisse respondit. Simile & Louanij de iuuencula quadã ab Anabaptismo resipiscente iam pridẽ me frequenter audijsse recolo.

Istiusmodi aliquot miraculis nouo isto Euangelio dignis Prophetæ isti orbi voluere illudere, atq; vtinam licuisset risu atque sannis illorum imposturam eludere. Verùm quantam corporum,

rum,vt animorum hîc taceamus, iactu ram irrecuperabilem iuxta atq; incom parabilem Lutherus cum suis coniuratis attulerit Germaniæ, nunc tempus est vt commemoremus.

DVB. Verebar equidem ne post verbi Dei deprauationes atq; fidei in Christum corruptelas, silentio præterires illas memorabiles calamitates, quas initio nascentis sui Euangelij Lutherus cum suis attulit. Age igitur dudū promissa nunc præsta. Cap. 2. De calamitatib' Germaniæ per Lutherū inuectis.

CON. Posteáquam Lutherus ann. 20. libellum edidisset, cui titulū fecit: Præludium Captiuitatis Babylonicæ, plurimos sua doctrina ad rebellionem cōcitare cœpit. Docebat enim Christianis nullam legem, siue ab hominibus, siue ab angelis vllo iure imponi posse, nisi quantum ipsi velint. Liberi enim sumus, inquit, ab omnibus. Rursus nullum hominū habere ius vnius syllabæ constituendæ super Christianum hominem, nisi id fiat eiusdem consensu, quicquid aliter fiat, tyrānico spiritu fie- An. 20. Lutherus falsā prædicādo Euāgelij libertatem rusticos in seditionem concitauit. Tuba Lutheri ad seditionē ex Capt. Babylo.

ri.

ri. Imò nullã, ait ibidẽ, esse remedij spẽ, nisi reuocato (inquit) libertatis Euangelio, extinctis semel omnium hominũ legibus, omnia iudicemus & regamus. Ad primum libellorum Lutheri gustũ Erasmus rectè diuinabat, Rem in seditionem exituram: cuius testem, vti ait faciebat Capitonem, epist. ad ff. Inf. cõ. Prudẽtissimè igitur Carolus A. Comitijs Vvormatiensibus vnà cum Statibus omnibus Imperij anno mox consequuto pronũciauit libros Lutheri magnæ seditionis atque Schismatis in Ecclesia Dei esse fomites.

Lut. regnũ affectat, Anabaptistę captant, Caluinus posſidet. An. 21. Edicto Vvormatien. Seditiosũ Lutherũ pronunciat Cęsar cũ Statibus Imperij.

Obedientiam enim & regimen omne tollere, vnde populi ad defectiõem & rebellionem à suis tam spiritualibus quàm tẽporalibus Dominis faciendã, ad rapinas, cædes, incendia cum manifesto Reipubl. Christianæ discrimine prouocentur.

Et quidem seditiosum suum istum spiritum Lutherus apertissimè prodidit in ipso Imperatoris atque Statuũ Imperij consessu Vvormatiæ, cùm illam

lam Christi vocem, Non veni pacē mittere, sed gladium, detorquēs, omnium sibi inquiebat iucundissimā faciem videri, ob verbum Dei studia & dissensiones fieri. Ingenium Luthri seditiosum.

Mox quod antea Lutherus iactitarat obscurius, Euangelij indolem esse bella & seditiones mouere, sub bellum Rusticū apertè verbis & scriptis profitebatur. Inter Christianos nullū esse magistratum sine superioritatem: Rursus Deum orandum esse, ait lib. contra edicta Cæsaris, ne rustici Principibus obedientiam præbeant, vel in militiā eant, vel dent aliquid contra Turcas: quòd Turca decies probior prudentiorq; sit quàm nostri Principes, ideo nihil prosperitatis expectandum à nostris. necquicquam esse contribuendum contra Turcas. Imò libr. de bello contra Turcas ait, Non licere Christianis bellare, sed vim & iniurias pati debere. Rursus in Assertion. artic. 34. Præliari aduersus Turcas dicit esse repugnare voluntati Dei, visitanti iniquitates nostras. Anno 22. Seditiosa Lutheri scripta. Lib. 2. de seculari potestate.

claratum, Lutherum ab ipsis haberi vt membrum ab Ecclesia Dei abalienatũ, vt obstinatum, schismaticum, & Notorium hæreticum, atque talem ab omnibus habendum decretum & mandatum: tamen cum noui sui Euangelistæ Germanorum plurimi dulcia in speciem potitassent venena, illum licet ab Ecclesiæ Iudicibus, Academijs & Imperij Ordinibus omnibus damnatum Hæreticum, pro DEI Apostolo, adeóque CHRISTI Euangelista colere atq; suspicere pergebant. Germaniæ cæcitas vt manifestũ hęreticum ac seditiosum pro Apostolo & Euãgelista susceperit.

Verùm non defuit vigilans illa super Dei domum virga Prophetica. Statim enim illa Saxonica cum vicinis prouincijs Euãgelicis mutatę suæ fidei Apostolicę acerbissimas luit pænas. Cũ enim Rustici passim per Svveuiam Alsatiam, Thuringiam & Franconiam in seditionem Lutheri voce ceu Alectûs cornu acti, quos ceu Bellona quædam Mũtzerus, Carolstadius, Hetzerus alijquealiquot in rebellionem excitarãt, nõ modò vti illi suaserãt, Monasteria & 1. Plaga. Bellũ Rusticũ mutatę Religionis luit pęnas Saxonia & vicinia, An. 25.

templa inuaſerunt, expilarunt, euerterunt: ſed & Nobilium caſtra & arces diripuerunt, incenderunt, deſtruxerunt.

Tantus autem monaſteriorum atq; caſtrorum per illos vexatorum fuit numerus, vt per ſolam Franconiam ſuam ad trecenta numerarit Cl. V. Conradus VVimpingha. Eraſ. Alberus arces Franconiæ ad 180. numerat oppugnatas.

Libr. cõtra Zvvingliũ

Cæterùm neque corporibus parcebãt latrones illi, adeò vt inter nobiles iſtoc Euangelicorum latrocinio trucidatos numerentur Comites aliquot, Illuſtres plurimi. Alberus ſcribit Comitem Helffenſteinũ in lanceas fuiſſe adactum.

Alber. jagtẽ ſie durch die ſpieſſe.

Iactabat enim Muntzerus, ait Melanthon commentarior. ad Coloſſenſes diuina voce mandatum ſeſe acceſpiſſe, vt bellum inferret Principibus. Talem verò conſpirationem vbi ſuo tandem malo exuſcitati ſentirent Principes viri, non Eccleſiaſticos modò, quibus illam calamitatem non

pauci-

pauci gratulabantur (tantum erat Cleri odium!) sed sese suaq; omnia petere, prudenti admodum consilio Epimethei, Equites, quos Svveuici vocant fœderis, hinc illis obijcere, inuadere, dissipare, dispergere, in Danubium detrudere, altissima de rupe depressos demergere, trucidare: Illinc dux Lotharingiæ Anthonius valido exercitu Rusticorum cuneos subita irruptione disturbare, sternere, necare. Principes Ger. à Rusticis et ipsi inuasi expergiscuntur.

Hoc in tumultu Rusticorum Germanorũ cladẽ varij variè narrant, Gennepæus centum millia commemorat, Cochlæus certis ex literis supputat ad centum triginta milia. In vita verò Clementis scribitur occisa ad centũ quinquaginta milia. O bellum sanguinarium! O Germaniam, omnium hactenus orbis nationum victricem, suo nunc Euangelicorũ intestino dissidio cruentatam, paricidali sanguine defœdatã, suis denique filiorum, manibus semi enecatam! Quodnã perierint bello rustico. 100000. 103000. 105000. Vni Luthero illã debet Germania cladẽ tot suorũ filiorũ paricidali cæde trucidatorum.

O Euangelicum Lutheri spiritum,

qui iſtam ſuæ patriæ intulit cladem! Iſtam inauditā poſt Germanorum memoriam Domeſticam calamitatem, ad quam memorabilis illa ne Iuliani quidem componenda eſt, cui obſecro alteri acceptam referat, quam vni Martino ſuo Luthero pſeudoapoſtolo?

Lutherus Rusticos & Nobiles armat in Ecclesiasticos.

Hic enim initiò Ruſticos cōtra Dominos tam Eccleſiaſticos quàm Principes armauit. Mox & Nobiles contra Eccleſiaſticos ſcriptis & venenatæ linguæ flagello concitauit.

Lutherus Rusticos in Nobiles cōcitat.

Deinde vbi Ruſticos vidit præter Eccleſiaſticorū bona etiā Nobiliū inuadere caſtra, diripere, incēdere, euertere, ac quod oīm fuit illi primū, aliter euenire quam nō ſolū ſperarat, ſed diſertè etiā prophetarat nimirū de Ruſticorū cōtra Principes. Victoria illū detorquēs Pſalmi verſiculum, Effuſus eſt ſuper Principes contemptus, hos in illos miſerrimè trucidandos alijs nouis ſcriptis ſanguinarijs imo paricidalibus inflāmauit. Couerſa itaque nauigij pro fortunę ſucceſſu prora iā ſeditioſos illos Lutherus nole-

victoriam Rusticis cō tra Nobiles prophetat Lutherus.

Principes in Rusticos trucidandos inflāmat Luth.

nolebat suos agnoscere: sed illi hũc nihilominꝰ iactitabant atq; adeò cõuincebát crudelissimę huius seditiõis authorem. Quod illi exprobrans Eras. Tu quidem libello, inquit, in agricolas sęuissimo suspitionem abs te depulisti: Nec tamen efficis, quò minus credant homines per tuos libellos præsertim Germanicè scriptos in oleatos et rasos, in Monachos, in Episcopos, pro libertate Euãgelica cõtra Tyrãnidẽ humanã hisce tumultibus fuisse datam occasionem. In Hijperasp.

Cæterùm quò magis perspecta isthęc Euãgelicorũ calamitas tuũ promoueat mi Dubitanti animũ, paucis quæso accipias belli istius plusquã Catalinarij calamitates catalogo comprehensas. K.L.D. Ia rustici suo Abbati Kampido. rebelles mox Algoïci Episc. Augustano & Vlmẽsib. vicini ad 4000. cõfluxerũt, deinde 5. martij iuxta Vvaltyeè tanto concurrebant numero, vt eodẽ mense confectis octo cuneis oppida plurima pagosque occuparint. Catalogus calamitosissimi belli Rustici. An. 1525. Ianua. Martius.

Ad Leypheim Vlmesinum à liga

Svveuica trucidati ad 4700. aut in Danubium præcipiti de rupe depressi. In vicinia mactati 1500.

April. Decima octaua Aprilis Rustici suum Comitem de Helffenstein cum 13. Nobilibus crudeliter interfecêre in VVinsperg: quem in lanceas adactum illos trucidasse narrat Alberus.

Reti quoq; suum Comitem Lodovvicum vnà cum oppido Oetinghẽ capiunt atque monasterium diripiunt.

Casimirus Marchio adhæc occidit 2500.

Apud Elvvanghen occupatam cum 2.arcibus occisi 500.

In VVirtenbergen. Ducatu occisi 6465.

In VVinsperg.400.

Dux Lotharingiæ Anthonius per Alsatiam intra triduũ occidit 26600. alij scribut 30000.

Maius. Mense Maio per Turingiã Thomas Muntzerus occisis Fuldæ 1100. captus est in fuga iuxta Isenarum trucidatis suis coniuratis 6000. sed resipiscens con-

confeſſus atque Catholicæ Chriſti Eccleſiæ reconcilatus decollatur.

Per Franconiam vbi tam arces Nobilium quàm monaſteria diripuiſſent atque exuſſiſſent ad 300. paſſim cæſi ſunt 11600.

Caſimiro captiui remiſſi ex Herbipoli 1484. Palatinus internecione deleuit 4000. Heſſus cum Saxone ad Franckenhauſen ſex milia trucidarunt.

Alibi quoque incerto numero cecidêre plurimi ruſtici, quorũ ſumma à ſola Liga Svveuica creditur occiſa ſupra centena agricolarum milia, deſideratis equitibus tãtùm 25. & 200. peditibus.

His adde triginta illa milia per Anthonium Lotharingum in agro deleta.

Neque verò huius Lutheranæ ſeditionis flamma ſeſe ruri continuit, ſed & ciuitates plurimas cum occupaſſet, ciuiũ ſanguine fuit reſtinguẽda: quod ſuo malo in hunc vſque diem deplorant Francfordia, Moguntia, Colonia.

Cap. 3. Tumultus et ſeditiones in oppidis quoque per Euangelicos.

Certè plurimi paſſim magiſtratus de Rerum publicar. ſalute meritò ſoliciti,

cũ populo ſuo Euangelico iſtá videret minimè improbari fabulã,à ſuis magis quàm ab exteris ſibi metuentes, vix quò ſe verterent habuère. Baſilienſes vnum ex Euangelij columnis in exiliũ abire iubebant, quem ſatellites narrabant ſe nocte S. Paraſceues deprehendiſſe non adorantem Crucem CHRISTI,ſed in Paphiæ Deæ myſterijs operantem. Vti Eraſ. teſtatur epiſt. ad ff.Inf. Ger.

O Columnam Euangelicorũ.

Farellumquoque (niſi ipſus ille ſit in Lupanari tam ſacro tẽpore deprehẽſus à ſatellitibus) quum ab ipſo ſeditionem metuerẽt,quippe qui ſic in mõte Pellicardi (ait Eraſmus vbi ſacrã rem geſſerat,ſeditioſus,acidæ linguæ & vaniſſimus,vt bis inde profugerit) cupientes Baſilæam à ſeditione tutam, exulatum ire iuſſerunt.

Sed quid intereà,inquias Lutherus? quid alij Euangelij noui columnæ? Nũ pro miſeris interceſſêre? num ſalutaria componendę atq; tranquillandæ Reipubl. inuenêre conſilia?

Pla=

Planè quod incendiarij ſolent, flagrante aut templo aut Capitolio. Oēs enī Principes & verbis & libellis ad trucidādos agricolas inſtigabant.

Sanè Lutherus,quos diſertis verbis hoc in bellum paricidale inflammarat, vbi contra ſuam Prophetiam de Rúſticorum aduerſus Principes, victoria, rem euenire cerneret, nunc cum rei mutatione & ipſe ſuo mendaciorum Patri fidelis Propheta ſuam mutabat orationem,eos gladio atque inferno per varios libellos deuouens: tempus nunc eſſe quo Principes ſibi cælum mereantur facilius ſanguinem fundendo, quàm orando. Adeò vero cum Ieremia populi DEI non deplorabat interitum ſe authore concitatum,vt flagrante iſthoc Germania incendio excucullatus iam nouus ſponſus nouis deditus nuptijs, ſuam ſuauiabat monachus monacham Catherinam,ſaltabat, potitabat, ſtrenuè cuticulam curabat,ventris & iguinis mancipium.

Quid Lutherus tēpore Laniec Ruſticorū a ſe ad Bellum Paricidale excitatorū.

O vocē Lutheri Barraba dignissimam libello cōtra cohortes Ruſticorum.

Cuculla abiecta Luther' monialé ducit vxorem. An. 25.

Quid

Quid Euāgelici concionatores ſpei conceperint de occupāda Republica per Ruſticanum bellum.

Quid alij Euangelij columnæ tunc ſpectarint, vnus haud poſtremus ſuo declarabat nutu. Cùm Eraſmus ea tempeſtate cuidam ex præcipuis diceret, ſe Ruſticis metuere miſerum exitum, tantùm arriſit ille indicans ſe ſperare meliora. Porrò Euangelici alij Eccleſiaſtæ omnes cùm nunquam non ſęuirent in vitam Eccleſiaſticorum, iam in Ruſticos tumultuantes ciuesq́ue applaudentes penè erant elingues. Imò non tam aduerſus eos muti, quàm linguis animisq́ue fabulæ illi motoriæ fauentes, ac tãtùm non manibus ac pedibus adiuuantes. Quapropter quædam Ciuitates ſuos Eccleſiaſtas exulatum ire iuſſerunt, ſeditionis quam metuebant, ſi non auctores, certè fautores atq; competitores.

Cap. 4: Ira dei in Germanos propter Religionis veræ mutationẽ ac deprauationem.

Cæterùm terribilem iſtam Agricolarum lanienam fuiſſe manifeſtam irati Dei plagam, ea quæ ſunt conſecuta liquidò demonſtrent. Non enim copioſo iſto tot ſuorum ſupra milia centum triginta aut quinquaginta ciuium ſanguine

guine Germania violatæ fidei Christianæ scelus potuit expiare, sed lõgè acerbiora Deus op. ad eam in suum verum Euangelium reuocandam immisit flagella.

Si enim historię Germanorum merentur fidem, videbis ab anno 20. vsq; 30. partim ex Germania, partim ex vicinia Saxonico istoc veneno infecta à latrocinantibus Turcarum cohortib. in miserrimam vereque Babylonicam captiuitatem abducta esse supra sexaginta milia, vt occisos & rogo traditos hic non supputemus.

2. plaga. Alia flagellá Dei Germaniæ immissa vt ad auitã veramq; rediret fidem. Captiui in Turciam abrepti ex Euãgelicis

Ad hæc ne quis indubiam Dei opt. in Germanos iram hasce fuisse operatam calamitates ambigat, en tibi alia huius rei argumenta certissima hanc Germaniæ à fide Christi Catholica & Apostolica defectionem euestigiò consecuta.

Alia iræ diuinę flagella in Germanos à fide Catholica deficientes.

Vngariam Turcæ igne ferroque vastant, Budam diripiunt ac Rege Lodovvico suis cum copijs cæso miserrimeque trucidato, Viennam obsident, ac totam

An. 1526.

Hungaria capta. totã nobis Hungariã, hoc anno eripuêre, quæ per annos plus minus 200. Propugnaculi Christianorũ vicem contra infestiss. hostes sustinuerat.

3 Plaga. An. 1529. Terribilis viennę obsessio. Posteáquam verò terribili illo trecẽtorum milium Turcarũ exercitu iterũ Viennã obsidente Deus Opt. nõ Germaniã solã, sed Europam etiam totam exterruisset, atq; ad resipiscentiam clementer inuitasset, ostendens quàm facilè, si voluisset illi donare victoriã, perfidiã Germanorũ puniuisset mox fames septennis Germaniã inuasit: quam euestigio alia manus Domini plaga truculentissima insequebatur. Fames septem annorum per Germaniã Chronic. Nuremb. 4 Plaga. Sudor Anglicus. Subitanea enim illa pestilitatis species, quã Sudorem appellitabant Anglicum, vti ignota, ita sanè horribilis quàm innumera absumsit per Germaniam milia. Nam cùm Lutheri per Germaniam in Oceanum vsque proserperet contagium, en tibi mox adfuit alia illa apud Prophetam vigilans virga, quæ plurimos ad sobrietatem rectumque animi iudi-

dicium, delitijs carniſque voluptatibus aurei illius ſeculi ætate deprauatũ, de pernitioſa illa Saxonica peſte admoneret atque reuocaret. Exortus eſt enim ſub annum 29. ſupra modũ hominibus notũ morbus nõ minus cõtagioſus q̃ ſubitaneus, qui validiſſimos quoſque repẽte apreptos, atque in ſoporẽ quẽdã Lethalem demerſos, plerũq; ſẽper hac ex vita abſumpſit. miro enim Dei conſilio non adoleſcentes, nec ſenes, ſed virilem inuaſit potiſſimum ætatem. Hanc manus D E I plagam Medicis ignotam vocitabant, vt diximus Sudorem Anglicum, cùm ex Reni fontibus vnà cum Reni fluxu, ſed latiſſimè, Bruuxellam vſque expatians, fuerit in Oceanum deuolutus. Certè toto ferè Belgio vehementer graſſabatur, cuius vehementia, ſeuitia, crebritate factum, vt populus paſſim haud aliter ſeſe ad mortem adeò ſubito irruẽtem præpararet, quàm die Paſchatis ad S. Euchariſtiæ commonionem.

Aurea ętas ante Lutheri toxicum.

Timor ſalutaris populo Dei ex Sudore Anglico incuſſus.

Dies enim feſtus huic rei paſſim fuit datus, quo non minori frequentia,

Amsterdami dies festus cómunioni publicę fuit datus.

licèt ardentiori pœnitentia, Dei populus Sacramentis Confessionis & S. Eucharistiæ vtebatur; quàm solet annno illo solennis Communionis Paschalis. Quantum verò hominum per Belgiũ, solum illa acerbissima diuinæ manus plaga perierit, vel vna in hũc vsq; diem annua supplicatione cõmemorat Antvverpia, vbi die sancti Michaëlis Clero publicis precib. Deo opt. supplicante, prorsus inopinatè atq; subitò sistente plaga grauiss. auersa fuit ira furoris Domini illic vehementissimè effusa.

5. plaga. Aliæ plagę Christianorũ post Lutheri abominationes in orbem effusas.

Nunc vt captas à Turcis fidei hostibus infestiss. silentio obruamus Albam Regiam an. 20. Rodum illam nobilissimam insulam an. 22. occisum Vngariæ Regem cum felici illa Vngaria an. 26. Romam etiam anno 27. captam, vti & inrecuperabilẽ per Zelandiam & Hollandiam inundationem, quæ anno 30. tot hominum milia cum aliquot insulis, Cortenum aliaque oppidula non pauca deuorauit, pagosque plurimos: cogita mi Dubitanti, quot hominum milia

Bellum ciuile Heluetiorum. Anno 31.

milia internecione deleuit illa seditio Helnetiorum anno 31. à Zvvinglio excitata, in qua cum istius Euãgelici belli authore Zvvinglio præter ciues plurimos Tigurinos, etiam sexdecim Prædicantes, siue Pastores periêre.

Conflictus Cãtonum Heluetiorum 7. die Septembr. Chronic. German.

Porrò reliquas iræ furoris Domini hîc commemorare plagas, ob Lutheri corruptelas populo Dei inflictas, longiùs foret, quàm vt sermoni nostro cõueniat, potissimùm cùm tibi nota sint bella, non tam à Turcis per Austriam, Galliam atque Corsicam, quam Francis & Belgis mutuo sanguine multa per lustra in annum vsque 49. & deinde ab anno 52. in annum vsq; 59. protracta, quibus quídnam aliud obsecro tam eximiè est confectum, quàm quod animis Principum vtrinq; bello acriter cum fratrib. gerendo intentis contagium illud Lutheranæ, Imò verius Zvvinglianæ, adeoque Anabaptisticæ pestis populi pectora passim incredibiliter infecti fuerit depasta? Dum enim omnis consiliorum suorum prudentia

6. plaga. Bella Gallorum & Belgarum.

Belli Gallici tempore pestis hæreseon maximè serpsit dumReges toti bello inuigilarunt.

contra publicos Reipub. hostes tota inuigilat, malum illud intestinum iam dudum sparsum, dum nimis in populi visceribus optato belli ocio alitur atq; fouetur, magno Reipubl. periculo adolescit. Quod vti nũc per bienniũ Gallia quondam florentissima, iam suo miserrima experitur malo; et Valentianæ quid Euangelici moliantur, si rerum potirentur, suo docuere facto: ita pij rerumque communium haud imperiti alijs quoque verentur, ni prudentissimo vigilantiorique occurratur consilio.

y Plaga. Bellũ Germanicum. An. 47. Illud verò bellum, quod vocant Smalcaldicum, quorsum hîc recensere fuerit necessarium, quod à Luthero malè persuasi in Cæsarem Carolum V. suscepere quidam infeliciter, licet ijs essent instructi armis & copijs, quibus initiò Cæsar longè impar futurus videbatur, nisi Deo protectore & adiutore munitus fuisset. Pollicebatur Lutherus certam victoriam, sed rei euentus Pseudoprophetæ illius coarguit vanitatem.

Nu-

Nuperam illam acerbissimam dirissimæ famis plagam hîc prætereo, quæ Belgium ac Germaniam secundam tantum non enecauit, plurimis fame intereuntibus, plurimis ventrem famelicum fabis, panéque paniceo, glandibus, adeóque siliquis salutare cupientibus.

8 Plaga. Fames inaudita per Belgium. An. 57.

Porrò bellum illud Italicum, quod sub Paulo. 4. adeò Romam afflixit, cum sequuta mox illa Tiberina exundatione: Rursus hodiernos Galliæ tumultuantis motus quid opus est commemorare; quos pij omnes collachrymantibus intuemur oculis? Certè quorsum ista Euangelicorum spectet Tragœdia, vel vnum illud loquatur, quod nuper priuilegio Regio est inuulgatum, puta nefandissimum Geneuæ initum fuisse consiliũ, de Rege Frãcisco 2. Regina vxore, Regina matre & eius liberis, Proceribus, bonis magistratib. ad certam diem commodo loco per insidias trucidãdis. Cuius crudelissimę cõspiratiõis author

9 Plaga. Bellũ Gallicum. An. 56. An. 60. Quidnam spectent Euãgelici. Defensio Regis & Relig. fol. 16

defensionis primæ Bezam profitetur principem, Caluinũ authorem, Othomanũ subsignatorem, Spifamium suasorem, omnes denique Galliæ prædones & lanistas fuisse conscios. Deinde quídnam sit expectãdum ciuitatibus, licèt opulentissimis, vna loquitur Rotomagus tam exhausta, quàm bello vexata, euersa, perdita.

Lugdunũ: Quid Lugdunũ vrbem referam tam afflictam, tam egenam, tam miserabilem? vt dudum opulentissima & pecuniosissima, nunc scribatur tam paupercula, quasi nunquã ibi fuerit pecunia?

Aureliæ. Quid denique Aurelias tam exhaustas? ac nunc suo à Rege mœnibus priuatas.

Turones. Quid Turones tam expilatos, tam subrutos, ac sacris illis thesauris expoliatos? vnde scribunt Bezam cum suis manipularibus argenti marcas 2000. auri veri 1000. suffuratum, prȩter gemmas, ac monilia, ornamentaq; eximia,

Claudius Sanctius

tanto prædandi furore, vt nec ferrum, nec clauim fecerit reliquum.

Porrò

10. plaga. Bellum Liuonicum Anno 58.

Porrò ne quid ambigant Germani aut Galli, quin plagæ dudum commemoratæ certiſſima ſint Dei Opt. Max. iuſtiſſimè iratiſsimi flagella, vnum dictis addam, quod in primis ad rẽ præſentem illuſtrandam faciat.

Liuonia Chriſtianæ ſuæ pietatis atque auitæ Religionis per Lutheraniſmi ſoporem oblita, quáſnam dederit anno 58, pœnas, notiſsimum eſt. Pacta quidem violarat cum Moſcouitarum Principe pridem inita, aliaq́; iuſtis offenſionibus digniſsima deſignarat: ſed primaria tantæ calamitatis cauſa, fuit Catholicæ Religionis deprauatio atq; apoſtaſia, quemadmodum & ipſe Moſchorum Imperator Baſilius literis ad Ferdinandum A. anno 60, datis minimè diſsimulat. Diſertis enim verbis declarat propterea ſeſe illis iuſtiſsimũ bellum intuliſſe, quòd iuramentum Chriſtianum neglexiſſent, templa contumelijs affeciſſent, ea in latrinas conuertentes, imagines Chriſti Domini, Deiparæ, Apoſtolorum & Martyrum

Calamitatis Liuonicæ cauſa eſt defectio à fide Catholicę Eccleſiæ.

partim exussisset, partī in loca abiectissima reieciſſent. Propter hęc aliaque in Deum opt. & Catholicā eius Religionem abiectā ſcelera & ſacrilegia, quàm Tragicam vereque Turcicam ſint perpeſsi ciues Torpætēſes ac vicini calamitatem, ex libellis ab oculato teſte D. Philippo Olmeno per Tilmannum Brédenbachium dudum ſcriptis notius opinor, quam vt hîc repetendum ſit fuſiùs.

Quid enim illi Torpatenſi nobiliſſ. prouinciæ poſt famē, peſtem, bellaq; inteſtina, quibus ad reſipiſcētiam redinuitarat Pater cœleſtis benigniſſ. ſupererat cladis funeſtę, preterq̃ extrema calamitas, qua partim trucidati, partim in lōgè miſerrimā ſunt redacti ſeruitutē?

Nūc ſuperiorib. adde Gallorū cladē, quā ciuile bellū Caluino dictatore cōcitatū, à Beza Cēturione geſtū attulit, quę ęſtate illa an. 62. ſupra 50. abſūpſit Gallorū milia, hyeme verò ad D. Thō. ſupra 30. deuorauit milia: cùm Princeps Cōdęus fuit quoq; cōprehēſus, & poſteà

Clades Gallorum. An. 62. Vide conſilium ad Galliā deſolatam

posteà Heros ille Guisianus proditione trucidatus & Vendomius ictu bombardæ perditus. Iam pestē illam cogita, quæ vti an. superiore Lōdini 40000 absumpsit, & hoc an. 64 Dantisci non paucio res: hanc Lugduni ita grassari aiunt vt in solitudinē ꝓpè videatur redactū. Quis verò tandē sit pestilitatis istius passī ꝑ Gallias, passim ꝑ Germanias tā atrociter grassātis finis aut modus, Deus opt. nouit, qui nos tandem respicere dignetur benignus. Porrò quidnā ille terremotus per Sabaudiā iuxta Nizzam præsagiat, qui 6. aut 7. absumpsit oppidula, quisq; secū prudēter reputet.

Pestis. An. 63. An. 64.

Terræmotus horribilis. à 20. Iulij. vsque ad sextā Aug.

Has atrocissimas Dei op. max. plagas in Germaniā, Galliāq; post abominānda isthęc īpurissimi Lutheri & aliorū pseudoapostolorū fideiq; Apostatarū ac ꝑditorum contagia effusas, vbi mecum tacitus reputo, non aliud per Lutherum re vera effectum videre mihi videor, q̄ captiuitatē verè Babilonicā, imo Turcicā eē pijs inductā. Si aīo lachrimabilē

Cap. 5 Turcicæ captiuitatis faciem per Euangelicos Germanijs inductā.

ſanè Chriſtiani populi faciem contem pleris per Germanias & Gallias, potiſſimùm verò per Scotiam & Angliam, ecquid obſecro à Turcis impendeat atrocius, funeſtius, exitialius, quàm per iſtos noui Euangelij propolas paſſim nunc videmus deſignatum? quid enim non contra ſacratas Deo Virgines, contra Dei Sacerdotes, contra ſacra denique omnia, ipſumque adeò contra S. Chriſti Domini corpus ſunt commoliti Euangelici? quos in Gallia liquet ſacra ignibus abſumpſiſſe, imò in cineres Sanctorum ſæuijſſe: S. Euchariſtiam canibus obieciſſe, pedibus conculcaſſe, in cloacas proieciſſe, atque nequod deeſſet ludibrij genus, de arbore ſuſpenſã bombardis ac ſclopetis quaſi ſcopũ petijſſe, In Scotia monaſteria vnà cum ſacris omnibus funditus euertiſſe.

Euãgelici atrocius ſę uiunt in Sacra quã Turcæ.

Quòd ſi Geneuam cogites, planè videas in Dei templum illam à Daniele prædictam obominationem deſolationis loco Chriſtianę Religionis inuectã. Nullum enim illic vel Chriſtianiſmi ap

pareat

pareat veſtigiolum. Nulla enim imago, nulla Chriſti crux, nullum altare, nullũ Chriſti ſacrificium. Lutherani enim ali quam ſaltē Religionis veteris obtinent ſpeciem, vti quod recitant Kyrie eleyſon, Sanctus, & Agnus Dei, noſtroque ritu veſtiti miſſam quandam peragunt. Verùm in hoc conueniunt Euangelici, quòd illud ſuis è templis eiecêre, quod Chriſtianum eſt proprium.

DVB. Annon Chriſtianum obtinent nomen? an non Chriſti prędicant Euangelium?

CONST. Iſta quidem in ſpeciem obtinent, ſed non vera, neq, ſalutaria, quia non integra, aut incorrupta: tum verò maximè, quòd vnam illam Chriſti familiam reliquerint, extra quam ſalus nulli conſtare queat. Cæterùm quod Chriſtianæ Religionis eſt proprium, omnes iſti Euangelici ſuo Antichriſto præcurſores iam dudum abolere cœperunt, quod ille ſummo niſu tollere connitetur. Nam homo ille peccati ad omnem abominationem perpetrandam factus

Quod Chriſtianorũ eſt proprium Euangelici omnes abolent, ſuo Antechriſto pręcurſores, id eſt miſſæ ſacrificium.

propriè illud ſemel abolere ſtudebit, q̃ Chriſti Domini eſt proprium Hoc autem eſt ſacroſanctum illud, venerandũ atque vel Angelis tremẽdum ſacrificiũ, à Chriſto. Do. Chriſtianæ ſuæ Eccleſiæ in perpetuum incomparabilis in ipſam charitatis relictum mnemoſynon.

Quod igitur Antichriſtus effero, rabidoque peſſundare, abolere, perdere annitetur ſtudio, idipſum nunc (ô tempora! ô mores! ô pectora cæca!) Euangelici iſti, ſi inferis placet, Euangelij prætextu iam pridem templis non paucis ſanè, neque obſcuris eiecerunt, exibilarunt, conculcarunt, aboleuerunt.

Templa ſine aris, forũ ſiue iuſtitia apud Euangelicos.

Adhæc vti templa ſunt ſine aris & CHRISTI ſacrificio nouæ legis proprio, à DEO per Prophetas promiſſo ac diuinitus inſtituto, ac proinde ſine vero DEI cultu: ita Reſpublica eſt ſine iuſtitia. Non iam de iudicijs Eccleſiaſticis laboro, quæ vnà cum Cenſuris omnibus pro

pro ludibrio ducunt: sed de ciuili iudicio siue Camera Imperij. Hanc enim ita vexarunt, vastarunt & afflixerunt Euangelici, veteres leges abrogando, nouas præscribendo, caussas spoliorum & Sacrilegiorum suspendendo, vt omnis iustitia teste CL. D. Bruno, in exilium videatur esse propulsa, eiusque vestigium in Imperio vix appareat vllum. Nam ferro geritur res. Brúnus de heres. Lib. 2. Cap. 14.

Quid, quod per Gallias Regem suo in regno oppugnare, prouincias occupare, tributa eripere, oppida suis coniuratis, licet regni hostibus, tradere videmus.

An non & tribunalia etiam Parisijs iustitium agere coacta? An non mensiũ plurimorũ feriæ propter sanguinarias Caluinistarũ seditiones indictæ?

Talia cum per Germanias Galliasue nõ paucis locis ex Lutheri, Caluini, Bezæ, aliorumque Euangelicorum doctrina fiant, an non viuã quandã captiuitatis Turcicę imaginem tibi plurimis videre Turcicæ captiuitatis per Euãgelicos inductę hypotyposis.

videre videris impositam? An aliud agant hostes illi Christiano nomini infestissimi, rerum aliquando (quod Deus Opt. semper auertat propitius) potiti, quàm quod per istos Euangelij hostes Euangelicos faustisśimo vident inchoatum præludio?

In Christi imagines atrocius sę uiunt Caluinistæ q̃ Mahumetistæ.

Christi crucem Constantinopoli anno 1453. ludibrijs infandis vexabãt Turcæ. Euangelici nostri templis eiectam alicubi ceu captiuam recludũt, alij proculcant, lacerant, illudunt, Angli quoq; atque Nortmanni in Gallia exurunt. An non Christo Domino de cruce pẽdenti vtrinq, ex brachio vnum suspenderunt sacerdotem Caluinistæ?

Vide fabritium.

In sacras Deo Virgines immanius fu riunt Euãgelici quã Turcæ.

Sacratas Deo virgines Turcæ quidem violãt quàm possunt plurimas, etsi ad suas partes pertrahere nequeunt, affligũt plusquam captiuas, ita vt Cœnobia per Svveuiam videre sit in carceres immanisśimos esse commutata, vbi nec salutator, nec consolator admittitur vllus, nisi aliena fallat specie. Quod si suam ad perfidiam pelliciũt, aut tandem pertrahunt

trahunt perpetuò inceſtandas, Chriſto deuotas nefario polluunt adulterio, quod Euangelicum dicunt matrimonium.

Cæterùm quantum iuris apud Turcas inueniat Archimandrita, ſuis de violatis ædibus conqueſtus aut fundis ereptis, tantũdem & per Germaniam, maximè ſi Cameræ Imperialis iudicio res veniat decidenda. Leges enim priſcæ Imperatorum, in quas Iudices illi iurare ſolent, nunc ferè videntur eſſe ſublatæ, nouæ introductæ, ac ſi verum dicere fas eſt, per vim extortæ. Immò iudicia omnia Germaniæ quidam Euangelicorum conabantur mutare, aliaq́, ſuo pro nouo ſpiritu conſtituere: cuius rei libellos fuiſſe repertos fide digniſsimi affirmant.

Brunus de hæreti. libr. 2. Cap. 6.

Sed vt tandem tragicarum iſtarũ calamitatum aliquis ſit modus, nunc de illarum authore, cùm alij ab alijs culpẽtur, querendum. Certè Ioachimus Camerarius Lutherum cauſam turbarum omnium, quibus Germania tantoperè

Author & cauſa omnium calamitatum noſtrarum Lutherus.

Stolt-

In Sõnio Lutheri & in delen fone.

afffigitur, proclamare ausus eſt, vti ait Stoltzius, culpâque omnium ærumna rũ, quibus adhuc conflictatur. Respub. trãsfert in Lutheri cõtentiones. Huic ſuffragatur & Galliæ Lugubris iſta ſors longè miſerrima, quæ vti Germania, & ipſa nouum ſed alterius Pſeudoapoſtoli ſequuta Euangelium, non poteſt non profiteri ſeſe haſce pernitioſas ærumnas ſuo vni Caluino eiuſque diſcipulis Gallis Bezæ, Othomanno, Spifamio, acceptas ferre debere.

Lutherus an Antechriſtus.

DVBIT. Annon igitur verè Lutherũ ſimiles ob cauſas quidam audent dicere Antichriſtum fuiſſe? Hoc enim ex prophetia Apocalypſeos videtur ſibi pulchrè demonſtrare. Nam nomine Lutheri, numerum illic deſignatum aiunt accommodatè exprimi: ſed mihi non ſatis notum eſt, qua arithmetica.

CON. Vt hæretici omnes Apoſtolis & erant & vocabantur Antichriſti ita hæreſiarchas in primis non immeritò dixeris ex Apoſtolorum more Antichriſtos. Certè vt Lutherus falſò &

Sigiſmundum Auguſtum, teſte Caro- Edicto
lo. V.& Ro. Pontificem per conuitium vvormat.
dictitabat Antichriſtũ: Ita veriſſimè in An. 22.
eum id nominis quadrat, ſed generaliter. Illud ſanè admirandũ ſõmoperè, quod
nomẽ huius pſaudomonachi adequatè
illũ numerũ beſtiæ à Spiritu Dei in Apocalypſi depictæ deſignatũ exprimit. Cap. 7.
D. enim Ioannes Apoſtolus Apoc. cap Numerũ
12, in Spiritu D E I prædicens res olim beſtiæ apo
in C H R I S T I regno, quod eſt Ca- calipticæ
tholica D E I Eccleſia, euenturas, de- in Lutheri
ſcribit beſtiam bicornem, cuius nume- nomine cõ
rum ait eſſe.666. quem quia docti qui- tineri.
dam accuratè in noſtri ſeculi Hæreſiarcham obſeruarunt quadrare, non grauabor & hîc obiter tibi commemorare
Si enim in vocib. MARTIN LAVTER
numerum literis ſignificatũ ſupputes,
agnoſces ijs numerum à D. Ioanne expreſſũ contineri. Sic autem non Arithmeticè, ſed Pythagoricè opinãtur literas ſupputandas vt A. ſit. 1. B. 2. C.
3. &cete. K. 10. L. 20. M. 30. &c.
T. 100. V. 200. &c. vt ſicuti apud
He-

defenſionis primæ Bezam profitetur principem, Caluinũ authorem, Othomanũ ſubſignatorem, Spifamium ſuaſorem, omnes denique Galliæ prædones & laniſtas fuiſſe conſcios. Deinde quídnam ſit expectãdum ciuitatibus, licèt opulentiſſimis, vna loquitur Rotomagus tam exhauſta, quàm bello vexata, euerſa, perdita.

Lugdunũ: Quid Lugdunũ vrbem referam tam afflictam, tam egenam, tam miſerabilem? vt dudum opulentiſſima & pecunioſiſſima, nunc ſcribatur tam pauper cula, quaſi nunquã ibi fuerit pecunia?

Aureliæ. Quid denique Aurelias tam exhauſtas? ac nunc ſuo à Rege mœnibus priuatas.

Turones. Quid Turones tam expilatos, tam ſubrutos, ac ſacris illis theſauris expoliatos? vnde ſcribunt Bezam cum ſuis manipularibus argenti marcas 2000. auri veri 1000. ſuffuratum, prȩter gemmas, ac monilia, ornamentaq; eximia, tanto prædandi furore, vt nec ferrum, nec clauim fecerit reliquum. Claudius Sanctius

Porrò

Porrò ne quid ambigant Germani aut Galli, quin plagæ dudum commemoratæ certissima sint Dei Opt. Max. iustissimè iratissimi flagella, vnum dictis addam, quod in primis ad rē præsentem illustrandam faciat. 10. plaga. Bellum Liuonicum Anno 58.

Liuonia Christianæ suæ pietatis atque auitæ Religionis per Lutheranismi soporem oblita, quásnam dederit anno 58, pœnas, notissimum est. Pacta quidem violarat cum Moscouitarum Principe pridem inita, aliaq; iustis offensionibus dignissima designarat: sed primaria tantæ calamitatis causa, fuit Catholicæ Religionis deprauatio atq, apostasia, quemadmodum & ipse Moschorum Imperator Basilius literis ad Ferdinandum A. anno 60, datis minimè dissimulat. Disertis enim verbis declarat propterea sese illis iustissimū bellum intulisse, quòd iuramentum Christianum neglexissent, templa contumelijs affecissent, ea in latrinas conuertentes, imagines Christi Domini, Deiparæ, Apostolorum & Martyrum Calamitatis Liuonicæ causa est defectio à fide Catholicę Ecclesiæ.

partim exuſſiſsēt, partī in loca abiectiſſima reieciſſent. Propter hęc aliaque in Deum opt. & Catholicā eius Religionem abiectā ſcelera & ſacrilegia, quàm Tragicam vereque Turcicam ſint perpeſsi ciues Torpætēſes ac vicini calamitatem, ex libellis ab oculato teſte D. Philippo Olmeno per Tilmannum Brédenbachium dudum ſcriptis notius opinor, quam vt hîc repetendum ſit fuſiùs.

Quid enim illi Torpatenſi nobiliſſ. prouinciæ poſt famē, peſtem, bellaq; inteſtina, quibus ad reſipiſcētiam redinuitarat Pater cœleſtis benigniſſ. ſupererat cladis funeſtę, preterq̄ extrema calamitas, qua partim trucidati, partim in lōgè miſerrimā ſunt redacti ſeruitutē?

Clades Gallorum. An. 62. Vide conſilium ad Galliā deſolatam

Nūc ſuperiorib. adde Gallorū cladē, quā ciuile bellū Caluino dictatore cōcitatū, à Beza Cēturione geſtū attulit, quę ęſtate illa an. 62. ſupra 50. abſūpſit Gallorū milia, hyeme verò ad D. Thō. ſupra 30. deuorauit milia: cùm Princeps Cōdęus fuit quoq; cōprehēſus, & poſteà

posteà Heros ille Guisianus proditione trucidatus & Vendomius ictu bombardæ perditus. Iam pestē illam cogita, quæ vti an. superiore Lōdini 40000 absumpsit, & hoc an. 64 Dantisci nō pauciores: hanc Lugduni ita grassari aiunt vt in solitudinē ꝓpè videatur redactū. Quis verò tandē sit pestilitatis istius passī ꝑ Gallias, passim ꝑ Germanias tā atrociter grassātis finis aut modus, Deus opt. nouit, qui nos tandem respicere dignetur benignus. Porrò quidnā ille terremotus per Sabaudiā iuxta Nizzam præsagiat, qui 6. aut 7. absumpsit oppidula, quisq; secū prudēter reputet. Has atrocissimas Dei op. max. plagas in Germaniā, Galliāq; post abominādā isthęc īpurissimi Lutheri & aliorū pseudoapostolorū fideiq; Apostatarū ac ꝑditorum contagia effusas, vbi mecum tacitus reputo, non aliud per Lutherum re vera effectum videre mihi videor, q̄ captiuitatē verè Babilonicā, imo Turcicā eē pijs inductā. Si aio lachrimabilē

Pestis.

An. 63.

An. 64.

Terræmotus horribilis. à 20. Iulij. vsque ad sextā Aug.

Cap. 5

Turcicæ captiuitatis faciem per Euangelicos Germanijs inductā.

pareat veſtigiolum. Nulla enim imago, nulla Chriſti crux, nullum altare, nullũ Chriſti ſacrificium. Lutherani enim ali quam ſaltẽ Religionis veteris obtinent ſpeciem, vti quod recitant Kyrie eley- ſon, Sanctus, & Agnus Dei, noſtroq́ue ritu veſtiti miſſam quandam peragunt. Verùm in hoc conueuiunt Euangelici, quòd illud ſuis è templis eiecêre, quod Chriſtianum eſt proprium.

DVB. Annon Chriſtianum obtinent nomen? an non Chriſti prędicant Euangelium?

CONST. Iſta quidem in ſpeciem obtinent, ſed non vera, neq; ſalutaria, quia non integra, aut incorrupta: tum verò maximè, quòd vnam illam Chriſti familiam reliquerint, extra quam ſalus nulli conſtare queat. Cæterùm quod Chriſtianæ Religionis eſt proprium, omnes iſti Euangelici ſuo Antichriſto præcurſores iam dudum abolere cœperunt, quod ille ſummo niſu tollere connitetur. Nam homo ille peccati ad omnem abominationem perpetrandam factus

Quod Chriſtianorũ eſt proprium Euangelici omnes abolent, ſuo Antechriſto pręcurſores, ideſt miſſæ ſacrificium.

pro ludibrio ducunt:ſed de ciuili iudicio ſiue Camera Imperij. Hanc enim ita vexarunt, vaſtarunt & afflixerunt Euangelici, veteres leges abrogando, nouas præſcribendo, cauſſas ſpoliorum & Sacrilegiorum ſuſpendendo, vt omnis iuſtitia teſte CL. D. Bruno, in exilium videatur eſſe propulſa, eiuſque veſtigium in Imperio vix appareat vllum. Nam ferro geritur res.

Brúnus de hereſ Lib. 2. Cap. 12.

Quid, quod per Gallias Regem ſuo in regno oppugnare, prouincias occupare, tributa eripere, oppida ſuis coniuratis, licet regni hoſtibus, tradere videmus.

An non & tribunalia etiam Pariſijs iuſtitium agere coacta? An non menſiũ plurimorũ feriæ propter ſanguinarias Caluiniſtarũ ſeditiones indictæ?

Talia cum per Germanias Galliaſue nõ paucis locis ex Lutheri, Caluini, Bezæ, aliorumq́ue Euangelicorum doctrina fiant, an non viuã quandã captiuitatis Turcicę imaginem tibi plurimis videre

Turcicæ captiuitatis per Euãgelicos inductę hypotypoſis.

videre videris impositam ? An aliud agant hostes illi Christiano nomini infestissimi, rerum aliquando (quod Deus Opt. semper auertat propitius) potiti, quàm quod per istos Euangelij hostes Euangelicos faustissimo vident inchoatum præludio?

In Christi imagines atrocius sęuiunt Caluinistæ q̃ Mahumetistæ.

Christi crucem Constantinopoli anno 1453. ludibrijs infandis vexabãt Turcæ. Euangelici nostri templis eiectam alicubi ceu captiuam recludũt, alij proculcant, lacerant, illudunt, Angli quoq; atque Nortmanni in Gallia exurunt. An non Christo Domino de cruce pẽdenti vtrinq, ex brachio vnum suspenderunt sacerdotem Caluinistæ? Sacratas Deo virgines Turcæ quidem violãt quàm possunt plurimas, etsi ad suas partes pertrahere nequeunt, affligũt plusquam captiuas, ita vt Cœnobia per Svveuiam videre sit in carceres immanissimos esse commutata, vbi nec salutator, nec consolator admittitur vllus, nisi aliena fallat specie. Quod si suam ad perfidiam pelliciũt, aut tandem pertrahunt

Vide fabritium.

In sacras Deo Virgines immanius fuerunt Euãgelici quã Turcæ.

trahunt perpetuò inceſtandas, Chriſto deuotas nefario polluunt adulterio, quod Euangelicum dicunt matrimonium.

Cæterùm quantum iuris apud Turcas inueniat Archimandrita, ſuis de violatis ædibus conqueſtus aut fundis ereptis, tantūdem & per Germaniam, maximè ſi Cameræ Imperialis iudicio res veniat decidenda. Leges enim priſcæ Imperatorum, in quas Iudices illi iurare ſolent, nunc ferè videntur eſſe ſublatæ, nouæ introductæ, ac ſi verum dicere fas eſt, per vim extortæ. Immò iudicia omnia Germaniæ quidam Euangelicorum conabantur mutare, aliaq́, ſuo pro nouo ſpiritu conſtituere: cuius rei libellos fuiſſe repertos fide digniſsimi affirmant. Brunus de hæreti. libr. 2. Cap. 6.

Sed vt tandem tragicarum iſtarū calamitatum aliquis ſit modus, nunc de illarum authore, cùm alij ab alijs culpētur, querendum. Certè Ioachimus Camerarius Lutherum cauſam turbarum omnium, quibus Germania tantoperè Author & cauſa omnium calamitatum noſtrarum Lutherus.

Stolt-

In Sõnio Lutheri & in delen sione.

afligitur, proclamare ausus est, vti ait Stoltzius, culpáque omnium ærumna rũ, quibus adhuc conflictatur. Respub. trãsfert in Lutheri cõtentiones. Huic suffragatur & Galliæ Lugubris ista sors longè miserrima, quæ vti Germania, & ipsa nouum sed alterius Pseudoaposto li sequuta Euangelium, non potest non profiteri sese hasce perniciosas ærumnas suo vni Caluino eiusque discipulis Gallis Bezæ, Othomanno, Spifamio, acceptas ferre debere.

DVBIT. Annon igitur verè Lutherũ similes ob causas quidam audent dicere Antichristum fuisse? Hoc enim ex prophetia Apocalypseos videtur sibi pulchrè demonstrare. Nam nomine Lutheri, numerum illic designatum aiunt accommodatè exprimi: sed mihi non satis notum est, qua arithmetica.

Lutherus an Antechristus.

CON. Vt hæretici omnes Apostolis & erant & vocabantur Antichristi ita hæresiarchas in primis non immeritò dixeris ex Apostolorum more Antichristos. Certè vt Lutherus falsò &

Si-

Sigiſmundum Auguſtum, teſte Carolo. V. & Ro. Pontificem per conuitium dictitabat Antichriſtū: Ita veriſſimè in eum id nominis quadrat, ſed generaliter. Illud ſanè admirandū ſūmoperè, quod nomē huius pſaudomonachi adequatè illū numerū beſtiæ à Spiritu Dei in Apocalypſi depictæ deſignatū exprimit. D. enim Ioannes Apoſtolus Apoc. cap 12, in Spiritu DEI prædicens res olim in CHRISTI regno, quod eſt Catholica DEI Eccleſia, euenturas, deſcribit beſtiam bicornem, cuius numerum ait eſſe. 666. quem quia docti quidam accuratè in noſtri ſeculi Hæreſiarcham obſeruarunt quadrare, non grauabor & hîc obiter tibi commemorare Si enim in vocib. MARTIN LAVTER numerum literis ſignificatū ſupputes, agnoſces ijs numerum à D. Ioanne expreſſū contineri. Sic autem non Arithmeticè, ſed Pythagoricè opinātur literas ſupputandas vt A. ſit. 1. B. 2. C. 3. & cete. K. 10. L. 20. M. 30. &c. T. 100. V. 200. &c, vt ſicuti apud He-

Edicto vvormat An. 22.

Cap. 7.

Numerū beſtiæ apocalipticæ in Lutheri nomine cōtineri.

Hebræos & Græcos, per Alphabetum crescat numerus primo monadū, mox decadum, dein centuriarum. Tu igitur calculum subducito, ego bestię nomen quod initio vsurpauit (Nam aliquando Lutter, aliàs Luther, aliàs Lauter sese scripsit, & Ludder vel Lodder impudicitiæ vocem, verum esse eius nomen ciues honesti affirmant.)

Ludder vel Lodder ad venereum amorem pertinet. Lauther vel Luther puritatem sonat, quā non nisi antonomasticōs in re pręstitit Euangelica, eā verè contaminando.

Nunc tibi ad abacum reuocabo. Sic igitur accipe harum literarum numerū: quem si in summam colligas, liquidò surget Apocalypticæ bestiæ numerus, ab Apostolo expressus nimirum *666*. hoc porrò quicquid est mysterij variè varij sentiunt, cuinam sit tribuendum. Non

M	30.
A	1.
R	80.
T	100.
I	9.
N	40.
L	20.
A	1.
V	200.
T	100.
E	5.
R	80.

enim desunt, qui mira ingenij dexteritate Ioannem Ofhusium insignem mathematicū deprehendisse narrant. Alij plus

plus hoc in myſterio annotarunt mira culi, quòd cùm quidam ſua perfidia nõ ignobilis hunc Apocalypſeos numerũ in Rom. Pontificis cuiuſpiam nomine ſe poſſe eruere ſperaret, vt vt ea tractaret, verteret, mutaret, non ſucceſſit, niſi tandem in iſto perditionis filio.

DVB. Certè Martini Lutheri nomen numero illi Prophetico aptiſſimè quadrat, nunquam aliud meliùs, aut reſpõdebit aptiùs.

CON. Ne affirmes temerè nimiũ præceps iudicas Ariſtarche. Aptiſſimè namq; illi verò Antichriſto conueniet, qui rebus ipſis implebit, quod nũc Lutherus & Euangelici blandis promiſſis, & temeraria ſalutis ſecuritate quaſi prę ludendo atq; præcurrendo præparant. Quamuis enim Lutherus varijs de cauſis verè Antichriſti nomen effugere nõ poteſt: non tamen arbitror illa Ioannis Euangeliſtæ prophetia ipſum denotatum. Nam ſi eidem Ioanni Antichriſtus eſt, qui Chriſtum veniſſe negat in carne, vti & nunc Menno, Seruetus a-

alijque non pauci,an Lutherus negandus Antichriſtus,qui Chriſtum negat deleuiſſe,& aboleuiſſe opera diaboli? Quid enim magis Diaboli opus dicendum,quàm peccatum? Hoc ille negat per CHRISTVM tolli, ſolui, aboleri, quaſi Diaboli vulnus & virus maius ſit atque potentius,quàm CHRISTI filij DEI medicina,curatio,ſanatio? Si enim CHRISTVS in Baptiſmo peccatum verè non tollit, & abolet, ſed latens tegit, relictum non imputat,ſanè non diſſoluit opera diaboli,ad quę ſoluenda eum veniſſe Deus Pater contra hos Diaboli martyres teſtatur. Vnde nec verè eſt CHRISTVS IESVS, quia ſuum populum à peccatis verè non ſaluat aut verè redimit aut verè liberat.

Cap. 8. Illud ſine dubio tibi affirmarim, numerū beſtiæ Apocalypticæ multò aptiùs in Lutherum quadrare,quàm Prophetiam Diui. Ambroſij & Auguſtini apud Saxones vulgo iactatam.

DVBITAN. Etiámne de Luthero sanctissimi illi Patres Prophetauerunt?

CONSTANTIVS Sic persuasum habent Lutherani. Prostat enim eius imago cum sancti Lutheri titulo impressa, quæ in fontispitio hanc habet blasphemiã: diuinũ atque mirabile vaticinium D. Ambrosij & Augustini Patrum, de ,, aduentu & tempore S. Lutheri, ,, quo contra Papæ Antichristi tradi- ,, tiones à diabolo sancitas, eiusdemq; ,, Tyrannidem scribere cœpit, vt in li- ,, teris numerum anni repræsentanti- ,, bus huius versiculi continetur, quod ,, omni apud Christi fideles admira- ,. tione & notatu dignum est.

Lutherani D D Ambrosiũ & August. de Lutheri aduentu prophetasse confingũt.

En tibi Euãgelicos ad fabulas cõuersos.

TIBI CHERVBIN ET SERAPHIN INCESSABILI VOCE PROCLAMANT.

DVBITANT. Sanè quadrat annorum numerus, 1517.

CONSTANT. Istud puerile est deliriũ, ex sẽtẽtia alicuius literulis prophetiã captare, Quid enim facilius, quam rei cuilibet aptum inuenire versiculum,

Stultũ est & sacrilegum ex sacrorũ verborũ numeris aut sillabis prophetiam captare.

qui annorum exprimat numerum? Sic de Martini Rossemij obsidione Louaniensi varia circumferebantur psalmorum capitula, annum obsidionis denotantia: Rursus alia aliunde, rebus multo vanioribus. Certè si quid fidei istis coniecturis habendum volunt, supputent illum psal. 57. versiculum, Super cecidit ignis & non viderunt solem: vbi & annum & mensem & diem captiui Ducis Saxoniæ exactissimè agnoscent depictum. Syllabæ versiculi dies exprimunt, sed vltima (lem) tertium mēsem Aprilem notet, id est, ann. 1547. die 14. Aprilis. Sed quis adeò insaniat, vt Spiritum Sanctum illic de Rossemij obsidione, aut hic de Saxoniæ ducis captiuitate dicat prophetasse? Immane est sacrilegium verba diuorum Ambrosij & Augustini de Lutheri pseudoprophetę aduentu dicere oraculum: cùm non magis de Luthero cogitarint Patres illi, quàm aut de Maximiliano Augusto, aut Solymanno Turcarum Imperatore, illo ipso tempore res orbis gubernantibus.

bus. Iam quòd ſanctum faciunt Luthe-rum, nihil ſanè alienum ab Hæreticorum ingenio faciunt. Ita enim & alij cùm veros oboleuiſſent Dei Sanctos, ſeſe ſuosq́, in illorum ſurrogarunt locũ apud ſuos: ſed non apud Deum, niſi fortè ſuum Deum Diabolum, cui ſerui unt, à quo & æterna immortalium igni um ſuis pro erroribus receperunt præmia, aut potiùs tandem accipient definita, vbi ille aduenerit finis. De omnib. enim Hæreſiarchis eſt longè veriſſimũ quod Lutherus de Arrio ex D. Auguſtino, libro de Concilijs demonſtrat, quo „ tidiè ingraueſcere, inquiẽs, illius, pœ „ nas apud inferos, quamdiu error ille „ maneat. Lutherus an ſanctus dicendus, qui ſancta omnia ſuo impuro luto contaminauit.

Quod ſi verè de Arrio vnius dogmatis authore dixit, teſte Luthero, Auguſtinus, quid eũ ſuo de iſto Anguſtiniano Apoſtata Luthero pronunciaturũ exiſtimes, non vnius aut alterius erroris reo: ſed cuius ſtudio vniuerſæ propè veterum hæreticorum hæreſes ſunt in orbem ſumma cũ Chriſtiani populi per-

nitie reuocatæ? vbi superius declaratū
Mors Lutheri. est. Quibus in erroribus cùm sit non tam mortuus quàm suffocatus, quidnam spei esse queat de eius salute. Certè nihil amplius, quàm de Arrio, Nestorio, alijsque sua in hæresi pertinaciter mortuis. Nisi quòd de illis ambigit Lutherus, an suis in erroribus sint mortui, de Luthero autem nullus. Quamquam enim belli illi commilitones atque combibones, qui sese morienti atque postremum cœnanti adfuisse testãtur libello in vulgo sparso Iustus Ionas, Michaël Cælius, & Iohannes Aurifaber Viuariensis aiunt, quòd post aliquot dies morbo conflictatus sese admodum moderatè in cœna gesserit, atque tota fere nocte fatigatus morbo suauissimo citra omnem molestiam obdormierit, tamen haud temere R. P. Hosium literis prodidisse credas, Lutherum bene potum ac hilarem postridie mane in lecto repertum fuisse mortuum. Sed licet Lutherus inter Nobiles illas Illustrium

Lib. de Cōcilijs.

Co-

Comitum & Comitiſſarum, Domino- rum Doctorum, & Magiſtrorum Chi- rurgorum manus emiſerit ſpiritum: non plus iſtud tamen nouato eius Pſeudoeuangelio conciliare debet aut gratiæ aut admiratiõis, quàm quòd Dionyſio Tyranno poſt tot ſacrilegia nauigaturo ſecundi ſpirabant venti, aut quòd Dauidi Georgij Hæreſiar- chæ impijſſimo, holoſericato, purpu- rato, coronato, pompoſa contigerint funebria. Etſi enim pleroſque Pſeudo- prophetas Deus Opt. iuſtiſsimis pœ- nis hac ex vita excruciatos ad immorta les æternorum ignium abripuit crucia- tus: quoſdam tamen in ſpeciem hone- ſtè mori honorificeq́ue ſepeliri permi- ſit, quemadmodum & Luthero, vt aiũt ſui, & Dauidigeorgio quoddã ad tẽpus conceſſum videmus. Certè dira Zvvin- glij mors, ſuorum ciuium ſanguine ac bello fratrum inteſtino cruenta, non minus eſt memorabilis, q̃ aut Arrij, cui viſcera viuo euellebantur: aut Ne- ſtorij, cui viuo linguam excedebant

Mors hæreſiarcharũ non ſemper ipſorũ ſacrilegijs reſpondet hac in vita.

Mors Zvvinglij. Arrij. Neſtorij. Luciani.

vermes: aut Luciani, quem vinum rabidi discerpsêre canes.

Nunc de Oecolampadij subitanea morte quid attinet cōmemorare: quē aiunt ad vxoris latus in lectulo deprehensum mortuum, siue sub vitæ finem desperasse, & ignitis Sathanæ telis & hastis confossum, vti Lutherus ait lib. de Missa Priuat. subitò perijsse; alij suis ipsius suorúmve manib. clàm esse peremptum animamque effudisse scribūt: quos omnium execratione bonorum refutandos putauit Simon Grynæus in eius vita, & Tigurini sua Confessione vanissimam illam (vti aiunt) Lutheri calumniam. Rursus de horribili aliorum exitio non est hic fusiùs narrandi locus: sicuti nec de Caluini morte, an morbo illo Herodis, id est, pediculari erosus miserrimè perierit.

Osiandri mors. Certè de Osiandro narrat Palladius, quod planè mutus vt bestia horribiliter extinctus est, Anno 25. die 17. Octobris.

Cap. 10. Cæterùm quò liqueat, quàm vanus

fuerit

fuerit propheta Lutherus, vnum illud iactatum eius oraculum prodit, quod de Romano Episcopo vti narrat Bugēshagius Pomeranus, composuit,

Lutherus vanissim.

Oratione funebri de Luther.

Pestis eram uiuus, moriens tua mors ero Papa.

Cùm enim iam annos plus minus 18. sit mortuus, adeò pestis istius Lutheri morte Rom. Ecclesia non est euersa, vt deficientibus turmatim ad Zvvingliana castra Lutheri discipulis illius res sint longè confirmatiores. Nosti enim, quantopere Christi Regnum in Belgio iam sit confirmatum per 14. Episcopatuum institutionem: qui aduersus omnes Sathanæ insidias, atque inferorum portas creditum Petro gregem sua pro virili tueri atque saluare satagent, quorum opera collapsum Dauidis tabernaculum quàm sit erigendum, nunc per Flandriam & Zelandiam inuidia tabescentes vident dolentque Euangelici. Certè vel vnus Martinus Rithouius Ecclesiæ Ipren. præpositus suo exemplo verè Apostolico solis luce clariùs demonstrat, ecquid Sathanismo isti siue

Lutheri morte Saxonica Ecclesia debilitata, & Catholica cōfirmata.

nouo Pseudeuangelio sit breui expectãdũ. Cæterũ si suos in discipulos Lutherus suam conuertat Prophetiam, hoc modo,

Lutheri ꝓphetia erit verissima si de Saxonia accipiatur.

Pestis eram uiuus, moriens tua mors ero Saxo,

Verissimè iam Balaam nouum prophetasse dixeris, maximumq́, istũ Prophetam iusto elogio exornaris. Nulli enim ille aut pestis atrocior, aut mors acerbior fuit, quàm illis, quos à Catholicæ Ecclesiæ vnitate abstractos, in suos errores & priuatas opiniões pertraxit.

Illud etiam Pseudoprophetam Lutherum omni solis luce clariùs demonstrat, quòd prophetãdi spiritũ sibi superbissimè arrogãs in alios interpretari est ausus, quod suis vsu venit, ab ipso malè persuasis. Cum enim an. 1545. ex Belgio in Germaniam esset allatum numisma, nescio cuius arte aut aut iussu cusũ, vbi inter columnas, quas victor Carolus V. Augusł. pro Insignib gestat, erãt cõpedes, atque in orbiculo legebatur, Ad alligandos Reges eorum in compedibus: Ille tertius Helias de Duce Hen-

Alia Lutheri pseudoprohetia.

Henrico Bruynſvvicen. interpretari nō ambigebat: ſed rei euentus poſt longè alium ac proprium docuitſenſum: cùm tamē ex ſui ſpiritus mēdacis prophetia affirmaſſet ſuos neutiq̃ captiuos forè.

Sed has iſtius pſeudoprophetæ nugas diffuſè non minùs quàm eruditè refutat D. Fre. Staphylus in Apologia.

Rectè quidem feciſſent illi, ſi nunquam Luthero alijsq́ue pſeudoprophetis habuiſſent fidem: quem tam manifeſtè Pſeudoprophetam fuerant experti annis ſuperioribus. Nam bello illo Ruſtico Principibus Lutherus initiò fuit comminatus interitum, Ruſticis verò victoriam, quam à ſignis cæli & prodigijs confirmarat certiſſimam, cùm tamen Principes in illos ſeditioſos armati, victores abierint, ruſtici temerarij temeritatis ſuæ pænas dederint.

In Libello, de ſeditione ruſticorum Sueuiæ.

Cæterùm quod in Repub. euenit de infauſta illa victoria ab iſto Saxonię Euāgeliſta contra Cæſarem prędicta, idipſum & de eiuſdem Lutheri prophetijs contra Romanum Pontificem proiectis teſtantur eius Diſcipuli. An-

no enim 25. cùm Papæ omnia putà, Miſſam, Epiſcopos, Monachos, vigilias & cucullas prædixiſſet intra biennium peritura, ſuis ipſe vidit Lutherus oculis ſeſe pſeudoprophetam. Tanquam fumus, inquiebat, euaneſcent. Sed callidior illa quidem fuit Lutheri prophetia, quam etiam ſibi epitaphij loco, ait Bugenhagius Pomeranus compoſuit,

Ebiſtol. ad omes Chriſtianos de cauenda ſeditione.

Peſtis eram uiuus, moriens ero mors tua Papa.

Cùm enim de præſentibus reb. perſæpè mendaciter prophetaſſet, atque manifeſtæ etiam conuictus eſſet vanitatis, iam de futuris audet prophetare ſacrilegus, quod tunc eum nemo facile mendacij arguere queat.

Cap. 11. De interitu Lutheranæ doctrinæ.

Cæterùm quod ad Lutheri pertinet Euangelium, nunc paucis eſt demonſtrandum, quàm re vera poſt eius mortem, quod ipſe viuus quadam animi ſui maledici tyrannide ſuſtentabat, non modò eſt collapſum: ſed planè nũc minetur interitum, req́, ipſa verè tãquam fumus euaneſcat, atque in ipſa nunc adeò pereat Saxonia. Reliquas enim pro-

prouincias pridem Lutheranismo infectas nunc aut Zvvinglij Caluiniq;, aut Svvencfeldij atque Anabaptistarum sectari dogmata notiùs est ex ipsis Lutheranorũ, ac in primis Bremensium qui- Confess. ritatione, quàm vt sit verbosiùs hic re- Saxonum. ferendum. Iam pridem Hedio epistola ad Melanchthonem data conqueritur emergentibus tot erroribus, vt si quis Hedio Euã (inquit) numeret, ferè 128. inueniat, gelicos cõ- istos suos syneuangelicos in Atheïsmũ queritur relabi. in Atheïsmũ relabi.

„ Certè omnia, inquit, plena sunt pe„riculis, & neglectus Religionis, vere„que honestarum disciplinarum in pri„mis Theologię. ex studiosis rarissimus „inuenitur, qui se parabilem præbeat, „vt didacticus euadat. Adeò omnes „horrẽt hanc professionem, & causan„tur hoc dissidium (quod iam hic sub„ortum erat inter Euangelicos) vt ne„sciã quales posteritas sit habitura ver Videlicet „bi (per Lutherum deprauati) præco- tales sunt „nes. Papatus reijcitur, Christo non fructus no „dantur nomina: iuuentus fere nihil ui Euangelij.

Dei

Dei habet. Sic ille quidem prǽsaga sanè mente Lutheri Euangelio præsens vidit impendere ex tali discipulorum dissidio exitium, quod verbis disertis tantum non agnoscit Illyricus, caussas varias enumerans, cur repentè Lutheri nunc pereat Euangelium. Posteaquam enim varijs doctrinæ capitibus demonstrasset Lutheranos iam ad Pōtificis Roma. doctrinam inclinare, adeóque in doctrina & cæremonijs sese illi conformare exclamat plus quàm tragicè, Perit iam, inquit, idque repen-,, te veritas (per Lutherum) patefacta ,, Philosophia, Papismus & innumerę ,, sectæ in templo DEI (à Luthero e-,, recto) longè lateque primam Cathe-,, dram occcupant. O Pastores mor-,, tuos non mutos? O gregem Christi miserum, qui à talibus (Lutheri discipulis) pascitur? Talem pernitiem cùm à Pastoribus suis & Doctoribus Lutheranæ Ecclesiæ impendere ostendisset Illyricus, quòd Lutheri Euangelium suo fermento corrumpant, alte-

Caussę ab Illyrico collectę, cur repentè Lutheri Euāgeliū pereat.

ram

ram quoque exponit caufam, cur certum exitium Lutheri Euangelio immineat.

Ea autem eft, quòd magiftratus Politici, qui Euangelio Chrifti (per Lutherum de fcabellis eruto) nomen dederunt, plurimis in locis præftigiatoribus & corruptelis locum, dignitatem, præmia præbent: quos ideo magis complectantur, quòd eos fibi promptius feruire, cõniuere & adulari cernũt. Cõfefforib. veritatis (per Lutherũ patefactæ) os obftruunt, pennas excutiũt, libros ne typis excudantur vetant. 2.

Sed præfentiorem Lutheri Euangelio adferat pernitiem, quod fubtexuit, nimirũ quod magiftratus ciuiles audacifsimè formas Religionum ex fuo cerebro fũdũt, & formulas pręfcribũt, quas miniftris verbi Dei (fecũdũ Lutherũ) imperiofè obtrudũt. 3. Politici cõciõatorib. doctrinæ formulã pręfcribũt in Germania.

Deinde conqueftus de Lutheri difcipulis Germanorũ paftorib. quod dormitãt, quòd pafsim fuum etiã minifteriũ produnt, & fponte tradũt Politicis viris: qui illotis (inquit) mani- 4.

Politici vtrunq; sibi gladium accingũt. manibus in gubernationem illam spiritualem verorum (Lutheri) ministrorũ verbi Dei, legitimeque suo officio fungentium irrumpunt, sese vtroque gladio accingunt, cùm nec vnum quidem suum rectè administrare norint. His ex causis tandem concludit Illyricus ille purus putus Lutherici Euãgelij restaurator, Religionem (per Lutherum con fictam) passim dilui corruptelis Papisticis, Sectarios omnia longè lateque occupare & vastare. Iuuentus neq; discit fundamenta religionis, neque aliàs veritatem curat, immò eam nunquam auditam Caïnico planè furore infestat, blasphemat, lacerat, & persequitur.

Extremam abolitionem impedire Lutheranismo ait Illyric. Quid igitur restat, nisi extrema abolitió veræ (per Lutherum inductæ) Reli„gionis & verbi diuini (per Lutherum „in fine seculorũ è tenebris tandem sci„licet eruti?) Sed ita Illyricus de Lu„therani Euangelij interitu.

Erasmus Sarcerius Lutheri Euangelio Haud dissimiliter Erasmus Sarcerius cum suis manipularibus in Confessio. Mansfeldensi suo Lutheri Euangelio in-

infaustum adeoque subitaneum simili- bus ex causis ominatur exitium.

Cùm enim sectas crescere per Germaniam ostendisset esse necesse, quia omnes (inquit) fere Principes & Magistratus officium in hac re negligũt, sed petulantiam ingeniorum confirmant: quòd cuilibet pro suo arbitratu quamlibet falsam opinionem fingendi licentiam permittũt. Rursus crescunt sectæ, inquiunt, propter nouam tyrãnidem, quę suboritur in Ecclesia (Lutherana.) Si quis non statim approbat alterius errorem, indignationem & offensionem Potentiorum incurrit, ac sæpe de vita periclitatur. Itaq; in hoc vnum incumbunt, vt errores Tyranni vi obtrudant alijs, quod tamen, Deo iuuante, non facient perpetuò. ¶Sed nũc quid illinc „concludãt accipe. Hactenus causas a- „liquot recensuimus, quamobrem (in „quiunt) floreant Hæretici & sectæ, ex „quib. perspicuum esse potest quid tan „dẽ secuturum sit, videlicet horribilis „interitus purioris (Lutheri) doctrinę,

præsente ominatur interitum ex sectarũ Euangelicarum frequentia, & impunitate.

Ex Confess. Mansfeldẽsium.

Conclusio necessaria ad Lutheranismi interitum & abolitionẽ

„quàm ſubitò præter omnem expecta„tionẽ amittemus, ignorantes quo tandem modo amiſſa ſit.

Hunc quidem in modum de Lutherani Euangelij ruina & interitu ipſi Lutheraniſmi purioris ꝓfeſſores haud postremi Illyricus cum Ienenſibus, Sarcerius cũ Mansfeldenſibus. Quod ſi Caluiniſtis fidẽ habeas, iactitant libellis in vulgus editis Lutheraniſmũ eſſe ſuo ſtudio ac diligẽtia euerſum: cùm innumeri quotidie ad Caluinũ deficiant Lutherani. Illud ſeriò triũphat ac præ cæteris impotentiſ. gloriatur ouaturus Clebitius libro de Victoria Veritatis & ruina Papatus Saxonici.

Lutheraniſmi ruina & euerſio per Caluiniſtas.

Huic Sacramentariorũ victorię (prô Deum immortalẽ) nimis gliſcenti ſuffragantur publicè & priuatim non pauci Euãgelici profeſſores, ad rauim vſq;, imò ad ignem & rogũ vſq; (ſed excluſiuè) Lutheraniſſimi: qui nõdũ ſatis quęſtus aut gratiæ popularis vident, cur fidei ſuæ nomen mutent publicè. Sic miſeri iſti re ipſa explent, quod D. Paulus

Spiri-

Spiritu Dei doctus de hæreticorũ pro-nunciat ingenio: Corrupti mente resi-stunt veritati, reprobri circa fidem, errantes & in errorem trahẽtes, seductores & in peius proficiẽtes siue impietatem augentes, sed non proficient vltrà neq; amplius (quàm Deus patitur) augescet improbitas impia. Insipientia enim illorum ἄνοια & amentia omnib. erit (ô vtinam citò) manifesta & euidẽs. 2. Tim. 3.

Cùm igitur publicis his testimonijs etiam in vulgus notissimis, non tam à Caluinistis, quàm à præclaris & constãtibus Lutheri discipulis profectis manifestũ sit Pseudoeuangelium per Lutherum in Germaniam inuectũ, non modò populis plurimis attulisse exitiũ, sed ipsum quoq; perire discipulorũ Lutheri dissidio, conniuentia, proditione, vides quã verùs fuerit non Christi, quod iactabat, Euangelista: sed verus illius Magni Antichristi præcursor atque Lucernarius quidam. Cap. 12. Lutherus verus Antichristi propheta & pręcursor.

DVB. Equidem nunc agnosco perspicuè, Deo Opt. gloria sit immortalis, ac

Quidnam verè per Euāgelicos effecerit Diabolus.

Lutheranismus Turcicæ seruituti Germanis inferendæ viam certissimam præparat.

tibi gratia nunquam peritura, Lutherum, Caluinum, Bucerum aliosq́; Euangelicos non verum Christi Euāgelium orbi renouasse, sed corrupto Symbolo, adulterato nouo testaméto verū Christi Euangelium deprauasse, peruertisse; suppilasse: Rursus Euangelij istius noui prætextu excitatis sectariorum turbis fere 70. non nisi priscas hæreticorū damnatissimorum hæreses abominandas imperitis hominibus illos vēditasse: Imò Euangelij titulo verum Iudaïsmum inuexisse, ac si verū dicere fas est, verū Mahumetismū Germaniæ, vereor, Turcarum præambulonem induxisse, quæ tot doctrinæ capitibus cum impia illa Turcarum religione consentit, ac indies magis ad illius imperium plusquam Tyrannicum sese componit, licet à Deo Opt. Patre plurimis bellorū, famis, ac pestis flagellis fuerit ad resipiscentiam benignissimè (heu frustra) reuocata.

CON. Rectè istam Euangelicorum doctrinam ita ad viuum cum Mahumetismo

mo consentientem Turcarum præambulonem vocas, quod ego Germaniæ nostræ dulcissimæ patriæ admodū malè metuo. non sum Propheta, non Prophetæ filius, sed si cōiectare mihi licet, vehementer vereor, ne aut nosipsi, qui vix dum octo expleuimus hoc in vitæ breuissimæ exilio lustra, aut saltem nostri posteri iam nunc editi, eandem videant Germaniæ, quæ nunc est (prôh dolor) Hungariæ & Græciæ multò miserrimę, faciem. Cùm enim sua in perfidia persistat, immò in deteriora ac magis impia indies delabatur, atque in sua à Christi ouili, quod Catholica est Ecclesia, apostasia obduret ac sordescat fœdiùs, an ei Christum credas diutiùs fore propitiū, nisi certam melioris frugis, veræq; resipiscentiæ ac reditus cum illa in concordiam spem fecerit? Quantum autem his diuini furoris plagis accelerādis, siue infelicissimæ Turcarum victoriæ conducat Lutheri doctrina, & inde nata Principum, Prouinciarum, & Ciuitatum in Imperatores quidem,

Lutheranismo Imperiū Germanicum concidit, quia eo cōcordia dissoluta est, obedientia sublata, resistendi neruus fractus, ac depellendi vis labefactata.

Quantum spei de Germania occupanda Turca conceperit ex Lutheri doctrina passim inualescente.

Vide Loc. Communes Manlij Tomo 3. fol. 195. contra 2. man. Libro de potestate seculari.

inobedientia, resistentia, rebellio: in se mutuò verò dissidia, odiaque internecina, quibus Turcarum viribus depellendis fiũt impares, ipse Turcarum Imperator Solymannus non dissimulanter audet profiteri. Nam Luthero nunciari fecit, vti ex fide dignissimis refert Ioannes Manlius, per ciuem quendam Haganensem illuc Legatum missum, vbi de Lutheri ætate inquisisset, ac quinquagenarium cognouisset, Vellem ipsum (inquiebat Solymãnus) iuniorem esse, habiturus esset me beneficum Dominum. Quem Tyranni Turcici animũ erga se vbi audijsset Lutherus, Deus me (inquit signo crucis facto) tueatur à tali benefico Domino. Neq; est quod demireris Dubitanti, tantopere fauisse Solymannum Lútheri honori. Norat enim, quàm strenuam ipsi iampridẽ nauaret operam, quamq; partes suas egisset præclarè, cùm Turcis docuerit non esse resistendum, Item non esse tributa pendenda in bellum Turcicum, Non licere Christianis bellare, aliaq; id genus

Turcis

Turcis longè gratissima. Rursus asserit. articulo 24. Præliari aduersus Turcas, esse repugnare voluntati Dei, visitanti iniquitates nostras. An aliquid optatius audiant Turcæ, an quid dicatur gratius, quàm non licere ipsis resistere, nõ repugnare, non belligerari? Imò peccatũ esse illis repugnare. An apertiorem Turcarum Tyrãnus sibi in Germanico Imperio, cui iamdiu inhiat, optet Proditorem? an veriorẽ reperire queat Sinonẽ, cuius voce ceu Dei oraculo (cùm illum prophetam passim habeant) animos militum frangat, Principes examinet, Imperatorum mẽtem effœminet? An non tali suarum rerum agenti tam sedulo, tam indefesso, pro meritis sese haud iniuria beneficum polliceatur aliquando Dominum futurum? Verùm de his in præsentiarum satis.

Habes nunc Dubitanti, vnde veram certãq́, salutis æternæ per Christi Euangelium capias teneasq́; viam, quam vti in sola vides consistere ac verè esse Catholica Christi Ecclesia: ita in illa Christia-

Epilogus huius operis.

Vera certaque salutis via p Christi Euange

rios,potores,adulteros,lenones. Officiũ Pij viri hac tẽpestate.
DVBIT. Nequaquam mi Constanti. Æquum enim existimo patienter ferre tam vasto & senili in corpore næuos quosdam, ac morbos etiam sonticos, cùm id in familia vel mediocri non sit euitabile. Itaq; meæ solicitus vocationis æternæ,ac cælestis hæreditatis scandalorum incuriosus, meam procurabo salutem,Deum Opt. supplex obsecrãs, vt in me suam fidem seruet Catholicã, ac Ecclesiæ suæ filium faciat & numero,& merito:hoc est, Christianum vera fide & vita Euangelica ornatum : alijsque fratribus,pro sua cuique statione, largiatur suum præstare officium, quò tandẽ eodẽ perueniamus ,vbi videbimus facie ad faciẽ,quod nũc in speculo:vbi possidebimꝰ beati,qđ nũc firmiter credimus & certò nobis speramus.

Orandum quid Catholico Pio viro.

CON. Istud si feceris sæpiùs,Christiana pietate dignum feceris.Sed te obsecro,vt dum tuæ salutis tam es solicitus, ne te pereuntium fratrum, hoc est, ab Ecclesia hac vera Christi Catholica ab

Pro errantibus obnixe ac per sepe orandũ pijs.

errantium capiat vnquam obliuio. eos Deo Opt. Patri aſsiduis, quæſo, commenda precibus, vt cæcorum oculos il lustret, vt afflictos & aberrãtes in viam reuocet, ſaucios vexatosque immundis errorum ſpiritibus ſanet, à quorum laqueis erutos in caulam illam vnicam ſuam, ſalutis æternæ portum, reducat naufragos ac propè demerſos.

Hoc enim pietatis verè Chriſtianæ officio non ſolùm illis reſipiſcentiam à Diaboli laqueis, ac reditum ad Eccleſi am DEO propitio impetrare poteris: ſed tuam ipſius etiam ſalutem reddes confirmatiorem, ac coronam tibi para bis longè illuſtriorem, quam Deus red det diligentibus ſe, atq; aduentum eius vigilanter expectantibus, vt orthodoxa fide ac bona vita ornati, accenſisq; bonorum operum lumine lampadibus in ſtructi venienti Domino occurrant pa rati, cum eo ad æternas illas immortalesque agni ſponſi nuptias introitum: quò nos omnes quotquot CHRISTI nomine cenſemur, ſua pietate perducat

cat

cat DEVS Optimus Maximus, qui in
Trinitate perfecta viuit & regnat
Deus per omnia ſecula ſe-
culorum. Amen.

FINIS.

GOTTSCHE
1972

